

PAVEL ŠIŠMA

**UČITELÉ NA NĚMECKÉ TECHNICE
V BRNĚ 1849–1945**

SPOLEČNOST PRO DĚJINY VĚD A TECHNIKY

PAVEL ŠIŠMA

**UČITELÉ NA NĚMECKÉ TECHNICE
V BRNĚ 1849–1945**

SPOLEČNOST PRO DĚJINY VĚD A TECHNIKY

Pavel Šišma

UČITELÉ NA NĚMECKÉ TECHNICE V BRNĚ
1849–1945

Práce z dějin techniky a přírodních věd
Svazek 2

Vydala Společnost pro dějiny věd a techniky ve spolupráci s Výzkum-
ným oddělením pro dějiny techniky a exaktních věd NTM v Praze

Editor Jaroslav Folta

(Publikace neprošla jazykovou a redakční úpravou)

Obsah

Úvod	5
1 Vývoj německé techniky v Brně	7
1.1 Do vzniku technického učiliště	7
1.2 Vývoj školy v letech 1849–1873	19
1.3 Vysoká škola technická v letech 1873–1918	26
1.4 Vývoj německé techniky v letech 1918–1938	34
1.5 Německá technika v Brně v letech 1938–1945	42
1.6 Učitelství sbor	47
2 Obsazení jednotlivých kateder	53
2.1 Předměty matematicko-fyzikální, přírodovědné a společenské	53
2.1.1 Katedry matematicko-fyzikální a geodetické	53
2.1.2 Katedry přírodovědné a zemědělské	60
2.1.3 Předměty společensko-vědní	63
2.1.4 Výuka jazyků, krasopisu, stenografie a tělesné výchovy	65
2.2 Stavební obory	66
2.2.1 Pozemní a mostní stavitelství	66
2.2.2 Vodní, silniční a železniční stavitelství	70
2.2.3 Další katedry stavebního odboru	73
2.3 Strojní a elektrotechnické obory	76
2.3.1 Katedry strojírenství a mechaniky	76
2.3.2 Katedry elektrotechniky	82
2.4 Chemické obory	84
2.4.1 Katedry chemie	85
2.4.2 Katedry chemické technologie	88
Literatura	91
3 Biografická část	93
3.1 Profesori	95
3.2 Soukromí a honorování docenti	136
3.3 Asistenti	160
Abstract	199

Úvod

Téma „německá technika v Brně“ bylo dlouhou dobu v České republice tématem prakticky neznámým. Škola byla mnohými pokládána za předchůdkyni dnešního Vysokého učení technického v Brně, z členů profesorského sboru bylo všeobecně známé snad jen jméno Viktora Kaplana. Zájemci o poznání vývoje německé techniky byli většinou odkázáni na starší německy psanou literaturu (např. [1, 2] nebo stručné poznámky ve Fraňkově knize [3]). Až v poslední době se začínají objevovat práce, které se zabývají dílčími otázkami existence této školy zrušené na podzim roku 1945 jedním z dekretů prezidenta Beneše. Jmenujme alespoň práci [4], ve které se autoři zabývali otázkou vyučování chemie na obou brněnských technikách, nebo práci [5], kde autor studoval především personální otázky vyučování matematiky na německé technice.

Cílem naší práce je předložit čtenáři co nejúplnější přehled učitelů, kteří působili na brněnské německé technice během celé její téměř stoleté existence. Zájemci se tak dostávají do rukou práce, ve které najde především základní informace o profesorech, docentech a asistentech všech oborů, které byly na škole vyučovány.

Kniha je rozdělena do tří částí. První kapitola přináší stručný pohled na historický vývoj německé techniky v Brně. Vycházíme zde z dosud publikovaných prací a pouze na několika místech přinášíme nové informace. Druhá kapitola je věnována personálnímu vývoji vyučování jednotlivých oborů. Čtenář zde může například získat představu o tom, jak se vyvíjel počet stolic, jakým způsobem se na nich střídali profesori a kteří docenti a asistenti těmto profesorům pomáhali při pedagogické i vědecko-výzkumné činnosti.

Poslední třetí kapitola je nejrozsáhlejší a přináší biografické informace o téměř všech profesorech, velké většině docentů a poměrně značné části asistentů působících na brněnské technice. V tomto smyslu se jedná o práci průkopnickou, neboť dosud neexistovaly ani pouhé seznamy všech těchto skupin učitelů. Při zpracování této části jsme využili jak archivních materiálů, tak řady základních biografických encyklopedií a lexikonů. Při jejich studiu jsme narazili na řadu nesrovnalostí v údajích a jsme si proto velmi dobře vědomi, že i naše práce se nemohla podobných chyb vyvarovat.

Předložená kniha poslouží všem zájemcům o německé školství na našem území nebo o vývoj vědy a techniky.

V Brně 2. června 2004

1. Vývoj německé techniky v Brně

Cílem knihy je v úvodní kapitole podat stručný vývoj německé techniky v Brně, soustředěný na nejdůležitější okamžiky jejího vývoje a na některé širší souvislosti. Pokládáme to za další krok k objasnění osudů a úlohy této školy. K celkovému obrazu jejího vývoje bude nezbytné v budoucnu ještě dále prostudovat a zpracovat mimořádně velké množství archivního materiálu, který je uložen především v Moravském zemském archivu v Brně (MZA), prostudovat detailně fond brněnské německé techniky ve Státním ústředním archivu v Praze (SUA MŠANO) a podobný fond v archivu rakouského ministerstva kultu a vyučování nacházející se v Rakouském státním archivu ve Vídni (OESTA). Pro zpracování období druhé světové války by pak bylo nutno vycházet z materiálů bývalého říšského ministerstva školství v Berlíně.

V naší práci vycházíme z dostupné většinou německy psané literatury a z poznatků, které skýtá nevyužitý materiál získaný při studiu problematiky vývoje výuky matematiky na této škole [5]. Úvodní kapitola vychází ze stejných fondů jako [5] s tím, že některá fakta opakuje a některá důležitá pro objasnění celkového vývoje školy doplňuje.

Úvodní kapitola je rozdělena do pěti částí. Nejprve se podíváme na poměrně dlouhé období, které předcházelo vzniku brněnského technického učiliště. V další části popíšeme vývoj učiliště a jeho postupnou transformaci ve vysokou školu technickou. Třetí část zachycuje vývoj školy do roku 1918. Pro brněnskou techniku poměrně složitě období první republiky je náplní části čtvrté. V páté části se podíváme na poslední období existence školy, kterým byla léta 1938–45. Na řadě míst přineseme velmi stručné srovnání brněnské techniky s ostatními technickými školami v Rakousku-Uhersku a později v samostatné Československé republice. Konec úvodní kapitoly přináší stručné informace o tom, jaké bylo a jak se vyvíjelo postavení vysokoškolských učitelů do roku 1945.

1.1 Do vzniku technického učiliště

1725 – Vznik stavovské akademie v Olomouci Vytvoření technického učiliště v Brně bylo dlouho spojeno s úvahami o transformaci olomoucké stavovské akademie a jejím přenesení do Brna. Podívejme se proto na vývoj první školy na Moravě, která poskytovala alespoň základy reálného vzdělání.

Stavovská akademie v Olomouci vznikla v roce 1725 z podnětu královského hejtmána olomouckého kraje Františka Michaela Šubíře, svobodného pána z Chobyně. Ten si přál, aby se na této škole kromě šlechtických dovedností (jízda na koni, šerm, tanec a francouzský jazyk) vyučovalo rovněž počtům, geometrii, civilnímu a vojenskému stavitelství a zeměpisu. Neměla být určena pouze příslušníkům šlechty, nýbrž také synům úředníků a měšťanů. Na škole, která byla přičleněna k univerzitě, působili: profesor práv (byl současně profesorem na univerzitě; od roku 1732 se výukou na akademii zabývali dva profesori právních věd), učitel jazyků, profesor inženýrského umění, učitel jízdy na koni, učitel tělocviku a učitel tance.¹ Na akademii se kromě francouzského jazyka od roku 1815 začala vyučovat italština a od roku 1829 i čeština.

V roce 1778 byla stavovská akademie přenesena společně s univerzitou do Brna, ale roku 1782 se obě školy do Olomouce vrátily. Císař Josef II. v roce 1787 akademii zrušil, když ji spojil s Tereziánskou rytířskou akademií ve Vídni. V Olomouci zůstali pouze učitelé práv. V roce 1791 císař Leopold II. školu opět obnovil a ta v roce 1793 zahájila v Olomouci znovu svoji činnost. Roku 1810 byla sice na akademii zřízena profesura pro všeobecné polní hospodářství (od roku 1815 bylo povinností profesora vyučovat také přírodopis), ale bylo stále více jasné, že její zastaralý učební plán nemůže v ničem vyhovovat praktickým potřebám.

Ve 30. letech se proto začaly objevovat snahy o rozšíření technického vyučování, které do té doby vyučoval stále jediný učitel.² Významný byl v tomto směru návrh preláta Františka Cyrilla Nappa (1792–1867), opata kláštera augustiniánů na Starém Brně, který v roce 1832 předpokládal výuku praktické geometrie, mechaniky a technické chemie. K podstatným změnám ale nikdy nedošlo, což bylo dáno také tím, že omezené podmínky pevnostního města Olomouce rozšíření výuky neumožňovaly. Kromě toho ani takto chápaná reorganizace již v té době nemohla vyhovovat požadavkům doby.

Na tomto místě uvedme, že od roku 1806 existovala v Praze stavovská polytechnika, která vznikla transformací inženýrské školy založené již v roce 1717. V roce 1815 došlo ke vzniku polytechniky ve Vídni,

¹ Povinností profesora inženýrského umění byla výuka počtů, geometrie, civilní a vojenské architektury a zeměpisu.

² Na počátku 30. let působil na akademii 10 učitelů: 1) římského a církevního práva, 2) civilního a rakouského trestního práva, 3) hospodářství a přírodopisu, 4) českého jazyka, 5) italského jazyka, 6) francouzského jazyka, 7) stavitelství, zeměměřičství a kreslení, 8) jízdy na koni, 9) šermu, 10) tance.

kerá byla na rozdíl od pražské školy školou státní. Z našeho pohledu nejzajímavější se jeví polytechnika v Grazu, která procházela postupným vývojem již od roku 1811, kdy došlo postupně ke spojení přírodovědného a technického muzea se vzdělávací institucí. Právě Joanneum, jak se tato škola v Grazu nazývala, se mělo stát vzorem brněnskému technickému učilišti.

1817 – Založení Františkova muzea v Brně V roce 1817 bylo v Brně založeno z prostředků soukromých osob a členů *Moravsko-slezské společnosti pro podporování orby, přírodovědy a země* Františkovo muzeum. V muzeu kromě přírodovědných a historicko-uměleckých sbírek (například sbírky více než 12 000 map) byla rozsáhlá knihovna a také matematicko-fyzikální kabinet, který vznikl z darů hraběte Salma a rytíře von Herringa. Hrabě Hugo Salm-Reifferscheid, majitel rájeckého panství a již tehdy proslulých blanenských železáren, byl jedním ze zakladatelů moravsko-slezské společnosti. Od samého počátku usiloval o to, aby brněnské muzeum co nejvíce čerpalo ze zkušeností Joannea. Společnosti se však nedařilo získat dostatek prostředků na provoz muzea, a proto byla jeho činnost značně omezená.

1832–1843: První návrhy na vytvoření učiliště ve spojení s muzeem V roce 1832 požádala společnost moravské stavby o finanční podporu na provoz muzea. Zástupci stavů souhlasili, ale s podmínkou, že získají kontrolu nad chodem muzea. Společnost reagovala návrhem, aby došlo ke spojení muzea s reálnou akademií nebo technickým učilištěm. Tento návrh stavové akceptovali a v říjnu roku 1832 se vyslovili jak pro reorganizaci stavovské akademie se sídlem v Brně,³ tak pro zřízení technického učiliště ve spojení s Františkovým muzeem. Těžiště výuky měla tvořit technická chemie, matematika, mechanika, zbožíznalství a účetnictví.

S reorganizací akademie vyslovila v srpnu roku 1834 souhlas studijní dvorská komise, která podala návrh na rozdělení akademie do dvou oddělení. První oddělení by se i nadále věnovalo rytířským cvičením (jízda na koni, šerm a tanec) a druhé oddělení by představovalo technické učiliště, na kterém by byly vyučovány: francouzský jazyk a literatura, italský

---

³ Vznik učiliště v Brně byl dlouho vázán na současné přemístění olomoucké univerzity do Brna. Po protestech ze strany olomouckého arcibiskupa se v roce 1838 od myšlenky přestěhování univerzity upustilo a jednalo se pouze o vzniku technického učiliště.

jazyk a literatura, český jazyk a literatura, nauka o zemědělství, stavitelství, teoretická a praktická geometrie, stereometrie, kreslení, technická geometrie a zbožíznalství, mechanika a fyzika, účetnictví, aplikovaná matematika a vlastivěda. Škola měla být přístupná každému, kdo má příslušné znalosti, a žákům by měla být při studiu poskytnuta maximální volnost. Chod školy by byl stejně jako v Praze nebo Grazu financován z prostředků stavů.

Nastala zdoluhavá jednání, během kterých se zemské gubernium obrátilo ke stavům českým a štýrským se žádostí o informace o organizaci stavovských technik v Praze a v Grazu. Na základě získaných zpráv byl v roce 1837 vypracován první poměrně podrobný návrh organizace brněnského technického učiliště. Učiliště mělo mít následující učitelská místa: 1) českého jazyka, 2) italského jazyka, 3) francouzského jazyka, 4) stavitelství, geometrie a zeměměřičství, 5) technické chemie a zbožíznalství, 6) mechaniky a fyziky, 7) zemědělství a přírodopisu, 8) kreslení, 9) matematiky a účetnictví, 10) vlastivědy.

Studium na učilišti mělo být rozvrženo do tří let. Schéma vyučovacích předmětů by bylo následující:

I. ročník – francouzský jazyk a literatura (3 hod. týdně), praktická matematika (4), zeměměřičství a stereometrie (5), mechanika a hydraulika (5), přírodopis (3), kreslení (5).

II. ročník – francouzský jazyk a literatura (4), italský jazyk a literatura (3), český jazyk a literatura (3), fyzika (5), technická chemie a zbožíznalství (5), stavitelství a vodní stavby (5), vlastivěda (3), kreslení (4).

III. ročník – italský jazyk a literatura (4), český jazyk a literatura (4), zemědělství (5), technická chemie a zbožíznalství (5), účetnictví (4), kreslení (3).

V roce 1843 souhlasil císař Ferdinand I. s přeložením stavovské akademie do Brna a se zřízením učiliště ve spojení s Františkovým muzeem, které by byly financovány stavy. Požadoval ovšem revizi učebního plánu, ke kterému se kriticky vyjádřil ředitel vídeňské polytechniky Johann Prechtel (1778–1854). Školní rok 1845/46 měl být rokem zahájení činnosti brněnského učiliště.

Rok 1843 však znamenal definitivní konec úvah o spojení učiliště s muzeem, protože společnost odmítla předat správu muzea do rukou stavů. Tato skutečnost opět oddálila možnost brzkého otevření školy. Kromě toho se stále více ukazovalo, že předpokládané náklady na zřízení samostatného učiliště (120 000 zl.) budou značně překročeny. Přesto

stavové v roce 1844 odmítli dar 40 000 zl. barona Salomona Mayera Rotschilda.

Návrh z roku 1847 Obtíže při zabezpečení finančních prostředků vedly nakonec k úvahám, že Morava technické učiliště vlastně nepotřebuje (nedaleko je Vídeň a je možno studovat i v Praze) a bylo by proto vhodnější na Moravě zřídit pouze několik škol reálných.⁴ Tento návrh, jehož autorem byl olomoucký arcibiskup, byl v květnu roku 1845 zemským sněmem sice odmítnut, ale přesto byla ustavena osmičlenná komise, která měla posoudit možnosti zřízení pouhé průmyslové školy. Přestože většina členů komise trvala na zřízení technického učiliště, zemský výbor doporučil zemskému sněmu zřízení průmyslové školy a tento návrh dostal na zasedání v květnu 1846 zdrcující většinu hlasů. Teprve v tomto okamžiku, kdy bylo zřejmé, že pouze stavy financovaný polytechnický ústav v Brně vzniknout nemůže, přišel svobodný pán Schell (zastávající vznik průmyslové školy) s myšlenkou obrátit se na císaře s prosbou, aby povolil zřídit v Brně nejpozději do tří let technické učiliště na náklady státu. Stavy by podpořily vznik takové školy částkou 120 000 zl. Jedině za předpokladu, že císař prosbě nevyhoví, byla by zřízena v Brně průmyslová škola. Schellův návrh byl většinou hlasů přijat a současně bylo rozhodnuto, že olomoucká stavovská akademie bude do Brna přeložena ještě před případným otevřením učiliště.

V srpnu 1846 bylo usnesení moravských stavů předloženo císaři a současně nejvyšší dvorská kancelář nařídila stavům vytvořit zvláštní výbor, který by se zabýval řešením všech problémů, které mohou vyvstat při zřizování učiliště. Výbor měli tvořit členové zemského gubernia, zástupci zemských stavů a „důvěryhodný odborník“. Na toto místo dvorská kancelář doporučila Prechtla, který stál v roce 1815 u zrodu vídeňské polytechniky. Členy výboru tak byli kromě něho: zemský guvernér hrabě Rudolf Stadion-Warthausen jako předseda, guberniální radové svobodní pánové Forgách, Gudenau a Höchsmann, zástupci stavů prelát Cyrill Napp, svobodný pán Schell, rytíř Josef Laminet a starosta Brna Ritschl.

Komise již v lednu 1847 zaslala Gudenaův návrh organizačního plánu do Vídně Prechtlovi k posouzení. Vzhledem k jeho námitkám se na počátku března 1847 uskutečnilo v Brně jednání výboru za Prechtlovy účasti. Upravený plán pak byl v dubnu předložen dvorské kanceláři ke schválení.

---

⁴ V Čechách od 30. let existovaly reálné školy v Praze (připojena k polytechnice), Liberci a Rakovníku.

Návrh předpokládal existenci dvouleté reálky nebo přípravného kurzu a vlastního technického oddělení. Současně mělo mít učiliště i jednorozhodní obchodní kurz. V přípravných třídách dvouleté reálky měly být vyučovány tyto předměty (čísla v závorce udávají počty hodin v jednotlivých ročnících): náboženství (2, 2); německý jazyk (3, 2); elementární matematika – aritmetika, algebra a geometrie – (4, 4); zeměpis (2, 3); přípravné kreslení (8, 8) a krasopis (2, 2). Jako volitelné předměty pak čeština (4, 3) a italština (4, 3). V prvním ročníku tedy bylo 29 hodin, ve druhém 27 hodin. Tato výuka byla určena pro ty, kteří neměli dostatečné předběžné vzdělání a chtěli studovat na rakouských technických školách.

Předměty ve tříletém technickém oddělení pak byly: fyzika (3, 0, 0); vyšší matematika – funkce a analýza – (5, 0, 0); rýsování (6, 0, 0); přírodopis – zoologie, botanika, mineralogie – (3, 3, 0); praktická geometrie (5, 0, 0); zemědělství (0, 5, 6); lesnictví (0, 3, 3); všeobecná a speciální technická chemie (0, 3, 4); mechanika – statika, hydraulika – strojírenství (0, 6, 0); perspektiva a strojní kreslení (0, 10, 0); stavitelství (0, 0, 6); stavební kreslení (0, 0, 10).

Do obchodního kurzu byly zařazeny: náboženství (2), krasopis (2), obchodní sloh (3), obchodní počty a účetnictví (4), zbožiznalství (3), obchodní věda (3), obchodní a směnečné právo (2).

Jako volitelné předměty měli studenti možnost navštěvovat francouzský jazyk (4); francouzskou literaturu a sloh (3). Odděleně od technického učiliště měla zůstat rytířská cvičení.

Žáci na této škole měli být řádní, mimořádní a hosté. V technickém oddělení měli mít žáci volnost při volbě předmětů; na reálce (nebo v přípravných třídách) byly vždy pololetní zkoušky. V technickém oddělení byly zkoušky dobrovolné a mělo být vydáváno frekventační vysvědčení.

V čele školy měl být jeden z profesorů jako ředitel s funkčním příplatkem 500 zl. Profesorů mělo být 16 a jejich plat byl stanoven na 1000, 1200 a 1400 zl., což odpovídalo platům učitelů na polytechnice ve Vídni. Jak uvidíme dále, tento návrh se velmi lišil od stavu, který nakonec nastal o pouhé dva roky později.

20. listopadu 1847 vyslovil císař souhlas se vznikem státního technického učiliště v Brně s příspěvkem stavů, což někteří autoři považují za den zrození brněnské techniky. Císařský souhlas byl ale podmíněn dalším projednáváním organizačního plánu, který měl více odpovídat jak současnému stavu na ostatních polytechnikách, tak měl zejména reagovat na připravované změny v organizaci těchto škol. Je třeba si uvědomit, že brněnské učiliště mělo do jisté míry výhodu v tom, že vznikalo v době

nutných změn technického školství, a proto byla některá profesorská místa, za která ostatní školy dlouho bojovaly, v Brně zřízena dokonce dříve než na již existujících školách.

Mezitím probíhalo i postupné přemísťování olomoucké stavovské akademie do Brna. Na podzim roku 1846 byla do Brna přenesena výuka inženýrských věd a rytířských cvičení. V říjnu 1847 pak došlo k přeložení profesorů jazyků a v prosinci následovali ostatní učitelé s výjimkou profesorů práv. Těsně před přenesením do Brna měla škola 10 učitelů a přibližně 400 žáků. Jen minimum z nich v té době ještě navštěvovalo rytířská cvičení. Například jízdu na koni jen 5 žáků, zatímco český jazyk 120.

Příchod Floriana Schindlera Třebaže jednání o organizačních záležitostech ještě pokračovala, o vzniku školy již nebylo pochyb. Od počátku roku 1848 probíhalo hledání vhodných prostor, do kterých by se škola mohla nastěhovat. Město nabídlo bezplatně stavební místo pod Františkovem (na tomto místě byl později postaven dnešní Městský dvůr na Šilingrově náměstí) a současně bylo připraveno vykoupit tři domy v sousedství, upravit okolní terén a zřídit kanalizaci a vodovod. Celkem hodlalo do projektu investovat více než 70 000 zl. Protože bylo zřejmé, že se nepodaří získat v krátké době pro školu vlastní budovu, bylo nalezeno provizorní řešení. Pro učiliště byl pronajat třípatrový dům manželů Schützových na Trnité 24 na dobu nejméně čtyř let, počínaje 1. dubnem 1849.

Poté, co moravský zemský sněm na svém jednání dne 24. ledna 1849 přijal usnesení o vytvoření technického učiliště v Brně, požadoval viceprezident moravského gubernia hrabě Lažanský od ministra vnitra hraběte Rudolfa Stadionu ihned jmenování ředitele ústavu. Stadion toto jmenování označil 22. února za předčasné, ale vyzval haličský zemský výbor, aby neprodleně vyslal do Brna ředitele Lvovské technické akademie Floriana Schindlera, který bude Lažanskému k dispozici při tvorbě organizačního plánu školy. Stadion očekával předlohu tohoto plánu nejpozději v květnu, aby ji mohl předložit císaři ke schválení a mohlo být zahájeno obsazování míst učitelů.

13. března 1849 požádal Lažanský Schindlera, aby se dostavil do Brna a začal připravovat detailní učební plán a řídit všechny úkoly, které v souvislosti s vybudováním školy v Brně vyvstanou. Vzhledem k tomu, že v té době byla Lvovská akademie uzavřena, přijal Schindler zřejmě rád tento úkol. Budova Lvovské akademie byla po dělostřeleckém

útoku na město dne 1. listopadu 1848 zničena a výuka neprobíhala. Zničeny byly sbírky, dokumentace, knihovna, prakticky vše. V provizorních podmínkách začala výuka ve Lvově o rok později a o znovuvybudování školy se zasloužil profesor matematiky a nový ředitel akademie Alexander Reisinger.

Se zřizováním nové technické školy měl Schindler zkušenosti již ze Lvova, kam nastoupil v roce 1844 jako první ředitel technické akademie. Rovněž jeho působení na místě profesora matematiky na Joanneu v Grazu představovalo záruku velmi dobrých znalostí organizace rakouských technických škol v polovině 19. století. Mimo jiné se v roce 1848 účastnil ve Vídni porad týkajících se reorganizace těchto škol. Schindlerovým hlavním úkolem bylo vypracování učebního programu. Jeho návrh vyvolal pobouření moravských vlastenců, neboť ignoroval rovnoprávnost českého a německého jazyka při vyučování,⁵ ale po stránce věcné byl zřejmě přijat bez výhrad.

Organizační statut z roku 1849 31. srpna 1849 předložil ministr kultu a vyučování Lev Thun (1811–1888) císaři návrh na zřízení technického učiliště v Brně a přiložil k němu Schindlerův návrh organizačního plánu. Ve svém návrhu Thun shrnul základní historická fakta vyjednávání o brněnském učilišti a doložil, jak je zřízení školy zajištěno finančně. Zdůraznil, že rozhodl o tom, že reálka nebude součástí učiliště, ale bude vybudována zvlášť. Pro ty, kteří reálku dosud neabsolvovali a ani vzhledem ke svému věku absolvovat nemohou, bude v rámci učiliště zřízen přípravný ročník. Od posledního návrhu organizačního plánu došlo k nutným změnám, které mimo jiné reagovaly na požadavek dvojjazyčnosti učiliště, který byl prosazen na zasedání zemského sněmu 24. ledna 1849.⁶ Cílem technického učiliště bylo jak přípravné, tak konečné vzdělání budoucích řemeslníků, obchodníků, pracovníků hospodářské i státní služby, kteří při své práci potřebují všeobecné i speciální technické znalosti a dovednosti. Současně škola sloužila jako příprava pro studium na báňských školách a v neděli a ve svátky nabízela populární přednášky na úrovni nižší průmyslové školy.

Technické učiliště mělo přípravný ročník a dále oddělení obchodní a technické. V technickém oddělení byly vyučovány následující před-

⁵ Podrobně se jazykovou otázkou zabývá Traubova práce [6]. Příspěvkem k této otázce je rovněž [7].

⁶ Organizační plán vyšel například v *Moravských novinách*, 1849, č. 233. Celý je také v [6, str. 194–205].

měty:⁷ čistá elementární a vyšší matematika (5), deskriptivní geometrie, perspektiva a stínování (5 hodin v ZS, 6 hodin rýsování po celý rok), technická fyzika (5), teoretická mechanika (5 hodin v LS), strojírenství a strojní kreslení (5), mechanická technologie (5), stavitelství (5), vodní a silniční stavitelství (5), praktická geometrie (5), speciální přírodopis (8), všeobecná chemie (5), speciální technická chemie (5), zemědělství (chov skotu 5 hodin a řízení statků 4 hodiny po celý rok), encyklopedie lesnictví (3), nauka o obchodu (5 hodin v ZS), národní hospodářství (5 hodin v LS), zbožiznalství (3), obchodní a tovární účetnictví (3), obchodní počty (4), obchodní sloh (3), obchodní korespondence (2), rakouské živnostenské, tovární a výsadní právo společně s obchodním a směnečným právem (5), celní předpisy a státní monopol (2), obchodní zeměpis a statistika společně s rakouskou statistikou a ústavou (5), krasopis (3).

Pro ty, kteří dosáhli alespoň 18 let a neměli předběžné vzdělání, sloužil přípravný ročník, v němž byly po celý rok vyučovány: elementární matematika (10), experimentální fyzika (3), všeobecný přírodopis (3), sloh (3),⁸ přípravné kreslení (10). Přípravný ročník měl charakter střední školy, a proto byli žáci povinni navštěvovat všechny předměty. V pololetí a na konci roku se konaly povinné zkoušky a na jejich základě bylo žákům uděleno vysvědčení.

Co se týče populárních přednášek v neděli a ve svátek, ty zahrnovaly cvičení ve čtení a psaní (1); počty a geometrii (1); fyziku, chemii a mechaniku (2); kreslení (2); národní hospodářství (1).

Výuku všech těchto předmětů mělo zabezpečovat 12 profesorů a 3 učitelé. Obsadit bylo proto třeba následujících 12 kateder:⁹ 1) matematiky; 2) deskriptivní geometrie, teoretické mechaniky a s tím spojeného technického kreslení; 3) technické a experimentální fyziky; 4) přírodopisu; 5) strojírenství, mechanické technologie a strojního kreslení; 6) stavitelství, architektonického a hydrotechnického kreslení; 7) všeobecné a speciální chemie; 8) praktické geometrie, situačního kreslení a lesnické encyklopedie; 9) zemědělství a nauky o správě statků; 10) obchodní vědy,

---

⁷ Čísla v závorce udávají, pokud není uvedeno jinak, počet týdenních hodin během celého roku. Zkratky ZS a LS pak znamenají zimní, resp. letní semestr.

⁸ Sloh měl být vyučován ve dvou paralelkách německy a česky.

⁹ Pokud se nám zdá tento počet malý, pak je dobré si uvědomit, že v 50. letech 19. století měla pražská polytechnika pouze osm řádných profesorů. Nemůžeme tedy říci, že by brněnské učiliště bylo vysloveně malou školou.

národního hospodářství, rakouského řemeslného a továrního privilegijního práva, obchodního a směnečného práva;¹⁰ 11) obchodního a továrního účetnictví, obchodních počtů a obchodních písemností; 12) zbožíznalství, obchodního zeměpisu, obchodní statistiky a dějin obchodu, rakouské statistiky a ústavy. Profesoři deskriptivní geometrie a chemie měli své asistenty. Jako externí učitelé na škole působili: učitel pro francouzský jazyk a francouzskou obchodní korespondenci, učitel pro italský jazyk a učitel pro krasopis. Tito učitelé nebyli přijímáni na dobu neurčitou, ale mohli být kdykoliv po půl roce propuštěni. Platy všech profesorů s výjimkou Helcelety byly 1000 zl. s tím, že o jejich zvyšování bude rozhodnuto později. Helceletův plat byl stejný, jako měl na stavovské akademii, tedy 1200 zl. Asistenti dostávali ročně 300 zl., učitelé jazyků 200 zl. a krasopisu 120 zl.

V čele školy stál ředitel, který vykonával sám i kancelářské práce. Spolu s profesorským sborem řídil ústav po stránce odborné i disciplinární. Plat ředitele byl stanoven na 1600 zl. ročně, s bezplatným bytem a topením. Pro úklid a jiné manuální práce byla zřízena místa dvou sluhů, z nichž jeden byl současně domovníkem a poslem. Pro hrubší domácí práce byl přijat podomek, kterému v období, kdy se topilo, mohl být přidělen pomocník.

Studenti technického oddělení byli přijímáni od 16 let jako řádní, mimořádní nebo hosté. Za řádné posluchače mohli být přijati absolventi reálky nebo gymnázia, dále žáci, kteří absolvovali přípravný ročník, nebo uchazeči starší 16 let, kteří se úspěšně podrobili přijímací zkoušce z předmětů vyučovaných v přípravném ročníku. Uchazeč o studium v obchodním oddělení musel mít vzdělání minimálně odpovídající čtvrté třídě normální nebo hlavní školy. Absolvovat zkoušku z předmětu nebo získat vysvědčení o absolvování školy mohl jen posluchač řádný. Přitom zkouška byla dobrovolná. Jako mimořádní byli přijímáni posluchači, kteří měli zájem pouze o některé předměty nebo nemohli vykázat patřičné předběžné vzdělání. Tito mohli získat alespoň vysvědčení o návštěvě přednášek. Hostem pak byl ten, kdo absolvoval jen jednotlivé přednášky. Počet studentů pro jednotlivý předmět byl omezen velikostí největší posluchárny, která měla 120 míst. V případě mimořádně velkého zájmu se mohla konat paralelní přednáška. Zápisné bylo stanoveny na 4 zl. pro řádné a 2 zl. pro mimořádné posluchače. Školné činilo 20 zl., resp.

---

¹⁰ Katedra národního hospodářství byla v Rakousku poprvé zřízena právě v Brně [1, str. 22].

10 zl. ročně a platilo se ve dvou splátkách. Od zaplacení školného mohl být řádný student od druhého pololetí osvobozen, o čemž rozhodoval profesorský sbor.

Po prostudování návrhu císař František Josef I. rozhodl 13. září 1849 takto:

„Svoluji k zřízení technického ústavu v Brně podle daných návrhů a nařizuji mému ministru veřejného vyučování, co je zapotřebí, bez průtahů zavést.“

Obsazení míst učitelů Jak jsme se již zmínili, od roku 1847 probíhalo vyučování češtiny, francouzštiny a italštiny na stavovské akademii v Brně. Bylo rozhodnuto, že tato výuka bude přenesena na techniku v tom smyslu, že tyto předměty budou i na technickém učilišti zajišťovat stejní učitelé. Tím bylo zabezpečeno vyučování jazyků, ale ministerstvo čekal mnohem závažnější úkol, kterým bylo obsazení dvanácti profesorských míst. Spíše však jedenácti, protože bylo již dříve rozhodnuto, že katedra zemědělství bude rovněž přenesena ze stavovské akademie na technické učiliště a tím bylo dáno, že profesorem tohoto oboru bude i nadále Jan Helcelet.

3. října byly v *Amtsblatt zur Brünner Zeitung* (č. 226) vyhlášeny konkurzní zkoušky na obsazovaná místa. Zkoušky byly písemné a ústní a konaly se na již existujících polytechnikách ve Vídni, Praze, Grazu a Lvově. Písemné zkoušky pro obory 1–5 se konaly 15. a 16. října, pro zbývající pak 22. a 23. října. Ústní zkoušky probíhaly 17., resp. 24. října. Kromě odbornosti byly prověřovány i znalosti českého jazyka, neboť jen tehdy, když nebyl vhodný kandidát znalý českého jazyka, bylo možno místo obsadit odborníkem, který uměl jen německy. Přihlášky do konkurzu zájemci zaslali na místodržitelství,¹¹ přičemž někteří se ucházeli i o více míst.

Velice krátká doba, která uplynula od vyhlášení konkurzu do konkurzních zkoušek, byla kritizována ze všech stran. Nicméně ministerstvo stanovilo počátek výuky na 1. prosince, a proto bylo třeba s obsazením míst učitelů spěchat. Protože však do té doby nemohly být výsledky konkurzů ani vyhodnoceny, byla možnost zahájení výuky do konce roku nereálná. Přesto na počátku prosince hlásil Schindler na ministerstvo, že ke studiu se již přihlásilo 162 zájemců, z toho 115 do přípravného ročníku, 18 do technického a 29 do obchodního oddělení. Navrhl proto

¹¹ Některé z nich se dochovaly v MZA B 14, 1441.

zahájit provizorní výuku v přípravném ročníku, kterou by mohli zajistit buď učitelé stavovské akademie, nebo za tím účelem povolání suplenti. Ministerstvo v polovině prosince povolávání suplentů odmítlo s tím, že ke jmenování prvních profesorů dojde v brzké době. Nicméně se zahájením provizorní výuky místními učiteli souhlasilo. K tomu však již nedošlo, protože přišly vánoční svátky a výuka byla zahájena až v lednu.

21. prosince 1849 předložil ministr Thun císaři návrh na jmenování prvních profesorů a ředitele učiliště. Informoval v něm o všech uchazečích a zdůvodnil obsazení jednotlivých kateder.¹² Nemáme možnost se zde zabývat velmi zajímavými podrobnostmi, které ministerský návrh obsahoval, jen naznačíme základní fakta. Je zřejmé, že znalost českého jazyka sehrála při výběru prvních profesorů velmi významnou roli. V téměř všech případech se objevilo více kvalitních kandidátů a vždy dostal přednost uchazeč, který ovládal i český jazyk.¹³ V případě kateder matematiky a fyziky sehrál svoji roli i fakt, že řada kvalitních uchazečů byla na svých stávajících místech „nepostradatelná“, a ministr proto jejich přechod do Brna odmítl. V návrhu se hovoří i o jmenování profesora zemědělství, kde o učiteli bylo dávno rozhodnuto. Konečně v závěru ministr navrhl na místo ředitele učiliště Schindlera. Zdůraznil jeho schopnosti vést ústav, což prokázal jednak ve Lvově, ale také při přípravě otevření učiliště v Brně. Kromě toho se narodil na Moravě a je schopen hovořit česky. Zde se ministrová zpráva výrazně liší od dosud proklamovaného tvrzení, že Schindler česky neuměl. Nicméně jsou známa fakta, která hovoří o tom, že na základě znalosti českého jazyka získal již místo ředitele lvovské akademie.

29. prosince 1849 císař jmenoval první profesory technického učiliště. Byli to: Karel Kořistka pro praktickou geometrii, situační kreslení a lesnickou encyklopedii; Václav Hrubý pro technickou a experimentální fyziku; Bedřich Kolenatý pro přírodopis; Josef Auspitz pro kupecké počty a účetnictví; Bernard Quadrat pro všeobecnou a speciální chemii; Jan Helcelet pro zemědělství. Současně byl Florian Schindler jmenován ředitelem učiliště.¹⁴

¹² Tento návrh nalezneme v osobním spisu Karla Kořistky v OESTA, 1408.

¹³ Jedinou výjimkou byl případ katedry obchodního a továrního účetnictví, obchodních počtů a obchodních písemností, kdy Josef Auspitz byl jediným dostatečně kvalifikovaným uchazečem. Přitom zřejmě česky neuměl.

¹⁴ Schindler nebyl jediným kandidátem na toto místo. Karel Havlíček v *Národních novinách* (1849, č. 151) napsal, že na rozdíl od Schindlera, který neumí česky a nezná poměry v moravském průmyslu, by byl vhodným ředitelem Karl Rummler, c. k.

1.2 Vývoj školy v letech 1849–1873

Podívejme se nyní na vývoj technického učiliště do roku 1867, na jeho přeměnu v polytechnický institut a konečně na jeho postupnou transformaci ve vysokou školu technickou.

Období technického učiliště 13. ledna 1850 složili služební slib Schindler, Auspitz, Hrubý a Kořistka, 18. ledna pak Kolenatý a Quadrat. Mezitím bylo učiliště dne 14. ledna 1850 slavnostně otevřeno. Součástí oslav byla mše, kterou sloužil prelát Napp v kostele sv. Jakuba, dále projevy místopředsedy hraběte Lažanského, prezidenta zemského výboru hraběte Karla Vojkovského a starosty města Brna dr. Stelly. Ředitel Schindler ve svém dlouhém projevu popsal organizaci a význam technického učiliště.¹⁵ Ve stejný den se konalo první zasedání profesorského sboru. Následující den byla zahájena výuka ve všech odděleních učiliště. Protože nebyly všechny katedry obsazeny, bylo nutno některé přednášky suplovat, jiné se naopak nekonal, protože se na ně nikdo nepřihlásil. Výuka začala opožděně, a proto skončil první školní rok na učilišti až na konci srpna.

Katedry nebyly obsazeny jednak proto, že nebylo vhodných kandidátů, a jednak proto, že nebyl dostatek času k vyhodnocení konkurzních zkoušek. Do konce školního roku byli jmenováni: na katedru matematiky Valentin Teirich; provizorním profesorem stavitelství Emanuel Ringhoffer;¹⁶ suplentem národního hospodářství a obchodních věd byl ustanoven Alois Sentz.

Ukazovalo se, že pro některé katedry bude obtížné sehnat vhodného profesora, neboť přednášky, které měl konat, byly z poměrně vzdálených oblastí. Postupně tak došlo k oddělení výuky deskriptivní geometrie od mechaniky, přičemž vznikly dvě samostatné katedry.¹⁷ Lesnická encyklopedie byla oddělena od praktické geometrie a přičleněna k výuce zemědě-

---

adjunkt v mineralogickém kabinetě ve Vídni. Rummler, rodák z Moravy, vydal v roce 1849 spis *Die Aufgaben des polytechnischen Institutes in Brünn*.

¹⁵ Podrobnosti o průběhu těchto oslav přinesly např. noviny *Brünner Zeitung*. Poměrně podrobně je popsán v [8, str. 19–20].

¹⁶ Protože jeho předměty nebyly pro první rok plánovány (byly určeny pro posluchače vyšších ročníků), obdržel Ringhoffer dovolenou na uskutečnění studijní cesty [1, str. 24].

¹⁷ Profesorský sbor pak byl v roce 1851 doplněn o Georga Beskibu, který byl jmenován profesorem deskriptivní geometrie, a Adolfa Marina, který vyučoval mechaniku a strojírenské vědy.

ství. Naopak došlo k přiřazení zbožíznalství k účetnictví a katedra 12 tak zanikla. Tím se struktura kateder na technickém učilišti změnila oproti původně schválenému plánu, ale v základních rysech byla organizace výuky na učilišti zachována až do reformy ve druhé polovině 60. let. Po celou dobu existence učiliště docházelo k dalším změnám ve složení učitelského sboru. Tento vývoj může čtenář sledovat v části věnované vývoji personálního obsazení jednotlivých kateder. Učitelé odcházeli na polytechniky do Prahy nebo do Vídně, dva z prvních učitelů (Auspitz a Teirich) dali přednost postavení ředitele na nově vznikajících reálkách před působením na brněnském učilišti.

Právě s rychlým rozvojem středního školství v Rakousku souvisí postupné snižování významu přípravného ročníku. Na učiliště postupně začali přicházet první absolventi reálek a přípravný kurz ztrácel stále víc a víc své opodstatnění. Zatímco v prvních letech bylo třeba vytvářet paralelky, později již byl počet studentů minimální.¹⁸ Ve školním roce 1854/55 byla zahájena výuka v šestém, v té době posledním ročníku brněnské reálky. To umožňovalo na učilišti přípravný ročník v následujícím školním roce zrušit. Skutečně z tištěného seznamu přednášek na několik let zmizel, aby se ve školním roce 1858/59 znovu objevil a zůstal v něm až do reorganizace školy ve druhé polovině 60. let. Stále se totiž ke studiu na učilišti hlásili zájemci bez kvalitního předchozího vzdělání. Bylo tak tomu nejen v Brně, ale i na ostatních školách.

Období technického učiliště bylo období, kdy nedošlo k žádným organizačním změnám. Pokusy profesorského sboru například o zřízení dalších asistentkých míst, přeměnu místa asistenta chemie na pozici adjunkta, ustanovení laborantů či zvýšení dotací nebyly vyslyšeny. Snahou moravských stavů bylo rozšířit na Moravě zemědělské vyučování a objevila se proto myšlenka zřídit v Brně vyšší zemědělskou školu, která by byla spojena s technickým učilištěm. Jednání s Vídní však úspěšné nebylo. Ještě k jednomu zajímavému pokusu došlo v roce 1863. Na zasedání zemského sněmu 13. března profesor Helcelet požadoval, aby stavy převzaly technické učiliště, které by mohlo být reorganizováno a spravováno podobně, jako stavovské ústavy v Praze nebo v Grazu. Zemský sněm ještě ten den návrh zamítl. Helceletův návrh neodpovídal dalšímu vývoji technických škol u nás. V dalších letech došlo totiž naopak k tomu, že se školy v Grazu a Praze staly státními ústavami.

---

¹⁸ Počty studentů v přípravném ročníku byly v prvních šesti letech: 148, 250, 175, 166, 46 a 12 [1, str. 25].

Vlastní budova školy Vraťme se ještě k otázce budovy školy. Starý pavlačový dům na Trnité, kde z počátku sídlila i vznikající reálka, nevyhovoval potřebám technického učiliště. Projekt vybudování nové budovy pod Františkovem byl stále odkládán, až z něj nakonec sešlo. Podobně neúspěšný byl projekt vybudování budovy školy poblíž Ponávky přibližně v místech dnešního náměstí 28. října. Konečně byl vybrán pozemek pod vrchem Špilberkem a ministerstvo dne 24. ledna 1854 souhlasilo s jeho vykoupením. Současně odsouhlasilo stavební plán finančního rady a inspektora tabákových závodů Latzela. Protože finanční prostředky stavů se pomalu rozplývaly v úhradě pronájmu budovy na Trnité ulici, rozhodl císař 22. června 1858 o tom, že pro stavbu a vybavení nové budovy bude ze státní pokladny vyplaceno více než 76 000 zl. Byl tak společně se zbytkem stavovských peněz na výstavbu vyčleněn fond 184 000 zl. Latzel byl pověřen vrchním dozorem a samotné provedení stavby bylo svěřeno staviteli Josefu Arnoldovi. Stavba začala v roce 1859. Část pozemku byla později využita jako botanická zahrada a nakonec posloužila k dalšímu rozšíření prostor školy. Budova byla kolaudována v březnu roku 1861, ale již 8. října 1860 byla slavnostně otevřena. Otevření se kromě jiných osobností zúčastnili arcivévoda Karel Ferdinand, ministr kultu a vyučování hrabě Lev Thun a místopředseda hrabě Antonín Forgách (1819–1885).¹⁹

Nutnost změn na brněnském učilišti 60. léta 19. století byla obdobím nutné reorganizace celého rakouského technického školství, brněnské technické učiliště nevyjímaje. Rakouské školy nereagovaly na vývoj vědy, techniky a průmyslu a nadále poskytovaly výuku tzv. encyklopedických předmětů, které přinášely pouze široké, ale ne příliš hluboké znalosti oboru. Prostudujeme-li seznamy přednášek na učilišti, vidíme, že v Brně se technické předměty přednášely jen v malém rozsahu. Původní plán schválený císařem předpokládal 122 hodin výuky a z toho pouze 50 hodin bylo vyhrazeno technickým předmětům (strojírenství a strojnímu kreslení, mechanické technologii, pozemnímu stavitelství, vodnímu a silničnímu stavitelství a speciální technické chemii). Výuku těchto předmětů přitom zajišťovali jen tři profesori. Rovněž počet asistentů byl naprosto nedostatečný a neodpovídal tomu, co již v té době bylo obvyklé na jiných školách. Vše bylo výsledkem kompromisu při vzniku technického učiliště, kdy s minimálními náklady a tedy minimálním počtem profesorů vznikla

¹⁹ Poměrně podrobně popisuje průběh slavnostního otevření nové budovy práce [8, str. 24]. Budova na Komenského náměstí je dnes využívána Masarykovou univerzitou.

sočasně technická, zemědělská a obchodní škola, která po jistou dobu suplovala i úkoly střední školy.

Také vybavení školy bylo naprosto nedostatečné. Finanční prostředky²⁰ sotva postačovaly pro zabezpečení demonstrací a pokusů při samotné výuce a neumožňovaly vlastní vědeckou práci. Škola neměla laboratoře, pokusy mnohdy profesori konali na podlaže. Knihovna ústavu obsahovala pouze základní starší literaturu a způsob uložení knih znemožňoval jejich využití. Období technického učiliště bylo tedy obdobím živoření, které neumožňovalo škole získat dostatečný respekt. Přitom z hlediska cílů vyučování bylo učiliště v Brně plně srovnatelné s ostatními technikami v zemi.²¹ I ty se, snad s výjimkou preferované vídeňské polytechniky, potýkaly s nedostatkem finančních prostředků a z toho vyplývajících jevů. Ovšem byly to školy starší, etablované a jejich postavení bylo nutně lepší.

První školou, na které došlo k přijetí nového organizačního statutu, byla pražská polytechnika. Jedním z hlavních protagonistů změn byl někdejší profesor brněnského učiliště Karel Kořistka. Na počátku 60. let navštívil prakticky všechny významné technické školy v Evropě a vypracoval zprávu [9], na jejímž základě byl v roce 1863 přijat nový organizační statut pražské školy. Nový organizační statut byl v roce 1864 přijat také v Grazu. Zde stál v čele reformních snah Anton Winckler, který přišel do Grazu rovněž z Brna. O rok později došlo k reorganizaci také na vídeňské technice a jako poslední proběhly změny na Lvovské akademii. Zde můžeme alespoň uvést, že od počátku 70. let byla výuka ve Lvově konána v polském jazyce.

Jednání o reorganizaci školy Situace v Brně byla natolik špatná, že se na počátku 60. let dokonce objevily vážné úvahy o tom, že by bylo nejlepší přeměnit brněnské učiliště v pouhou vyšší průmyslovou školu. Proti tomu vystoupila jak brněnská veřejnost, tak studenti učiliště, kteří zaslali petici na ministerstvo i na zemský výbor. Školu se podařilo zachránit a postupně došlo k její transformaci.

Dne 26. října 1864 byla zvolena komise, která se měla zabývat otázkou reorganizace školy. Tato komise měla pět členů a jejími členy se stali ředitel Schindler, profesori von Bleyleben, Helcelet, Niessl von

---

²⁰ Podle organizačního statutu z roku 1849 činily roční dotace pouhých 2000 zl. [3, str. 37].

²¹ Poměrně podrobně se postavením technického učiliště zabývá práce [7].

Mayendorf a Peschka. Náhradníkem byl zvolen Prentner. Na základě jednání této komise připravil profesorský sbor v roce 1865 návrh plánu polytechnického institutu, který předpokládal existenci tří odborů — inženýrské školy (studium mělo trvat pět let), strojního odboru (5 let) a chemicko-technického oddělení (4 roky). Obchodní oddělení mělo být zrušeno, ale řada předmětů z tohoto oboru by zůstala. Na institutu mělo působit 14 profesorů s platem 2000 zl., který by se dvakrát po deseti letech zvyšoval o 500 zl. Čtyři honorovaní docenti a tři učitelé jazyků měli mít remuneraci 400 zl. Plat tří adjunktů byl stanoven na 800 zl., u desíti asistentů pak na 400 zl. V čele školy měl stát na jeden rok volený rektor, jehož funkční příplatek by činil 500 zl. Dotace na učební pomůcky byla požadována 5620 zl. Celkové roční náklady na provoz školy byly plánovány na 56 100 zl. Při přípravě tohoto návrhu hledal profesorský sbor brněnského učiliště inspiraci na již reorganizovaných školách v Praze a Grazu, ale zejména v návrhu reorganizace vídeňské polytechniky, ke které došlo právě v roce 1865.

Válka s Pruskem na jaře roku 1866 odsunula jakékoliv úvahy o reformách školství. V budově brněnské školy byla tehdy krátkodobě zřízena vojenská nemocnice. Po skončení války navštívil císař František Josef I. Brno, seznámil se s místními podmínkami a uznal (viz nařízení ze dne 18. října 1866), že brněnské učiliště je třeba reorganizovat podobně, jako jiné rakouské polytechniky. Ministr školství hrabě Richard Belcredi (1823–1902) pověřil bývalého profesora brněnského učiliště Antona Wincklera, aby se v Brně osobně seznámil se situací a byl nápomocen při sestavení nového organizačního plánu. Ministerským výnosem ze dne 11. ledna 1867 bylo nařízeno vytvořit výbor, který by se tímto úkolem zabýval. Jeho členy byli jako zástupci školy profesori Karl Prentner a Jan Helcelet, jako zástupce moravsko-slezské společnosti orby prelát Cyrill Napp, dalšími členy komise byli starosta města Brna Karl Giskra (1820–1879), prezident obchodní a živnostenské komory baron Herring a prezident spolku průmyslníků Gustav Schöller. Ministerstvo zastupoval Winckler, který komisi předložil jako základ pro další jednání nastín organizačního plánu a současně informaci, že roční náklady na provoz školy nesmí překročit 31 780 zl., což byla prakticky polovina toho, co požadoval návrh z roku 1865. Tato omezující podmínka samozřejmě opět velmi výrazně ovlivnila kvalitu změn, ke kterým nakonec došlo.

Nový organizační statut Nejvyšším rozhodnutím ze dne 8. července 1867 byl schválen učební plán, disciplinární a knihovní řád.²² Název

školy se změnil na *c. k. technický institut*. Podobně jako na ostatních rakouských polytechnikách došlo i v Brně ke vzniku studijních odborů. V Brně ovšem reforma vzhledem k omezeným prostředkům nemohla vyřešit všechny úkoly, které před polytechnikami v té době stály. Nově reorganizovaný institut měl pouhé dva odbory: strojírenský (studium na něm bylo pětileté)²³ a technické chemie (čtyřleté studium). Kromě těchto odborů byly na škole zřízeny tři kratší kurzy: pro stavitele a podnikové mistry (tříletý), pro přípravu na báňské a hutní studium (rovněž tříletý)²⁴ a pro obchodní vědy (dvouletý). Počet profesorů se zvýšil na 14,²⁵ jejich plat vzrostl na 1600 zl. a dvakrát se po deseti letech zvyšoval o 200 zl. Počet asistentů se zvýšil na pět a jejich plat na 400 zl.²⁶ Roční dotace na učební pomůcky představovaly 2600 zl. a na knihovnu 700 zl.²⁷

Významnou změnou bylo, že ředitel školy byl nyní volen každoročně v měsíci červenci z členů profesorského sboru. Za výkon funkce mu náležel příplatek 500 zl. Prvním ředitelem technického institutu se stal profesor národního hospodářství Alfred Regner Ritter von Bleyleben. V čele jednotlivých odborů stáli přednostové, kteří byli voleni na dva roky. Nicméně tato větší svoboda při řízení školy byla na druhé straně omezována tím, že nový statut zřizoval jakousi „správní radu“, které

²² Výnos MKU ze dne 11. července 1867, MZA B 13, 1087.

²³ Na ostatních polytechnikách bylo studium strojírenství pouze čtyřleté.

²⁴ Z důvodu nezájmu posluchačů se nikdy neuskutečnil.

²⁵ 14 profesorů si jednotlivé předměty rozdělilo takto: 1) matematika; 2) experimentální a technická fyzika; 3) deskriptivní geometrie a strojní encyklopedie (obojí s cvičením); 4) statika a mechanika; 5) praktická geometrie a situační kreslení, stavba luk a drenáží; 6) zoologie a botanika, mineralogie a geologie, zbožiznalství; 7) mechanická technologie; 8) čistá a technická chemie, agrikulturní chemie; 9) chemická technologie; 10) stavební kreslení, encyklopedie pozemního stavitelství, pozemní stavitelství; 11) strojírenství; 12) zemědělství, správa statků, encyklopedie lesnických věd; 13) teorie obchodu, živnostenské, tovární, privilejní, obchodní a směnečné právo; celní předpisy a státní monopol, národní hospodářství; 14) obchodní aritmetika, obchodní sloh a obchodní korespondence, účetnictví.

²⁶ Jednalo se o místa společného asistenta matematiky a fyziky, deskriptivní geometrie a strojní encyklopedie, čisté a technické chemie, pozemního stavitelství a strojírenství.

²⁷ Technické školy v Rakousku tehdy obecně živořily. Z celkové dotace na vysoké školy dostávaly pouhých 24 %, zatímco univerzity 73 % a teologické školy 3 %. Z těchto 24 % obdržela vídeňská polytechnika plných 75 % a brněnská škola pouhých 8,9 % [3, str. 44]. Např. roční dotace na sbírky a knihovnu činily ve Vídni zhruba 20 000 zl. Ovšem třeba i technika v Grazu měla tyto dotace téměř trojnásobné ve srovnání s brněnským institutem. Podobně nepříznivý poměr byl v celkových nákladech na provoz jednotlivých technik i v 70. letech. Viz např. [10].

prezident obchodní a živnostenské komory a další významní představitelé hospodářského života. Rada měla každý rok vypracovat zprávu o stavu školy, její členové měli vykonávat dozor nad vyučováním a zkouškami, rada měla kontrolovat prakticky veškerou dokumentaci, měla vykonávat dozor nad čerpáním dotací na sbírky a knihovnu, atd. Přitom jejími členy byli většinou lidé, kteří neměli žádné zkušenosti s vyučováním nebo vědeckou prací. Již v prvních letech rada prakticky tyto své povinnosti nevykonávala a později se její činnost omezila na pouhé rozdělování stipendií. Oficiálně zanikla v roce 1885 [1, str. 37–38].

Posluchači školy byli stále řádní, mimořádní nebo hosté. Řádní a mimořádní studenti měli téměř stejná práva a povinnosti, čímž se brněnský institut odlišoval od ostatních rakouských technik. Rozdíl mezi nimi byl pouze v tom, že řádní posluchači navštěvovali všechny povinné předměty svého oboru, zatímco mimořádní posluchači si předměty i nadále volili libovolně. Podmínkou k přijetí (s výjimkou obchodního kurzu) bylo absolvování střední školy a předložení patřičného vysvědčení, nebo věk minimálně 17 let a vykonání přijímací zkoušky. Uchazeči o studium konali přijímací zkoušky z matematiky, německého jazyka, dějepisu, zeměpisu, přírodopisu, fyziky, rýsování a kreslení. Pro přijetí do obchodního kurzu postačovalo absolvování nižšího gymnázia nebo reálky a věk minimálně 16 let.

Vývoj školy v letech 1867–1873 Změny v organizaci a struktuře školy vyvolaly personální změny, o kterých však nebudeme na tomto místě příliš hovořit. Na svých místech zůstali profesori Quadrat, Mayendorf, Bleyleben a Prentner. Beskiba a Peschka změnili obor svého působení, Hrubý a Tkaný museli v důsledku nedostatečné kvalifikace opustit svá místa. Školu opustil i ředitel Schindler, který byl ve věku pouhých 58 let penzionován. Nově jmenovanými učiteli v Brně byli Friedrich Arzberger, Leopold Hauffe, Friedrich Marian a Robert Felgel.

Je nutno konstatovat, že reorganizace školy v roce 1867 byla naprosto nedostatečná a pokud měla mít brněnská škola oprávnění pro svoji další existenci, pak bylo nutné provést další radikální změny. Škola měla stále blíže ke škole střední než ke škole vysoké, neboť chyběla volnost ve studiu. Hlavním nedostatkem reformy však byla skutečnost, že institutu chyběla tzv. inženýrská škola (pro studium vodního a silničního stavitelství, pozemního stavitelství a architektury), na které ve Vídni a v Praze

studovala největší část studentů tamních polytechnik.²⁸ Provizorním řešením, které nemělo žádnou perspektivu, byly přednášky soukromého docenta Josefa Kühna. Ten přednášel pro mimořádné studenty strojního odboru o vodním a silničním stavitelství a měl právo vystavovat státem uznávaná vysvědčení.

První návrh profesorského sboru zřídit inženýrskou školu byl na konci školního roku 1867/68 ministerstvem zamítnut. Ovšem už v roce 1869 si ministerstvo začalo uvědomovat nutnost dalších změn. Dne 25. dubna 1870 se na ministerstvu konala porada, která se zabývala stavem technického školství vůbec, ale také speciálně situací na brněnské technice. Důležitými otázkami jednání byly: svoboda učení, postavení mimořádných posluchačů v Brně, diplomové zkoušky a zkoušky všeobecné, pětileté strojní studium v Brně, zrušení brněnského obchodního kurzu, atd. Také zemský sněm vyzval 29. srpna 1870 k revizi organizačního statutu školy z hlediska svobody vyučování a učení a ke zřízení inženýrské školy. Císařským rozhodnutím ze dne 1. října 1870 byl schválen nový organizační statut, který byl velmi podobný statutu vídeňské polytechniky. Jeho zásady je možno stručně vyjádřit těmito body: svoboda vyučování, autonomní správa v čele s ředitelem voleným na jeden rok, státní maturita jako podmínka pro přijetí za řádného posluchače, rozšíření oborů strojírenství a technické chemie a zřízení inženýrské školy. Inženýrská škola byla zřízena 14. února 1871 a měla katedru pro vodní, silniční a železniční stavitelství s jedním profesorem a jedním asistentem a katedru pro stavbu mostů a stavební mechaniku.

Tím ovšem změny na brněnské škole nekončily. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 5. června 1871 došlo ke zvýšení dotací prakticky na dvojnásobek původní částky. Vznikla nová asistentská místa, byly zvýšeny platy asistentů z 400 na 600 zl., na konci školního roku 1871/72 byl zrušen špatně navštěvovaný obchodní kurz.²⁹

1.3 Vysoká škola technická v letech 1873–1918

Vznik vysoké školy Dne 4. května 1873 byl brněnský technický institut prohlášen říšským zákonem č. 92 za vysokou školu technickou,

²⁸ Ve školním roce 1868/69 studovalo na inženýrských školách ve Vídni 59 %, v Praze 48 % a v Grazu 47 % studentů tamních polytechnik [1, str. 42].

²⁹ Ve školním roce 1871/72 tento kurz navštěvovalo pouze osm posluchačů.

a získal tak skutečný charakter vysoké školy. Došlo k tomu pouze o jeden rok později než ve Vídni, ale dříve než v Grazu (srpen 1873) a v Praze (1874) [1, str. 46]. Organizační statut vysoké školy technické v Brně se od osnovy z roku 1870 lišil prakticky jen názvem. Vysoká škola převzala v nezměněné podobě i tzv. všeobecné oddělení, které obsahovalo všechny předměty, které nepatřily do ostatních odborných škol. Škola měla nyní čtyři odbory: silničního a vodního stavitelství, strojírenství, technické chemie a všeobecné oddělení. Již v roce 1874 sbor navrhl ministerstvu další drobné úpravy organizačního statutu, ale ty byly odmítnuty.

Přeměna technického institutu na vysokou školu přinesla další zvýšení počtu profesorů i asistentů, ale také změny v zázemí. Byly např. zřízeny nové laboratoře a v roce 1878 bylo povoleno vybudování malé observatoře v prostorách zahrady. Docházelo i k drobným organizačním změnám, které sledovaly prakticky ve všech bodech změny na vídeňské technice. Můžeme proto říci, že kromě velikosti a vybavení se brněnská škola od vídeňské lišila jen tím, že její mimořádní studenti mohli získat stipendium a mohli být osvobozeni od školného. Jejich postavení bylo tedy i nadále v rámci rakouských škol „mimořádné.“

V souvislosti s rozvojem reálného středního školství vznikla v Brně v roce 1878 zkušební komise pro kandidáty učitelství na reálkách. Do této komise byli jmenováni: tehdejší rektor techniky Gustav Niessl von Mayendorf jako ředitel, členy pak profesori Franz Unferdinger (pro matematiku), Gustav Peschka (deskriptivní geometrie), Robert Felgel (fyzika), Josef Habermann (chemie), Alexander Makowsky (přírodopis), docent Anton Tomaschek (přírodopis), profesor gymnázia Leopold Lampel (německý jazyk) a profesor reálky Anton Matzenauer (český jazyk). Komise zahájila svoji činnost ve školním roce 1878/79, ale neměla v Brně dlouhého trvání, neboť byla v roce 1886 zrušena.

V tomto období došlo nařízením ministerstva ze dne 12. července 1878 na rakouských vysokých technických školách k zavedení státních zkoušek. O rok později v červenci roku 1879 se v Brně konaly první státní zkoušky. Do té doby nebylo studium na těchto školách prakticky žádným způsobem zakončeno. Studenti konali jednotlivé dílčí zkoušky a na závěr studia obdrželi vysvědčení o jejich absolvování. Přitom po zavedení závěrečných zkoušek volal v roce 1817 již ředitel pražské polytechniky F. J. Gerstner. Tzv. diplomové zkoušky nalézáme již ve statutu brněnského institutu z roku 1867. Ovšem jejich existence na technikách byla poněkud zvláštní. Například na české technice v Praze tuto zkoušku za celou dobu její existence absolvoval jediný člověk. Cílem těchto zkoušek

bylo ukázat, „zda si kandidát osvojil nejen úplnou teoretickou a praktickou znalost disciplín svého oboru, ale že má také samostatný úsudek při upotřebení získaných vědomostí.“

Boj o záchranu školy v 80. letech Na brněnské škole studovalo v letech 1850–75 celkem 1439 posluchačů. Z toho 1107 pocházelo z Moravy a Slezska, 190 z Čech. Zbývající přicházeli z ostatních zemí Rakouska-Uherska, jen 10 bylo cizinců. Škola patřila v té době ke středně navštěvovaným porovnáme-li techniky jak v Rakousku, tak v Německu [3, str. 45]. V dalším období počet studentů klesal až do 90. let. Ve školním roce 1883/84 dosáhl pouhých 100 posluchačů.³⁰ Víme, že počty studentů klesaly i na jiných školách, ale pro menší školu byla tato situace mnohem nebezpečnější. Podruhé, nikoli však naposledy, se objevily úvahy, že tak malou školu je třeba zrušit. V souvislosti s touto myšlenkou se objevily názory, že místo německé techniky by v Brně měla vzniknout technika česká.

Na svých zasedáních ve dnech 15. prosince 1882 a 13. července následujícího roku přijal profesorský sbor brněnské techniky závěry, které byly zaslány na ministerstvo a rovněž publikovány v [11]. Profesori brněnské školy upozornili na to, že počty studentů klesají od počátku 70. let i na ostatních rakouských školách, ale ještě více na školách v Německu. Přitom počty studentů v Brně na rozdíl od většiny škol kolísají velmi málo. Dá se říci, že pouze vídeňská technika vykazovala v roce 1883 nadprůměrný počet studentů, zatímco ostatní školy byly pod průměrem z let 1870–83.³¹ Situace v Brně tedy nebyla ničím výjimečná, ale byla přirozeným důsledkem snižujícího se zájmu o studium na technikách v té době.

Profesorský sbor se snažil na tuto tendenci reagovat návrhy na rozšíření nabídky studijních oborů. Zejména šlo o zřízení katedry stavby

³⁰ Jednou z příčin poklesu počtu studentů na technikách v té době byl nárůst počtu průmyslových škol. Na těchto školách mohli studenti získat dostatečné technické vzdělání pro celou řadu povolání.

³¹ Hellmer v [1, str. 53] předložil tabulku počtů posluchačů na rakouských a německých technikách ve školních letech 1874/75 a 1881/82. Vídeň 1203/1254; německá technika v Praze 518/350; česká technika v Praze 776/576; Graz 286/177; Lvov 327/189; Brno 157/153; Mnichov 1395/519; Karlsruhe 581/251; Hannover 633/184; Darmstadt 217/165; Braunschweig 128/96. Z tabulky je vidět, že brněnská technika patřila v obou obdobích k nejmenším školám. Je také skutečně zřejmé, že úbytek posluchačů postihl německé techniky mnohem více než techniky rakouské.

textilních strojů, což mělo v Brně — městě s rozvinutým textilním průmyslem — velký význam. Dalšími kroky měly být vznik druhé katedry chemické technologie a vytvoření veřejné chemické laboratoře, kterou již dlouho požadoval cukrovarnický průmysl. S tím souviselo i vybudování nové přístavby pro chemické obory. Sbor dále navrhoval obnovit katedru zemědělství, která byla po smrti profesora Helceleta již několik let neobsazena, a zřídit katedru meliorací a vodních staveb pro zemědělství. Rovněž byl zvažován vznik odboru pozemního stavitelství nebo alespoň další katedru pozemního stavitelství. Přitom techniky ve Vídni a v Praze měly odbor pozemního stavitelství již od reorganizace v 60. letech. Konečně již v tomto období sbor brněnské techniky navrhoval zřízení katedry elektrotechniky.

Návrhy sboru podpořil zemský výbor, který se zavázal přispívat na obě zemědělské profesury částkou 5000 zl. ročně. Také anketa konaná 20. listopadu 1885 v Brně za účasti mnoha osobností veřejného a hospodářského života se vyslovila rozhodně pro další existenci školy. Brněnští Němci zorganizovali rozsáhlou kampaň na záchranu školy a podařilo se jim mimo jiné získat 29 stipendií, která měla přilákat na školu kvalitní studenty a podpořit studenty nemajetné.

Vývoj v 90. letech Navrhované změny nebyly uskutečněny hned. Škola však byla zachráněna a v devadesátých letech opět rostl počet studentů. Počet kateder rostl postupně a pomalu. Nejprve byla v říjnu 1886 zřízena profesura vodních staveb a meliorací a obnovena profesura zemědělství, obě financované z prostředků země. Zřizování kateder ze státních prostředků ovšem neproběhlo tak rychle. Mimořádná katedra elektrotechniky zřízená v říjnu 1890 zahájila svou činnost v září následujícího roku v najaté budově Na baštách, kde byly upraveny prostory i pro další katedry.³² V roce 1894 se profesura elektrotechniky stala profesurou řádnou.

Od školního roku 1894/95 se začala na brněnské technice přednášet chemie potravin. Ve školním roce 1896/97 byl zřízen kurz pro geodety, který byl přiřčen k inženýrské škole. Teoretickým základem tohoto

---

³² V budově Na baštách č.5 kromě katedry elektrotechniky sídlily od roku 1892/93 rovněž katedry matematiky, deskriptivní geometrie, botaniky a zbožíznalství. Zejména pro silně navštěvované přednášky z matematických předmětů bylo toto umístění nevhodné. Když se počet posluchačů ve školním roce 1897/98 zvýšil natolik, že posluchárny nebyly schopny tento počet pojmout, byly pro tento účel pronajaty prostory v novostavbě vyšší obchodní školy na dnešní Husově ulici. Bylo to opět řešení krátkodobé a potřeby školy mohlo uspokojit pouze postavení nové budovy.

kurzu byla především matematika. Protože trval kratší dobu než obvyklé studium na technice, volili si ho často nemajetní studenti. Absolventi nacházeli uplatnění ve státních úřadech (evidence pozemkového katastru, nová měření, státní dráhy), zemských úřadech a velkostatečích. V září 1897 ministerstvo zavedlo státní zkoušku pro zeměměřiče na všech vysokých technických školách.³³

Do konce 19. století se ovšem nepodařilo zřídit oddělení pozemního stavitelství a architektury. Brněnská technika tak stále zaostávala za ostatními rakouskými školami, které odbor pozemního stavitelství většinou měly. Profesorský sbor v 90. letech rovněž marně usiloval o povolení kurzu pro kulturní inženýrství, který existoval od školního roku 1890/91 na české technice v Praze a od školního roku 1896/97 také na tamnější německé technice. Snahou bylo také zřízení elektrotechnického odboru.

O tom, jaké místo v Rakousku-Uhersku zaujímal brněnská technika na počátku 90. let 19. století svědčí následující tabulka, která byla předložena na zasedání profesorského sboru 16. ledna 1891:

Škola	Počet žáků	Počet učitelů	Počet předmětů
Vídeň	638	93	182
Praha (česká tech.)	331	61	75
Praha (německá tech.)	175	51	96
Graz	138	51	127
Lvov	135	46	57
Brno	125	41	58

V roce 1899 měla škola 22 řádných profesorů, 9 soukromých docentů, 6 honorovaných docentů, 1 adjunkta, 1 konstruktéra a 15 asistentů.³⁴ Celkem tedy 54 učitelských míst na 287 řádných a 65 mimořádných posluchačů. Celkové dotace na výuku v roce 1899 činily 12 460 zl. V tomto roce oslavila škola 50. výročí svého vzniku.³⁵

³³ Požadovalo se předložení vysvědčení o absolvování zkoušek z matematiky, deskriptivní geometrie, fyziky, národního hospodářství a encyklopedie polního a lesního hospodářství. Státní zkouška pak byla praktická a teoretická. Zkoušela se především geodézie, rakouská správní věda, zákony o pozemkových knihách a nařízení o katastrálních a jiných měřeních [12, str. 254–255].

³⁴ Kromě učitelských míst měla škola 17 dalších pracovníků [1, str. 74–75].

³⁵ Průběh poměrně velkolepých oslav popisuje zejména kniha [13] a také dobový

Přelom 19. a 20. století přinesl i v Brně úvahy o nutné reformě technického vzdělávání. Zástupci školy (zejména Niessl von Mayendorf) se účastnili různých anket, kde se mimo jiné diskutovala otázka omezení základních teoretických předmětů (matematika, fyzika), posílení výuky předmětů specializace a zkrácení doby studia [2, str. 18–19]. Výsledkem podobných snah bylo mimo jiné zavádění oddělených přednášek stejného oboru pro studenty různých specializací.

Podíváme-li se na období let 1873–99 z hlediska personálního, pak v těchto letech pět profesorů zemřelo (Helcelet, Weiss, Lorenz, Unferdinger a Tomashek) a tři odešli do penze (Beskiba, Prentner a Regner Ritter von Bleyleben). Větší počet profesorů z Brna odešel. Sedm z nich odešlo do Vídně na nejprestižnější techniku v zemi (Arzberger, Schoen, Czuber, Peschka, Prokop, Brik, Rudolf Peithner von Lichtenfels), dva na německou techniku do Prahy (Zulkowsky, Rippl), jeden na pražskou německou univerzitu (Linnemann) a pět na techniku do Grazu (Kowatsch, Bartl, Oscar Peithner von Lichtenfels, Kraft, Hočevar).

Na závěr této části uvedme, že rok 1899 přinesl vznik české techniky v Brně. Její počátky byly velmi obtížné (výuku nejprve zajišťovali pouze čtyři profesori), ale postupně rostl její význam v rakouském a později československém technickém školství. Je možno říci, že těsně před první světovou válkou již snesla srovnání s německou technikou. Podobně jako v Praze i v Brně německá a česká technika nijak nespolečně pracovaly a jejich vztahy je možno označit za velmi chladné. Podrobné informace o vývoji brněnské české techniky nalezneme čtenář v [3].

Vývoj školy do první světové války Po několikaletém úsilí se podařilo získat i pro brněnskou německou techniku tříletý kurz kulturního inženýrství, který byl zřízen výnosem ze dne 15. října 1900 a přiřazen ke všeobecnému oddělení. Na podzim roku 1908 byl přeměněn na čtyřleté oddělení kulturního inženýrství, které bylo od školního roku 1909/10 přerazeno k inženýrské škole. Významným okamžikem v historii brněnské školy bylo rozdělení strojního odboru na strojní a elektrotechnické oddělení. Stalo se tak na počátku školního roku 1902/03. Studenti si nyní od třetího ročníku mohli vybrat specializaci a vykonat z elektro-

---

tisk: *Das Neue Illustrierte Blatt* z 21. října 1899 a *Mährisch-Schlesischer Correspondent*, 14. října 1899. Do Brna přijeli zástupci všech vysokých škol v Rakousku a většiny vysokých technických škol v Německu. Konaly se shromáždění, průvody městem, koncerty a další doprovodné akce.

techniky druhou státní zkoušku. Brněnská německá technika tak byla první rakouskou vysokou školou technickou, kde k tomuto došlo.³⁶

V roce 1908 se podařilo po několikaletém úsilí na brněnské technice zřídit tzv. pojistně-technický kurz.³⁷ 11. srpna 1912 udělil císař souhlas se vznikem odboru pozemního stavitelství a architektury, o který škola usilovala více než dvacet let. Naproti tomu se nepodařilo dosáhnout zřízení textilního oddělení a jen jako jakási náhrada za ně byla systemizována katedra pro chemickou a mechanickou textilní technologii.

Počátek 20. století přinesl zrovnoprávnění rakouského technického a univerzitního školství. V roce 1901 získaly techniky právo udělovat doktorát technických věd a od roku 1908 i čestné doktoráty. V roce 1901 získal rektor brněnské techniky rektorský řetěz a o tři roky později společně s rektory ostatních technik právo užívat titul *Magnificence*.

V prvním desetiletí 20. století došlo k výstavbě druhé budovy školy. Již v roce 1902 byly zakoupeny pozemky v těsné blízkosti stávající budovy, ale k zahájení stavby došlo až v roce 1907. O rok později byla část budovy zprovozněna a k úplnému slavnostnímu otevření došlo 5. listopadu 1910. Podobně jako stará budova z roku 1860, slouží dnes budova z roku 1910 Lékařské fakultě Masarykovy univerzity. Toto podstatné rozšíření prostor školy umožnilo nejen přesun řady kateder z nevyhovujících prostor nacházejících se mimo starou budovu, ale také zřízení celé řady nových kateder, které bylo dosud odkládáno.

Krátce na to získala brněnská německá technika nejvyšším císařským rozhodnutím ze dne 1. března 1911 právo nést jméno císaře Františka Josefa a oficiální název německé techniky tedy zněl *K. k. deutsche Kaiser-Franz-Josef-Technische Hochschule in Brünn*. Při této příležitosti byla delegace profesorského sboru přijata 30. března císařem. Jméno Františka Josefa nesla od stejného data i česká technika v Brně.

Ani dokončení druhé vlastní budovy nevyřešilo rostoucí potřeby rozvíjející se vysoké školy. V roce 1913 byly na základě přípravných prací a studií profesora Leopolda Klimenta státem vykoupeny pozemky v Rybářské ulici č. 47 o rozloze zhruba 16 000 čtverečných metrů. Na

---

³⁶ Brněnská německá technika o zřízení elektrotechnického oddělení dlouho usilovala. Jako vzor jí sloužily techniky v Německu, kde tato oddělení již dříve existovala. I v dalších otázkách organizace vyučování hledala brněnská technika často vzor právě v Německu, jak o tom vypovídají protokoly ze zasedání profesorského sboru.

³⁷ První takový kurz byl organizován od školního roku 1894/95 na vídeňské technice. V roce 1904 byl zřízen na české a v roce 1906 na německé technice v Praze. Snahy o zřízení tohoto kurzu na brněnské technice nacházíme od roku 1902.

základě projektu profesora Ferdinanda Hracha, který vyprojektoval již druhou budovu techniky, zde měla být postavena budova pro strojní, chemický a elektrotechnický ústav. Ke stavbě ale v důsledku války a poté rozpadu Rakouska-Uherska nedošlo.

První světová válka První světová válka samozřejmě velmi výrazným způsobem zasáhla do chodu brněnské německé techniky. K vojenské službě bylo povoláno postupně 9 profesorů (Bergmann, Spann, Tietze, Schrutka, Baier, Fanta, Schmeichler, Sternberg a Lohr), 7 soukromých docentů (Fux, Iltis, Siegel, Lissner, Fuchs, Suida a Kurtenacker), 3 honorovaní docenti (Watzke, Bortsch a Heidl), 5 konstruktérů, 35 asistentů, lektor českého jazyka a 33 neakademických pracovníků školy. Celkem tedy 93 osob. Počty a jména odvedených studentů by bylo možno jen obtížně stanovit.³⁸ Nebyly to ale jen personální ztráty, které školu postihly. Podobně jako česká technika v Brně musela i německá technika poskytnout rozsáhlé prostory pro potřeby vojenské nemocnice.³⁹ To si vyžádalo drobné stavební úpravy a hlavně rozsáhlé přesuny školního vybavení a učebních pomůcek, které byly z části poškozeny a z části ztraceny. Když potom nemocnice v roce 1918 postupně prostory školy opustila, vyžádal si návrat kateder do uvolněných místností nemálo úsilí a finančních prostředků. Celkové náklady na odstranění škod byly v roce 1919 odhadnuty na 505 000 Kč.

Třebaže počet studentů během války poklesl zhruba z 950 na 100 až 200, prostory, které škole zůstaly, nepostačovaly ke konání výuky. Podařilo se zajistit náhradní místnosti, a tak výuka probíhala např. v prostorách průmyslového muzea nebo Moravské průmyslové jednoty. Výrazně omezeny byly rovněž finanční prostředky, které škola dostávala na svůj provoz. Řádné dotace byly sníženy na dvě třetiny a mimořádné byly zcela zrušeny. Za asistenty, pomocné vědecké síly nebo sluhy, kteří byli povoláni do armády, nebyla povolována náhrada, a tak profesori museli sami vykonávat řadu pomocných prací. Přitom jim pomáhali studenti, kteří byli jmenováni na pozice pomocných vědeckých sil.

Po vzoru vysokých škol v Německu se také brněnská technika snažila o posilování vlasteneckého uvědomění a vojenské morálky tím, že udělovala čestné doktoráty nejvýznamnějším představitelům státu a armády.

³⁸ Přehled všech zaměstnanců školy, kteří byli povoláni během první světové války k vojenské službě nalezneme v [2, str. 35–36].

³⁹ Tento osud postihl zřejmě všechny školy v monarchii. Vždyť vojenská nemocnice byla zřízena i v prostorách vídeňské techniky.

Například 15. června 1915 rozhodl profesorský sbor o udělení tohoto titulu arcivévodovi Bedřichovi, vrchnímu veliteli rakouských ozbrojených sil.

Během války se objevovaly snahy o to, aby studenti udržovali kontakt se svojí školou. Ovšem až na jejím konci byly povoleny několika-měsíční dovolené, které měly studentům umožnit vykonat zkoušky a navštívit alespoň v omezené míře přednášky. Výnosem ze dne 3. června 1918 ministerstvo stanovilo podmínky, které usnadňovaly studentům postiženým válkou pokračovat ve studiu. Týkalo se to rovněž těch, kteří v důsledku války nemohli své studium na vysokých školách ani zahájit. Další podobná nařízení se objevila po válce a válečné úlevy byly zrušeny až ministerským výnosem ze dne 29. března 1923.

Pro čtenáře bude možná překvapením, že až v průběhu první světové války získali absolventi vysokých škol technických v Rakousku právo užívat titul *inženýr*. Došlo k tomu výnosem ze 4. března 1917.

1.4 Vývoj německé techniky v letech 1918–1938

Období krátce po první světové válce Rok 1918 přinesl pro německou techniku v Brně po mnoha letech další období nejistoty, protože se uvažovalo o zrušení německých technik v Praze i v Brně. Za záchranu těchto škol se postavil *Spolek rakouských a německých inženýrů*, který požadoval jejich zachování na původních místech. Kdyby byl tento požadavek neudržitelný, pak *Spolek* navrhoval, aby byla pražská technika přenesena do Ústí nad Labem a aby brněnská byla spojena s vídeňskou technikou. K ničemu takovému nedošlo a obě techniky zůstaly na svých místech. Bylo stanoveno, že pracovníci brněnské techniky musí do 30. dubna 1919 složit předepsaný slib nové republice.

Návrat studentů z armády a příchod nových posluchačů, kteří během války nemohli své studium zahájit, způsobil, že již ve školním roce 1918/19 dosáhl počet studentů předválečný stav a nadále rostl. Ve školním roce 1920/21 překročil dokonce 2200 posluchačů. Rostoucí počet studentů přinutil ministerstvo snižovat počty zahraničních studentů tím, že jim stanovoval vyšší studijní poplatky. Rok 1919 přinesl i brněnské německé technice změnu v tom, že ke studiu všech oborů se mohly hlásit i ženy, pokud měly předběžné vzdělání takové, jaké bylo stanoveno k přijetí na těchto školách. Do té doby studovaly ženy na

německé technice v Brně pouze jako mimořádné posluchačky některých oborů a jejich přijetí jmenovitě projednával profesorský sbor.⁴⁰

Když se vyjasnilo, že škola v Brně zůstane, objevily se návrhy na její rozšíření. Reakcí na vznik brněnské vysoké školy zemědělské v roce 1919 byla snaha o zřízení zemědělského odboru. Škola rovněž nadále usilovala o zřízení textilního technického odboru, přičlenění báňského studia a přestavbu pojistně-technických kurzů. Toto rozšíření by vyžadovalo další prostory. Na to zřejmě ve státním rozpočtu nebyly finanční prostředky a pravděpodobně ve vládě ani dostatečná politická vůle. Zatímco postavení brněnské německé techniky bylo před první světovou válkou jistě lepší než postavení techniky české (hovoří se i o tom, že např. po stránce vybavenosti na tom byla německá technika v Brně nejlépe ze všech technik na území pozdějšího Československa), situace se po roce 1918 změnila. Snahou nového státu bylo dobudovat českou techniku v Brně a tomu odpovídaly finanční prostředky, které na tuto školu šly. Naproti tomu v případě německé techniky nebylo dlouho jasné, zda má vůbec právo na existenci.⁴¹

V roce 1924 oslavila německá technika v Brně 75 let své existence. U příležitosti oslav byla rozesílána pamětní medaile, která byla zhotovena na základě návrhu akademického malíře Karla Korschanna, docenta školy. Byl vydán rovněž slavnostní spis [14], který byl vytištěn v tiskárně a nakladatelství Rudolfa M. Rohrera v Brně. O samotných oslavách mnoho informací nemáme. Víme, že se jich nezúčastnil ministr školství, který za sebe poslal sekčního šéfa dr. Matouše Malbohana. Oslav se nezúčastnil ani rektor české techniky v Brně, který se omluvil, neboť ve dnech oslav probíhala volba rektora, jíž se musel zúčastnit. Zda se

⁴⁰ Na univerzitách mohly ženy studovat jako řádné posluchačky mnohem dříve, např. od roku 1897 na filozofických fakultách, od roku 1900 na fakultách lékařských. Pokud se týče studia žen na technikách bylo ministerstvo dlouho proti němu, přestože ho vysoké školy již delší dobu prosazovaly minimálně na některých oborech. Viz *Věstník českého ústředního spolku učitelů vysokoškolských*, 10 (1917/18), str. 6–9.

⁴¹ Podle zprávy čtené na zasedání profesorského sboru dne 9. března 1922 měla ve školním roce 1920/21 německá brněnská technika 2326 studentů, česká 1720. Německá technika v Praze měla studentů 2045. Přitom státní rozpočet předpokládal na německou brněnskou techniku 2,8 milionu Kč, na německou pražskou 3,8 a na českou brněnskou 3,6 milionu Kč. To znamenalo na německé technice v Brně 1220 Kč na jednoho studenta a na brněnské české technice 3040 Kč. Počet posluchačů na jednoho profesora byl na německé technice 53, zatímco na české jen 22. Poměr počtu studentů se ale během dalšího období změnil. V *Právu Lidu* dne 18. července 1933 čteme, že na jednoho učitele připadá na německé technice v Brně 22 studentů, na české univerzitě v Praze 27, na české technice v Brně 20, na vysoké škole báňské v Příbrami 7 a na vysoké škole zemědělské v Brně pouze 4 studenti.

v tom případě oslav ze strany české techniky alespoň někdo zúčastnil je tedy sporné, protože na volbě rektora se podílel celý profesorský sbor. Je nepochybné, že česká technika tak německé technice vracela léta přehlížení z období Rakouska-Uherska.

První snahy o spojení německých technických škol Rok 1924 přinesl poprvé úvahy o soustředění veškerého německého technického školství v Brně. Bylo to období, kdy začal postupně klesat počet studentů na všech technických vysokých školách a současně byl snižován rozpočet na vysoké školy. Situace s budovami německé techniky v Praze byla katastrofální a náklady na vybudování nových budov byly odhadovány na 150 milionů Kč.⁴² Situace v Brně byla lepší, neboť technika měla budovy na rozdíl od Prahy poměrně nové a hlavně pro potřeby školy speciálně vybudované. Byly také zakoupeny pozemky, na kterých bylo možno začít stavět, a připraven projekt pro stavbu strojnických laboratoří. Společně s vybudováním vodní laboratoře by se náklady daly odhadovat na pouhých zhruba 18 milionů Kč [15].

Je ovšem třeba konstatovat, že nešlo o žádný jednostranný útok proti německému školství. Po roce 1918 u nás působilo 15 vysokých škol. Došlo k podstatnému nárůstu počtu studentů, pro které nebylo po absolvování školy řádné uplatnění. Přeplněné byly zejména pražské školy. Rovněž počet profesorských míst byl v roce 1925 zhruba dvojnásobný v porovnání s rokem 1917 a byl jen asi o 20 % menší než na konci války v celém Rakousku.⁴³ Podobná situace byla i s počty asistentkých míst. Představa ministerstva byla následující: zrušit německou techniku v Praze; zrušit zemědělské oddělení německé techniky v Děčíně-Libverdě a jako náhradu vytvořit paralelní německý kurz na vysoké škole zemědělské v Brně (uvažovalo se současně, že dojde ke zrušení zemědělského a lesnického oddělení na pražské české technice); zrušit filozofickou fakultu bratislavské univerzity; spojit čtyři katolické teologické fakulty do jedné se sídlem v Olomouci; zrušit pojistně-technické kurzy na obou německých technikách; zrušit zeměměřičský kurz na obou německých technikách a na brněnské české technice.⁴⁴

⁴² Podle [15] byla německá technika v Praze umístěna v jedné staré a jedné nové vlastní budově a kromě toho v sedmi pronajatých budovách. Po této stránce na tom byla ještě hůře pražská česká technika, která využívala 32 budov.

⁴³ Například pražská česká technika měla více profesorů než berlínská technika a dvakrát více než vídeňská technika.

⁴⁴ Velmi podrobné informace o stavu vysokého školství v Československu v polo-

Obě německé techniky reagovaly na snahy ministerstva memorandem ze dne 2. prosince 1924.⁴⁵ Upozornily v něm na to, že české země bývalého Rakouska-Uherska jsou hospodářsky vyspělé a obě německé techniky mají pro hospodářství Československa velký význam. Memorandum upozorňuje na počty studentů na obou školách, které ukazují, že se nejedná o školy po této stránce zkomírající. Případné spojení obou škol by vyvolalo komplikace s umístěním tak velkého počtu posluchačů. K realizaci zmíněných úsporných opatření, v mnohém podobným pozdějším návrhům z první poloviny 30. let, nakonec nedošlo. Přece jen ekonomická situace státu nebyla v té době ještě tak špatná.

Velmi špatná byla ovšem situace s obsazováním profesorských míst. Na počátku školního roku 1925/26 bylo na škole neobsazeno 13 kateder. Podobný stav byl i na německé technice v Praze, kde nebylo obsazeno 12 kateder.

Počet učitelských míst na brněnské německé technice rostl velmi pomalu. V roce 1918 bylo na škole systemizováno 36 profesorských a 46 asistentkých míst. Za deset let vzrostl počet profesorských míst pouze o pět a asistentkých o 21. Nicméně to jsou pouze čísla udávající počet systemizovaných míst. O stavu ve školním roce 1925/26 jsme již hovořili. Ve školním roce 1932/33 byly neobsazeny následující profesury: deskriptivní geometrie, stavby mostů II, mechanické textilní technologie, strojírenství I, pozemního stavitelství, nauky o katastru, chemické technologie IV a elektrotechniky I. Od dubna 1933 se k nim připojila profesura strojního kreslení a dvě profesorská místa, která vznikla rozdělením odboru inženýrského stavitelství. Neobsazeny zůstaly dále profesury vodních staveb III a fyziky II. Na tomto vážném stavu se do roku 1938 mnoho nezměnilo.⁴⁶ Lepší situace však nebyla ani na českých vysokých školách. V tomto směru však nacházíme mezi českými

---

vině 20. let poskytuje práce [15], na kterou reagovala německá strana spisem [16].

⁴⁵ MZA B 34, 689.

⁴⁶ Zajímavá je z tohoto hlediska zpráva Nejvyššího účetního kontrolního úřadu Republiky Československé zasláná dne 14. listopadu 1932 prezídiu MŠANO o dohlídce na německé technice v Brně ve dnech 14. až 20. dubna 1932. Zpráva doporučuje omezit rostoucí počet zahraničních studentů dalším zvýšením jejich poplatků. Náklady na brněnskou techniku chtěla snížit rovněž tím, že dojde k omezení počtu kateder. Toho mělo být dosaženo především tak, že uvolněné katedry nebudou obsazovány, zejména pak v situaci, kdy není vhodný domácí kandidát na volné místo. Ministerstvo v reakci na tuto zprávu uvedlo, že počet kateder na brněnské technice není možno dále snižovat, protože je na úrovni, která zajišťuje jen nejnnutnější chod školy. Viz SUA MŠANO, 348.

a německými školami na našem území podstatný rozdíl. Německé školy byly zvyklé doplňovat své profesorské sbory o odborníky z rakouských a německých zemí. Československá vláda ovšem ve 20. a 30. letech bránila povolávání zahraničních učitelů a požadovala jmenování domácích. Ti ovšem většinou nedosahovali úrovně mnohdy špičkových zahraničních odborníků, kteří se o místa v naší zemi ucházeli. Probíhala zdlouhavá jednání, během kterých často navržení kandidáti mezitím přijali místo ve své vlasti a bylo třeba vypsat nový konkurz. Mnohdy se uchazeč místa profesora v Československu zřekl, když se dověděl výši svého finančního ocenění, které bylo nesrovnatelné s okolními zeměmi.⁴⁷ Tyto problémy české vysoké školy jistě neřešily.

Podobně jako jiné vysoké školy postihlo brněnskou techniku těžce usnesení vlády ze dne 7. července 1933. Podle tohoto nařízení bylo možno přijímat nové pracovníky (v našem případě asistenty) bez souhlasu vlády jen tehdy, když zůstane neobsazeno nejméně 10 % systemizovaných míst. Toto opatření mohlo být jistě realizováno v úřadech či jiných státních institucích, kde si úkoly rozdělilo zbývajících 90 % zaměstnanců. V případě vysoké školy to znamenalo, že některé katedry zůstaly bez asistenta. Nařízení samozřejmě vyvolávalo protesty vedení jednotlivých vysokých škol, ale také samotných asistentů.

Další vývoj brněnské německé techniky Struktura školy ve školním roce 1928/29 byla následující: stavební odbor, odbor pozemního stavitelství a architektury, strojní a elektrotechnický odbor, oddělení technické chemie a všeobecné oddělení. Významnou událostí bylo zřízení oddělení pro zeměměřiče namísto dosavadního dvouletého zeměměřičského kurzu ve školním roce 1927/28. Nyní byla příprava zeměměřičů tříletá a absolventi získávali titul inženýr. Hlavní zásluhu na tom měl profesor Hans Löschner, který se postaral o to, aby toto oddělení na německé technice vzniklo spolu s odděleními na českých technikách v Praze a v Brně. Německá technika v Praze toto oddělení neměla, a proto měla mít jako kompenzaci oddělení pojistné techniky. Naproti tomu mělo být studium pojistné techniky na brněnské technice zrušeno. Tento nepopulární krok se ale ministerstvu nepodařilo uskutečnit.

Charakteristickým rysem německé techniky v Brně byl velký počet zahraničních studentů. Obě brněnské školy přitahovaly studenty z bal-

---

⁴⁷ Všechny tyto skutečnosti jsou dokumentovány v knize [5] na obsazování kateder matematiky v tomto období.

kánských zemí, ale také z Polska a z pobaltských republik.⁴⁸ Zahraničním studentům byly na československých vysokých školách poskytovány stejné výhody jako studentům domácím. Až v roce 1928 o některé výhody přišli a jejich školné bylo dvakrát vyšší než u studentů domácích.⁴⁹

Při této příležitosti se je možno zmínit i o studentských spolcích na německé technice v Brně. Studenti německého původu v Československu tvořili IX. kraj *Svazu německého studentstva*, založeného v roce 1919 ve Würzburgu. Brněnský *Svaz* se přitom dělil na tradiční buršácké spolky, které byly založeny většinou již v 19. století. Příslušnost k celoněmecké organizaci umožňovala časté kontakty se studenty v Německu v rámci pravidelných srazů německého studentstva. Na německé technice byly ovšem i jiné studentské spolky, se kterými se dostával *Svaz německého studentstva* podporovaný vedením školy do častých sporů [3, str. 211–212].

Vědecká úroveň německé techniky v Brně v období první republiky poklesla. Škola postupně ztrácela kontakty s rakouskými technikami a zejména pak s technikou ve Vídni, se kterou byla personální „spolupráce“ vždy velmi silná. Přestože i nadále škola přitahovala značné množství studentů ze zemí střední a východní Evropy,⁵⁰ stávala se po odchodu řady členů profesorského sboru ještě více školou provinční, než tomu bylo do roku 1918.

Snahy o přenesení pražské německé techniky do Brna Snahy o omezování německé techniky či její zrušení pokračovaly i v dalším období. Dříve, než se budeme podrobněji zabývat touto otázkou, je třeba říci, že pokusy o redukci vysokého školství v Československu se týkaly v první polovině 30. let jak německých, tak českých vysokých škol. Poměrně podrobně se situací v Brně zabývá [3, str. 163–171].

⁴⁸ Franěk uvádí, že k výraznému zvýšení počtu zahraničních studentů došlo již před první světovou válkou. Zatímco ve školním roce 1910/11 představovali cizinci pouze 4,6 %, pak těsně před první světovou válkou to již bylo 19,6 %. Hodně zahraničních posluchačů však měla i brněnská česká technika. V letech 1923–27 byl počet cizinců studujících na české technice dokonce vyšší než 50 % [3, str. 102, 182].

⁴⁹ Je zajímavé, že proti tomu protestovali nejen zahraniční studenti, ale také *Spolek inženýrů a architektů*. Důvodem byl předpokládaný odchod těchto studentů na školy v Německu, což by vedlo k posílení hospodářského vlivu Německa v jejich rodných zemích. Tak tomu bylo například v Jugoslávii, odkud chodili studenti studovat především na německé techniky [3, str. 191].

⁵⁰ Podle Fraňka se na tom podílel i pokles prestiže rakouských technik ve Vídni a v Grazu [3, str. 182].

Úsporná opatření vlády a zesílený tlak na vysoké školy v době hospodářské krize, přinesly znovu otázku existence obou německých vysokých technických škol. Vláda se opět zabývala myšlenkou přenesení pražské německé techniky do Brna, kde by vznikla jediná technika pro německou menšinu u nás. Znovu argumentovala nižšími náklady na dobudování této školy v Brně než v Praze. Další možností, která vzešla na německé straně, bylo připojení pražské německé techniky k pražské německé univerzitě. Objevil se i názor, že by bylo možno specializovat každou z německých technik jen pro některé obory. Návrh na přenesení pražské německé techniky do Brna vyvolal odmítavé reakce nejen německých, ale i českých kruhů. Ty viděly v takto vzniklé velké německé technice posílení německého živlu v Brně a vážné ohrožení příznivého národnostního vývoje obyvatelstva v tomto městě. V té době měly obě brněnské techniky prakticky stejný počet studentů a přibližně stejný počet profesorů. Rektor české techniky v Brně Karel Čupr v rozhovoru pro *Moravské noviny*, který vyšel 6. června 1934, uvedl, že na české technice studovalo 1627 posluchačů a vyučovalo 44 profesorů, zatímco na německé bylo 1646 posluchačů a pouze 36 profesorů. Na obou školách bylo zřízeno studium architektury, chemický odbor, strojný a elektrotechnický odbor, stavební odbor a zeměměřičské oddělení. Německá technika měla navíc všeobecné oddělení a studium pojistné techniky. Po provedení všech úsporných opatření by obě školy měly chemický odbor, odbor strojný a elektrotechnický a odbor stavební. Na německé technice by kromě toho existoval zemědělský odbor, zeměměřičské oddělení, probíhala příprava kandidátů učitelství pro střední školy, studium pojistné techniky a báňského inženýrství. Na spojené německé technice by studovalo 3539 posluchačů a působilo 83 profesorů. Kromě toho úsporná komise předpokládala, že někteří studenti architektury a zeměměřičství ze zrušených odborů brněnské české techniky přejdou na techniku německou. Vznikla by tak v Brně skutečně velká německá technika, které se Čupr obával. Nervozita na české straně byla přitom způsobena nebezpečím, které hrozilo brněnské české technice a Masarykově univerzitě.

Český tisk v této situaci požadoval zrušení německé techniky v Brně a soustředění německého vysokého technického školství do Prahy. Jedna technika by odpovídala počtu a potřebám Němců v Československu. Prostředky, které český tisk používal, nebyly vždy čisté a informace se snažily stranit české technice. Například 13. října 1933 se konalo shromáždění studentů Masarykovy univerzity, které bylo organizováno proti zrušení filozofické a přírodovědecké fakulty MU. Při té příležitosti *Lidové*

noviny 15. října uvedly, že na shromáždění požadoval profesor Hostinský zrušení jedné z německých technik slovy, „zvláště, když naši Němci nemají dostatek vědeckého dorostu a z Říše k nám pochopitelně nepřicházejí nejlepší vědecké síly.“ Hostinský se později od tohoto prohlášení distancoval s tím, že jeho slova byla nesprávně reprodukována. Podobně *Moravské slovo* napsalo 22. června 1933 nepřesné informace o německé technice. Uvedlo, že zde studuje 60,5 % cizinců místo zhruba 30 %. Kromě toho napsalo, že ve sboru je několik říšských Němců, přitom z 36 to byli pouze dva (oba profesori matematiky). Rektorát německé techniky proto požadoval uveřejnění opravy na stránkách deníku.⁵¹ Německé techniky se naopak zastalo *Právo lidu*, které 18. července 1933 uvedlo, že pokud by jediným kritériem pro zrušení školy měl být počet cizinců, pak by muselo být zrušeno studium farmacie na PřF UK, kde bylo 66 % cizinců, kurzy letectví na pražské české technice s 50 % nebo lékařská fakulta bratislavské univerzity, kde studovalo 38 % cizinců.

Obě brněnské techniky používaly v boji o svoji záchranu podobné prostředky. Šlo o argumentaci v tisku, různé petice, memoranda, osobní intervence, veřejná shromáždění ap. Navzájem na sebe v tisku útočily a hledaly slabiny druhé strany. Školy hledaly kontinuitu svého vývoje od roku 1724 (návrh na zřízení stavovské akademie v Olomouci), poukazovaly na počty studentů, členů profesorského sboru a na nezbytnost zachování své školy v plném rozsahu. Nejčastějším argumentem proti existenci samotné německé techniky v Brně byl velký počet zahraničních studentů a skutečnost, že deset milionů Čechů má dvě techniky stejně jako tři miliony Němců. Práce [17] tento argument odmítala s tím, že celkem mají Němci pouze tři vysoké školy proti deseti českým.

Dne 1. června 1934 se v Brně konala manifestace českých studentů za zachování českých vysokých škol v aule právnické fakulty. Ke slovu se hlásil zástupce německého studentstva, ale nebylo mu umožněno promluvit, i když se za to přimlouval prof. Arne Novák.⁵² Na stupňující se útoky proti německé technice reagoval profesorský sbor novou peticí adresovanou kulturnímu výboru národního shromáždění. Bylo to v době, kdy v Brně došlo dokonce k pouličním demonstracím proti německé technice, na což odpověděli studenti německé techniky protestním shromážděním 16. června 1934. Situaci uklidnilo až rozhodnutí parlamentní komise o odvolání úsporných opatření na vysokých školách. Německá technika

---

⁵¹ MZA B 34, 689.

⁵² MZA B 34, 693.

v Brně tak byla zachráněna a česká technika nebyla okleštěna. Nevraživost vůči německé technice ovšem přetrvávala a postupně i narůstala na konci 30. let. Již v roce 1936 poslanec Špaček navrhl, aby byla brněnská německá technika přeložena na Slovensko a posloužila k založení první slovenské techniky v Bratislavě nebo v Košicích. I v následujících letech bylo často spojováno vybudování techniky na Slovensku se zrušením brněnské německé techniky [17].⁵³

1.5 Německá technika v Brně v letech 1938–45

Vývoj do konce roku 1939 Obsazení pohraničí ČSR na podzim roku 1938 vyvolalo různé úvahy, které znepokojovaly zejména české obyvatelstvo města Brna. Stanovené hranice druhé republiky procházely těsně pod Brnem, a proto se objevila myšlenka, že i Brno bude zařazeno do záboru. To bylo samozřejmě vřele přijato brněnským německým obyvatelstvem. Na druhé straně odtržení pohraničí přineslo otázku, zda na území zbytku republiky zůstanou německé vysoké školy. Zdálo se celkem logické, že po ztrátě tak velkého počtu německého obyvatelstva musí dojít k omezení všech německých institucí. Situace byla od září velmi nepřehledná, a není proto divu, že řada německých profesorů dění v Brně sledovala z míst mimo republiku. Jak informovaly 15. října *Moravské noviny*, v Brně nebylo v té době dvanáct profesorů.⁵⁴

Bylo to v době, kdy se v Německu vážně uvažovalo o přenesení obou pražských německých škol do Liberce a brněnské do Lince. Objevily se i úvahy o tom, že by brněnská technika mohla mít sídlo v Opavě, ale také že by se mohla pražská univerzita podle oborů rozdělit do Vratislavi, Lipska a Drážďan [19]. O těchto úvahách psal na počátku listopadu český i německý tisk. *Prager Presse* přinesly 9. listopadu informaci o tom, že technika v Linci ponese jméno Hermanna Göringa. Podle *Das kleine Blatt* ze dne 12. listopadu 1938 měla výuka v Linci začít 1. prosince a škola měla

⁵³ Návrhy na zřízení techniky na Slovensku se objevily již v roce 1919, ale vysoká škola technická vznikla v Košicích až těsně před koncem první republiky v roce 1938.

⁵⁴ Podobná situace byla i na německých vysokých školách v Praze. Podrobně ji popisuje Míšková v [18, str. 37–44]. Profesori pražské univerzity se do Prahy vraceli postupně a většina až na počátku listopadu, kdy je k tomu vyzvala SdP. Podobně tomu asi bylo i v Brně. Míšková uvádí, že ve Vídni byli brněnští profesori a docenti Tranquillini, Mühlingshaus, Bernhard, Jehlička, Chwalla a Heinisch.

sídlit v budově někdejšího biskupského chlapeckého semináře *Petrinum*. Předpokládané problémy s ubytováním studentů se již řešily. Hitler však 14. listopadu rozhodl, že německé školy v Československu se stěhovat nebudou [19, str. 193].⁵⁵ Změnil totiž svůj pohled na budoucí osud Československa a stěhování vysokých škol bylo v jeho nových plánech již bezpředmětné.

Zahájení školního roku na všech vysokých školách ve zbytku republiky bylo odloženo až na počátek listopadu, neboť řada studentů českých škol se vracela v rámci demobilizace z armády. Při zápisu došlo k velkému návalu na vysoké školy, který vedl i k tomu, že musel být omezen počet přijímaných studentů. Například na chemický odbor brněnské české techniky se přihlásilo 167 posluchačů, ale mohlo být přijato pouze 86. Škola navrhla uspořádat přijímací zkoušky, což ale studenti odmítli, a byli proto vybráni na základě prospěchu na střední škole. Ti, kteří přijati nebyli, dostali prý možnost se zapsat na německou techniku, kde jim mělo být umožněno konat zkoušky v českém jazyce. Tyto nepřilíš důvěryhodné informace přinesly *Moravské noviny* 29. listopadu. Nakonec se studenti zapsali na jiné obory české techniky a nebo na přírodovědeckou fakultu.

29. listopadu došlo na říšskoněmeckém konzulátu v Brně k setkání představitelů brněnské techniky s úředníky německého ministerstva pro vědu, výchovu a osvětu a ministerstva zahraničních věcí. Zachoval se záznam o této návštěvě, který ministerstvo vnitra zaslalo 13. prosince 1938 ministerstvu školství.⁵⁶ Z Berlína přijeli vrchní vládní rada Busse z ministerstva výchovy a vyslanecký rada Schäfer Rümelin ze zahraničního úřadu v Berlíně. Za přítomnosti zástupce říšskoněmeckého konzula v Brně von Wendlanda byli delegaci představeni zástupci školy rektor Lothar Koschmieder, profesori Alfred Hawranek a Karl Kriso a vedoucí německého studentstva v ČSR dr. Meckl z Liberce.

Koschmieder vyslovil obavy z možných demonstrací proti židovským posluchačům a ohradil se proti nařčení ze strany vedoucích činitelů SdP v Brně, že to byl profesorský sbor, který usiloval o přeložení techniky do Lince. Rovněž se zajímal o to, jak bude vypadat výuka v dalším školním roce, tedy zda program bude odpovídat výuce na technikách v Německu, nebo zůstane stále stejný. Po obědě se delegace odebrala do budovy školy, kde se seznámila se škodami, které vyvolalo obsazení některých prostor

⁵⁵ Hitler později uvažoval o tom, že zřídí ve svém oblíbeném Linci novou techniku. Objevila se i myšlenka, že se univerzita v Halle přestěhuje do Chebu.

⁵⁶ SUA MŠANO, 348.

v době mobilizace. Zástupci techniky vyslovili obavy z toho, že se do školy vrátí studenti z obsazených území, kteří by mohli vyvolat zmatek vzhledem ke své mentalitě a animositě vůči českému obyvatelstvu. Ovšem současně zastávali názor, že poté, když bude v letním semestru na škole zaveden říšskoněmecký učební program, přijdou na školu jistě studenti z Říše, kteří jsou disciplinovaní a kteří budou naopak „působit uklidňujícím způsobem a smířlivě.“

V prosinci roku 1938 ministerstvo školství rozhodlo, že profesori německých vysokých škol židovského původu na našem území dostanou dovolenou. Formálně si o ni museli zažádat. 26. ledna 1939 tak dostali dovolenou do konce školního roku profesori Albin Kurtenacker, Hans Peschke a Rudolf Dub. Dále se toto opatření týkalo pěti asistentů.⁵⁷ Vláda se 27. ledna usnesla, že v činné státní službě nebudou ponecháni i ostatní zaměstnanci židovského původu. Ministerstvo si oběžníkem 4. února vyžádalo od zemského úřadu seznam těchto zaměstnanců a v oběžníku 27. února popsalo způsob, jak při jednání s těmito osobami postupovat. Nejprve měl být učiněn pokus požádat je, aby odešli dobrovolně ze státních služeb nebo podali žádost o penzionování. Do 15. března měla škola zemským úřadům napsat, jak situaci vyřešila. Pokud by snad někdo ještě zůstal, muselo být zajištěno, aby nepřišel při zastávání tohoto místa do styku s veřejností.

30. ledna 1939 byl v duchu nacionálního socialismu slavnostně zahájen letní semestr.⁵⁸ Stejný den odeslal rektor Koschmieder (kvůli vyššímu utajení z Pohořelic) blahopřejný telegram Adolfu Hitlerovi k oslavám uchopení moci a přihlásil se k nacionálnímu socialismu. Požadoval přitom ochranu, která mu ale nemohla být poskytnuta.

Ještě po obsazení Československa a vzniku protektorátu komunikovalo ministerstvo v březnu a v dubnu 1939 s německou technikou nadále v českém jazyce. Koncem dubna toto skončilo. 8. května přijal rektor Koschmiedera říšský protektor a seznámil ho s úkoly, které vyplývaly z přechodu školy pod říšskou správu. K tomu došlo *Narižením č. RP25/39 vůdce a říšského kancléře o převedení německých vysokých škol v Protektorátu Čechy a Morava do správy Říše* ze dne 2. srpna 1939. K přechodu došlo k 1. září 1939. Oslavy tohoto kroku na německé technice v Brně proběhly 6. listopadu za účasti říšského protektora [20].

⁵⁷ MZA B 34, 367.

⁵⁸ *Brünner Tagesbote* ze dne 31. ledna 1939. V polovině ledna bylo na škole zapsáno celkem 558 studentů, z čehož bylo 492 domácích.

Po uzavření českých vysokých škol v Brně v listopadu roku 1939 převzala německá technika část jejich prostor a majetku. Některé budovy české techniky posloužily pro kasárna, německé technice připadly strojní a chemický pavilon na Veveří. Německá technika využívala vybavení strojního a elektrotechnického odboru a spravovala také knihovnu české techniky. Do areálu přírodovědecké fakulty brněnské univerzity na Kotlářské ulici se přestěhovaly některé katedry chemie, mineralogie, geologie a botanika.

Na počátku prosince 1939 na brněnské německé technice studovalo celkem 620 řádných posluchačů, z toho bylo 88 cizinců. Kromě toho přednášky navštěvovalo ještě 124 mimořádných posluchačů.⁵⁹

Technika v letech 1940–45 Uvedením německých vysokých škol do svazku říšskoněmeckých vysokých škol vstoupil na území protektorátu v platnost tzv. kuratorní systém. Kurátorem německé brněnské techniky a komisařem všech uzavřených českých vysokých škol v Brně se stal v dubnu 1940 SA-Führer vládní komisař dr. Helmut Leitmeyer. V září 1944 ho vystřídal dr. Gustav Ehrlicher, dřívější komisař uzavřených českých vysokých škol v Praze,⁶⁰ protože jeho předchůdce narukoval k branné moci [21, str. 54]. Práce kurátora a jeho pravomoci oslabovaly výrazným způsobem postavení rektora a děkanů jednotlivých fakult. Rektor již nyní nebyl volen profesorským sborem, ale jmenován říšským ministerstvem školství. Na podzim roku 1939 bylo definitivně rozhodnuto, že dosavadní rektor Koschmieder přejde na místo profesora matematiky na techniku do Grazu, a proto byl vedením školy pověřen dosavadní prorektor Kriso. Jeho jmenování rektorem však nebylo jednoduché. Proti jmenování protestoval v prosinci roku 1939 jeden z nejmocnějších mužů tehdejšího Německa Rudolf Hess, který upozornil na skutečnost, že Kriso odmítl všechny nabízené stranické funkce. Nicméně postavení brněnské techniky během války bylo jiné než u říšských škol. Nacházela se v Protektorátě, a proto kromě ministerstva školství v Berlíně patřila škola i do vlivu říšského protektora. A byl to právě von Neurath, který jmenování Krisa podporoval již od října roku 1939 a nakonec ho i prosadil přes odpor Hesse či K. H. Franka. Rovněž na technice byla zhruba polovina sboru pro Krisovo jmenování, zatímco druhá podporovala profesora

⁵⁹ MZA B 34, 693.

⁶⁰ Gustav Ehrlicher přišel do Prahy na počátku roku 1942 z Bonnu, kde vykonával funkci kurátora tamní univerzity.

matematiky Weyricha. 12. března 1941 byl Kriso jmenován a funkci rektora zastával pak až do ledna 1945, kdy ho nahradil profesor strojních předmětů Josef Jehlička [19, str. 339, 430].

Na konci roku 1943 došlo ke sporu brněnského kurátora Leitmeyera s akademickými funkcionáři. Rektor a děkani jednotlivých fakult adresovali 10. prosince hlavnímu referentovi pro záležitosti technických škol na ministerstvu v Berlíně Heinrichu Nipperovi dopis, ve kterém požadovali Leitmeyerovo odvolání. Jako důvod uvedli, že kurátor se všemi možnými prostředky systematicky snaží omezovat jejich postavení a odmítá vzájemnou spolupráci s rektorem.⁶¹ Ve skutečnosti však šlo o jinou záležitost, z hlediska školy zásadnější. V roce 1943 se po bitvě u Stalingradu objevily úvahy o dočasném uzavření brněnské techniky do konce války.⁶² A byl to právě Leitmeyer, který se vyjádřil v tom smyslu, že vůdcův požadavek na zajištění mužů a žen pro obranu Německa je možno bezesbytku zajistit pouze uzavřením brněnské školy. Proti se postavil rektor Kriso, za kterým v té době stál již semknutý profesorský sbor. Jakou souvislost má tato záležitost s tím, že byl nakonec Leitmeyer povolán do armády, však nevíme [19, str. 430–431].

Během období druhé světové války došlo ke změnám struktury brněnské techniky. Ve školním roce 1939/40 měla škola tři fakulty: fakultu pro všeobecné vědy (s oddělením všeobecných věd a oddělením technické chemie), stavební fakultu a strojní fakultu. Od školního roku 1940/41 až do konce války školu tvořily: fakulta přírodních a doplňujících věd (s oddělením pro matematiku, fyziku a geodézii, oddělením pro chemii, oddělením pro technickou chemii a oddělením pro nepřírodní vědy), stavební fakulta a strojní fakulta.⁶³

Brněnská německá technika byla jednou z říšských vysokých škol. V roce 1942 se jednalo o 29 univerzit, 15 vysokých škol technických a více než 40 dalších škol, které měly charakter vysoké školy. Vysoké školy technické byly v následujících městech: Aachen, Berlín, Braunschweig, Vratislav, Brno, Gdaňsk, Darmstadt, Drážďany, Graz, Hannover, Karlsruhe, Mnichov, Praha, Stuttgart a Vídeň. Srovnáme-li techniky v Brně

⁶¹ Spory mezi kurátory a akademickými funkcionáři pro podobné důvody bývaly běžné i na školách v Říši.

⁶² Myšlenky na uzavření anebo alespoň omezení činnosti některých vysokých škol se objevily již v roce 1942. V lednu 1943 se např. uvažovalo o uzavření německé univerzity v Praze [18, str. 139].

⁶³ O rok později došlo k přejmenování první fakulty na fakultu přírodních a nepřírodních doplňujících věd.

a v Praze, pak na obou školách bylo možno studovat architekturu a pozemní stavitelství, v Brně navíc ještě zemědělské stavitelství, zemědělské užitkové stavitelství a zemědělské vodní stavitelství. Na obou školách byl strojní obor a studium letecké techniky, v Brně ještě textilní techniky. Na obou školách bylo možno studovat chemii, fyziku, matematiku a geodézii [22].

Podobně jako v průběhu první světové války došlo i během druhé světové války k povolávání učitelů brněnské techniky do armády. Následující přehled byl vytvořen na základě seznamů přednášek pro školní roky 1942/43 až 1944/45 a pomocí několika archivních materiálů dochovaných v Moravském zemském archivu.⁶⁴

Profesoři: J. Faltin, A. Hrych, H. Kasper, W. Koppenfels, E. Schleiermacher, A. Schäffner. Docenti a lektori: J. von Bobretzky, K. Hucke, J. Obrist, R. Reidl, F. Schoblik, G. Scholz. Asistenti: F. Austin, H. Berger, F. Drescher, T. Fiala, F. Freising, H. Freising, O. Fritscher, S. Grüttner, H. Hajek, W. Indruch, F. Jokisch, H. Klein, E. Kneifel, E. Lichota, K. Meloun, H. Morgenbrod, H. Nedoma, W. Nickerl, W. Orlicek, V. Poledna, W. Rotter, R. Sauermann, H. Schneider, F. Schönauer, J. Schuldes, G. Schwarz, V. Smolka, H. Steffe, E. Střelsky, J. Tacina, E. Theimer.

Německé techniky v Praze a v Brně byly zrušeny dekretem prezidenta republiky č. 123/1945 Sb. ze dne 18. října 1945. Vědecké ústavy a jejich zařízení, jakož i veškerý majetek německých vysokých škol v Praze a v Brně připadl českým vysokým školám technickým v Praze a v Brně. Tento dekret nabyl účinnosti ke dni 17. listopadu 1945.⁶⁵

1.6 Učitelský sbor

Dříve, než se začneme zabývat personálními otázkami obsazení míst učitelů na německé technice v Brně, podívejme se alespoň velmi stručně na postavení vysokoškolských učitelů v období let 1850–1945, které bylo velmi odlišné od toho, co známe z vysokých škol dnes.

⁶⁴ Jsme si vědomi, že tyto seznamy nemusí poskytovat zcela úplné informace. Víme například, že v posledním období války padl do ruského zajetí profesor matematiky Koppenfels, nicméně o jeho povolání do armády jsme v materiálech žádné informace nenalezli.

⁶⁵ Německá univerzita v Praze byla zrušena dekretem prezidenta republiky č. 122/1945 Sb. ze dne 18. října 1945.

Profesoři Nejdůležitější skupinou učitelů na vysokých školách byli do roku 1945 profesoři. Na rozdíl od současnosti, kdy velké množství úkolů spojených s výukou plní docenti i asistenti, do roku 1945 byla úloha profesorů rozhodující. Bylo tomu tak především na univerzitách, neboť na vysokých školách technických působil poměrně značný počet honorovaných docentů, odborníků z praxe, kteří konali celou řadu speciálních přednášek.

Profesoři na vysokých školách nezískali při svém jmenování definitivní postavení. Definitivu získávali až po třech letech a někdy i později. Jejich jmenování se řídilo nejprve dekretem studijní dvorské komise z roku 1826, který byl později novelizován výnosy ministerstva kultu a vyučování z let 1889 a 1890. Do svého definitivního jmenování mohli být propuštěni bez nároku na penzi, jestliže „ve svém úřadě nebo v ostatním svém chování neodpovídali požadavkům na ně kladeným“. V sedmdesáti letech museli odejít do penze a mohli nanejvýš se svolením císaře učit ještě po tzv. „čestný rok“. Poté už mohli působit jen jako suplenti neobsazených profesorských míst.

O jmenování profesorů na nově zřízeném brněnském učilišti formou konkurzních zkoušek jsme hovořili v předcházející kapitole. Volba nového profesora byla nejprve upravena provizorně výnosem ministerstva školství ze dne 11. prosince 1848 o obsazování uvolněných profesorských míst na univerzitách, lyceích, gymnáziích, technických institutech a reálkách. O uvolnění místa bylo informováno místodržitelství a to zajistilo na ministerstvu vypsání konkurzu a stanovení termínu pro zaslání přihlášek. Po jistou dobu i nadále probíhaly konkurzní zkoušky, později od nich bylo upuštěno. Návrh na jmenování připravil profesorský sbor, který ho pak prostřednictvím místodržitelství předložil ministerstvu. Bylo požadováno navrzení tzv. terna, čili pořadí na prvních třech místech. Přitom na stejné místo mohlo být navrženo i více kandidátů. O jmenování pak rozhodl císař, kterému ministr předložil definitivní návrh na jmenování konkrétní osoby.⁶⁶

Po roce 1873 byli na brněnské technice mnozí profesoři jmenováni nejprve jako mimořádní profesoři, a to i přesto, že v té době většina profesur byla zřízena jako řádná. Teprve po několika letech byli na návrh členů profesorského sboru jmenováni profesory řádnými a následně získali definitivu.

---

⁶⁶ Studium obsazování kateder matematiky a deskriptivní geometrie na technikách v Brně a v Praze ukázalo, že ne vždy byl jmenován kandidát navržený na prvním místě. Většinou tomu tak ovšem bylo.

Po vzniku Československa bylo postavení profesorů upraveno zákonem o služebním poměru učitelů vysokoškolských ze dne 13. února 1919. Návrh terna předkládal profesorský sbor ministerstvu, profesori pak již byli jmenováni definitivně a doživotně prezidentem republiky. Nebyli žádným způsobem omezováni ve své vědecké a učební činnosti. Proti své vůli nesměli být přeloženi na jinou školu. Jen v důsledku řádného disciplinárního řízení směli být dáni proti své vůli a před sedmdesátým rokem do předčasné penze. Řádné profesuře i nyní většinou předcházela profesura mimořádná a vláda v roce 1926 rozhodla, že jmenování řádným profesorem se bude dít jen ve zcela mimořádných případech.

Docenti Druhou kategorií vysokoškolských učitelů, kteří na vysokých školách konali přednášky, byli docenti. Docentem byla v minulosti v širším smyslu nazývána každá osoba, která přednášela na vysoké škole. My budeme ale docentem rozumět vždy učitele, který rozhodnutím sboru získal oprávnění přednášet (*venia docendi*). Šlo přitom jak o docenty soukromé, tak docenty honorované.

Institut docenta vznikl v Rakousku nejprve na univerzitách, ale revoluční rok 1848 ho se svobodou vyučování a učení se přinesl i na technické školy. Ministerský výnos ze dne 19. prosince 1848 představoval provizorní předpisy pro získání docentury na univerzitách. Nicméně toto provizorium trvalo celých 40 let. Uchazeč o docenturu musel předložit doktorský diplom, habilitační práci, vykonat kolokvium a vzorovou přednášku (na zkoušku) před členy profesorského sboru. Požadavek doktorátu byl v té době na technikách obtížně realizovatelný, ale výnosem ministra kultu a vyučování ze dne 13. července 1850 byly předpisy přeneseny také na techniky.

Úpravu provizorních předpisů přineslo nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 11. února 1888, které od roku 1891 platilo rovněž na technikách. Zde bylo možno doktorský diplom nahradit vysvědčením o státní zkoušce. Zatímco dříve bylo možno jako habilitační spis předložit rukopis, nyní bylo třeba předložit dílo vytištěné. Kolokvium, které mělo prověřit kandidátovy odborné znalosti, mohlo být prominuto v případech, kdy měl uchazeč bohatou publikační činnost. Při habilitační přednášce kandidát navrhl tři možná témata, ze kterých si sbor jedno vybral. I přednáška mohla být prominuta, když o schopnosti kandidáta přednášet nebylo pochyb (například když šlo o středoškolského profesora). Profesorský sbor pak na svém zasedání rozhodl o výsledku habilitačního řízení a navrhl ministerstvu jmenovat uchazeče soukromým docentem.

+

Za svoje přednášky většinou soukromý docent nedostával žádný plat s výjimkou části tzv. kolejného, které vybral od studentů, kteří navštěvovali jeho přednášky. Nejen tím se soukromý docent odlišoval od docenta honorovaného, který konal přednášky zvláště důležité nebo nenahraditelné, pro které nebyla na vysoké škole zřízena profesura. Honorovanými docenty byli jmenováni zkušení odborníci z praxe, kteří nemuseli procházet žádným habilitačním řízením. Často ale docházelo k tomu, že na škole působili i jako soukromí docenti. V mnoha případech přednášky původně plánované pro honorované docenty konali profesori za zvláštní remuneraci. Starší a zasloužilejší docenti získávali často na návrh sboru hodnost a titul mimořádného profesora, ovšem nehonoraovaného. Vždy dva zástupci docentů se zúčastňovali zasedání profesorského sboru s hlasem poradním.

Lektoři či učitelé V podobném postavení jako honorovaní docenti byli i tzv. učitelé či později lektoři. V tomto případě šlo zejména o učitele jazyků, stenografie a později i tělesné výchovy. Tato místa byla obsazována nejprve učiteli stavovské akademie a později učiteli brněnských německých středních škol. Zatímco soukromí docenti mohli na škole působit prakticky neomezeně dlouho, místa honorovaných docentů, učitelů a lektorů byla obsazována podle potřeby.

Asistenti Poslední skupinou učitelů na brněnské technice byli asistenti. Ti v minulosti nebyli většinou pověřováni samostatnou výukou a pomáhali profesorům při administrativních pracích a „asistovali“ při konání cvičení či vědecko-výzkumné činnosti. Při nemoci profesora nebo v období, kdy nebylo profesorské místo obsazeno, často suplovali.

Jejich finanční ohodnocení bylo vždy velmi špatné, a proto bylo mnohdy obtížné získat pro školu kvalifikovaného asistenta s ukončeným vysokoškolským vzděláním. Z tohoto důvodu byla mnohdy místa asistentů obsazena provizorně studenty vyšších ročníků nebo těmi, kteří neabsolvovali druhou státní zkoušku.

Asistenti byli (pokud nešlo o provizorní asistenty) jmenováni na dva roky a místo jim mohlo být rozhodnutím profesorského sboru o stejnou dobu prodlouženo. Další prodloužení již předpokládalo souhlas ministerstva. Vždy platilo, že na pozici asistenta mohl člověk působit jen omezenou dobu, přičemž podmínky se během let měnily. Stejně tak se měnilo postavení asistentů vysokých škol. Časové omezení služby asistenta se ovšem nedodržovalo a jsou známy případy, kdy místo bylo obsazeno

stejným asistentem velmi dlouho, jak koneckonců vyplývá z přehledu asistentů v naší knize.

Bylo snahou asistentů, ale také profesorského sboru zlepšit postavení asistentů vysokých škol. Předkládané návrhy na změny požadovaly zejména zvyšování platů, započítávání doby asistentské služby do další státní služby, zrušení časového omezení působení na místě asistenta, jisté zvýhodnění při snaze získat místo ve státní službě v úřadech a nebo na školách ap.

2. Obsazení jednotlivých kateder

Podívejme se nyní na vývoj personálního obsazení jednotlivých kateder během celého vývoje brněnské německé techniky. Podobně jako v předcházejících částech se můžeme až do roku 1924 opřít o Hellmerovu [1] a Haussnerovu práci [2], ve kterých je popsán tento vývoj do roku 1924. Po roce 1924 bylo třeba využít dochovaných seznamů přednášek a osob a také biografických údajů, které se nám podařilo zjistit o jednotlivých profesorech.

Katedry jsme pro naši potřebu uspořádali podobně, jak byly po roce 1873 zařazeny do jednotlivých studijních odborů. Předměty matematicko-fyzikální, geodetické,¹ biologické, zemědělské, ale také společenské (právní, obchodní, historické, jazykové) tvoří pestrou skupinu předmětů, které dlouhou dobu patřily k všeobecnému oddělení. U ostatních kateder je rozdělení do skupin stavebních, strojních a elektrotechnických a chemických předmětů již přirozené.

U jednotlivých oborů se snažíme zachytit postupný růst počtu kateder, jejich dělení a případné přechody profesorů mezi katedrami. Upozorňujeme na existenci honorovaných docentů a v každé části přinášíme seznamy asistentů a soukromých docentů. Zatímco údaje o jmenování profesorů a jejich působení na brněnské technice vychází z dostupné literatury nebo archivních materiálů, při stanovení období působení asistentů jsme museli většinou vycházet ze seznamů přednášek.² Je proto zřejmé, že zejména u krátkodobého působení jsou data jen orientační. Je rovněž možné, že někteří lidé uvedení v seznamech přednášek na místo asistenta vůbec nenastoupili a naopak některá jména chybí.

2.1 Předměty matematicko-fyzikální, přírodovědné a společenské

2.1.1 Katedry matematicko-fyzikální a geodetické

I. katedra matematiky Prvním profesorem matematiky na brněnské technice byl na jaře roku 1850 jmenován Valentin Teirich, první

---

¹ Později řazené ke stavebnímu odboru.

² Použité zkratky v seznamech asistentů jsou následující: WH — pomocná vědecká síla, K — konstruktér, Adj. — adjunkt.

soukromý docent matematiky v historii vídeňské univerzity. Po jeho odchodu na místo ředitele reálky ve vídeňském Gumpendorfu v roce 1854 katedru suploval asistent vídeňské polytechniky Karl Prentner, který byl v roce 1855 jmenován profesorem. Na brněnské technice působil do roku 1885, kdy byl penzionován. Na jeho místo byl v roce 1886 jmenován soukromý docent pražské německé techniky Emanuel Czuber. Ten v roce 1891 odešel na techniku do Vídně a profesuru ve školním roce 1891/92 získal Otto Biermann, soukromý docent pražské německé univerzity. V roce 1894 byl jmenován řádným profesorem a na tomto místě působil až do své smrti v roce 1909. V roce 1910 byl na uvolněné místo jmenován soukromý docent brněnské techniky Ernst Fischer, který ale již v roce 1911 odešel na univerzitu do Erlangenu. Jeho místo zaujal dosavadní soukromý docent na vídeňské univerzitě i na technice Lothar Schrutka. Schrutka na technice v Brně působil i po první světové válce a až v roce 1925 přešel na vídeňskou techniku. Suplováním profesury byl pověřen docent univerzity v Marburgu Rudolf Weyrich, který byl na konci roku 1925 jmenován mimořádným a v roce 1930 řádným profesorem. Byl posledním profesorem této katedry, kterou vedl až do roku 1945.

II. katedra matematiky V roce 1873 vídeňské ministerstvo kultu a vyučování rozhodlo, že podobně jako na jiných rakouských polytechnikách bude i v Brně systemizována druhá profesura matematiky. Prvním profesorem této katedry se stal soukromý docent s titulem mimořádného profesora na vídeňské technice Franz Unferdinger. Po jeho smrti byl v roce 1890 mimořádným profesorem jmenován soukromý docent vídeňské techniky a univerzity Oskar Peithner von Lichtenfels. Po jeho odchodu na techniku do Grazu v roce 1891 převzal katedru soukromý docent univerzity v Innsbrucku Franz Hočevar. Také on v roce 1895 odešel na techniku do Grazu a na jeho místo byl v téže roce jmenován soukromý docent pražské německé techniky Emil Waelsch. Ten katedru řídil do roku 1910, kdy přešel na uvolněnou katedru deskriptivní geometrie. Katedru matematiky převzal soukromý docent vídeňské univerzity Heinrich Tietze. Krátce po první světové válce Tietze v roce 1919 odešel na univerzitu do Erlangenu a katedra byla až do roku 1923 suplována. Ve školním roce 1923/24 byl profesorem matematiky bývalý asistent Karl Mayr, ale i on odešel na techniku do Grazu. Katedra zůstala neobsazena až do roku 1927, kdy byl na podzim jmenován profesorem suplent matematiky na univerzitě v Greifswaldu Lothar Koschmieder. Na konci roku 1939 přijal místo na technice v Grazu a uvolněnou katedru převzal

nejprve jako suplent a od roku 1941 jako profesor Werner von Koppenfels, soukromý docent na univerzitě ve Würzburgu.

V souvislosti se vznikem pojistně technického kurzu byly na brněnské technice systemizovány dvě honorované docentury matematických předmětů. Přednášky z **pojistné matematiky** konal již od roku 1906 Ernst Fanta. Fanta v roce 1919 svoje působení v Brně ukončil a výuku převzal Ferdinand Schnitzler, který tento předmět vyučoval do roku 1930. V letech 1930–40 byl učitelem pojistné matematiky Oskar Kubelka. **Teorii pravděpodobnosti a matematickou statistiku** vyučoval v letech 1906–39 Friedrich Benze a po něm krátce Friedrich Schoblik, který byl od roku 1940 současně honorovaným docentem pro **vyšší matematiku III**.

V roce 1867 bylo systemizováno místo asistenta, které bylo společné pro katedry matematiky a fyziky. Po roce 1872 již měly obě katedry matematiky svého vlastního asistenta.

Asistenti matematiky a fyziky: Vincenz Bartel (1867–70), Reinhard Mildner (1870–72).

Asistenti matematiky: Reinhard Mildner (1872–76), Ferdinand Obentrauch (1876–81), Ferdinand Schnitzler (1881–83), Alois Haschek (1883–89), Franz Zerhau (1889–93), Karl Ott (1893–94), Karl Siegel (1895–96), Karl Carda (1896–1900), Friedrich Benze (1900–25), Ernst Fischer (1902–10), Alfred Berger (1908), Hermann Axmann (1910), Alfred Kwohal (1910–11), Johann Radon (1911–12), Karl Mayr (1912–13), Ernst Stejskal (1912), Josef Kling (1914–19), Friedrich Ernst (1918–19), Karl Karas (1919–20), Ludwig Holzer (1920–25), Hermann Rigele (1920–22), Karl Pingitzer (1921–28), Heinrich Jung (1926), Friedrich Schoblik (1926–44), Robert Hawelka (1928–33), Adolf Hedrich (1931–41), Friedrich Joscht (WH) (1932–34), Rudolf Hofmann (1935–36), Wilhelm Schmid (1936–40), Josef Wecerka (1940–41), Rudolf Knittel (1941–42), Helmut Epheser (1941–44).

Soukromí docenti matematiky: Ernst Fischer, matematika, 1904–10; Ernst Fanta, matematika a její aplikace v pojišťovnictví, 1910–20; Friedrich Schoblik, matematika, 1939–44; Wilhelm Schmid, matematika, 1938–40.

Deskriptivní geometrie Katedra deskriptivní geometrie a mechaniky nebyla v roce 1849 obsazena a byla suplována pozdějším významným

brněnským fotografem Antonem Maysslem. V roce 1850 došlo k oddělení obou předmětů a o rok později byl prvním profesorem deskriptivní geometrie jmenován Georg Beskiba, dosavadní profesor stavitelství na technice ve Lvově. Místo profesora deskriptivní geometrie zastával do roku 1867, kdy byl po reorganizaci učiliště jmenován profesorem pozemního stavitelství. Na katedru deskriptivní geometrie naopak přešel profesor mechaniky Gustav Adolf Peschka. Ten v roce 1891 odešel na techniku do Vídně a na jeho místo byl v roce 1892 jmenován jako mimořádný profesor soukromý docent brněnské techniky Otto Rupp. V roce 1896 byl jmenován profesorem řádným a katedru vedl až do své smrti v roce 1908. V roce 1910 došlo ke změnám v organizaci geometrického vzdělávání a na uvolněné místo přešel dosavadní profesor matematiky Emil Waelsch, který byl výborným geometrem. Po Waelschově smrti v roce 1927 byla profesura suplována a v letech 1929–32 byl jejím vedením pověřen Josef Krames, suplent deskriptivní geometrie na technice v Grazu. Krames byl v roce 1932 povolán na techniku do Grazu jako profesor a katedra byla opět suplována profesorem matematiky Weyrichem. V letech 1935–45 byl posledním profesorem deskriptivní geometrie na technice v Brně brněnský rodák Rudolf Kreuztlinger.

Katedra deskriptivní geometrie byla jednou ze dvou kateder, které měly již v období technického učiliště svého asistenta, po roce 1902 dva.

Asistenti deskriptivní geometrie: Anton Mayssl (1850–52), Adolf Thannabauer (1852–54), Maximilian Schindler (1856–58), Adolf Ziegelheim (1859), Franz Irrich (1860–61), Emil Koutný (1862–67), Karl Langer (1867–70), Konrad Krczmarz (1870–73), Hubert Wiglitzky (1872–74), Otto Rupp (1874–81), Emil Neugebauer (1881–87), Hermann Brauner (1887–89), Emil Keller (1889–90), Raimund Barnet (1890–91), Gustav Lettowsky (1891–92), Julius Haas (1892–94), Karl Hübscher (1894–96), Raimund Pistauer (1896–1900), Friedrich Hermann (1900–03), Johann Pelinka (1902–08), Oswald Deutsch (1903–06), Karl Stepan (1906–09), Rudolf Kreuztlinger (1908–35), Johann Krautt (1909–10), Alfred Kwokal (1910), Hermann Axmann (1910), Wilhelm Schmid (1910–36), Leopold Eisner (1912–13), Erwin Lorenz (1914–16), Hans Jakesch (1916–18), Kurt Foltinek (WH) (1917), Josef Plhal (1917–18), Josef Bauer (WH) (1917–18), Leopold Nowotny (WH) (1918), Benno Tichy (1918–19), Friedrich Schiller (WH) (1918–20), Alfred Gross (1919–20), Gustav Heger (WH) (1919–20), Walter Wawrosch (1919–20), Leopold Štěpán (WH) (1920–21), Fritz Aurich (1920–34), Franz Launée (1920–

21), Hans Moder (1935–40), Franz Drescher (1936–44), Ludwig Güttler (1937–?), Herbert Berger (1940, 1942–44), Adolf Goldberg (1940), Josef Hoffmann (1941).

Soukromí docenti deskriptivní geometrie: Emil Koutný, stínování a perspektiva, 1867–69; Otto Rupp, novější geometrie, 1881–92; Ferdinand Josef Obenrauch, dějiny geometrie, 1897–1905; Rudolf Kreutzinger, deskriptivní geometrie, 1931–35.

Fyzika Prvním profesorem experimentální a technické fyziky byl již v prosinci roku 1849 jmenován Václav Hrubý, který tento předmět vyučoval po celé období existence brněnského učiliště. Jeho nástupcem se stal v roce 1867 profesor reálky ve Vídni Robert Felgel. Profesorem na brněnské technice byl až do své smrti v roce 1901. Na uvolněné místo byl v téže roce jmenován mimořádný profesor na pražské univerzitě Gustav Jaumann. V roce 1920 byl mimořádným profesorem fyziky jmenován dosavadní soukromý docent Erwin Lohr, který po Jaumannově smrti v roce 1924 převzal uvolněnou katedru. Profesorem fyziky byl na brněnské technice až do konce druhé světové války.

V letech 1908–19 zajišťoval přednášky z **meteorologie a klimatologie** jako honorovaný docent adjunkt Arthur Szarvassi. Po jeho smrti převzal na krátkou dobu tuto výuku profesor vodních staveb Kresnik. **Technickou fyziku pro posluchače pozemního stavitelství** přednášel v letech 1913–20 pozdější profesor Lohr.

Asistenti fyziky: Wenzel Grünert(1872–73), Josef Wáclav (1873–74), Victorin Zahrada (1874–78), Max Weinberg (1878–82), Moriz Filepek (1882–88), Camillo Wessely (1888–90), Friedrich Gschnitzer (1890–92), Victor Grünberg (1893–96), Johann Augustin (1897–1900), Alois Materna (1900), Josef Tuma (Adj.) (1900–1902), Heinrich Müller (1901–1902), Arthur Szarvassi (1901–03), Arthur Szarvassi (Adj.) (1903–19), Leopold Kann (1902–04), Rudolf Ille (1904–05), Erwin Lohr (1905–19), Johann Mikyska (1911–13), Josef Obrist (1913–40), Hubert Bräunlich (1918–19), Franz Hlučka (1920–44), Florian Techet (1920–23), Hans Čech (1921–22, 1923–44), Felix Lettowsky (1923–44), Tibor Loibersbeck (WH) (1941–42), Kurt Heinisch (WH) (1941–42), Irene Dumka (1943–44).

Soukromí docenti fyziky: Ignaz Wallentin, matematická fyzika, 1875–79; František Koláček, matematická fyzika, 1882–84; Karl Zelbr, teoretická astronomie, 1896–1900; Josef Tuma, fyzika, 1901–02; Leopold

Kann, technická fyzika, 1903–09; Arthur Szarvassi, fyzika, 1905–19; Erwin Lohr, fyzika, 1908–19; Felix Lettowsky, matematická fyzika, 1940–45; Josef Obrist, fyzika mezních fází, 1940–45.

Praktická geometrie, geodézie a sférická astronomie V roce 1849 byl profesorem praktické geometrie (ale také lesnické encyklopedie) jmenován Karel Kořistka, dosavadní asistent a suplent na báňské akademii v Banské Štiavnici. Po jeho odchodu na pražskou techniku byla katedra dva roky suplována ředitelem učiliště Schindlerem a v roce 1853 ji převzal Anton Winckler, dosavadní učitel na polytechnice v Karlsruhe (povinnost vyučovat lesnickou encyklopedii již neměl, neboť tento předmět převzal profesor zemědělství Helcelet). Winckler v roce 1859 přijal místo profesora matematiky na technice v Grazu a na uvolněné místo byl v roce 1860 jmenován asistent vídeňské techniky Gustav Niessl von Mayendorf. Niessl působil v Brně až do roku 1907, kdy se jeho nástupcem stal Hans Löschner, který na brněnské technice pracoval až do svého penzionování roku 1939. V letech 1940–45 byl profesorem této první katedry geodézie Johann Koppmair, dosavadní profesor na technice v Grazu. Jako honorovaný docent přednášel krátkou dobu některé geodetické předměty na počátku 40. let asistent Viktor Heissler.

II. katedra geodézie Na konci 20. let došlo ke vzniku druhé profesury geodézie, na kterou byl v roce 1929 jmenován Friedrich Bastl. Podobně jako Löschner učil na technice do začátku druhé světové války. Poté katedru převzal dosavadní soukromý docent Hugo Kasper, který na technice působil do konce války.

III. katedra geodézie Profesorem třetí katedry byl v roce 1939 ustanoven dosavadní soukromý docent Karl Konetschny, který vyučoval v Brně do roku 1945. Tato katedra byla zaměřena na **nauku o katastru**, která byla v letech 1897–1939 přednášena honorovaným docentem Antonem Jellinkem, inspektorem zemské komise pro agrární operace na Moravě. Po roce 1914 přednášel i o agrárních operacích, později i o lesním hospodářství, geodetických výpočtech či zákonech o pozemkové reformě.

Také řada dalších geodetických předmětů byla dlouhou dobu vyučována honorovanými docenty. V letech 1901–20 zajišťoval výuku **základů**

nižší geodézie pro studenty strojírenství, elektrotechniky a dalších oborů honorovaný docent Karl Steiner, vrchní městský geometr. Poté se stala výuka tohoto předmětu jednou z povinností profesora Löschnera. **Topografii, skicování a konstrukci geodetických přístrojů** přednášel v letech 1928–40 jako docent Karl Konetschny.

Zeměměřičské předpisy vyučoval v letech 1929–37 honorovaný docent Robert Freude a po jeho smrti do roku 1939 Viktor Rziha. **Vyměřování podzemních prostor** přednášel v letech 1929–39 báňský inspektor Otto Braun a **reprodukční techniku** nejprve s fotogrammetrií, trigonometrií a geodetickými měřeními vyučoval v letech 1940–45 Johann von Bobretzky.

Asistenti praktické geometrie: August Christen (1870–77), Johann Kellner (1877–80), Johann Schindler (1880–81), Franz Tochtermann (1881–84), Max Raffmann (1884–88), Rudolf Liehm (1888–90), Heinrich Schmidt (1890–91), Reimund Schneider (1892–93), Johann Ottawa (1893–94), Franz Zelinka (1894–95), Victor Soschka (1895–96).

Asistenti geodézie a sférické astronomie: Gottfried Mudrak (1899–1901), Hugo Meixner (1901–1903), Josef Prix (1903–07), Karl Konetschny (1907–13), Franz Kloss (1908), Rudolf Stecker (1908–09), Hugo Köller (1909–10), Karl Slanina (1910–31), Karl Konetschny (K) (1913–39), Karl Drechsler (WH) (1915–18), Heinrich Thannhäuser (1918–19), Franz Kokesch (1920–23), F. Lejhanec (1923–29), A. Görlich (1929–33), J. Ertl (WH) (1931–35), J. Ertl (1935–36), Viktor Heissler (1936–40), W. Szczyrba (1937–40).

Asistenti geodézie I: Viktor Heissler (1940–43), Friedrich Janda (1939–40), Wilfried Heiner (1940–41), Walter Polland (WH) (1941–42), Walter Polland (1942–44), Johann Filemon (WH) (1941–42), Robert Fischer (WH) (1941–42).

Asistenti geodézie II: Hugo Kasper (WH) (1929–31), Hugo Kasper (1931–38), Johann von Bobretzky (1938–44).

Asistenti nauky o katastru: Franz Watzka (WH) (1932–35), Johann von Bobretzky (WH) (1934–38), Ernst Schank (WH) (1940–42).

Soukromí docenti geodetických oborů: Karl Zaar, geodézie se zvláštním zřetelem na fotogrammetrii a reprodukční techniku, 1921–28.

2.1.2 Katedry přírodovědné a zemědělské

Přírodopis, botanika a zbožíznalství Mezi prvními profesory technického učiliště byl v roce 1849 jmenován profesorem přírodopisu soukromý docent pražské univerzity Bedřich Kolenatý. Po jeho předčasně smrti v roce 1864 převzal suplování katedry profesor brněnské reálky Alexander Makowsky, který byl v roce 1868 jmenován řádným profesorem. V roce 1873 došlo k rozdělení katedry na katedru botaniky a zoologie a na katedru mineralogie a geologie.

Botanika a zoologie Tuto katedru vedl od roku 1873 nejprve jako honorovaný docent botaniky a zbožíznalství profesor brněnského gymnázia Anton Tomaschek. V roce 1876 převzal i přednášky ze zoologie. V roce 1880 byl jmenován mimořádným a v roce 1889 řádným profesorem. Krátce na to v roce 1891 zemřel a na jeho místo byl jmenován soukromý docent vídeňské univerzity Karl Mikosch. Přednášky ze zoologie převzal soukromý docent Ludwig Kerschner, ale když byl jmenován profesorem na univerzitě v Innsbrucku, začal i zoologii přednášet Mikosch, který byl v roce 1895 jmenován řádným profesorem. Mikosch zemřel v roce 1919 a na jeho místo byl jmenován v roce 1920 jako řádný profesor Oswald Richter, který na škole působil až do roku 1945. V roce 1942 převzal konání některých přednášek z botaniky mimořádný profesor Alois Fietz, který jako honorovaný docent přednášel rovněž o **kontrole potravin a poživatin**.

Mineralogie a geologie V roce 1873 došlo k vydělení těchto předmětů z původní katedry přírodopisu a jejich prvním učitelem byl dosavadní profesor Makowsky. V čele katedry stál do roku 1905, kdy byl jeho nástupcem jmenován Anton Rzehak, profesor na zemské reálce v Brně. Rzehak zemřel v roce 1923 a profesura byla poté suplována docentem Josefem Oppenheimerem. V roce 1927 byl řádným profesorem jmenován mimořádný profesor mineralogie a geologie na technice v Grazu Hannes Mohr, který v Brně působil až do roku 1945. V roce 1942 byla mimořádnou profesorkou mineralogie, petrografie a nauky o ložiscích jmenována Doris Schachner, která některé přednášky konala již od roku 1940 jako honorovaná docentka.

Kromě výše uvedených profesur byla na technice v roce 1898 systemizována honorovaná docentura pro **bakteriologii**, od roku 1900/01 pro

hygienu a bakteriologii a po roce 1906 i **technickou mykologií**. Od roku 1898 konal přednášky primář moravské zemské nemocnice Hans Hammer. Po jeho smrti v roce 1905 byl o rok později jeho nástupcem ustanoven pozdější profesor vídeňské univerzity Karl Sternberg. Během války přednášky suplovali Alexander Kossowicz a Hugo Schmiedel. Když v roce 1920 Sternberg rezignoval na svoji funkci, byla technická mykologie převedena na katedru botaniky. Honorovaným docentem pro **průmyslovou hygienu** byl v letech 1921–35 primář Wilhelm Mager a o **plastické anatomii** přednášel nejprve Karl Štěpanek (1932–34) a poté do roku 1939 Gustav Prochazka. Honorovaným docentem pro **první pomoc při úrazech** byl v letech 1929–39 primář Josef Mendl.

Katedra mineralogie a geologie získala svého asistenta již v roce 1880, katedra botaniky až o 30 let později.

Asistenti mineralogie a geologie: Anton Rzehak (1880–84), Hugo Zimmermann (1884–85, 1887–92), Theodor Pintner (1885–87), Josef Swechota (1890), Paul Faulhammer (1891–92), Hugo Häckel (1892–93), Karl Obruschka (1893–94), Johann Fiedler (1894–95), Karl Porzinsky (1895–96), Karl Falkowsky (1896–97), Alfred Schröder (1897–98), Karl Hinterlechner (1899–1900), Otto Alscher (1901–1903), Karl Wiener (1904–06), Gustav Schweitzer (1906–08), Josef Oppenheimer (1908–33), P. Weissenbach (WH) (1928–29), B. Becker (WH) (1930–33), Fritz Freising (WH) (1932–36), R. Lefenda (WH) (1933–34), Hans Freising (1934–38), O. Wolf (WH) (1936–37), I. Schmidt (WH) (1938–39), Walter Modrian (WH) (1940), Wilhelm Marschall (1940–42), H. Kassyk (WH) (1941–42), E. Buresch (WH) (1941–42).

Asistenti botaniky, zbožiznalství, technické mikroskopie a mykologie: Emil Strecker (1910–13), Alois Fietz (1913–40), Gustav Schoblik (WH) (1926–34), A. Mudrak (WH) (1935–36), Tannenberger (WH) (1936–37), A. Meixner (WH) (1937–38), W. Wincor (WH) (1938–39), W. Szczyrba (WH) (1940), K. Koschany (1941–42), Bruno Wagner (1942–43).

Zemědělství a správa statků Tato profesura byla v roce 1849 obsazena dosavadním profesorem tohoto oboru na olomoucké stavovské akademii Janem Helceletem. Ten katedru řídil až do své smrti v roce 1876, když po odchodu profesora Kořistky vyučoval i encyklopedii lesnictví. Poté byla profesura celých deset let neobsazena. Až v roce 1886 byl řádným profesorem zemědělství jmenován dosa-

+

+

vadní učitel zemědělské střední školy v Novém Jičíně Anton Zoehl. Zoehl zemřel v roce 1902 a jeho nástupcem se stal o rok později profesor pěstování rostlin na polytechnice v Rize Franz Schindler. Ten byl v roce 1924 penzionován a katedra byla až do roku 1928 suplována. V tom roce byl profesorem zemědělství jmenován vedoucí institutu pro šlechtění rostlin v Lednici Franz Frimmel, který na technice působil až do roku 1945. V roce 1941 byl mimořádným profesorem **pěstování rostlin** jmenován vedoucí zemědělského výzkumného ústavu v Opavě Ottokar Heinisch. V letech 1943–45 byl mimořádným profesorem **zemědělské rostlinné výroby** Hans Lokscha, který na škole působil již od roku 1921 jako honorovaný docent pro **nauku o zemědělských podnicích**. Ještě před ním konal tyto přednášky od roku 1911 soukromý a honorovaný docent Adolf Ostermayer, pozdější profesor vysoké školy zemědělské ve Vídni. **Základy lesního hospodářství** v letech 1937–39 přednášel honorovaný docent Franz Lischka.

Asistenti zemědělství: Rudolf Pomp (WH) (1914–17), Friedrich Firkuschny (1918–31), H. Knienieder (1931–37), G. Brückner (1937–39), Walther Indruch (1938–1944).

Soukromí docenti přírodovědných, zemědělských a medicínských oborů: Alexander Rittmann, kulturní choroby člověka, 1880–82; Ludwig Kerschner, zoologie, srovnávací anatomie a historický vývoj zvířecí říše, 1891–93; Anton Rzehak, paleontologie a aplikovaná geologie, 1893–1906; Hans Hammer, hygiena a bakteriologie, 1895–1905; Sigmund Kornfeld, základy anatomie a fyziologie, 1896–1903; Theodor Spietschka, první pomoc při nehodách a průmyslové nemoci a jejich předcházení, 1901–15; Ludwig Schmeichler, hygiena a fyziologie oka se zvláštním zřetelem k technickým povoláním, 1902–38; Karl Sternberg, technická mykologie, 1906–20; Wilhelm Mager, průmyslová a školní hygiena, 1907–35; Josef Oppenheimer, paleontologie, 1910–33; Adolf Ostermayer, nauka o zemědělských podnicích, 1911–19; Hugo Iltis, aplikovaná botanika, 1911–39; Franz Frimmel, pěstování rostlin, 1926–28; Alois Fietz, botanika, suroviny rostlinné říše a technická mikroskopie, 1927–42; Hans Lokscha, zemědělská rostlinná výroba, 1929–43; Ottokar Heinisch, pěstování rostlin, 1932–41; Doris Schachner, mineralogie, petrografie a nauka o ložiscích, 1940–42.

2.1.3 Předměty společensko-vědní

Účetnictví Mezi prvními profesory učiliště byl v roce 1849 jmenován profesorem kupeckých počtů, účetnictví a obchodního slohu učitel vídeňské gremiální obchodní školy Josef Auspitz. Ten se stal v roce 1851 ředitelem brněnské vyšší reálky a na jeho místo byl jmenován nejprve jako suplent a od roku 1854 jako profesor Otto Tkaný. Auspitz však nadále na učilišti přednášel účetnictví jako honorovaný docent. V roce 1868 byl profesorem obchodních věd jmenován Jakob Scherber, dosavadní profesor obchodní a nautické akademie v Terstu. Po jeho penzionování ve školním roce 1872/73 byla profesura přeměněna na pouhou honorovanou docenturu účetnictví, kterou zastával Wenzel Ruprich, ředitel obchodního učiliště. Po jeho náhlé smrti v srpnu roku 1902 se stal jeho nástupcem Karl Böhm, ředitel vyšší obchodní školy v Brně. Ten zemřel v roce 1910 a na jeho místo nastoupil Alfred Watzke, profesor obchodní akademie v Brně. Watzke vyučoval nejen účetnictví, ale i **nauku o obchodu**. Na technice působil až do roku 1945, během první světové války sloužil v armádě a byl zastupován Antonem Grafem.

Kromě honorované docentury účetnictví, existovala na technice ještě honorovaná docentura **nauky o státním účetnictví**. Od roku 1889 přednášel tento předmět Johann Kramer, c. k. účetní rada na místodržitelství. V roce 1906 převzal přednášky vrchní účetní rada Alois Orliczek. Po jeho smrti v roce 1922 se stal jeho nástupcem Hans Hohn, kterého v seznamu přednášek nacházíme do roku 1926. V letech 1941–45 byl honorovaným docentem tohoto oboru Rudolf Tuppy.

Živnostenské, obchodní a směnečné právo a národní hospodářství Katedru suploval nejprve zástupce státního návladního Alois Sentz a po jeho odchodu na právnickou akademii do Hermannstadtu byl v roce 1851 jmenován profesorem Alfred Regner Ritter von Bleyleben. Ten na tomto místě působil až do roku 1897/98, kdy vykonal tzv. čestný rok a poté odešel do penze. Na jeho místo přišel v roce 1899 soukromý docent vídeňské univerzity Hermann Ritter von Schullern-Schrattenhofen, který ale již v roce 1901 Brno opustil. Na počátku roku 1902 byl na uvolněnou profesuru jmenován Friedrich Gottl, soukromý docent na univerzitě v Heidelbergu. Gottl již vyučoval pouze **národní hospodářství a statistiku**, právní vědy přednášeli honorovaní docenti. Po Gottlově odchodu z Brna v roce 1908 byl o rok později jmenován mimořádným a v roce 1911 řádným profesorem soukromý docent Othmar

Spann. V roce 1919 odešel na techniku do Vídně a jeho nástupcem byl v roce 1921 ustanoven řádný profesor Ludwig Stephinger, který v Brně působil do roku 1937. Posledním profesorem národního hospodářství a statistiky byl v letech 1937–45 Camillo Worliczek, dosavadní docent na pražské univerzitě.

Asistenti národního hospodářství a statistiky: Ernst Peschka (WH) (1923–27), A. Bier (WH) (1927–29), W. Claus (WH) (1930–31), A. Lang (WH) (1931–33), H. Mattel (WH) (1933–36), V. Domes (WH) (1936–39), Othmar Kopriwa (WH) (1940), Hans Aurich (WH) (1941–42).

Jak bylo řečeno, výuku právních věd zajišťovali honorovaní docenti. Docentem pro **základy rakouské ústavy a nauku o státní správě** byl v letech 1896–1903 Aurel Ritter von Onciul. Poté převzal výuku Hugo Fux Edler von Volkwart, který přednášel do roku 1939 i **železniční právo a zákony o pozemkových knihách**.

V souvislosti se vznikem pojištění technického kurzu bylo nutno opět zajistit výuku **obchodního, směnečného a námořního práva**. Tento předmět vyučoval v letech 1908–16 zemský soudní rada Hugo Herz. Po první světové válce ho převzal do roku 1938 Johann Jarolim. Jeho nástupcem byl do konce existence školy Franz Schindler. **Pojištění právo** přednášel v roce 1940 Eugen Buchta a v téže roce **sociální pojištění** Erich Deabis. **Báňské zákony** vyučoval v letech 1929–37 Rudolf Gold. V letech 1928–37 přednášel **právní vědy** Walter Henrich, soukromý docent vídeňské univerzity. Velmi krátce vyučoval **hospodářský zeměpis** v letech 1937–39 Hermann Mikula.

Rakouská historie a pomocné vědy historické Tyto předměty přednášel v letech 1909–37 Bertold Bretholz, ředitel Moravského zemského archivu. Po něm převzal výuku historických předmětů gymnaziální ředitel Anton Altrichter. Honorovaným docentem pro **dějiny pravěku** byl v letech 1942–45 Karl Hucke.

Filozofické základy přírodních věd Přednášel v letech 1929–44 gymnaziální profesor Karl Faigl, který řadu let konal i přednášky z **pedagogiky a filozofie**.

Soukromí docenti společensko-vědních oborů: Franz Kretschmayer, rakouské a všeobecné světové dějiny, 1868–77; Paul Wallnöfer, všeobecné dějiny a dějiny německé literatury, 1869–72; Karl Edler von

Rueber, nauka o správních zákonech, 1883–98; Stephan Bauer, politická ekonomie a statistika, 1894–99; Aurel Ritter von Onciul, pojistné právo, 1896–1906; Karl Siegel, filozofie, 1900–04; Hugo Herz, národohospodářská politika a statistika, 1903–19; Hugo Fux Edler von Volkwart, soudní řízení v městských právních záležitostech, 1903–39; Robert Mayer, národní hospodářství, 1903–30; Franz Strunz, historie přírodních věd, 1904–10; Ferdinand Schnitzler, sociální pojištění, 1906–32; Othmar Spann, národní hospodářství a statistika, 1907–09; Felix Freude, historie německé literatury, 1910–35; Johann Jarolim, ústavní a správní právo, 1918–39; Karl Faigl, filozofické základy přírodních věd, 1941–42.

2.1.4 Výuka jazyků, krasopisu, stenografie a tělesné výchovy

Po většinu období existence brněnské techniky měli studenti možnost navštěvovat kurzy cizích jazyků, stenografie či tělesné výchovy. Bohužel informace u vyučujících těchto předmětů, které samozřejmě neměly vysokoškolský charakter, se dochovaly v literatuře nebo seznamech přednášek jen v minimální míře. Často neznáme ani jejich jména, protože výuka těchto předmětů v seznamech přednášek buď vůbec není, nebo chybí údaj o učiteli.

Francouzský jazyk a literatura Prvním učitelem francouzského jazyka byl v letech 1850–66 Josef Konstantin Dubail, který ho vyučoval již na stavovské akademii. Po jeho smrti výuku převzal jistý Zerbi, který vyučoval i italský jazyk. V seznamech přednášek figuroval v letech 1870–86. V letech 1904–13 vyučoval francouzštinu profesor městského dívčího lycea Viktor Ségur-Cabanac, poté krátce v letech 1913–14 ředitel školy Berlitz v Brně Eugene Billaudeau. Poměrně dlouhou dobu učil francouzský jazyk v letech 1924–45 středoškolský profesor Karl Sturm.

Italský jazyk a literatura Prvním učitelem italského jazyka byl v letech 1850–56 profesor stavovské akademie Johann Anton Cargnelli. Po jeho smrti převzal výuku Zerbi.

Český jazyk a literatura Když nedošlo k naplnění organizačního statutu z roku 1849, stal se český jazyk pouze jedním z vyučovaných předmětů. Učitelem tohoto předmětu byl v letech 1850–76 známý moravský filolog Antonín Matzenauer, který původně vyučoval český jazyk ještě na stavovské akademii. Poté výuka tohoto předmětu z brněnské techniky zmizela a k obnovení došlo až ve školním roce 1907/08. V letech

1907–22 byl lektorem českého jazyka profesor a ředitel brněnské obchodní akademie Ottokar Leneček. Později výuku převzal zemský školní inspektor Viktor Jenacek a po roce 1938 vyučoval český jazyk profesor obchodní akademie Hans Korger.

Anglický jazyk Učitelem tohoto předmětu byl v letech 1871–88 profesor brněnské reálky Karl Schmidt, který byl v roce 1873 jmenován honorovaným docentem. V letech 1903–22 učil angličtinu Johann Julius Sauer, profesor na vyšší obchodní škole v Brně. V letech 1930–45 nacházíme v seznamu přednášek jméno Franze Karla Steinermayra.

Němčina pro cizince Tento předmět vyučovali během druhé světové války Günther Scholz a Karl Sturm.

Krasopis Učitelem krasopisu byl v letech 1851–53 Josef Pokorný, úředník moravské stavovské pokladny. Po jeho smrti vyučoval tento předmět v letech 1854–56 Josef Edler von Rungen, úředník moravského místodržitelství.

Stenografie V letech 1875–80 vyučoval stenografii Friedrich Ritter von Arbter, právní zástupce místodržitelství. V období 1903–40 učil tento předmět učitel obecné školy Eugen Schlöger. Ve školním roce 1941/42 byl učitelem stenografie Karl Fiedler, profesor obchodní akademie v Brně. Konečně v posledních dvou letech existence školy nacházíme v seznamech přednášek Ferdinanda Zitteho, profesora vyšší hospodářské školy.

Lektorát pro sport a hry Od roku 1922 byl až do konce druhé světové války v seznamech přednášek uveden Hans Korger, který krátce vyučoval i český jazyk.

2.2 Stavební obory

2.2.1 Pozemní a mostní stavitelství

Stavitelství Na jaře roku 1850 byl profesorem stavebních oborů (pozemního, vodního a silničního stavitelství), architektonického a hydrotechnického kreslení jmenován nejprve provizorně a o rok později definitivně asistent vídeňské techniky Emanuel Ringhoffer. Na učilišti působil do roku 1864, kdy odešel na techniku do Prahy. Uvolněná katedra byla suplována profesorem deskriptivní geometrie Beskibou, který

byl po reorganizaci školy v roce 1867 jmenován profesorem pozemního stavitelství. V období technického učiliště měla tedy škola pouze jedinou profesuru stavitelství.

Pozemní stavitelství Na konci školního roku 1876/77 odešel Beskiba předčasně do penze a v únoru roku 1878 byl na jeho místo jmenován August Prokop, dříve soukromý docent architektury. Prokop pak na počátku školního roku 1892/93 odešel na techniku do Vídně a v únoru roku 1893 byl mimořádným profesorem pozemního stavitelství jmenován dosavadní asistent vídeňské techniky Ferdinand Hrach. V roce 1896 byl jmenován profesorem řádným a na brněnské technice působil až do roku 1932. Poté byla katedra pozemního stavitelství velmi dlouho neobsazena. Krátkou dobu byl mimořádným profesorem bývalý vedoucí městského stavebního úřadu v Českém Těšíně Hans Peschke. Jmenován byl na jaře roku 1938, ale již v roce 1940 musel z politických důvodů brněnskou techniku opustit.

V letech 1907–11 byl honorovaným docentem pro **městské stavitelství** adjunkt a konstruktér Max Sary. Po první světové válce konal přednášky z tohoto oboru profesor Ferdinand Hrach.

Dlouholetý asistent a konstruktér katedry Otto Ondra působil v letech 1920–39 jako honorovaný docent pro **stavební kreslení, stereotomii** (1923–39), **praktickou fotografii** (1928–45) a pro **stavbu měst a městskou dopravu** (1940–45). V letech 1928–30 byl honorovaným docentem **encyklopedie pozemního stavitelství** Emil Leo.

Asistenti pozemního stavitelství: Florian Hübel (1867–70), Eduard Jesch (1871–73), Karl Melchar (1873–74), Johann Laumann (1874–78), Karl Korn (1878–79), Josef Nekolny (1879–81), Bernhard Hulek (1881), Wilhelm Dwořak (1881–85), Roman Fiegel R. von Lindenkron (1885–86), Oscar Mratschek (1886–87), Victor Cerha (1887–89), Edmund Ritschel (1889–90), Albert Hollausch (1890–91), Julius Ehrlich (1892–94), Wladislaus Rybka (1894–95, 1896–98), Josef Nowak (1895–96), Karl Nagel (1898), Karl Domes (1899–1900), Robert Bortsch (1900–1901), Alois Materna (1901–1902), Rudolf Tochatschek (1902–06), Max Sary (Adj.) (1906–10), Otto Ondra (1906–13), Max Sary (K) (1910–11), Oskar Christ (K) (1911–12), Josef Frimmel (1912–13), Ernst Silvester (1912–13), Otto Ondra (K) (1913–39), Karl Oppitz (1914–18), Karl Šmerek (1915–18), Franz Urban (1916–23), Hans Peschke (1918–22), L. Czihal (1923–26), Alexander Hrych (1925–43), O. Indra (1940), Heinrich Morgenbrod (1942–43).

Stavba mostů a stavební mechanika V roce 1871 byly v rámci vzniku inženýrské školy na brněnské technice systemizovány dvě profesury, které zabezpečovaly dosud zanedbávanou výuku stavebních předmětů. První z nich byla profesura stavby mostů a stavební mechaniky, která byla v roce 1871 obsazena soukromým docentem polytechniky ve Stuttgartu Edmundem Autenriethem. Ten o dva roky později odešel zpět do Stuttgartu a na jeho místo byl jmenován v roce 1873 někdejší asistent vídeňské techniky Johann Emanuel Brik. Stavební mechaniku Brik vyučoval do roku 1890 a poté tento předmět převzal Josef Melan, profesor stavebních konstrukcí a grafické statiky. Na místo toho Brik konal přednášky z encyklopedie silničního, železničního a mostního stavitelství.

Stavba mostů a encyklopedie stavby mostů Na počátku roku 1893–94 odešel Brik na techniku do Vídně a katedru stavby mostů a encyklopedie stavby mostů převzal profesor Josef Melan. Když ten v roce 1902 odešel na techniku do Prahy, katedru suploval August Walzel, který byl v roce 1903 jmenován profesorem. Walzel již povinnost konat přednášky z encyklopedie stavby mostů neměl. Předmět, který měl nyní název **Základy stavby mostů**, přednášel jako honorovaný docent v letech 1907–12 Alfred Havranek.

Stavba mostů a železných pozemních staveb Když Walzel v roce 1918 zemřel, stal se profesorem stavby mostů právě Havranek, který byl do té doby profesorem teorie pružnosti a pevnosti a železných pozemních staveb. Havranek stál v čele katedry stavby mostů až do konce druhé světové války.

Asistenti stavby mostů a stavební mechaniky: Adolf Migotti (1872–73), Gustav Bartdorff (1873–79), Anton Zschetzsche (1880–82), Franz Schlesinger (1882–84), Max David (1884–87), Wilhelm Slawik (1887–88), Ignaz Schmied (1888–90), Sigmund Deutsch (1890–91), Josef Čermak (1891–92), Johann Olejníček (1892–93), Ottokar Pauk (1893–95), Adolf Müller (1895–97), Eduard Schwarzer (1897–98).

Asistenti stavby mostů: Eduard Janetschke (1899–1900), Friedrich Hartmann (1900–1902), Alois Schwanzer (1902–04), Franz Raab (1904–06), Alois Bock (1906–07), Rudolf Launée (K) (1907–10), Hubert Schleser (1907–08), Karl Demel (1908), Erwin Marzelli (1909–10), Heinrich Slama (1910–12), Rudolf Kestranek (1911–12), Viktor Lang (1913–15), Karl Matzialek (1913–20), Robert Schwarz (1915–22).

Asistenti železných pozemních staveb, teorie pružnosti a pevnosti: Viktor Lang (1910–20), Leopold Handl (1912–13), Oskar Krepčík (1913–16).

Asistenti stavby mostů a železných pozemních staveb: Robert Schwarz (1922–23), Georg Richter (1922–23), Karl Matzialek (K) (1921–23), Robert Schwarz (K) (1923–28), Walter Wawrosch (1923–24), F. Merkl (1923–25), Alfred Habel (1923–26), Friedrich Wunsch (1925–28), Rudolf Rittmann (1926–27), Anton Burian (1928–29), Hans Petzny (1928–31), Erich Haulena (1929–37), Josef Schier (1929–31), Josef Schier (K) (1931–36), H. Forberich (1931–38), Hugo Sedlaček (1933–34), Johann Tschauer (1935–38), A. Rohm (1937–38), Heinrich Hoppert (1938–39), E. Weber (1938–39), Kurt Pfeiffer (1939).

Stavební konstrukce, stavební technická encyklopedie a grafická statika V roce 1878 byla na brněnské technice zřízena honorovaná docentura encyklopedie pozemního stavitelství, inženýrských věd a nauky o stavebních materiálech. Docentura byla svěřena asistentu silničního, vodního a železničního stavitelství na technice v Grazu Martinu Kowatschovi. Z této docentury v roce 1881 vznikla řádná profesura, na kterou byl Kowatsch jmenován ovšem pouze jako mimořádný profesor. V roce 1886 odešel jako řádný profesor na techniku do Grazu. Již v tom roce byl na katedru jmenován opět jako mimořádný profesor Josef Melan, soukromý docent na vídeňské technice. Melan vyučoval nauku o stavebních konstrukcích, stavební technickou encyklopedii a grafickou statiku. V roce 1890 došlo k reorganizaci této katedry a Melan byl jmenován řádným profesorem. Nevyučoval již stavební technickou encyklopedii a místo ní přednášel stavební mechaniku, kterou do té doby vyučoval profesor Brik. Na počátku roku 1893/94 se uvolnila profesura stavby mostů a Melan na ni přešel. Na jeho místo byl jmenován jako řádný profesor Paul Neumann, inženýr ve Vídni. Když byla nauka o stavebních konstrukcích přiřazena k pozemnímu stavitelství, vyučoval Neumann grafickou statiku, stavební mechaniku a teorii pružnosti a pevnosti.

Asistenti katedry stavební mechaniky, grafické statiky a teorie pružnosti a pevnosti: Johann Schreyer (1903–05), Robert Trampler (1905–09), Heinrich Gretschel (1910–13).

Stavební mechanika V roce 1912 došlo k oddělení výuky stavební mechaniky od výuky teorie pružnosti a pevnosti. Katedru stavební

mechaniky vedl do roku 1929 profesor Neumann. Po jeho penzionování byla profesura suplována a od počátku roku 1931 ji převzal jako mimořádný a od roku 1937 řádný profesor Ernst Chwalla, který stavební mechaniku vyučoval do roku 1940. Poté byl v letech 1940–45 profesorem stavební statiky.

Asistenti stavební mechaniky: Heinrich Gretschel (1913–18), Karl Fiedler (1918–24), F. Reitter (1924–28), A. Bothe (1928–31), G. A. Novak (1931–38), Wilhelm Joscht (WH) (1932, 1934), Friedrich Jokisch (1937–44).

Teorie pružnosti a pevnosti, železné pozemní stavby a základy stavby mostů Nově vytvořenou katedru převzal v roce 1912 Alfred Hawranek. Vedl ji do roku 1920, kdy se stal profesorem stavby mostů a železných pozemních staveb.

Teorie pružnosti a pevnosti — mechanika III Poté byla teorie pružnosti a pevnosti spojena s naukou o stavebních materiálech v katedru mechaniky III. Řádným profesorem byl jmenován docent vídeňské techniky Rudolf Girtler, který vedl katedru až do roku 1940, kdy odešel na techniku do Vídně. Katedru nejprve suploval a v letech 1942–45 jako mimořádný profesor vedl Josef Weinhold.

Železobetonové stavitelství, základy mechaniky, pevnosti a stavební mechaniky Tyto předměty vyučoval ve školním roce 1909/10 jako honorovaný docent asistent August Nowak. V letech 1910–20 byl honorovaným docentem Robert Bortsch, který byl v roce 1920 jmenován profesorem nově zřízené katedry. Bortsch v roce 1928 odešel na techniku do Grazu a jeho nástupcem se jako profesor betonových staveb stal někdejší asistent Alfred Habel, který na technice působil až do roku 1945.

Asistenti železobetonového stavitelství: L. Nickmann (1923–26), Hans Prukl (1926–28), Karl Buschina (1928–31), Hans Göttlicher (1930–44), Walter Nickerl (1940–44), Franz Vogel (1940–42), Walter Siegl (1940), F. Lerchner (WH) (1941–42).

2.2.2 Vodní, silniční a železniční stavitelství

Vodní, silniční a železniční stavitelství Druhou katedrou, která byla systemizována v souvislosti se vznikem inženýrské školy, byla ka-

tedra vodního, silničního a železničního stavitelství. Prvním řádným profesorem nově zřízené katedry byl v roce 1871 jmenován někdejší suplent této katedry na technice ve Vídni Georg Schoen. Schoen opustil Brno v roce 1882, kdy se stal profesorem na vídeňské technice. Na jeho místo nastoupil v lednu 1883 profesor liberecké průmyslové školy Alfred Lorenz.

Asistenti vodního, silničního a železničního stavitelství: Siegfried Beer (1871–73), Alois Szandal (1873–75), Emil Piazza (1875–77), Josef Killian (1877–82), Robert Eder (1882–83), Ottokar Soulavý (1883–85), Gottfried Lusmann (1885–87).

Silniční a železniční stavitelství V roce 1886 došlo k rozdělení katedry na katedru silničního a železničního stavitelství a na katedru vodních staveb a meliorací. V čele katedry silničního a železničního stavitelství stál až do své smrti v roce 1890 Lorenz. V téže roce byl mimořádným a v roce 1892 řádným profesorem jmenován Rudolf Peithner von Lichtenfels, který v minulosti suploval stejnou profesuru na technice v Grazu. Ten pak na počátku letního semestru roku 1899 odešel na techniku do Vídně a jeho nástupcem se stal v dubnu téhož roku ředitel soukromé železniční dráhy August Steinermayr, který přednášel i stavbu tunelů. Po jeho náhlé smrti na podzim roku 1908 byla profesura suplována bývalým konstruktérem Karlem Fleischnerem a v listopadu byl na uvolněné místo jmenován inženýr z praxe Hans Dafinger, který na technice působil i po svém penzionování v roce 1936. Po zřízení druhé katedry tohoto oboru ve školním roce 1927/28 nesla Dafingerova dosavadní katedra označení železničního stavitelství II, zatímco nově zřízená měla označení **železničního stavitelství I**. V roce 1928 byl profesorem jmenován někdejší suplent železničního stavitelství na technice ve Vídni Otto Tiller, který na technice v Brně působil do své smrti v roce 1937.

V krátké době po sobě tak došlo před druhou světovou válkou k uvolnění obou profesorských míst železničního stavitelství. Dafingerovým nástupcem se stal absolvent brněnské techniky Rudolf Olberth, který na škole působil až do konce války. Přednášel o stavbě železničních podchodů a tunelů i o silničním stavitelství. První profesura železničního stavitelství byla nejprve suplována a od roku 1942 ji jako mimořádný profesor pro stavbu železničních svršků, nauku o železničním provozu a jeho zabezpečení vedl Robert Hanker, bývalý docent vídeňské techniky. Hanker na brněnské technice působil od roku 1940 rovněž jako honorovaný docent pro předmět s názvem **doprava**.

Asistenti silničního a železničního stavitelství: Wilhelm Gutenberg (1887), Karl Weil (1887–88), Karl Vévoda (1888–89), Bernhard Haas (1890–91), Guido Czermak (1891–93), Alois Zirps (1893), Karl Gobl (1893–94), Victor Heller (1894–96), Josef Nowak (1896–97), Robert Režny (1897–98), August Nowak (1898–99).

Asistenti silničního a železničního stavitelství a stavby tunelů; od roku 1927–28 katedry železničního stavitelství II: August Nowak (1899–1900), Karl Jeřábek (1899–1901), Oskar Ehrenberg (1901–1903), Franz Aulehla (1903–04), Karl Fleischer (1904–07), Ernst Kappel (1906–08), Karl Fleischer (K) (1907–09), Alfred Zuckriegl (1908–10), Hans Raschka (K) (1909–10), Rudolf Mayer (1910–18), Josef Hawlik (1910–11), Robert Heiter (1911–12), Johann Grigar (K) (1912–39), Karl Brettschneider (WH) (1915–18), Ernst Rossmann (1916–18), Otto Theimer (1918–32), Karl Slanina (1933–44), Johann Grigar (1940), Albert Kostner (1940), Gerold Schwarz (1941–44), H. Schneider (WH) (1941–42).

Asistenti katedry železničního stavitelství I: A. Gruber (WH) (1928–30), Raimund Schiller (WH) (1930–31), Franz Zepeck (1931–38).

Katedra vodních staveb a meliorací Druhou profesurou, která vznikla rozdělením katedry vodního, silničního a železničního stavitelství, byla profesura vodních staveb a meliorací. Jejím prvním profesorem se stal v roce 1886 soukromý docent vysoké školy zemědělské ve Vídni Wenzel Rippl. Po jeho odchodu na techniku do Prahy byla profesura ve školním roce 1891/92 suplována Alfredem Weberem von Ebenhof. V listopadu 1892 byl na volné místo jmenován Peter Kresnik, soukromý docent vídeňské vysoké školy zemědělské. Katedra vodních staveb a meliorací byla v roce 1914 rozdělena na dvě. Na katedře **vodních staveb I** působil Kresnik až do roku 1926 (již v roce 1922 byl penzionován), kdy ji převzal Armin Schoklitsch, soukromý docent na technice v Grazu. Schoklitsch na brněnské technice učil do roku 1939.

V roce 1908 vznikla na katedře honorovaná docentura pro **základy meliorace a konstrukční cvičení pro vodní cesty**, kterou v letech 1908–33 zastával Josef Wolfschütz.

Katedra vodních staveb a meliorací II Od roku 1914 ji vedl Heinrich Meixner, který již od roku 1909 přednášel o melioracích jako honorovaný docent. Meixner na brněnské technice vyučoval až do své smrti v roce 1938.

Obě katedry vodních staveb a meliorací byly před druhou světo-

vou válkou krátce suplovány Maxem Herzogem, konstruktérem katedry vodních staveb I. V letech 1940–45 byl profesorem **zakládání staveb a stavby vodních cest** Walter Haasler, bývalý profesor na univerzitě v Šanghaji. Přednášky o **hydrologii, zdymadlech a vodních elektrárnách** konal v letech 1940–45 profesor Ernst Schleiermacher, dlouholetý asistent na technice v Darmstadtu. Po celou dobu války byl honorovaným docentem pro **zemědělské vodní stavby** Herzog.

Kromě těchto dvou kateder byla během druhé světové války systemizována ještě třetí profesura zaměřená na meliorace, ale ta nebyla nikdy obsazena a tento předmět vyučoval jako honorovaný i soukromý docent Max Herzog.

Asistenti vodního stavitelství: Sigmund Brandeis (1887–89), Alexander Nipl (1889, 1890–91), Josef Čermak (1889–90), Albert Hollausch (1891–92), Johann Zirps (1892–93), Arthur Brückner (1893–94), Karl Pavelka (1894–95), Franz Kuhn von Kuhnenfeld (1895–97), Karl Kottek (1897–1900), August Schleser (1900–1904), Karl Waagner (K) (1905–06), Adolf Brenn (1906–09), Egon Vavrecska (1907–08), Felix Kittner (1908–09), Ernst Fuchs (1909–10), Gustav Nowak (1909–11), Adolf Hauptner (K) (1911–13), Karl August Boetticher (1911–13), Leopold Cepek (K) (1914–21), Othmar Kallina (1914–15), Franz Schwan (1915–18).

Asistenti katedry vodních staveb I: Felix Sitte (1918–25), Karl Drechsler (1921–27), Maximilian Herzog (1925–35), W. Hawlat (1927–29), O. Jekel (1929–39), Adolf Ambros (1939), Maximilian Herzog (K) (1935–40).

Asistenti katedry vodních staveb II: Rudolf Ertel (1921–25), F. Sitte (1925–27), Karl Drechsler (1927–29), Robert Huber (1929–44), L. Wizenez (WH) (1930–31), H. Legner (WH) (1931–34), E. Nakel (WH) (1934–35), A. Sandler (WH) (1935–37), Fritz Löschner (WH) (1936–38), Herbert Straub (WH) (1938–40), Johann Tacina (WH) (1940), Johann Tacina (1941–44), K. Maennikson (WH) (1941–42), Maximilian Herzog (1942–43).

2.2.3 Další katedry stavebního odboru

Technické kreslení Profesura technického kreslení vznikla postupným vývojem z honorované docentury kreslení, kterou držel od roku 1878 profesor státní průmyslové školy Alois Prastorfer. V roce 1900 došlo

+

k přeměně tohoto předmětu na technické kreslení pro stavební inženýry. Prastorfer ho vyučoval do školního roku 1907/08 a poté došlo k vytvoření samostatné profesury technického kreslení, na kterou byl v roce 1909 jako mimořádný profesor jmenován Josef Dell, dosavadní profesor průmyslové školy v Brně. V roce 1912 byl Dell jmenován řádným profesorem řady architektonických předmětů a na jeho místo byl v listopadu roku 1913 povolán asistent vídeňské techniky Emil Tranquillini. Tranquillini až do roku 1945 přednášel vedle technického kreslení rovněž středověké stavitelství, dlouhou dobu i ornamentální kreslení a některé další předměty.

Asistenti technického kreslení: Heinrich Blum (WH) (1919–20), Heinrich Blum (1921–23), Emil Leo (WH) (1921–23), Emil Leo (1923–24), Walter Orlicek (1924–28), Jaroslav Frana (1928–30), Fritz Fanta (WH) (1930–31), Fritz Fanta (1931–32, 33–38), O. Frieben (WH) (1931–32, 33–34), O. Frieben (1932–33), K. Cattaneo (WH) (1932–33, 34–37), Franz Pawlik (WH) (1938–39), Wilhelm Rotter (1940–43), Rudolf Pospich (WH) (1940), O. Tauber (WH) (1941–42).

Nauka o tvarech architektonických, architektonické kreslení, historie architektury a malířská perspektiva Profesorem tohoto oboru se v roce 1912 stal Josef Dell. Vedle toho v letech 1914–20 přednášel i **modelování**, pro které pak byla zřízena honorovaná docentura. V roce 1929 byl penzionován, ale ještě několik let na technice přednášel. Na uvolněné místo byl jmenován v roce 1930 jako mimořádný a od roku 1935 jako řádný profesor Emil Leo, docent brněnské techniky. Ten místo historie architektury a malířské perspektivy přednášel o interiéru a po roce 1940 rovněž městské stavitelství.

Asistent na katedře Raimund Reidl byl v letech 1940–45 honorovaným docentem přednášek o **stavebních nákladech**.

Asistenti nauky o tvarech architektonických: Franz Hofmann (1913–24), Raimund Reidl (1919–44), Heinz Baumann (WH) (1937–38), Eduard Dittrich (WH) (1938), Felicitas Soxhlet (WH) (1938–39), Friedrich Austin (WH) (1940), Franz Parg (WH) (1941–42).

Historie stavitelství ve starověku, renesanci a novověku Tento předmět od školního roku 1915/16 přednášel řádný profesor Vinzenz Baier, dosavadní profesor na průmyslové škole v Innsbrucku. Přednášky konal až do roku 1940, od roku 1933 přednášel i ornamentální kreslení, které do té doby vyučoval profesor Tranquillini. Během druhé světové

války Baier kromě historie stavitelství přednášel nauku o tvarech architektonických, ale také městské stavitelství či architektonickou perspektivu.

Asistenti historie stavitelství: Hans Ruda (1919–23), Rudolf Prochazka (1923–27), H. Eder (1927–28), Julius Stein (1927–28), Helmut Cichy (1928–30, 32–35), Friedrich Schimko (1929–32), H. Krätschmer (WH) (1930–32), H. Krätschmer (1932–42), A. Czerny (1936–39), Franz Pawlik (1940–42), Franz Schönauer (1942–44).

Užitkové stavby Profesorem nového oboru byl od školního roku 1918/19 někdejší profesor liberecké průmyslové školy Heinrich Fanta, který do roku 1929 přednášel i encyklopedii pozemního stavitelství. Na brněnské technice působil do své smrti v roce 1941. Poté katedru suploval jako honorovaný docent asistent Jaroslav Frana. Od školního roku 1942/43 stál v čele katedry (nyní stavby budov) Benno Schachner, dosavadní profesor nauky o stavebních konstrukcích.

Asistenti užitkových staveb: Hans Peschke (1922–24), V. Link (1924–28), Emil Leo (1924–30), F. Opletal (1928–30), Karl Sokoll (1928–36), Jaroslav Frana (1931–43), K. Cattaneo (1937–38), Josef Krischke (1938–39), Hans Nedoma (1940–42, 43–44), Lüben Noweff (1943–44).

Stavební konstrukce Profesura vznikla v rámci reorganizace vyučování stavebních předmětů na počátku druhé světové války a v roce 1940 na ni byl jmenován mimořádný profesor na technice v Aachenu Benno Schachner. Po jeho přechodu na katedru stavby budov převzal v roce 1942 profesuru nejprve jako suplent a od školního roku 1943/44 jako profesor Alexander Hrych. Jeho povinností bylo po celou válku přednášet i o stavebních zákonech (tuto výuku konal jako honorovaný docent již od roku 1935) a od roku 1942 o stavbách protiletectvé obrany.

Figurální kreslení, krajinářské kreslení a akvarel Tyto předměty vyučoval od roku 1912 jako honorovaný docent a od roku 1920/21 jako mimořádný profesor akademický malíř Alfred Strnischtie. V roce 1935 byl jmenován profesorem řádným a na škole působil do konce války.

V letech 1932–45 byl honorovaným docentem pro **barevnou harmonii a nauku o kompozici** akademický malíř Rudolf Leger.

Asistenti figurálního kreslení; po roce 1940 kreslení a malby: Rudolf Leger (WH) (1922–39), E. Plefka (WH) (1927–28), W. Tonner

(WH) (1928–31, 36–39), P. Artmann (WH) (1931–36, 37–38), Rudolf Leger (WH) (1940), E. Heidl (WH) (1940), K. Lenk (WH) (1941–42).

Modelování Bylo jako honorovaná docentura systemizováno ve školním roce 1914/15 a nejprve tento předmět přednášel profesor Dell. Od školního roku 1920/21 převzal docenturu akademický sochař Karl Korschann, který byl v roce 1935 jmenován profesorem a modelování vyučoval až do roku 1943, kdy zemřel.

Dějiny architektury, historie umění, estetika a památková péče Tato katedra existovala na brněnské technice od roku 1934/35 a v březnu roku 1935 na ni byl jmenován mimořádný profesor pražské techniky Karl Kühn. Na škole působil až do roku 1945.

Asistenti dějin architektury a umění: J. Gretzmacher (WH) (1938–39), Attila Széll (WH) (1938–39), Franz Smutny (WH) (1939), O. Tauber (WH) (1940), H. Reichmann (WH) (1940), Friedrich Austin (1941–43), Gustav Brestan (WH) (1941–42), Erich Schank (WH) (1941–42), Gerhilt Balle (1943–44).

Soukromí docenti stavebních oborů: Josef Kühn, vodní a silniční stavitelství, 1867–72; August Prokop, architektura a dějiny architektury, 1868–70; Martin Kowatsch, grafická statika, 1880–81; Alfred Weber Ritter von Ebenhof, hrazení bystřin a regulace horských toků, 1892–94; Josef Wolfschütz, stavba toků, vodních cest a vnitrozemská plavba, 1905–33; Max Herzog, vodní stavby, 1942–45; Hans Göttlicher,³ 1942–43.

2.3 Strojní a elektrotechnické obory

2.3.1 Katedry strojírenství a mechaniky

Mechanika a teoretická nauka o strojích, strojní kreslení Původní organizační statut předpokládal, že tyto předměty budou vyučovány společně s deskriptivní geometrií. Po vytvoření samostatné katedry deskriptivní geometrie byl prvním profesorem mechaniky a nauky o strojích a strojního kreslení jmenován v roce 1851 profesor průmyslové školy ve Vídni Adolf Marin. Ten v roce 1863 přijal jmenování na vídeňské technice a na jeho místo byl jmenován Gustav Adolf Peschka, dosavadní

³ V seznámech přednášek nebyl uveden obor, pro který se habilitoval.

profesor těchto oborů na technické akademii ve Lvově. Po reorganizaci učiliště v roce 1867 převzal Peschka výuku deskriptivní geometrie a profesuru suplovali profesori Hauffe a Felgel. V březnu 1869 byl profesorem (katedra nesla krátce označení statiky a mechaniky) jmenován asistent báňské akademie v Banské Štiavnici Karl Hellmer.

Mechanika V roce 1875 došlo k rozdělení katedry na profesuru mechaniky a profesuru teoretické nauky o strojích a teoretického strojírenství. Profesorem mechaniky zůstal Hellmer a na této pozici působil až do svého penzionování v roce 1905. Na podzim téhož roku převzal jeho místo Georg Hamel, docent na technice v Karlsruhe. Hamel v roce 1912 odešel na techniku do Aachenu a profesura byla až do roku 1916 suplována adjunktem fyziky Arturem Szarvassim. V tom roce byl profesorem mechaniky jmenován docent na technice v Grazu Alfons Leon, který ale již v roce 1918 Brno opustil a vrátil se jako profesor na techniku do Grazu. Po více jak roce suplování (G. Jaumann) byl na uvolněné místo jmenován docent stavební mechaniky na vysoké škole báňské v Leobenu Karl Federhofer. Také on však po krátké době v roce 1923 z Brna odešel do Grazu. Teprve na konci 20. let se podařilo výuku mechaniky, kterou do té doby suploval prof. Girtler, personálně stabilizovat, když ji v lednu 1928 převzal Karl Kriso. Profesorem mechaniky byl až do roku 1945. Během války nesla katedra název mechaniky tuhého tělesa. Druhá profesura mechaniky nebyla nikdy obsazena, vedl ji rovněž Kriso. Jako katedra mechaniky III byla nazývána katedra teorie pružnosti a pevnosti, doplněná o nauku o stavebních materiálech, o které jsme se již zmínili. V letech 1920–40 ji vedl profesor Rudolf Girtler a pak až do roku 1945 Josef Weinhold.

Krátce před svým jmenováním v Praze byl v roce 1934 honorovaným docentem pro **encyklopedii mechaniky a všeobecného strojírenství** asistent Karl Karas.

Asistenti katedry mechaniky I: Richard Edler von Mises (1906–08), Siegfried Beran (1908–09), Leo Spitz (1885–86), Kurt von Sanden (1909–10), Alfred Lechner (1911–18), Karl Karas (1920–34), R. Schwabensky (1932–34), Hugo Sedlaček (WH) (1934–35), J. Strankmüller (1936–39), Erwin Střelský (1936–44), Oskar Fritscher (1939–44), Jaroslav Tomoff (1942–44).

Asistenti katedry mechaniky II: Theodor Richter (1939–40), Viktor Zupancic (WH) (1939), Erich Kolk (WH) (1940), Leopold von Wüllers-

torff (WH) (1941–42), Friedrich Homola (1941–44), Hermann Pilny (WH) (1941–42), Edmund Sitzenfrey (1942–44).

Asistenti teorie pružnosti a pevnosti: Lothar Frank (1921–29), G. Migula (1924–26), Alfred Nitsch (1926–28), Josef Weinhold (1929–38), R. Scheinost (1929–37), Kurt Demus (1937–39).

Katedra teoretické nauky o strojích a teoretického strojírenství

Tuto katedru převzal v roce 1876 jako mimořádný a od roku 1880 řádný profesor Georg Wellner. V roce 1886 přešel na katedru strojírenství a na jeho místo byl jmenován mimořádný profesor techniky v Grazu Josef Bartl. Bartl se v roce 1890 jako řádný profesor do Grazu vrátil a místo v Brně převzal v témže roce Alfred Musil, ředitel odborné školy ve Steyeru. Katedru vedl do roku 1899, kdy došlo k transformaci výuky strojních oborů na brněnské technice.

Strojírenství Prvním profesorem tohoto oboru se stal v roce 1867 soukromý docent polytechniky v Curychu Leopold Hauffe. Řídil ji do roku 1873, kdy byl jmenován profesorem stejného oboru na technice ve Vídni. Profesuru krátce suploval jeho asistent Alois Riedler, který ale brzy svého profesora následoval do Vídně a na místo v Brně byl jmenován profesor drážďanské techniky Theodor Weiss. Svoji činnost v Brně zahájil až v roce 1874 a do té doby přednášky vykonával profesor mechanické technologie Friedrich Arzberger. Theodor Weiss zemřel náhle v roce 1886 a na uvolněné místo přešel profesor Wellner.

Asistenti strojírenství: Rupert Böck (1868–71), Alois Riedler (1871–73), Adolf Michel (1874–78), Franz Mrazek (1878–82), Johann Nastoupil (1882–84), Eduard Seidler (1884–88), Karl Pollak (1888–91), Johann Nawratil (1891–92), Robert Konečný (1892–94), Wilhelm Leiter (1894–95), Alois Weinelt (1895–99), Otto Hönigsberger (K) (1898–99).

Nauka o strojích a strojírenství I V roce 1899 došlo k reorganizaci výuky strojírenských předmětů na brněnské technice. Musil se stal profesorem strojního kreslení, strojních součástek, nauky o strojích a strojírenství I (vodní motory). V roce 1903 se stal na této katedře konstruktérem Viktor Kaplan, který od roku 1906 přednášel jako honorovaný docent některé strojní předměty. V roce 1913 získal titul mimořádného profesora pro vodní motory a v roce 1918 byl jmenován nástupcem profesora Musila. V čele katedry stál do března 1932. Podle

seznamů přednášek nebyla profesura již nikdy obsazena a byla suplována (prof. Dub).

Asistenti katedry nauky o strojích a strojírenství I: Leopold Karl Pick (1900), Franz Slawik (K) (1901–1903), Viktor Kaplan (K) (1903–12), Otto Schneider (?), Karl Rochel (1906–08), Hugo Weinberger (1908–10), Franz Ulmer (1910–25), Viktor Kaplan (Adj.) (1912–13), Karl Kubasek (1914–17), Jaroslav Slavík (1918–39), Paul Walther (1919–41).

Nauka o strojích a strojírenství II Od školního roku 1899/1900 byl profesorem na této katedře Georg Wellner. Na jaře roku 1906 byl předčasně penzionován ze zdravotních důvodů a na jeho místo byl jmenován jako mimořádný a od roku 1914 jako řádný profesor technický ředitel *První brněnské strojírny* Leopold Kliment. Po jeho smrti převzal v roce 1916 katedru absolvent brněnské techniky Julius Fürstenau, který na technice působil jako emeritní profesor i v době druhé světové války. V letech 1940–45 konal např. přednášky o železničních strojích, parních turbínách, tepelné technice a proudových strojích.

Asistenti katedry nauky o strojích a strojírenství II: Karl Wacha (K) (1899–1900), Franz Zlamal (1899–1904), Rudolf Grund (K) (1901–1903), Robert Hamburger (K) (1903–08), Robert Příbram (1904–06), Franz Eberle (1905–06), Paul Bütterlin (1906–07), Richard von Mises (K) (1908–09), Franz Ulmer (1908–10), Franz Heintl (K) (1909–13), Bruno David (1910–11), Richard Witz (1912–13), Franz Heintl (Adj.) (1913–20), Wilhelm Pohl (1913–14), Karl Beer (1915–20), Alfons Czegka (1919–20), Oskar Fiedler (1919–20), Ernst Stejskal (1920–22), Karl Beer (K) (1921–39), Ingomar Mayer (1923–29), Max Leiker (1929–31, 32–36), Friedrich Jakusch (1931–32), Viktor Moučka (1936–39).

Nauka o strojích a strojírenství III Již v roce 1908 vznikla třetí katedra strojírenství, která byla zaměřena na teorii a stavbu strojů pro těžbu tuhých, kapalných a plyných látek. V roce 1909 byl zde řádným profesorem jmenován Rudolf Dub, který musel katedru na počátku roku 1939 z rasových důvodů opustit.

Asistenti katedry nauky o strojích a strojírenství III: Vitus Stanzel (1911–14), Bruno David (K) (1914–18), Robert Steiner (1918–19), Friedrich Langer (K) (1919–23), F. Frey (1923–29), Franz Tempich (1928–39), Viktor Smolka (1929–40), G. Koromzay (1931–32).

Podobně jako v jiných oborech, bylo nutno i výuku strojírenství postupně diferencovat podle potřeb studentů jiných specializací. Od roku 1898 do konce školního roku 1901/02 přednášel **strojnictví pro stavební inženýry** Leopold Kliment. Poté přednášky do roku 1906 převzal Johann Schiel. V dalších letech přednášeli **encyklopedii strojírenství pro chemiky**, **encyklopedii mechaniky pro kulturní inženýry** a **strojnictví pro stavební inženýry** Robert Hamburger, Viktor Kaplan, Richard von Mises a do roku 1921 Franz Heigl. Po první světové válce konal až do svého jmenování profesorem podobné přednášky Emil Wellner.

Speciální přednášky o **stavbě automobilů a letadel** konal v letech 1921–23 Robert Steiner. Johann Schiel byl v letech 1911–34 honorovaným docentem pro **vytápění a ventilaci** a v období let 1923–39 o **strojním zařízení cukrovarů** přednášel Rudolf Mehoffer.

Strojní kreslení a strojní součástky Tato katedra se vydělila v roce 1918 z katedry nauky o strojích a strojírenství I. Na počátku roku 1918 ji převzal technický ředitel *První brněnské strojírny* Alois Smetana, který ale již na konci června působení na technice ukončil. Přednášky pak do roku 1924 suploval profesor Musil. Až tři roky po jeho smrti převzal v roce 1927 katedru profesor průmyslové školy v Brně Emil Wellner. Wellner zemřel v roce 1933 a v roce 1937 profesuru získal Josef Jehlička, vedoucí oddělení v *První brněnské strojárně*. Jehlička po roce 1939 vyučoval velké množství strojírenských předmětů a od školního roku 1941/42 vedl katedru pístových strojů. Na uvolněné místo byl jmenován Robert Kraus.

Honorovaným docentem pro **stavbu přístrojů** byl v letech 1940 a 1943–45 Karl Bartosch.

Asistenti strojního kreslení a strojních součástek: Max Radlegger (1921–22), E. Ganzwohl (1923–28), Franz Ulmer (1925–39), Karl Bartosch (1925–39).

Asistenti strojního kreslení: Karl Bartosch (1940–42), Kurt Pietschmann (1939–40), Richard Sauermann (1941–44), A. Kunich (WH) (1941–42).

Strojní obory během druhé světové války Rok 1940 přinesl v seznámení přednášek změny v názvech jednotlivých kateder, ale i změnu v organizaci výuky. Mnoho let neobsazená II. katedra nauky o strojích

a strojírenství získala označení katedra **pístových strojů**. Byla nejprve suplována profesorem Jehličkou, který na ni na začátku školního roku 1941/42 přešel.

I. katedra nauky o strojích a strojírenství nesla nyní označení katedra **proudových strojů** a byla nejprve suplována docentem Paulem Waltherem a emeritním profesorem Fürstenauem. V letech 1943–45 je v seznamu přednášek jako profesor uveden Johannes Faltin, ale současně je poznamenáno, že sloužil v armádě. Jako honorovaný docent konal přednášky ze **všeobecného strojírenství včetně elektrotechniky** do konce války Paul Walther, který vyučoval rovněž **nauku o technickém proudění a vodních motorech a strojírenství pro chemiky**.

III. katedra strojírenství se přejmenovala na katedru **zvedací a těžební techniky** a byla také suplována profesorem Jehličkou. Honorovaným docentem pro **zvedací a těžební techniku, nauku o hnacích soukolích a chladicí techniku** byl v letech 1940–42 asistent Viktor Smolka.

Asistenti pístových strojů: Hans Ertl (1939–42), Georg Mikolik (1940–42), Rudolf Schulz (WH) (1941–42), Karl Bartosch (1942–44), Paul Csutak (1943–44).

Asistent proudových strojů: Kurt Meloun (1940–44).

Asistenti zvedací a těžební techniky: Viktor Smolka (1940–44), Herbert Steffe (1939–40, 1941–44).

Mechanická technologie Při reorganizaci vyučování deskriptivní geometrie, mechaniky a strojírenství na počátku existence technického učiliště došlo k systemizování katedry mechanické technologie. Do roku 1867 nebyla obsazena a suploval ji ředitel Florian Schindler. Po reorganizaci školy byl prvním profesorem tohoto oboru v roce 1867 jmenován Friedrich Arzberger, profesor báňské akademie v Příbrami. Arzberger v roce 1882 brněnskou školu opustil a odešel na vídeňskou techniku. Na uvolněné místo byl v téže roce jmenován profesor průmyslové školy v Liberci Max Kraft. Ten ovšem na počátku roku 1894/95 odešel na techniku v Grazu. Jeho místo převzal nejprve jako mimořádný a od roku 1897 jako řádný profesor Alfred Haussner, soukromý docent stejného oboru na technice v Grazu. V čele katedry stál do své smrti v roce 1928. Na jeho místo byl v říjnu roku 1930 jmenován mimořádný profesor pražské techniky Erdmann Kothny. Na brněnské technice působil až do konce druhé světové války.

Asistenti mechanické technologie: Ignaz Hajek (1901), Max Kurrein (1901–05), Heinrich Holitzky (1906–07), Oskar Atteneder (1907–09), Otto Fuchs (1911–12), Otto Fuchs (Adj.) (1912–37), Julius Engel (1918–19), Josef Kuhn (1918–19), Johann Rzehak (1922–25), Gustav Heger (1925–30), K. Richter (1930–38), O. Sladczyk (WH) (1933–35), E. Kiesling (WH) (1936–38), K. Richter (K) (1938–39), G. Gollmann (1938–39), Rudolf Hofmann (1940–42), Johann Grossmann (1939–42), Otto Mayer (WH) (1941–42), Theobald Fiala (1942–44).

Mechanická textilní technologie Katedra mechanické technologie byla v roce 1909 rozdělena na dvě. Zatímco první katedra se specializovala na mechanickou technologii kovů, dřeva a kamene, druhá katedra byla zaměřena na textilní technologii. Byla nejprve suplována a v roce 1910 obsazena profesorem textilní školy v Brně Josefem Bergmannem. Po jeho smrti v roce 1924 byla více jak deset let suplována (do roku 1928 A. Haussnerem) a až v roce 1935 na ni byl jmenován jako mimořádný profesor Oswald Bernhardt, oborový přednosta vídeňského spolkového úřadu pro textilní průmysl. V Brně působil až do roku 1945.

Honorovaným docentem pro **nauku o vazbě tkanin** byl v roce 1940 Max Radlegger.

Asistenti mechanické textilní technologie: Oswald Bernhardt (1910), Emil Fabritius (1911–13), Friedrich Herbst (1913–18), Gustav Schmidt (1918–28), Max Radlegger (1928–42), W. Tannich (WH) (1937–38), F. Pohl (WH) (1938–39), G. Gromus (WH) (1940), Alexander Andreef (1942–44).

Soukromí docenti strojních oborů: Hermann Epler, technika železničního provozu, 1875–93; Richard von Mises, mechanika a teoretická nauka o strojích, 1908–09; Viktor Kaplan, vodní turbíny se zvláštním zřetelím k Francisovým turbínám, 1909–13; Otto Fuchs, mechanická technologie konstrukčních materiálů, 1911–37; Alfred Lechner, mechanika, 1914–19; Karl Karas, technická mechanika, 1926–34; Josef Weinhold, pružnost a pevnost, 1938–42; Paul Walther, nauka o technickém proudění a vodní motory, 1941–44.

2.3.2 Katedry elektrotechniky

Elektrotechnika Profesura elektrotechniky byla na brněnské technice zřízena na počátku školního roku 1891/92, kdy na ni byl jmenován jako

+

mimořádný profesor soukromý docent vídeňské techniky Karl Zickler. V roce 1895 byl jmenován profesorem řádným (do té doby byla profesura systemizována jako mimořádná). V čele katedry stál až do roku 1930, kdy byl v sedmdesáti letech penzionován. Ta pak byla suplována a od března 1933 na ni jako mimořádný a od roku 1940 jako řádný profesor působil Johannes Jaumann. Elektrotechniku v Brně vyučoval až do roku 1945.

Asistenti I. katedry elektrotechniky: Alois Lanner (1891–93), Oskar Hausmann (1893–94), Alfred Grünhut (1895–96), Ludwig Czerweny (1896–99), Josef Sasowsky (1899–1900), Richard Heilbrun (Adj.) (1902–03), Rudolf Czepek (1901–03), Rudolf Czepek (Adj.) (1903–11), Marius Crillanovich (1903–04), Wilhelm Peters (1904–05), Willibald Cerny (1905–06), Josef Hanl (1906–07); Ottokar Kroupa (1907–08), Oskar Srnka (1908–12), Oskar Srnka (Adj.) (1912–21), August Jaumann (1913–19), Adolf Burkert (1919–20), Walter Maurer (1919–20), Eduard Kukulschka (1919–20), Friedrich Zwesper (1921–24), E. Panczakiewitz (1922–34), F. Furtak (1924–25), Johannes Jaumann (1925–29), Kurt Hübler (WH) (1928–29), Erich Smetana (1929–37), Erich Theimer (WH) (1929–34), Erich Theimer (1936–44), R. Vizina (WH) (1937–38), Eduard Kneifel (1937–44), A. Bathelt (WH) (1938–39), Herbert Klein (WH) (1940), Herbert Klein (1940–44), F. J. Nowotny (WH) (1941–42).

Elektrotechnika II Vznik elektrotechnického oddělení přinesl zřízení druhé, od počátku řádné, katedry elektrotechniky. V roce 1902 na ni byl jmenován Friedrich Niethammer, soukromý docent techniky v Aachenu. Niethammer odešel v roce 1917 na německou techniku do Prahy a ve stejném roce byl na jeho místo jmenován inženýr firmy *Siemens* ve Vídni Oskar Primavesi. Také Primavesi Brno opustil, když byl již v roce 1919 jmenován profesorem na vídeňské technice. Katedra byla suplována konstruktérem Heinrichem Kafkou. Na počátku roku 1920 přijal jmenování na brněnské technice řádný profesor elektrotechniky na báňské vysoké škole v Příbrami Rudolf Czepek, někdejší soukromý docent v Brně. Czepek v Brně působil do konce druhé světové války.

Asistenti II. katedry elektrotechniky: Emil Feigl (1903–04), Max Sauer (1904), Ernst Adler (1904–05), Leonhard Adler (1905–06), Oskar Pawelka (1906–09), Heinrich Kafka (1907–08), Karl Sachs (1909–11), Ernst Siegel (1910–11), Ernst Siegel (K) (1911–18), Karl Goerisch (1911–12), Alfred Winkler (1912–13), Otto Machaček (1914–21), Johann Kauf

(1916–18), Johann Hütter (1918–19), Heinrich Kafka (K) (1919–21), Erwin Jonas (1918–20), August Kriegsmann (1919–20), August Kriegsmann (K) (1921–22), Otto Grossmann (1921–44), Edmund Lichota (1922–44), Eduard Kneifel (WH) (1932–34).

Sdělovací technika a elektronika III. katedra elektrotechniky se zaměřením na sdělovací techniku a elektroniku byla vytvořena v roce 1921 a jako mimořádný profesor na ni byl jmenován Oskar Srnka, který do té doby na technice přednášel od roku 1916 jako honorovaný docent **bezdrátovou telegrafii**. Ještě předtím konal od roku 1910 přednášky z **telegrafie a telefonie** honorovaný docent Moriz Filepek. Srnka na brněnské technice působil až do jejích posledních dní.

V letech 1910–20 konal přednášky z **nauky o železničním provozu** inspektor státních drah Heinrich Kienast. Po svém jmenování profesorem převzal tento předmět pod názvem železniční signalizace a zabezpečení Oskar Srnka.

Honorovaná docentura pro **základy elektrotechniky pro stavební inženýry a chemiky** byla zřízena od školního roku 1906/07. Jako první přednášel tento předmět asistent Rudolf Czepek, v letech 1912–18 pak konstruktér Ernst Siegel. Po jeho odchodu z Brna převzal výuku profesor Srnka.

Asistenti sdělovací techniky: Max Radlegger (1922–23), Bruno Krumpholz (WH) (1925–27), Bruno Krumpholz (1927–39), Josef Schuldes (WH) (1931–37), R. Valečka (WH) (1937–39), Josef Schuldes (1940–44), Viktor Poledna (1940–44), A. Absolon (WH) (1940).

Soukromí docenti elektrotechnických oborů: Rudolf Czepek, elektrotechnika, 1910–11; Ernst Siegel, elektrotechnika, 1912–18; Oskar Srnka, elektrická sdělovací technika, 1915–21; Heinrich Kafka, elektrotechnika, 1919–21.

2.4 Chemické obory

Na rozdíl od předcházejících odborů, je zachycení personálního vývoje výuky samotných chemických předmětů komplikovanější. Docházelo k častým přesunům povinností jednotlivých profesorů, a proto je obtížné zachytit souvislým způsobem vývoj profesur chemie.

2.4.1 Katedry chemie

Všeobecná analytická a agrikulturní chemie Prvním profesorem chemie byl v roce 1849 jmenován asistent pražské univerzity Bernhardt Quadrat. Po jeho penzionování v roce 1871 byla ve školním roce 1871/72 profesura suplována docentem vídeňské univerzity Eduardem Lippmannem. V roce 1872 ji převzal řádný profesor univerzity ve Lvově Eduard Linnemann. Přednáškami z agrikulturní chemie byl od počátku školního roku 1872/73 pověřen adjunkt Victor von Zotta. V roce 1875 odešel Linnemann na univerzitu do Prahy a profesura byla krátký čas suplována adjunktem a soukromým docentem vídeňské techniky Josefem Habermannem, který byl již v listopadu roku 1875 jmenován profesorem. Když v roce 1876 opustil místo adjunkta von Zotta, který odešel na pražskou univerzitu, zaujal jeho místo Max Hömig, který se v roce 1879 habilitoval a v roce 1889 mu byl udělen titul mimořádného profesora.

V roce 1891 došlo k rozdělení katedry. Hömig byl jmenován mimořádným profesorem **agrikulturní chemie** a Habermann se stal profesorem **všeobecné a analytické chemie**. Hömig byl v roce 1898 jmenován profesorem řádným. Analytickou chemii přednášel v letech 1908–09 honorovaný docent Richard Ehrenfeld a ve školním roce 1911/12 Karl Frenzel, který se poté stal profesorem tohoto oboru.

Na konci školního roku 1911/12 odešel Habermann do penze a došlo k novému přerozdělení chemických oborů. Max Hömig nyní vedl katedru **organické, agrikulturní a potravinářské chemie** a to do roku 1924, kdy byl penzionován. Až v roce 1930 byl na uvolněnou katedru **organické chemie** jmenován jako mimořádný profesor Ludwig Anschütz, který ji vedl až do roku 1945. Přednáškami z **chemie potravin a agrikulturní chemie** byl pověřen do roku 1939 soukromý docent Karl Kürschner a poté do roku 1945 soukromý docent Heinrich Leopold, který jako honorovaný docent přednášel v letech 1941–45 i **technologie kvasného průmyslu**.

Anorganickou, fyzikální a analytickou chemii převzal v roce 1912 jako řádný profesor Karl Frenzel. Analytická chemie byla přitom často suplována a přednášena honorovanými docenty. Teprve v roce 1923 došlo k vytvoření samostatné katedry **analytické chemie**, kterou převzal jako mimořádný profesor Albin Kurtenacker. Frenzel konal výuku anorganické a fyzikální chemie do školního roku 1935/36.

V roce 1936 došlo k dalším změnám v rozdělení vyučovacích povinností. Frenzel již přednášel pouze **fyzikální chemii** a to až do roku 1939, kdy byl penzionován. Přednášky pak převzal jako honorovaný docent Josef Holluta, který byl v roce 1942 jmenován profesorem. Na tomto místě setrval do konce války.

Holluta v letech 1941–42 konal jako honorovaný docent i přednášky z **technické chemie**, které po jeho jmenování profesorem převzal středoškolský profesor Walter Hermann. Honorovaným docentem **chemie pro strojní inženýry** byl v letech 1941–45 Gustav Schoblik.

Výuka anorganické chemie se stala od roku 1936 vedle analytické chemie povinností profesora Kurtenackera. Katedru **anorganické a analytické chemie** vedl do roku 1939, kdy byl předčasně penzionován. Analytická chemie pak byla suplována jeho asistentem a soukromým docentem Rudolfem Langem, který byl v roce 1942 jmenován profesorem analytické chemie.

Asistenti všeobecné chemie: Franz Beer (1851–53), Franz Jakob (1853–54), Karl Badal (1855–58), Franz Czermak (1857–62), Ferdinand Langenbacher (1863–65), Emil Winkelhofer (1866–71), Karl Bayer (1871–73), Viktor von Zotta (Adj.) (1872–76), Karl Penl (1873–75), Max Hönig (1875–76), Max Hönig (Adj.) (1876–91), Emanuel Schneider (1876–78), Stanislaus Schubert (1878–80), Johann Robitschek (1880–81), Franz Berger (1881–84), Franz Fiala (1884–85), Gustav Spitz (1885–86), Karl Pirschl (1886–88), Friedrich Kopřiva (1888–89), Aurel Weiser (1889–90), Georg Hattensaur (1890–93), Arnold Abeles (1893–94), Ferdinand Kohn (1894–95), Karl Jukl (1894–95), Sigmund Sachsels (1895–96), Paul Herschmann (1895–96), Rudolf Bojanowsky (1896–98), Isidor Teichner (1896–97), Julius Grünwald (1897–98), Johann Heppner (1898–?).

Asistenti všeobecné a analytické chemie: Leopold Jesser (1898–99), Julius Jarka (Adj.) (1898–1902), Richard Ehrenfeld (1899–1902), Richard Ehrenfeld (Adj.) (1902–09), August Österreicher (1900–1904), Max Dörfler (1902–03), Oskar Kuhn (1903–05), Johann Mikusch (1904–09), Artur Altmann (1905–08), Friedrich Slabinak (1908–09), Albin Kurtenacker (1908–11), Hans Brezina (1909–10), Eugen Noga (1909–10), Ernst Galle (1910–11), Rudolf Kloss (1910–12), Eduard Homma (1910–11), Albin Kurtenacker (Adj.) (1911–22).

Asistenti anorganické, fyzikální a analytické chemie: Hans Brenek (1913–16), Richard Kralik (1913–18), Alfons Hanusch (1912–14), Ru-

dolf Lang (1914–30), Walter Bartelmus (WH) (1914–15), Viktor Urban (1916–18), Heinrich Metzl (WH) (1916, 1918–19), Heinrich Metzl (1919–20), Karl Wazacz (1919–20), Hans Kubina (1919–31), Josef Holluta (WH) (1919–20), Alois Pauler (1919–20), Josef Holluta (1921–36), Rudolf Leo (1918–24), Alois Ludwig (1921–24), Hans Hadamik (1919–27), Albin Kurtenacker (Adj.) (1922–23), Alfred Martini (1924–26), Friedrich Wengefeld (1924–26), Hans Werner (1926–28), Adolf Czernotzky (1926–28), Rudolf Burian (1928–35), August Mutschin (1928–30), Fritz Schönaich (1931–35), Hans Löschner (?).

Asistenti analytické chemie: Rudolf Lang (1930–36), Fritz Schönaich (1930–31), August Mutschin (1931–36), Franz Eder (1941–43), W. Szelecky (WH) (1941–42), Walter Sehorsch (1943–44), Ingeborg Fürstenau (1943–44).

Asistenti anorganické a analytická chemie: Rudolf Lang (1936–39), R. Birthler (1936–39), Hanns Pix (1940), Hans Schenk (1939–40), Franz Gaberle (WH) (1940).

Asistenti fyzikální chemie: Josef Holluta (1936–39), Walther Hermann (1936–40), Hanns Pix (1939), Walther Boguth (1940), Odo Sturz (1940–41), Gerda Jonak (WH) (1940–42), Gerda Jonak (1942–44), Elli Gregory (WH) (1941–42), Elli Gregory (1943–44).

Asistenti agrikulturní a potravinářská chemie: Stanislaus Epstein (1902–03), Richard Rätz (1903–05), Hugo Recht (1905–06), Hermann Feitzinger (1906–07), August Winkler (1907–17), Jacques Spitzer (1913–16), Arnold Gröger (1916–18).

Asistenti organické, agrikulturní a potravinářské chemie: Karl Scharrer (1919–21), Walter Fuchs (1919–26), Alfred Schüick (1920–22), Karl Kürschner (1922–39), Franz Tempus (1922–25), Alexander Nemes (1925–26), Walter Ružicska (1927–31), Wilhelm Jurenka (1931–32), F. Otto (1932–36), Kurt Schmidt (1936–39), Adolf Kubelka (1937–39).

Asistenti organické chemie: Heinz Hajek (1940, 1942–44), Siegfried Grüttner (1940, 1942–44), Gerhard Gross (1940–44), A. Mayer (WH) (1941–42), Robert Neher (WH) (1941), Robert Neher (1941–43), Anna Ohnheiser (WH) (1941–42), Anna Ohnheiser (1943–44).

Asistenti všeobecné technické chemie: Gustav Schoblik (1940–42), Eduard Mayer (1940), Arnold Friede (WH) (1940), Arnold Friede (1941–42), Ingeborg Tögel (WH) (1941–42).

2.4.2 Katedry chemické technologie

Chemická technologie Prvním profesorem oboru byl v roce 1867 jmenován profesor reálky v Lokti Friedrich Marian, který však o dva roky později zemřel a jeho nástupcem se stal v roce 1870 asistent vídeňské techniky Karl Zulkowsky. Ten opustil Brno na konci školního roku 1886/87, když odešel na techniku do Prahy. V následujícím školním roce profesuru suploval Max Hönig a poté byl nejprve mimořádným a v roce 1890 řádným profesorem jmenován adjunkt leobenské báňské akademie Eduard Donath.

V roce 1909 byla katedra rozdělena na dvě. Původní katedra nesla název chemické technologie I (anorganická a část organické chemické technologie) a byla vedena až do penzionování v roce 1920 Eduardem Donathem, který však nadále na technice působil. Donathovým nástupcem se stal dosavadní profesor na katedře chemické technologie III Benjamin Margosches, který toto místo zastával až do své smrti v roce 1928. V roce 1929 byl zde profesorem jmenován Ernst Galle. Na počátku druhé světové války byla katedra přejmenována na **anorganickou technickou chemii**.

Asistenti I. katedry chemické technologie: Eduard Donath (1870–73), Leopold Weigert (1873–74), Alois Schwarz (1874–75), Ernst Hoschek (1876–78), Gustav Renner (1878–80), Max Gröger (1880–82), Karl Hanofsky (1882–85), Josef Stumpf (1885–86), Max Hönig (1886–87), Leopold Jesser (1887–88), Vincenz Umfer (1888), Franz Lafar (1888–90), Sigmund Feitler (1890–95), Friedrich Eichleiter (1891–92), Robert Strasser (1892–93), Paul Kaszpar (1893–94), Karl Frenzel (1894–95), Samuel Pollak (1895–96), Max Haissig (1895–98), Walther Ehrenhofer (1896–97), Josef Weiser (1897), Karl Pollak (1897–98), Hugo Ditz (1898–1904), Benjamin Max Margosches (1899–1909), Hugo Ditz (Adj.) (1905–08), Anton Lissner (1908–10), Max Margosches (Adj.) (1909–13), Alois Indra (1911–18), Julius Mrazek (1913–14), Alfred Lang (WH) (1914–17), Alois Ludwig (WH) (1914–18), Hermann Hiltcher (WH) (1916–17), Robert Folgner (WH) (1917–20), Eugen Karpinsky (WH) (1917–18), Eugen Karpinsky (1919–20), Erwin Vogel (1918–20), Hermann Hiltcher (1919–20), Wilhelm Hinner (1922–24), Wilhelm Kristen (1922–24), Erwin Scheinost (1924–27), Ludwig Friedmann (1925–26), W. Tschörner (1926–28), Karl Fuchs (1927–28), Bruno Krakowetz (1928–30), Rudolf Klatt (1928–37), Leo Wolf (1930–32), W. Michelitsch (1932–38), Walter Friedl (1936–39), F. Kubelka (1938–39), Erich Uher (1939), Richard Svoboda (1938–39),

Gustav Schoblik (1942–44), Margarethe Tischl (1942–43), Herbert Beier (1943–44).

Asistenti anorganické technické chemie: Walter Friedl (1940), Richard Kunisch (1940–42), Erich Haas (WH) (1940), Johann Schmeiler (1941–42), Bruno Wagner (WH) (1941–42), Margarethe Tischl (WH) (1941–42).

Chemická technologie II Profesuru se zaměřením na organickou a zejména textilní chemickou technologii získal v roce 1909 řádný profesor Gustav Ulrich, který ji vedl až do roku 1934. V rámci svých povinností přednášel i chemickou technologii barviv a vláken. Jeho nástupcem byl v květnu roku 1936 jmenován Hermann Mühlhlinghaus, který na technice vyučoval do konce války. Během druhé světové války se katedra nazývala **organická technická chemie**.

Přednášky ze **základů textilní chemie** konal ve školním roce 1938/39 honorovaný docent Robert Folgner. V letech 1913–18 vyučoval **encyklopedii technické chemie** docent Adolf Gröger. Poté se výuka tohoto předmětu stala povinností profesora Ulricha.

Asistenti II. katedry chemické technologie: Robert Strebinger (1909–11), Hugo Wagner (1912–17), Walther Spietschka (1912–23), Karl Heinrich (1918–19), Rudolf Zahn (1921–23), Robert Folgner (1921–39), Franz Juda (1923–25), Erich Dobischek (1923–27), Gustav Schneider (1925–39), S. Zerdahelyi (1927–33), K. Pavlik (1933–36), H. Schwarz (1938–39), Johann Haas WH (1939), Hermann Molisch (1939–40).

Asistenti organické technické chemie: Maria Böhm (1940–44), Robert Prögler (1939–42), Wilhelm Wincor (1940).

Chemická technologie III V roce 1909 byl honorovaným docentem chemické technologie organických koloidů jmenován asistent a soukromý docent Benjamin Max Margosches. V roce 1913 byla honorovaná docentura přeměněna na mimořádnou profesuru chemické technologie III a Margosches byl jmenován profesorem. Po odchodu Eduarda Donatha do penze byl Margosches jmenován řádným profesorem I. katedry chemické technologie a jeho nástupcem se v roce 1920 stal Anton Lissner, dosavadní soukromý a honorovaný docent pro **nauku o kovech**. Ten byl profesorem na brněnské technice do školního roku 1941/42, kdy odešel na německou techniku do Prahy. Na počátku roku 1942 byl profesorem pro

biochemii a zemědělskou technologií jmenován asistent pražské německé techniky Anton Schöffner.

Jako honorovaný docent **encyklopedie chemické technologie a chemické technologie vody** působil v letech 1934–42 Josef Holluta. O **metalurgii chemie silikátů** přednášel ve školním roce 1944/45 Fritz Neukomm.

Asistenti III. katedry chemické technologie: Franz Juda (1922–23), Rudolf Horny (1923–24), Robert Neusser (1924–26), Fritz Neukomm (1924–31), Otto Burian (1925–27), Alexander Nemes (1926–30), Heinrich Leopold (1927–40), J. Blaschke (1930–37), W. Schwarz (1930–34), Gustav Schoblik (1934–39), O. Kahl (1937–39), Géza Kulcsár (1940–42), Inge Purde (WH) (1942), Ingeborg Tögel (1942–44), Marcel Truelle (1943–44).

Soukromí docenti chemických oborů: Franz Czermak, analytická chemie, 1862–69; Max Hönig, nauka o hnojivech a statika půdních staveb, 1879–91; Theodor Morawski, chemická technologie vápna, sádry, cementu a tuků, 1881–82; Karl Weinreb, barvířství a potisk tkanin, 1891–1934; Siegmund Feitler, fyzikální a teoretická chemie, 1893–98; Karl Frenzel, všeobecná a aplikovaná elektrochemie, 1900–12; Gustav Ulrich, chemická technologie térových barev, 1901–09; Richard Ehrenfeld, analytická chemie, 1904–09; Hugo Ditz, chemická technologie, 1904–10; Max Margosches, chemická technologie maziv, minerálů a asfaltu, 1906–13; Adolf Gröger, cukrovarnictví, 1907–18; Gustav Knöpfer, organická chemie, 1910–37; Anton Lissner, nauka o kovech a metalurgie železa, 1913–20; Hermann Suida, analytická chemie, 1914–19; Albin Kurtenacker, analytická chemie, 1914–23; Georg Grasser, chemii koželužnictví a koželužny, 1919–22; Walter Fuchs, organická chemie, 1920–30; Ernst Murmann, analytická chemie, 1924–39; Rudolf Lang, analytická chemie, 1925–42; Josef Holluta, experimentální fyzikální chemie, 1925–42; Karl Kürschner, organická a potravinářská chemie, 1926–39; Hans Kubina, anorganická chemie, 1930–31; Heinrich Leopold, chemická technologie organických látek, 1938–45.

Literatura

- [1] HELLMER, K.: Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn. In *Festschrift der k. k. Technischen Hochschule in Brünn zur Feier ihres fünfzigjährigen Bestehens und der Vollendung des Erweiterungsbaues im October 1899*, s. 1–102. Brünn, 1899.
- [2] HAUSSNER, A.: Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn 1849–1924. In *Festschrift der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn zur Feier ihres fünfundsiebzigjährigen Bestandes im Mai 1924*, s. 5–92. Verlag der Deutschen Technischen Hochschule, Brünn, 1924.
- [3] FRANĚK, O.: *Dějiny České vysoké školy technické v Brně*, díl 1. Vysoké učení technické v Brně, Brno, 1. vyd., 1969.
- [4] BRANDŠTETR, J. — POKORNÝ, A.: *Chemie na technických školách v Brně 1849–1999*. Brno, 1999.
- [5] ŠÍŠMA, P.: *Matematika na německé technice v Brně*. Prometheus, Praha, 2002.
- [6] TRAUB, H.: Zřízení techniky brněnské r. 1849 a její ráz národní. *Časopis Moravského muzea zemského*, 10, 1910, s. 25–49, 190–217.
- [7] ŠÍŠMA, P.: Počátky technického školství v Brně. *Dějiny věd a techniky*, 36, 2003, s. 219–238.
- [8] AUSPITZ, J. — SCHÖN, J. G.: *Die k. k. Technische Hochschule in Brünn. Geschichtlich-statistische Skizze herausgegeben aus Anlass des 25-jährigen Bestandes der Lehr-Anstalt*. Rudolf M. Rohrer, Brünn, 1875.
- [9] KOŘISTKA, C.: *Der höhere polytechnische Unterricht in Deutschland, in der Schweiz, in Frankreich, Belgien und England*. Verlag von Rud. Besser, Gotha, 1863. Ein Bericht an den h. Landesausschuss des Königreichs Böhmen, und mit dessen Genehmigung veröffentlicht.
- [10] LEMAYER, K.: *Die Verwaltung der Österreichischen Hochschulen von 1868–1877*. Wien, 1878.
- [11] *Denkschrift des Professoren-Collegiums der kais. kön. technischen Hochschule in Brünn an Seine Excellenz den Minister für Cultus und Unterricht*. Brno, 1883.
- [12] LOMIČ, V. — HORSKÁ, P.: *Dějiny Českého vysokého učení technického*, díl 2. Praha, 1978.
- [13] NASKE, A.: *Bericht über die aus Anlass des fünfzigjährigen Bestandes der k. k. technischen Hochschule in Brünn veranstalteten Festlichkeiten 14.–18. Oktober 1899*. Verlag des Festausschusses, Brünn, 1900.
- [14] *Festschrift der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn. Zur Feier ihres 75-jährigen Bestandes im Mai 1924*. Brünn, 1924.
- [15] PLACHT, O.: *Přítomnost a budoucnost našich vysokých škol*. Praha, 1925.
- [16] SANDER, F.: *Die Bedrohung der Deutschen Hochschulen in der Tschechoslowakischen Republik*. Reichenberg, 1926.
- [17] BRASS, K.: Der Kampf um die Erhaltung der Deutschen Technischen Hochschulen Prag und Brünn. In *Unsere alma mater. Die Sudetendeutschen Hochschulen*, s. 27–33. Ed. Kaiser-Verlag, Böhm.-Leipa, 1938.
- [18] MÍŠKOVÁ, A.: *Německá (Karlova) univerzita od Mnichova k 9. květnu 1945*. Karolinum, Praha, 2002.

- [19] HEIBER, H.: *Universität unterm Hakenkreuz*. K. G. Saur, München, London, New York, Paris, 1991.
- [20] *Die deutschen technischen Hochschulen. Ihre Gründung und geschichtliche Entwicklung*. München, 1941.
- [21] *Brněnská Vysoká škola zemědělská jako fungující organismus za okupace*. In *Věda v českých zemích za druhé světové války. Sborník z konference (Praha, 18.–19. listopadu 1997)*, s. 53–68. Praha, 1998. *Práce z dějin Akademie věd. Série C, Příležitostné sborníky*, Sv. 3.
- [22] *Deutscher Hochschulführer 1942*. Berlin, 1942.

3 Biografická část

Následující kapitola přináší základní biografické informace o učitelích německé techniky v Brně. První dvě části, které jsou věnovány profesorům a docentům, mají stejnou strukturu. Ta odpovídá přibližně tomu, co je obvyklé ve známých biografických lexikonech. Najdeme zde odkazy na základní literaturu, ze které jsme údaje čerpali a kde si může čtenář informace rozšířit. Mezi těmito zdroji neuvádíme odkazy na případné nekrology, o kterých najdeme zmínky v citované literatuře. Část věnovaná asistentům je poznamenána tím, že o většině z nich víme jen velmi málo a není kde chybějící data dohledat. Informace se proto mnohdy omezují pouze na údaje o působení na brněnské technice.

Použité zkratky:

B — působení na brněnské technice.

Birk — Birk, A.: *Die Deutsche Technische Hochschule in Prag. 1806–1931*. Prag 1931.

DBE — *Deutsche Biographische Encyklopädie*. München 1999.

Einhorn — Einhorn, R.: *Vertreter der Mathematik und Geometrie an den Wiener Hochschulen 1900–1940*. Wien 1985.

HDI — *Mitteilungen des Deutschen Ingenieur-Vereines in Mähren. Později Hauptverein Deutscher Ingenieure in der Tschechoslowakischen Republik — Mitteilungen*.

Hell — Heller, H.: *Mährens Männer der Gegenwart. Biographisches Lexikon*. 5 sv., Brünn 1885–1892. Pokud není uvedeno jinak, jde o sv. 3. Nové vydání, které mělo jen dva svazky, vyšlo v roce 1912.

MZA — Moravský zemský archiv.

NB — *Notizen-Blatt der historisch-statistischen Section der k. k. mährischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde*.

L — doporučená literatura.

OBL — *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 1993–.

OESTA — Rakouský státní archiv ve Vídni, fond ministerstva kultury a vyučování.

Otto — *Ottův slovník naučný*. Praha 1888–1908.

Pill — Pillwein, E.; Schneider, H.: *Lexikon bedeutender Brünnener Deutscher*. Schwäbisch Gmünd 2000.

- Pogge — Poggendorff, J. C.: *Biographisch – Literarisches Handwörterbuch zur Geschichte der exacten Wissenschaften*. Leipzig 1863–.
- Stark — Stark, F.: *Die k. k. Deutsche Technische Hochschule in Prag 1806–1906*. Prag 1906.
- Sturm — Sturm, H.: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmischen Länder*. München, Wien 1979–.
- SUA MŠANO — Státní ústřední archiv v Praze, fond ministerstva školství a národní osvěty.
- Sequenz — *150 Jahre Technische Hochschule in Wien. 1815–1965*. Wien, New York 1965.
- Šišma — Šišma, P.: *Matematika na německé technice v Brně*. Prometheus, Praha 2002.
- Weberei — Festschrift zur Erinnerung an die Feier des fünfzigjährigen Bestandes der Lehranstalt vormals k. k. Fachschule für Weberei bzw. Mährische höhere Webereischule in Brünn. Brünn 1911.
- Weinhold — Weinhold, J.: *Zur Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn. Rückblicke und Vergleiche*. 1991.
- WH — pomocná vědecká síla, Adj. — adunkt, AA — asistent aspirant, K — konstruktér.
- Wurzbach — Wurzbach, C.: *Biographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich*. Wien 1856–1891.

3.1 Profesoři

Ludwig Anschütz (4. srpna 1889, Bonn – 6. prosince 1954, Würzburg) byl synem univerzitního profesora Richarda Anschütze (1852–1937). V letech 1899–1908 studoval na gymnáziu v Bonnu, kde maturoval. Poté studoval na univerzitách v Bonnu (1908–10, 1913), Mnichově (1910–13) a Marburgu (1913–20). V květnu roku 1920 byl promován na univerzitě v Marburgu, když obhájil práci *Ueber Ringbildungen bei der Einwirkung von Alkali auf Additionsprodukte von Brom an 2'-Acetoxychalkone und o-Allyl-p-kresol*. Působil jako asistent na univerzitách v Bonnu (1913), Berlíně (1923–24) a v Marburgu (1925–29), kde se v roce 1927 habilitoval pro organickou chemii s prací *Ueber aromatische Abkömmlinge der Phosphorsäure und der Hypothetischen Orthophosphorsäure $P(OH)_5$, insbesondere Verbindungen mit phosphorhaltigen Heterocyclen*. K 1. lednu 1930 byl jmenován mimořádným a k 1. červenci 1937 řádným profesorem na brněnské technice. Po válce od roku 1950 působil na univerzitě ve Würzburgu. **L:** *Pogge VI, VII; Sturm; MZA B 34 648*.

B: 1930–45, profesor organické chemie

Friedrich Arzberger (14. listopadu 1833, Vídeň – 3. srpna 1905, Ebstein) byl synem profesora strojírenství na vídeňské technice Johanna Arzbergera (1778–1835). Studoval na vídeňské technice a na báňských akademiích v Příbrami a v Leobenu. V roce 1867 byl jmenován profesorem na brněnské technice. V roce 1882 získal titul vládního rady a odešel na techniku do Vídně, kde působil do roku 1892. Byl výborným mechanikem a jeho jméno nese celá řada přístrojů a konstrukcí (chladicí přístroje pro chirurgické účely, přístroje na oválné zaoblení, elektrické hodiny, vodní vývěva, atd.). **L:** *OBL; Sequenz; Pogge IV, V*.

B: 1867–1882, profesor mechanické technologie

Josef Auspitz (4. března 1812, Mikulov – 10. března 1889, Brno) po absolvování gymnázia v Mikulově studoval na univerzitách ve Vídni a v Budapešti, kde v roce 1833 získal doktorát filozofie. Od roku 1835 studoval ve Vídni na univerzitě medicínu, matematiku, mechaniku a astronomii. Na technice pak navštěvoval výuku v obchodním oddělení a od roku 1846 suploval přednášky kupeckých počtů a účetnictví. V roce 1849 byl jmenován jedním z prvních profesorů na brněnském technickém učilišti. V roce 1851 se stal provizorním a o rok později definitivním ředitelem vyšší reálky v Brně. Na technice i nadále působil jako honorovaný docent. V roce 1869 byl jmenován zemským školním inspektorem. V roce 1871 byl ze zdravotních důvodů penzionován. Byl jedním z iniciátorů vzniku průmyslové školy a obchodní školy v Brně. Jeho pokus o zřízení vlastní soukromé reálky skončil neúspěchem. V roce 1859 stál u zrodu Moravské průmyslové jednoty.

V roce 1848 vydal knihu *Die Lehre der theoretischen und praktischen Buchführung*, která vyšla v několika vydáních a byla přeložena i do angličtiny, francouzštiny a řečtiny. **L:** *Šišma; Sturm; NB 1886, str. 41–42*.

B: 1849–52, profesor kupeckých počtů, účetnictví a obchodního slohu; 1855–67, honorovaný docent účetnictví

Edmund Friedrich von Autenrieth (21. února 1842, Tübingen – 15. prosince 1910, Stuttgart) po absolvování reálky v Tübingenu studoval od roku 1857 na polytechnice ve Stuttgartu, na univerzitách v Tübingenu a v Paříži. Pracoval u würtensberských železničních drah a v letech 1866–71 byl asistentem a soukromým docentem na technice ve Stuttgartu. 28. září 1871 byl jmenován profesorem na brněnské technice,

kde však působil pouze do roku 1873. V letech 1873–1907 byl profesorem technické mechaniky na technice ve Stuttgartu. V roce 1904 byl povýšen do šlechtického stavu. V roce 1900 vydal učebnici *Technische Mechanik*. **L:** *Pogge IV, V, VII; DBE*.

B: 1871–73, profesor stavby mostů a stavební mechaniky

Vinzenz Baier (11. dubna 1881, Žaclěb – ?) byl synem stavebního mistra. V letech 1892–99 navštěvoval reálku v Trutnově. V letech 1899–1905 studoval architekturu na technice ve Vídni, kde v roce 1905 vykonal druhou státní zkoušku. Ve školním roce 1903/04 navštěvoval kurs pro budoucí profesory kreslení na průmyslových školách. V letech 1903–09 byl asistentem a konstruktérem na technice ve Vídni. Od roku 1909 byl profesorem na státní průmyslové škole v Innsbrucku. K 1. listopadu 1915 byl jmenován řádným profesorem na technice v Brně. V roce 1919 vykonal zkoušky pro civilní inženýry se zaměřením na architekturu a pozemní stavitelství. Jako architekt projektoval zejména zdravotnická zařízení a byl projektantem menzy německé techniky. V Brně působil do roku 1945. **L:** *Pill; Sturm; MZA B 34 648*.

B: 1915–40, profesor historie stavitelství starověku, renesance a novověku, do roku 1933 i ornamentálního kreslení; 1940–45, profesor projektování staveb II (nauka o architektonické formě, stavitelství ve starověku a v renesanci), stavitelství měst a sídlišť, architektonické perspektivy

Josef Bartl (18. července 1850, Friesach v Korutanech – 22. prosince 1925, Graz) maturoval v roce 1866 na reálce v Grazu a pak v letech 1866–70 studoval na tamní technice. Do roku 1875 působil v praxi a poté se stal adjunktem stavby strojů na technice v Grazu, kde se v roce 1878 habilitoval a v roce 1881 byl jmenován mimořádným profesorem. Od roku 1886 působil jako profesor na brněnské technice. V roce 1890 se do Grazu vrátil, když byl jmenován profesorem stavby strojů a teoretické nauky o strojích. Ve školním roce 1894/95 byl rektorem. V roce 1913 byl penzionován. **L:** *Hell*.

B: 1886–90, profesor strojírenství a teoretické nauky o strojích

Friedrich Bastl (20. května 1884, Vídeň – 4. května 1943, Brno) v roce 1903 absolvoval reálku ve Vídni a poté studoval na tamní technice. V roce 1905 vykonal první státní zkoušku, ale po smrti otce se musel živit sám a studium proto ukončil až v roce 1912, kdy vykonal druhou státní zkoušku ze stavebních oborů. V letech 1913–20 byl na technice asistentem geodézie. Válečná léta ovšem prožil v armádě, kam byl povolán v roce 1915. V letech 1920–26 byl asistentem katedry geodetického kreslení a nauky o katastru. V roce 1924 získal doktorát za práci *Das Aero- Hypsometer*. Od roku 1926 pracoval ve spolkovém úřadu pro míry a váhy ve Vídni. V roce 1929 se stal mimořádným a v roce 1935 řádným profesorem na brněnské technice, kde působil do začátku druhé světové války.

Je autorem spisu *Reformierungsvorschläge zur Triangulation* (1931). **L:** *MZA B 34 643, 700*.

B: 1929–39, profesor geodézie

Josef Bergmann (19. února 1860, Wiener Neustadt – 23. března 1924, Brno) maturoval v roce 1880 na zemské reálce ve Wiener Neustadtu. Po jednorozční vojenské službě začal v roce 1881 studovat strojírenství na technice ve Vídni. Studium ukončil v roce 1885. Po mnoha letech praxe (ve vojenském námořnictvu a poté ve strojní továrně v Ebergassingu) se stal v roce 1901 profesorem na textilní škole v Brně. V roce 1909 byl pověřen suplováním a o rok později byl jmenován profesorem na brněnské technice. Během první světové války se dobrovolně přihlásil na frontu, poté působil v týlu. Na brněnské technice vyučoval ještě jeden den před svojí náhlou smrtí.

Bergmann je autorem knih *Handbuch der Spinnerei* (1927) nebo *Handbuch der Appretur* (1928), které obě vyšly až po jeho smrti. **L:** *MZA B 34 640; HDI (1924), str. 147–150.*

B: 1910–24, profesor mechanické textilní technologie

Oswald Bernhardt (5. srpna 1885, Brno – ?) v roce 1904 maturoval na reálce v Brně a poté zahájil studium na strojním odboru brněnské techniky. V roce 1908 vykonal druhou státní zkoušku a poté se stal na krátkou dobu asistentem profesora Bergmanna na vyšším textilním učilišti v Brně. S ním pak přešel na techniku, ale brzy se na učiliště vrátil a byl tam v letech 1910–28 učitelem mechanické technologie. Od roku 1929 byl oborovým přednostou na spolkovém úřadě pro textilní průmysl ve Vídni. K 1. listopadu 1935 byl jmenován mimořádným profesorem na brněnské technice, kde působil do roku 1945. Kromě svého pedagogického působení měl velmi bohatou praktickou činnost v oblasti textilního průmyslu. **L:** *MZA B 34 644 a 648.*

B: 1910, asistent mechanické textilní technologie; 1935–45, mimořádný profesor mechanické textilní technologie

Georg Beskiba (13. září 1819, Vídeň – 6. listopadu 1882, Brno) studoval na technice a na akademii výtvarných umění ve Vídni. Od října roku 1845 byl suplentem a od června 1846 řádným profesorem stavitelství a deskriptivní geometrie na technické akademii ve Lvově. V letech 1851–67 působil jako profesor deskriptivní geometrie na technice v Brně. Od roku 1864 suploval pozemní stavitelství a v letech 1867–77 byl profesorem tohoto oboru. **L:** *Šišma.*

B: 1851–67, profesor deskriptivní geometrie, perspektivy a stínování, projektivního a přípravného kreslení; 1864–67, suplent stavebních věd a stavebního kreslení; 1867–77, profesor pozemního stavitelství

Otto Biermann (5. listopadu 1858, Těšín – 28. dubna 1909, Brno) maturoval v roce 1876 na gymnáziu na Malé Straně v Praze, kde byl jeho otec ředitelem. V letech 1876–78 studoval na univerzitě v Praze, v letech 1878–80 na univerzitě ve Vídni, kde získal v roce 1880 doktorát za práci *Über die Reihenentwicklung der Lösungen der Modular- und Multiplikator-Gleichungen und die Diskriminanten*. V roce 1883 se habilitoval na univerzitě v Praze s prací *Über die Reduction hyperelliptischen Integrale auf elliptische*. Před příchodem do Brna krátce působil na gymnáziu v Klagenfurtu. V roce 1891 byl jmenován mimořádným a v roce 1894 řádným profesorem na technice v Brně, kde působil až do své smrti.

Biermann je autorem knih *Theorie der analytischen Funktionen* (1887), *Elemente der höheren Mathematik* (1895) a *Vorlesungen über mathematische Näherungsmethoden* (1905). **L:** *Šišma; DBE; OBL; Pogge IV, V.*

B: 1891–1909, profesor matematiky

Robert Bortsch (14. září 1874, Valtěřovice – 15. listopadu 1942, Graz) absolvoval reálku v Opavě a poté studoval v letech 1895–1901 na technice v Brně stavební obory. Zde byl v posledním roce studia asistentem a v roce 1909 získal doktorát za práci *Einfluss der Veränderlichkeit des Elastizitätskoeffizienten des Betons auf die Rechnungsergebnisse statisch unbestimmter Tragwerke*. Od roku 1901 pracoval na městském stavebním úřadě v Brně, později jako vrchní stavební rada a vedoucí oddělení. Od roku 1910 působil na technice jako honorovaný docent a 8. července 1920 byl jmenován profesorem. V únoru roku 1928 odešel na techniku do Grazu, kde působil do roku 1939. Ve školním roce 1931/32 byl rektorem školy. **L:** *MZA B 34 641; Pill; Sturm.*

B: 1900–01, asistent pozemního stavitelství; 1910–20, honorovaný docent pro železobetonové stavitelství, základy mechaniky, pevnosti a stavební mechaniky; 1920–28,

profesor betonového stavitelství, základů mechaniky, nauky o pevnosti a stavební mechaniky

Johann Emanuel Brik (7. května 1842, Heřmanův Městec – 7. ledna 1925, Eferding v Horním Rakousku) studoval ve Vídni na technice, kterou ukončil v roce 1863 a kde byl v letech 1866–69 asistentem vodního a silničního stavitelství. Poté působil v praxi na stavbách mostů, tunelů a železničních tratí (např. trať Mladá Boleslav – Kolín, stavba viaduktu přes řeku Dyji u Znojma). V letech 1873–93 byl profesorem na brněnské technice. V roce 1893 odešel na techniku do Vídně, kde se stal profesorem stavby mostů. Ve školním roce 1897/98 byl rektorem. Do penze odešel v roce 1913. V roce 1881 navrhl a řídil stavbu mostu přes řeku Svratku v Pisárkách. Podílel se na stavbě nádraží v Budapešti či městského divadla v Brně. **L:** *DBE; Hell; OBL; Pill; Sturm.*

B: 1873–90, profesor stavby mostů a stavební mechaniky; 1890–93, profesor stavby mostů a encyklopedie silničního, železničního a mostního stavitelství

Rudolf Czepek (23. března 1876, Brno – 22. června 1945, Drasenhofen v Dolním Rakousku) studoval na brněnské technice, kde v roce 1906 získal doktorát za práci *Vergleichende Untersuchungen an einem Kollektormotor*. V letech 1901–03 byl asistentem, poté adjunktem. V roce 1910 se habilitoval pro elektrotechniku. Od roku 1906 již jako honorovaný docent konal přednášky ze základů elektrotechniky pro stavební inženýry a chemiky. Od ledna roku 1912 byl mimořádným profesorem elektrotechniky na vysoké škole báňské v Příbrami, v dubnu roku 1917 byl jmenován profesorem řádným. K 1. únoru 1920 byl jmenován řádným profesorem na technice v Brně, kde působil až do roku 1945. **L:** *MZA B 34 648; Sturm.*

B: 1901–11, asistent a adjunkt elektrotechniky; 1906–11, honorovaný docent pro základy elektrotechniky; 1910–11, soukromý docent pro elektrotechniku; 1920–45, profesor elektrotechniky

Emanuel Czuber (19. ledna 1851, Praha – 22. srpna 1925, Gnigl u Salzburgu) maturoval v roce 1869 na německé reálce v Praze a poté v letech 1869–74 studoval na německé technice v Praze. Od roku 1872 byl asistentem praktické geometrie u prof. Kořistky a na technice se v roce 1876 habilitoval pro teorii a praxi vyrovnávacího počtu. V roce 1875 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie a od toho roku působil na I. německé reálce v Praze. V letech 1886–91 byl profesorem na brněnské technice. Z Brna v roce 1891 odešel na techniku do Vídně, kde působil jako profesor matematiky do roku 1921. Ve školním roce 1894/95 byl rektorem školy. V roce 1899 byl jmenován dvorním radou, v roce 1918 mu technika v Mnichově udělila čestný doktorát.

Czuberovo rozsáhlé vědecké dílo se zabývá zejména teorií pravděpodobnosti, teorií chyb, geodézií a pojistnou matematikou. Značnou pozornost věnoval otázkám středoškolské výuky matematiky. K jeho nejvýznamnějším pracím patří *Geometrische Wahrscheinlichkeiten und Mittelwerte* (1884), *Theorie der Beobachtungsfehler* (1891), *Die Wahrscheinlichkeitsrechnung und ihre Anwendung auf Fehlerausgleichung. Statistik und Lebensversicherung* (1903), *Die philosophischen Grundlagen der Wahrscheinlichkeitsrechnung* (1923). **L:** *Hell; DBE; OBL; Pogge III–VI.*

B: 1886–91, profesor matematiky

Hans Dafinger (5. května 1866, Břeclav – 19. ledna 1952, Biedermannsdorf v Dolním Rakousku) studoval v letech 1876–77 na reálce v Olomouci a v letech 1877–83 na reálce v Prostějově. Poté studoval v letech 1883–88 na technice ve Vídni, kde byl v letech 1890–92 asistentem profesora Rebhanna. Od roku 1892 byl zaměstnancem rakouských státních drah. Podílel se na stavbě vídeňské městské dráhy, pracoval

na stavbě dráhy v Dalmácii a od roku 1902 na stavbě Taurské dráhy. Poté byl v čele oddělení železničních svršků, spodků a stavby mostů na železničním ředitelství v Innsbrucku. V listopadu roku 1909 byl jmenován profesorem na brněnské technice, kde působil i po svém penzionování v září roku 1936. Jako profesor spolupracoval na řadě železničních projektů. **L:** *Sturm; MZA B 34 640 a 700.*

B: 1909–38, profesor silničního a železničního stavitelství a stavby tunelů

Josef Dell (9. června 1859, Vídeň – ?) maturoval na reálce ve Vídni a poté studoval v letech 1878–86 na tamní technice a v letech 1886–88 na akademii výtvarných umění. V letech 1891–96 byl asistentem na technice, kde v roce 1903 získal doktorát. V roce 1896 byl jmenován profesorem na průmyslové škole v Černovicích a od roku 1905 působil na průmyslové škole v Brně. V roce 1909 byl jmenován mimořádným a v roce 1912 řádným profesorem na brněnské technice. Penzionován byl v roce 1929, ale až do roku 1935 na technice přednášel. V roce 1944 mu byla u příležitosti 85. narozenin udělena Goethova medaile.

Jeho zájmem byla především starověká architektura, ale zkoumal rovněž stavební památky na Moravě. Byl autorem knih *Das Erechtheion in Athen, bauanalytisch untersucht, erklärt und ergänzt* (1934), *Das Partheon in Athen, bauanalytisch untersucht, erklärt und ergänzt als ein Beitrag zum baulichen Vollendungsstudium* (1943). **L:** *Sturm; MZA B 34 700.*

B: 1909–12, mimořádný profesor technického kreslení; 1912–29, profesor nauky o tvarech architektonických, architektonického kreslení, historie architektury a malířské perspektivy; 1914–20, honorovaný docent pro modelování

Eduard Donath (8. prosince 1848, Vsetín – 30. května 1932, Brno) studoval v letech 1866–69 na technice ve Vídni a poté krátce pracoval v letech 1869–70 v městské chemické laboratoři v Berlíně. Jako asistent chemie působil v letech 1870–73 na technice v Brně. V roce 1874 se stal asistentem v zemědělském chemickém výzkumném ústavu ve Vídni. V letech 1875–88 byl adjunktem na báňské akademii v Leobenu. Od roku 1888 byl mimořádným a od roku 1890 řádným profesorem na technice v Brně. Na počátku 20. století odmítl jmenování na technice v Praze a na vysoké škole zemědělské ve Vídni. Na konci roku 1920 byl penzionován, ale i později na technice vyučoval. V roce 1921 mu brněnská technika udělila čestný doktorát, podobně jako roku 1927 leobenská báňská akademie.

Jeho vědecká práce byla zaměřena na chemickou technologii a technicko-chemickou analýzu, zejména pak na studium vlastností uhlí. K jeho nejvýznamnějším větším pracím patří *Die technische Ausnutzung des atmosphärischen Stickstoffes* (1907) a *Die Verteuerung der Mineralkohle und die Aufbereitung der Feuerungsrückstände* (1924), *Die Chemie des Ziegelmauerwerkes* (1928). Společně s Margoschesem vydal v roce 1902 práci *Das Wollfett* a v roce 1908 s A. Grögerem učebnici *Lehrbuch der Spiritusfabrikation*. **L:** *DBE; Hell; OBL; Pill; Sturm; Pogge III–VI; HDI (1928), str. 283, (1929), str. 15–16, 46–50.*

B: 1870–73, asistent chemické technologie; 1888–20, profesor chemické technologie

Rudolf Dub (1. května 1873 – ?) vykonal v prosinci roku 1896 druhou státní zkoušku na technice ve Vídni. Tři a půl roku pracoval v *Duisburger Maschinen A. G.*, v letech 1900–03 ve *Vítkovických železárnách* a před příchodem do Brna působil jako vrchní inženýr ve strojírenské firmě *Petravič & Co.* ve Vídni. V letech 1909–39 byl profesorem strojních oborů na brněnské technice. Spolupracoval s průmyslovým muzeem ve Vídni. V roce 1939 musel pro svůj židovský původ ze školy odejít. Je autorem učebnice *Der Kranbau* (1921).

B: 1909–39, profesor nauky o strojích a strojírenství III

Johannes Faltin (26. září 1896, Halle – 28. června 1961, Drážďany) studoval v letech 1919–21 na technikách v Hannoveru a ve Vratislavi, kde byl v letech 1921–25 asistentem, v roce 1925 získal doktorát a v roce 1932 se habilitoval. V roce 1939 byl jmenován na technice ve Vratislavi profesorem, když již od roku 1934 byl pověřen konáním přednášek jako honorovaný docent. V letech 1943–45 působil na technice v Brně, ale byl odveden do armády. V roce 1945 byl jmenován řádným profesorem na univerzitě v Halle. V letech 1946–49 pracoval v chemickém průmyslu a od roku 1949 byl profesorem na technice v Drážďanech.

Z jeho prací jmenujme *Technische Wärmelehre* (1948), *Messverfahren und Messgeräte der Kraft- und Wärmewirtschaft* (1950, vyšla i maďarsky v roce 1953). **L:** *Pogge VII.*

B: 1943–45, profesor proudových strojů

Heinrich Fanta (26. srpna 1877, Vídeň – 9. února 1941, Brno) po absolvování reálky studoval v letech 1894–1900 na vídeňské technice architekturu a pozemní stavitelství. Pracoval pak jako architekt, ve školním roce 1901/02 byl na technice asistentem katedry užitných staveb a železničních svršků. V letech 1904–18 byl profesorem na státní průmyslové škole v Liberci, kde byl současně kurátorem Severočeského průmyslového muzea. Od 1. května 1918 byl až do své smrti profesorem na technice v Brně, když byl jmenován na nově zřízenou profesuru užitných staveb. **L:** *MZA B 34 648; Sturm.* **B:** 1918–29, profesor užitného stavitelství a encyklopedie pozemního stavitelství; 1929–39, profesor užitného stavitelství; 1939–41, profesor stavby budov

Karl Federhofer (5. července 1885, Knittelfeld ve Štýrsku – 6. listopadu 1960, Graz) po absolvování reálky v Grazu v roce 1903 studoval v letech 1903–08 na technice v Grazu, kde v roce 1909 získal doktorát. V roce 1913 se habilitoval na vysoké škole báňské v Leobenu pro stavební mechaniku. V roce 1920 byl jmenován řádným profesorem v Brně. Od roku 1923 byl řádným profesorem všeobecné a technické mechaniky na technice v Grazu, kde působil do roku 1957. V roce 1939 se stal členem vídeňské akademie věd, v roce 1952 získal na technice ve Vídni čestný doktorát a v roce 1955 získal čestný doktorát přírodních věd na technice v Darmstadtu.

Federhoferovy práce se týkaly zejména kinematiky, kinostatiky a dynamiky obloukových nosníků. Z jeho větších prací uvedme *Graphische Kinematik und Kinostatik des starren räumlichen Systems* (1928), *Dynamik des Bogenträgers und Kreisringes* (1950), *Prüfungs- und Übungsaufgaben aus der Mechanik des Punktes und des starren Körpers* (3 sv., 1950–51) a *Aufgaben aus der Hydromechanik* (1954). **L:** *DBE; Pogge VI, VII.*

B: 1920–23, profesor mechaniky

Robert Felgel (1. listopadu 1837, Radlow v Haliči – 25. ledna 1901, Brno) studoval na gymnáziích v Opavě a v Tarnově. Poté studoval od roku 1855 na technice a na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1866 získal doktorát filozofie. Od roku 1861 byl asistentem a učitelem matematiky a fyziky na reálkách ve Vídni. V listopadu roku 1867 byl jmenován řádným profesorem na technice v Brně. Jeho odborné práce se zabývaly astronomií. Uvedme alespoň *Ueber die Gestalt einiger Beugungerscheinungen* (1866) nebo *Ueber Sternschnuppen* (1867). **L:** *Hell; Pogge III; Sturm.*

B: 1867–1872, profesor experimentální a technické fyziky; 1872–1901, profesor fyziky

Alois Fietz (10. ledna 1890, Albrechtice – 26. prosince 1968, Karlsruhe) studoval v letech 1901–09 na gymnáziu ve Vidnavě, poté v letech 1909–13 studoval přírodní vědy na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1914 získal doktorát za práci *Fossile Hölzer (Lignite) aus Schlesien*. Od roku 1913 byl asistentem, od roku 1927 soukromým docentem a od roku 1942 mimořádným profesorem botaniky na technice v Brně.

V roce 1940 převzal po uzavření Masarykovy univerzity vedení brněnské botanické zahrady. V roce 1948 se stal redaktorem časopisu *Fiat-Rev.* V letech 1950–54 byl vědeckým pracovníkem v muzeu přírodních věd v Karlsruhe.

Z jeho prací uveďme *Prähistorische und frühhistorische Pflanzenreste aus Mähren* (1934), *Holzerstörende Pilze* (1935) nebo *Mikroskop-Untersuchung von drei mittelalterlichen Bauopfern aus Brünn* (1941). **L:** *Pogge VII; Sturm; MZA B 34 498; Severní Morava. Sv. 59. Šumperk, Okr. vlastivěd. muzeum 1990.*

B: 1913–40, asistent botaniky, zbožiznalství, technické mikroskopie a mykologie; 1927–42, soukromý docent pro botaniku, suroviny rostlinné říše a technickou mikroskopii; 1942–45, profesor botaniky; 1943–45, honorovaný docent pro kontrolu potravin a poživatin

Ernst Fischer (12. července 1875, Vídeň – 14. listopadu 1954, Kolín nad Rýnem) v letech 1894–99 studoval na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1899 získal doktorát za práci *Zur Theorie der Determinanten*. V dalším studiu pokračoval v Berlíně, Curychu a v Göttingenu. V letech 1902–10 byl asistentem matematiky na technice v Brně, kde se v roce 1904 habilitoval s prací *Zwei neue Beweise für den „Fundamentalsatz der Fourier’schen Constanten“* a 5. května 1910 byl jmenován mimořádným profesorem. V roce 1911 odešel na univerzitu do Erlangenu a od roku 1920 působil na univerzitě v Kolíně nad Rýnem. V roce 1938 byl nuceně penzionován, ale po válce se na univerzitu vrátil a působil tam do roku 1953.

Svých nejvýznamnějších matematických výsledků dosáhl během svého brněnského působení. Zabýval se teorií funkcí a algebrou. **L:** *Šišma; DBE; Pogge V–VII.* **B:** 1902–10, asistent matematiky; 1904–10, soukromý docent pro matematiku; 1910–11, profesor matematiky

Karl Frenzel (12. dubna 1871, Brno – 1945, Pohořelice) studoval v letech 1890–95 na technice v Brně, kde byl ve školním roce 1894/95 asistentem. V letech 1896–98 pokračoval ve studiu na univerzitě v Heidelbergu, kde v roce 1898 získal doktorát za práci *Synthetische aromatische Aldehyde*. Ve studiu pokračoval ještě v roce 1899 na univerzitě v Göttingenu. V letech 1900–12 byl soukromým docentem na brněnské technice, od školního roku 1903/04 s titulem mimořádného profesora. Ve školním roce 1911/12 konal přednášky z analytické chemie a od roku 1912 byl řádným profesorem. Od roku 1939 žil v Brně v penzi, ale i poté konal na technice přednášky.

Z jeho prací uveďme *Über die Grundlagen der exakten Naturwissenschaften* (1905), *Die technische Ausnützung des atmosphärischen Stickstoffes* (společně s E. Donathem, 1906). **L:** *Pogge IV–VII; OBL.*

B: 1894–95, asistent chemické technologie; 1900–12, soukromý docent pro všeobecnou a aplikovanou elektrochemii; 1912–23, profesor anorganické, fyzikální a analytické chemie; 1923–36, profesor anorganické a fyzikální chemie; 1936–39, profesor fyzikální chemie

Franz Frimmel von Traisenau (6. dubna 1888, Vídeň – 19. listopadu 1957, Olomouc) byl synem hudebního vědce Theodora Frimmela (1853–1928). V letech 1899–1907 navštěvoval gymnázium při Tereziánské akademii ve Vídni. V letech 1907–12 studoval přírodní vědy na univerzitě ve Vídni, kde získal v roce 1912 doktorát. V letech 1911–13 byl demonstrátorem ústavu botaniky na univerzitě a ve školním roce 1913/14 pak asistentem katedry pro pěstování rostlin na vysoké škole zemědělské ve Vídni. Od roku 1914 působil nejprve jako asistent a od roku 1918 jako vedoucí v Mendelově zemědělském institutu v Lednici. V letech 1921–35 byl vedoucím institutu pro šlechtění rostlin knížete Lichtensteina v Lednici. V roce 1926 se habilitoval na brněnské technice, kde byl od května roku 1928 mimořádným a od března 1935 řádným profesorem. Od roku 1939 byl členem *Deutsche Akademie der Naturforscher*

Leopoldina. Po válce byl v letech 1946–50 vedoucím výzkumného tabákového institutu ve Strážnici na Moravě a Velkém Bábu u Nitry. Následně žil v penzi v Olomouci. Oborem jeho zájmu byla genetika a šlechtění rostlin. V roce 1951 vyšla jeho kniha *Die Praxis der Pflanzenzüchtung*. L: DBE; MZA B 34 648; Sturm.

B: 1926–28, soukromý docent pro pěstování rostlin; od roku 1928 mimořádný a v letech 1935–45 řádný profesor zemědělství

Julius Fürstenau (3. srpna 1871, Lötzen ve Východním Prusku – 17. ledna 1964, Regensburg) absolvoval brněnskou reálku a v letech 1890–94 studoval na technice. Do roku 1900 pracoval v *Ringhofferově továrně* na Smíchově, poté působil v *První brněnské strojárně*. V roce 1916 byl jmenován profesorem strojírenství na brněnské technice. V letech 1940–45 byl emeritním profesorem a konal řadu přednášek. Po válce žil u své dcery v Regensburgu. Zabýval se zejména tepelnými motory a turbínami. L: MZA B 34 641; Sturm.

B: 1916–39, profesor nauky o strojích a strojírenství II; 1940–45, přednášel o železníčním strojírenství, parních turbínách, tepelné technice a proudových strojích

Ernst Galle (27. srpna 1888, Dolní Štěpánov – 19. prosince 1945, Brno) v letech 1898–1906 studoval na reálce v Olomouci a poté studoval v letech 1906–08 chemii na vídeňské technice a v letech 1908–10 na technice v Brně, kde v roce 1910 získal doktorát ze práce *Über Selbstentzündung der Steinkohle*. Ve školním roce 1910/11 byl asistentem. Poté působil mnoho let jako inženýr v praxi (Wagram, Hodolany), v letech 1918–21 byl technickým ředitelem lihovaru v Temešváru, od roku 1923 působil v Opavě. Od 1. října 1929 byl profesorem chemické technologie na brněnské technice. Galleho práce byly především věnovány minerálním olejům a pohonným hmotám. Uvedme alespoň knihu *Hydrierung der Kohlen, Teere und Mineralöle* (1932). L: MZA B 34 643 a 648; OBL; Pogge VII.

B: 1910–11, asistent všeobecné a analytické geometrie; 1929–30, profesor chemické technologie anorganických látek; 1930–40, profesor chemické technologie; 1940–42, profesor anorganické technické chemie; 1942–45, profesor chemické technologie

Rudolf Girtler (13. dubna 1877, Mauer u Vídně – 7. prosince 1952, Windisch-Garsten v Horním Rakousku) po maturitě na střední škole ve Vídni navštěvoval v letech 1894–1901 přednášky na stavebním odboru vídeňské techniky, na které byl v letech 1904–10 asistentem fyziky. V dubnu roku 1905 získal doktorát za práci *Über einige Beziehungen der Potentialtheorie zur kubischen Dilatation und der Beanspruchung in einem Punkte eines elastischen Körpers*. Mezitím studoval čtyři semestry na univerzitě, kde v roce 1910 získal oprávnění vyučovat matematiku a fyziku na středních školách. V roce 1908 se na vídeňské technice habilitoval pro analytickou mechaniku s prací *Über die Theorie des Druckversuches* a od roku 1910 tam působil jako honorovaný docent encyklopedie mechaniky pro studenty chemického oddělení. V letech 1910–20 pracoval na vídeňském patentovém úřadě. 1. září 1920 byl jmenován řádným profesorem III. katedry mechaniky na brněnské technice. V letech 1940–45 byl profesorem mechaniky na technice ve Vídni.

Jeho odborné práce se zabývaly zejména teorií pružnosti a fyzikální mechanikou. Je autorem učebnice *Einführung in die Mechanik fester elastischer Körper und das dazugehörige Versuchswesen*. L: MZA B 34 648 a 642; Pill; Pogge VI, VII; Sturm.

B: 1920–40, profesor teorie pružnosti a pevnosti (katedra mechaniky III), v letech 1920–28 a 1937–40 také nauky o stavebních materiálech

Friedrich Gottl von Ottlilienfeld (13. listopadu 1868, Vídeň – 19. října 1958, Frankfurt nad Mohanem) studoval na univerzitách ve Vídni, Berlíně a Heidelbergu, kde v roce 1897 získal doktorát a habilitoval se. Od roku 1902 byl mimořádným

a v roce 1904 se stal řádným profesorem na brněnské technice. V roce 1908 odešel na techniku do Mnichova, od roku 1920 působil na univerzitě v Hamburku, od roku 1924 v Kielu a konečně od roku 1926 na univerzitě v Berlíně. Penzionován byl v roce 1936. Po druhé světové válce žil ve Wetzlaru.

Gottl se zabýval vazbami ekonomie s historií a sociologií. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří: *Der Wertgedanke, ein verhülltes Dogma der Nationalökonomie* (1897), *Wirtschaft und Wissenschaft* (1931), *Wirtschaftspolitik und Theorie* (1939) a *Ewige Wirtschaft* (1943). **L:** DBE; Sturm.

B: 1902–08, profesor národního hospodářství a statistiky

Walter Haasler (2. srpna 1885, Lindicken ve Východním Prusku – ?) v roce 1905 maturoval na reálném gymnáziu ve městě Tilsit, v letech 1905–10 studoval stavební vědy na technice v Berlíně, kde byl v roce 1914 promován. V letech 1910–11 učil na průmyslové akademii ve Friedbergu, v období let 1911–15 byl inženýrem ve státních službách v Hamburku. V letech 1915–28 působil u řady stavebních firem. V roce 1928 byl povolán na univerzitu do Šanghaje, kde byl v letech 1928–38 řádným profesorem vodních staveb, zakládání staveb, městského inženýrského stavitelství a silničního stavitelství. V letech 1940–45 byl profesorem na brněnské technice. **L:** MZA B 34 573, 645.

B: 1940–45, profesor zakládání staveb a stavby vodních cest

Alfred Habel (19. ledna 1898, Přívoz – 31. ledna 1985, Mnichov) navštěvoval v letech 1908–15 reálku v Ostravě, pak studoval v letech 1915–22 stavební obory na brněnské technice. Jeden rok pracoval u firmy *Kell & Loeser* v Lipsku a v letech 1923–26 byl na technice v Brně asistentem. V roce 1925 získal doktorát za práci *Die Eingelenkbögen im Betonbrückenbau*. V letech 1926–30 pracoval u firmy *Ing. Brenner & Kopecký* v Ostravě. Od 1. října 1930 byl mimořádným a od 1. července 1935 řádným profesorem na brněnské technice. V roce 1937 odmítl jmenování na pražské technice. Po třech letech v zajetí učil od roku 1949 na technice v Mnichově, kde byl v roce 1950 jmenován řádným profesorem statiky pozemních konstrukcí.

Je autorem řady prací věnovaných stabilitě železobetonových podpěr, teorii desek, vícepodlažních rámu ap. Pro studenty brněnské techniky vydal učebnice *Stahlbetonbau a Statik. Elemente der Festigkeitslehre für Architekten*. **L:** MZA B 34 643 a 648; Pogge VII; Pill.

B: 1923–26, asistent stavby mostů a železných pozemních staveb; 1930–45, profesor betonových staveb

Josef Habermann (31. října 1841, Nový Jičín – 20. května 1914, Brno) maturoval na reálce v Opavě a poté studoval na technice ve Vídni, kde ve školním roce 1865/66 suploval místo adjunkta všeobecné chemie, pak byl preparátorem a konečně od října 1873 adjunktem. Přitom v letech 1868–75 učil na soukromém učitelském ústavu ve Vídni. 5. května 1875 byl na vídeňské technice jmenován soukromým docentem pro chemii stavebních materiálů. Krátce poté byl nejprve pověřen suplováním a v listopadu 1875 jmenován profesorem na technice v Brně. Na škole působil do školního roku 1911/12. V letech 1886–1900 byl poslancem říšského sněmu. Byl rovněž prezidentem Moravské průmyslové jednoty, poradcem ministerstva obchodu nebo členem zemské školní rady. V roce 1908 mu byl udělen titul dvorního rady.

Habermannovy práce jsou věnovány nejrůznějším problémům anorganické, organické a analytické chemie. Zabýval se například analýzou tabákového kouře, byl objevitelem biocitinu, zkoumal kvalitu vody v Brně. Jeho nejdůležitější práce najdeme v časopisech *Zeitschrift für analytische Chemie* a *Annalen der Chemie*. Je autorem práce *Das Trinkwasser Brünns* (1877). **L:** DBE; OBL; Hell, sv. 2; Pogge IV–VI; Sturm; Pill.

B: 1875–1891, profesor všeobecné, analytické a agrikulturní chemie; 1891–1912, profesor všeobecné a analytické chemie

Georg Hamel (12. září 1877, Düren v Porýní – 4. října 1954, Landshut) studoval na technice v Aachenu a na univerzitách v Berlíně a v Göttingenu, kde v roce 1901 získal doktorát za práci *Über die Geometrien, in denen die Geraden die Kürzesten sind*. Rok pak v Göttingenu působil jako asistent F. Kleina. V letech 1902–05 byl asistentem na technice v Karlsruhe, kde se v roce 1903 habilitoval pro mechaniku. V letech 1905–12 byl profesorem na brněnské technice. V období 1912–19 působil jako profesor matematiky na technice v Aachenu a poté učil matematiku a mechaniku až do roku 1945 na technice v Berlíně.

Hamel usiloval v mechanice o její axiomatizaci, zajímal se dále o aplikovanou i čistou matematiku. V Brně vydal svoji učebnici mechaniky *Elementare Mechanik* (1912), která vycházela z jeho brněnských přednášek. Dalšími učebnicemi jsou *Integralgleichungen* (1937) nebo *Theoretische Mechanik* (1949). **L:** *Šišma; DBE; Pogge V–VII*.

B: 1905–12, profesor mechaniky

Robert Hanker (18. února 1890, Libina – 19. září 1980, Vídeň) maturoval na reálce ve II. vídeňském obvodu a poté navštěvoval v letech 1908–13 stavební odbor na vídeňské technice. V lednu 1914 byl ustanoven asistentem, během války však sloužil u železničního pluku. V roce 1922 získal na technice doktorát za práci *Gleisgestaltung für hohe Fahrgeschwindigkeit*. V letech 1919–42 byl ve Vídni asistentem a v roce 1931 se habilitoval pro železnice a visuté lanové dráhy s prací *Schienenkopf und Radreifen, Kräftewirkungen und Gestaltung des Querschnittes*. V roce 1940 byl pověřen prozatímním vedením katedry pro stavbu železničních svršků na brněnské technice a 1. února 1942 se stal profesorem. Od roku 1949 působil na technice ve Vídni, kde se stal v roce 1952 profesorem silničního stavitelství. Na škole učil do roku 1962.

Je autorem učebnice *Eisenbahnoberbau, Grundlagen des Gleisbaues* (1952). Pro studenty v Brně připravil během války *Bahnhofsanlagen, Eisenbahnoberbau und Gleisverbindungen* nebo *Grundzüge des Eisenbahnbetriebes*. Dalšími asi 50 prací je věnováno především železničním svrškům, lanovým drahám, silničnímu stavitelství a bezpečnosti silničního provozu. **L:** *Sequenz*.

B: 1940–42, honorovaný docent pro předmět doprava a suplent katedry pro stavbu železničních svršků; 1942–45, mimořádný profesor katedry pro stavbu železničních svršků

Leopold Ritter von Hauffe (8. dubna 1840, Judenburg ve Štýrsku – 1. listopadu 1912, Vídeň) studoval na technikách v Grazu a Curychu, kde byl konstruktérem a soukromým docentem (1866). V letech 1867–1873 byl profesorem na technice v Brně. V letech 1873–1903 působil jako profesor strojírenství na technice ve Vídni, kde byl v roce 1881/82 rektorem. V roce 1887 byl povýšen do šlechtického stavu a v roce 1888 získal titul dvorního rady. Zasloužil se o to, že ve školním roce 1882/83 byl na technice zřízen kulturně-technický kurz. Jeho odborná práce byla věnována například vývoji motorů nebo zvedací techniky. **L:** *Sturm; OBL; Pill; Sequenz*.

B: 1867–73, profesor strojírenství

Alfred Haussner (4. dubna 1859, Svatý Mikuláš – 11. října 1928, Brno) studoval do roku 1877 na zemské reálce a poté na technice v Grazu. V letech 1886–89 byl asistentem mechanické technologie na německé technice v Praze. Od roku 1889 byl soukromým docentem mechanické technologie na technice v Grazu a adjunktem strojírenství na báňské akademii v Leobenu. Od roku 1894 byl mimořádným a od roku 1897 řádným profesorem na technice v Brně. Ve školním roce 1902/03 odmítl jmenování na technice v Grazu. Po dvě období byl rektorem školy. Haussner je

autorem učebnice *Vorlesungen über mechanische Technologie der Faserstoffe, Spinnerei, Weberei, Papierenfabrikation* (1912), spolupracoval na vydání *Handbuch der Technologie*. V roce 1924 připravil *Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn 1849–1924*. **L:** *HDI*, 17 (1928), str. 257–258; *Sturm*.

B: 1894–1928, profesor mechanické technologie

Alfred Hawranek (20. listopadu 1878, Brno – 13. listopadu 1951, Brno) studoval v letech 1889–96 na zemské reálce v Brně, pak v letech 1896–1902 stavební inženýrství na brněnské technice, kde v roce 1907 získal doktorát za práci *Zur Berechnung von Bogenfachwerksträgern* a projekt mostu v Uherském Hradišti. Od toho roku byl pověřen konáním přednášek *Základy stavby mostů* jako honorovaný docent. Od roku 1902 pracoval na Moravském zemském stavebním úřadě, od května 1912 jako moravský zemský vrchní inženýr. Od 1. listopadu 1912 byl řádným profesorem na brněnské technice. Za návrh konstrukce mostu přes řeku Dněpr byl oceněn Leninovým řádem. Od roku 1938 byl řádným členem německé akademie věd v Praze.

Hawranek je mimo jiné autorem prací *Schwingungen von Brücken* (1914), *Der Stahlskelettbau mit Berücksichtigung der Hoch- und Turmhäuser* (1931), *Bewegliche Brücken* (1936) nebo *Weitgespannte Eisenbetonbogenbrücken* (1936). Během 2. světové války pro studenty techniky připravil *Theorie und Berechnung der Stahlbrücken*. **L:** *Sturm; Pill; B 34 648*.

B: 1907–12, honorovaný docent pro základy stavby mostů; 1912–20, profesor teorie pružnosti a pevnosti, železných pozemních staveb a základů stavby mostů; 1920–45, profesor stavby mostů a železných pozemních staveb

Ottokar Heinisch (23. dubna 1894, Horní Město u Rýmařova – 3. května 1966, Berlín) studoval v letech 1914–20 zemědělství na technice a na vysoké škole zemědělské ve Vídni. V roce 1921 dosáhl doktorátu ve Vídni za práci *Zur Kenntnis der sogenannten Giftwirkung der Kalkstickstoffe* a v roce 1931 v Praze na německé technice za práci *Beitrag zur Methodik der Untersuchung von Wintergetreide auf Kälteresistenz*. Od června roku 1932 byl soukromým docentem na brněnské technice, když obhájil práci *Die Ackerdistel. Cirsium arvense (L.) Scop.* Od roku 1938 vedl zemědělský výzkumný ústav v Opavě. V roce 1941 byl v Brně jmenován mimořádným profesorem pěstování rostlin. Po válce působil na univerzitách v Greifswaldu (od roku 1947), Lipsku (1950) a na Humboldtově univerzitě v Berlíně (1960). Z jeho větších prací uveďme *Zuckerrübensamenbau* (1948), *Das landwirtschaftliche Saatgut* (1955) a do *Samenatlas der wichtigsten Futterpflanzen und ihrer Unkräuter* (1955). **L:** *Sturm; Pogge VII; B 34 468*.

B: 1932–41, soukromý docent pro pěstování rostlin; 1941–45, mimořádný profesor pro pěstování rostlin

Jan Helcelet (2. ledna 1812, Dolní Kounice – 19. února 1876, Brno) studoval na gymnáziu a od roku 1829 na filozofickém učilišti v Brně. V letech 1834–39 studoval medicínu na univerzitách ve Vídni a v Padově. V roce 1840 byl promován doktorem medicíny na vídeňské univerzitě. Působil krátce v brněnské nemocnici a od roku 1841 přednášel na univerzitě v Olomouci přírodopis a polní hospodářství. Od roku 1846 byl profesorem přírodních věd na olomoucké stavovské akademii. V roce 1849 byl jmenován jedním z prvních profesorů na brněnském technickém učilišti. V roce 1861 se stal poslancem říšského sněmu za okres dačický a v politice působil až do roku 1873. Profesorem na technice byl až do své smrti. **L:** *Otto; OBL*.

B: 1849–76, profesor zemědělství, správy statků a od roku 1853 i lesnické encyklopedie

Karl Hellmer (25. září 1834, Vídeň – 22. ledna 1917, Vídeň) studoval na univerzitě a na technice ve Vídni, kde byl v letech 1854–58 asistentem matematiky a následující

dva roky vyučoval fyziku v přípravném ročníku. Po roce 1860 působil na báňských akademích v Clausthalu (1860–62), Banské Štiavnici (1862–64, 1866–69) a Leobenu (1864–66). V březnu roku 1869 byl jmenován profesorem na brněnské technice, kde působil až do roku 1905. V roce 1899 napsal *Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brünn*. Hellmer stál u zrodu Moravského průmyslového muzea, v roce 1905 byl jmenován dvorním radou. **L:** *Šišma; Hell*.

B: 1869–70, profesor mechaniky a statiky; 1870–76, profesor technické mechaniky a teoretické nauky o strojích; 1876–1905, profesor mechaniky

Walter Henrich (18. dubna 1888, Hermannstadt v Sedmíhradsku – 8. května 1955, Würzburg) absolvoval v roce 1906 gymnázium v rodném městě a poté studoval právo na univerzitách v Kološváru a ve Vídni. V Kološváru získal v roce 1910 doktorát státních věd za práci *Ueber den Begriff des Kredites* a v roce 1911 doktorát práv za práci *Das freie Recht und seine Anwendung*. V letech 1914–17 studoval na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1917 získal doktorát filozofie za práci *Die Beziehungen zwischen Recht, Moral und Gesellschaft*. Od roku 1918 pracoval na ministerstvu pro sociální péči ve Vídni. V roce 1922 se stal soukromým docentem na univerzitě. V roce 1928 byl jmenován mimořádným a roku 1935 řádným profesorem na brněnské technice. Současně byl od roku 1933 soukromým docentem na univerzitě a od roku 1936 také na technice v Praze, kde se stal krátce nato řádným profesorem. Od roku 1940 působil jako řádný profesor na pražské univerzitě. Po válce učil od roku 1948 na univerzitě ve Würzburgu. **L:** *MZA B 34 642; Sturm*.

B: 1928–37, profesor právních věd

Franz Hočevar (10. října 1853, Metlika – 19. června 1919, Graz) maturoval v roce 1871 na gymnáziu v Lublani a poté studoval na vídeňské univerzitě, kde v roce 1876 získal doktorát za práci *Über einige bestimmte Integrale*. V letech 1874–79 byl asistentem matematiky na technice ve Vídni. V roce 1875 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti pro matematiku a fyziku. Od roku 1879 působil na gymnáziu v Innsbrucku, kde se v roce 1883 habilitoval na univerzitě pro infinitezimální počet. V roce 1891 byl jmenován mimořádným a v roce 1894 řádným profesorem na brněnské technice. V letech 1895–1919 působil jako profesor matematiky na technice v Grazu. Hočevar je autorem řady prací z integrálního počtu, diferenciálních rovnic a mechaniky. Do dějin rakouského středního školství vstoupil jako autor mimořádného počtu kvalitních středoškolských učebnic matematiky. **L:** *OBL; DBE; Pogge III–V*.

B: 1891–95, profesor matematiky

Josef Holluta (28. srpna 1895, Brno – 25. května 1973, Günzburg) navštěvoval v letech 1905–12 reálku v Brně, pak v letech 1912–15 a 1918–19 studoval chemii na technice v Brně. Zde se stal na konci roku 1918 pomocným a v roce 1919 řádným asistentem. V roce 1921 získal doktorát za práci *Die Reaktion Permanganat-Ameisensäure in schwach saurer, neutraler und alkalischer Lösung*. V říjnu roku 1925 se habilitoval pro experimentální fyzikální chemii. Od roku 1934 působil jako honorovaný docent. V roce 1939 byl pověřen suplováním hlavních přednášek z anorganické chemie a fyzikální chemie a v roce 1942 byl jmenován profesorem fyzikální chemie. Od roku 1947 působil na technice v Karlsruhe, kde byl v roce 1956 jmenován řádným profesorem.

Holluta je autorem mnoha odborných prací, které se zabývaly fyzikální chemií, především pak chemickou statikou a kinetikou, radioaktivitou, technickou chemií vody a anorganickými přírodními látkami. Uvedme alespoň *Untersuchungen über die Radioaktivität von Quellen in den Sudeten* (1929), *Die technische Anwendung der physikalischen Chemie* (1934), *Die Chemie und chemische Technologie des Wassers* (1937). **L:** *Pogge VI, VII; Sturm*.

B: 1918–36, pomocná vědecká síla a asistent anorganické, fyzikální a analytické chemie; 1936–39, asistent fyzikální chemie; 1925–42, soukromý docent pro experimentální fyzikální chemii; 1934–42, honorovaný docent pro encyklopedii chemické technologie a chemickou technologii vody; 1941–42, honorovaný docent pro technickou chemii; 1942–45, profesor fyzikální chemie

Max Hönig (27. července 1852, Podolí u Litovle – 18. září 1938, Brno) studoval v letech 1868–73 na technikách v Brně a ve Vídni. Od roku 1875 byl asistentem, od roku 1876 adjunktem a od roku 1879 soukromým docentem na brněnské technice. V roce 1891 byl jmenován mimořádným a v roce 1898 řádným profesorem agrikulturní chemie. Za jeho zásluhy pro rozvoj města ho Brno jmenovalo čestným občanem. V roce 1924 byl penzionován a roku 1926 mu brněnská technika udělila čestný doktorát.

Hönigovy práce jsou věnovány především analytické a organické chemii, zvláště pak uhlohydrátům a ligninu. Jeho výsledky vedly v mnoha případech k přijetí různých patentů. Známa je jeho práce *Über die massanalytische Bestimmung der Borsäure*, která vyšla v *Zeitschrift für angewandte Chemie* (1896). **L:** *Pogge IV, VI, VII; Hell; OBL; DBE; Pill.*

B: 1875–76, asistent všeobecné chemie; 1876–91, adjunkt všeobecné a agrikulturní chemie; 1879–91, soukromý docent pro nauku o hnojivech a statiku půdních staveb; 1886–87, asistent chemické technologie; 1891–1912, profesor agrikulturní chemie; 1912–24 profesor organické, agrikulturní a potravinářské chemie

Ferdinand Hrach (2. ledna 1862, Vídeň – 29. dubna 1946, Kleinzell v Dolním Rakousku) studoval po maturitě na vídeňské reálce architekturu na akademii výtvarných umění a v letech 1880–85 na technice ve Vídni, kde byl od roku 1887 asistentem pozemního stavitelství a architektury. V roce 1890 se stal autorizovaným architektem. Od roku 1893 byl mimořádným a od roku 1896 řádným profesorem na technice v Brně. V roce 1932 mu u příležitosti odchodu do penze škola udělila čestný doktorát. Hrach zastával celou řadu funkcí, z nichž uvedme alespoň členství v Moravské muzejní společnosti nebo v kuratoriu Moravského umělecko-průmyslového muzea.

Z významnějších staveb, které Hrach vyprojektoval, uvedme novou budovu a koleje brněnské německé techniky, budovu obchodní akademie v Brně, radnici v Hustopečích a farní kostel v Horních Heršpicích. **L:** *OBL; Sturm.*

B: 1893–32, profesor pozemního stavitelství a do roku 1914 i encyklopedie pozemního stavitelství

Václav Hrubý (16. srpna 1813, Lesonice – 1889) byl v roce 1849 jmenován profesorem experimentální a technické fyziky na učilišti v Brně. Svoji funkci zastával do roku 1867. Byl doktorem medicíny a filozofie, do Brna přišel z Vídně.

B: 1849–67, profesor experimentální a technické fyziky

Alexander Hrych (28. listopadu 1901, Jurjevskij Zavod v Rusku – ?) v roce 1919 maturoval na reálce v Brně. Poté studoval do roku 1925 pozemní stavitelství a architekturu na brněnské technice, kde byl od 1. ledna 1925 asistentem až do svého jmenování profesorem. V roce 1933 získal doktorát za práci *Studie zur Errichtung von Neu-Vöthau*. V letech 1935–45 konal přednášky jako honorovaný docent pro stavební zákony a od roku 1943 byl profesorem, ale byl odvelen k armádě. **L:** *MZA B 34 688.*

B: 1925–40, asistent pozemního stavitelství; 1935–45, honorovaný docent pro stavební zákony; 1941–43, asistent nauky o stavebních konstrukcích; 1942–45, honorovaný docent pro stavby protiletectvé obrany; 1943–45, profesor nauky o stavebních konstrukcích

Ernst Chwalla (28. srpna 1901, Vídeň – 1. června 1960, Vídeň) navštěvoval v letech 1912–19 reálku v VII. vídeňském obvodu. Studoval pak v letech 1919–24 stavební odbor na technice ve Vídni, kde byl v období 1924–30 asistentem a konstruktérem katedry mostního stavitelství. V roce 1926 získal doktorát za práci *Seitensteifigkeitsprobleme oben offener Brücken* a v květnu roku 1928 se habilitoval pro stavební statiku s prací *Beiträge zur Stabilitätstheorie*. K 1. lednu 1931 byl jmenován mimořádným a k 1. červenci 1937 řádným profesorem na brněnské technice. Po roce 1945 vyučoval na vysoké škole zemědělské ve Vídni, v letech 1947–55 byl znalec pro statiku a ocelové stavby na nejvyšším úřadu pro vodní právo. V letech 1955–60 byl profesorem stavební statiky na technice v Grazu. V roce 1954 mu technika v Berlíně udělila čestný doktorát. Od roku 1955 byl řádným členem vídeňské akademie věd. Zabýval se teorií ocelových staveb, zejména problematikou stability vzpěr a ohnutých nosníků. Z jeho prací uvedme alespoň učebnici *Einführung in die Baustatik* (1942). **L:** *Pogge VI, VII; Pill; Sturm; Sequenz; MZA B 34 648*.

B: 1931–40, profesor stavební mechaniky; 1940–45, profesor stavební statiky

Gustav Jaumann (18. dubna 1863, Karánsebes – 21. července 1924, Ötztaler Alpen) po maturitě na reálce v roce 1880 studoval ve školním roce 1880/81 na chemickém oddělení pražské techniky a v letech 1881–83 na technice ve Vídni. Když pak ještě vykonal maturitu na gymnáziu, studoval v letech 1883–85 na univerzitě v Praze. Tam získal v roce 1890 doktorát za práci *Einfluss rascher Potentialschwankungen auf den Entladungsvorgang*. V témže roce se i habilitoval. Od roku 1885 byl na pražské univerzitě asistentem Ernsta Macha, a to až do jmenování mimořádným profesorem experimentální fyziky a fyzikální chemie v roce 1893. V červenci roku 1901 se stal řádným profesorem fyziky na technice v Brně a na tomto místě působil až do své smrti. Od roku 1891 byl členem *Deutsche Akademie der Naturforscher Leopoldina* a během svého brněnského působení byl zvolen členem vídeňské akademie. Zemřel při výletu v horách.

Jaumann se nejprve věnoval experimentální fyzice, ale později obrátil svoji pozornost k teoretické fyzice. Jako odpůrce částicové struktury látek se dostal již tehdy do opozice s tehdejší moderní fyzikou. Z jeho prací jmenujme *Leichtfassliche Vorlesungen über Elektrizität und Licht* (1902), *Die Grundlagen der Bewegungslehre* (1905). Společně s E. Machem vydali *Lehrbuch der Physik für Mittelschulen* (1889) a *Grundriss der Naturlehre* (1890). **L:** *Pogge IV–VI; DBE; OBL; Sturm; HDI (1924), str. 140, 217–220*.

B: 1901–24, profesor fyziky

Johannes Jaumann (6. března 1902, Brno – 15. června 1971, Porz am Rhein) studoval v letech 1912–20 na prvním německém gymnáziu v Brně, poté v letech 1920–26 elektrotechniku na brněnské technice. V roce 1929 získal doktorát za práci *Die Frequenzabhängigkeit der Lichtschwingungen des tönenden Lichtbogens*. V letech 1925–29 byl asistentem elektrotechniky na brněnské technice, v letech 1929–32 asistentem fyziky na univerzitě ve Vratislavi. V říjnu roku 1932 byl na technice v Brně pověřen suplováním a od 1. března 1933 vedením I. katedry elektrotechniky jako mimořádný profesor. V roce 1940 byl jmenován řádným profesorem. Během války pracoval ve vojenském námořnictvu a od roku 1944 ve fyzikální laboratoři mnichovské univerzity. Po roce 1945 nejprve působil jako hostující profesor na technice ve Stuttgartu a od roku 1951 byl řádným profesorem experimentální fyziky na univerzitě v Kolíně nad Rýnem. **L:** *Pogge VII; Sturm; Pill; MZA B 34 644 a 648*.

B: 1925–29, asistent I. katedry elektrotechniky; 1933–45, profesor elektrotechniky

Josef Karl Jehlička (21. července 1899, Nový Jičín – 1. srpna 1987) navštěvoval v letech 1909–16 reálku v Novém Jičíně a poté studoval v letech 1916–18 na vojenské

akademii ve Wiener Neustadtu. V letech 1920–25 studoval na elektrotechnickém oddělení brněnské techniky. Působil pak v letech 1926–29 v loděnicích v Gdaňsku, kde pracoval např. jako konstruktér Dieselových motorů. V dubnu roku 1929 se stal asistentem a konstruktérem katedry stavby lodí na technice v Gdaňsku. V roce 1930 získal doktorát s prací *Die Auswirkung von Resonanzdrehbewegungen auf den Massenausgleich der Schiffsölmotoren* a v roce 1934 se habilitoval s prací *Fundamentalschwingungen auf Schiffen*. V roce 1935 se vrátil do vlasti a začal pracovat v *První brněnské strojírně* na místě vedoucího oddělení stavby motorů. Od 1. října 1937 byl mimořádným a v roce 1940 se stal řádným profesorem na brněnské technice, kde působil až do roku 1945. 10. ledna 1945 byl jmenován rektorem. Po válce byl zaměstnán ve firmě *Ernst Heinkel A. G.* v Zuffenhausenu. V letech 1955–57 byl profesorem strojírenství na technice v Karlsruhe, poté v letech 1957–67 profesorem na technice ve Stuttgartu.

Z jeho prací uveďme *Quellen der Energie*. **L:** *MZA B 34 648 a 644; Pogge VII; Stuttgarter Uni-Kurier, Nr. 33, 1987.*

B: 1937–40, profesor katedry části strojů; 1941–45, profesor pístových strojů; 1941–45, suploval přednášky strojírenství pro chemiky, zvedací a těžební techniku, motory

Viktor Kaplan (27. listopadu 1876, Mürzzuschlag – 23. srpna 1934, Unterach v Horním Rakousku) studoval v letech 1888–95 na městské reálce ve IV. vídeňském obvodu a v letech 1895–1900 strojírenství na vídeňské technice. Po absolvování jednorozční vojenské služby u námořnictva pracoval v letech 1901–03 v továrně na Dieselové motory v Leobersdorfu. Konstrukcí motorů se zabývala rovněž jeho první disertační práce, která nebyla nikdy obhájena. V roce 1903 se stal konstruktérem u profesora Musila na brněnské technice a začal pracovat v oblasti vodních turbín. V roce 1909 získal na vídeňské technice doktorát za práci *Bau rationeller Francis-Turbinenlaufräder* a v témže roce se na brněnské technice habilitoval v oboru vodních strojů. S podporou brněnského továrníka Storka vybudoval na technice laboratoř pro vodní turbíny a v letech 1910–1912 zde položil základy budoucí Kaplanovy turbíny. V roce 1913 byl jmenován mimořádným a v roce 1918 řádným profesorem. V březnu roku 1932 svoji činnost na technice ukončil. Trvale penzionován byl v roce 1934. **L:** *Sequenz; DBE; OBL; HDI (1934), str. 243–245.*

B: 1903–13, konstruktér a adjunkt I. katedry nauky o strojích a strojírenství; 1906–13, honorovaný docent pro strojní obory; 1909–13, soukromý docent pro vodní turbíny se zvláštním zřetelem k Francisovým turbínám; 1913–32 profesor strojírenství

Hugo Kasper (2. ledna 1908, Brno – 25. června 1981, Au-St. Gallen) studoval v letech 1919–26 na zemské reálce v Brně. V letech 1926–31 studoval na německé technice v Brně na oddělení pro zeměměřiče, kde v roce 1933 získal doktorát za práci *Studien über die Genauigkeit von Triangulierungsketten* a v roce 1939 se habilitoval. V únoru roku 1939 byl pověřen vedením přednášek z vyšší geodézie a kartografie, v květnu pak přednáškami z nižší geodézie. Od května roku 1939 byl pověřen suplováním I. katedry geodézie a v září i II. katedry. V roce 1940 byl jmenován mimořádným profesorem, když se stal nástupcem profesora Löschnera. V červenci 1941 byl povolán frontu, kde byl raněn. Od roku 1948 byl vědeckým pracovníkem ve *Wild AG* v Heerbrucku ve Švýcarsku. Později působil v izraelské Haifě a od roku 1961 na technice v Curychu. Společně s H. Lorenzem a W. Schürbou je autorem knihy *Die Klotoide als Trasierungselement* (1954). **L:** *Brünner Heimatbote, 50 (1998); Pogge VII; Pill; MZA B 34 645.*

B: 1929–38, pomocná vědecká síla a asistent II. katedry geodézie; 1939–40, soukromý docent geodézie; 1940–45, profesor II. katedry geodézie

Leopold Kliment (26. října 1863, Brno – 27. června 1915, Františkovy Lázně) studoval v letech 1881–86 na technice v Brně a poté pracoval v řadě strojních závodů. V letech 1900–06 byl technickým ředitelem *První brněnské strojírny*. Od roku 1898 byl na brněnské technice honorovaným docentem strojírenství. V roce 1906 se stal nástupcem Georga Wellnera a na technice působil do své smrti. **L:** *Sturm; OBL*.

B: 1898–1902, honorovaný docent strojírenství pro stavební inženýry; 1906–15, profesor nauky o strojích a strojírenství II

Bedřich Kolenatý (12. dubna 1812, Praha - 17. července 1864, Jeseníky) studoval medicínu na univerzitách v Praze a ve Vídni. Promován byl v roce 1836 v Praze. Krátce pracoval jako praktický lékař, v letech 1841–42 byl asistentem botaniky na pražské univerzitě. V letech 1842–46 působil na akademii v Petrohradě. Vykonal řadu výzkumných cest po jihu Ruska a na Kavkaze. Poté byl opět lékařem v Praze, kde v roce 1848 založil přírodovědný spolek *Lotos* a také se habilitoval pro botaniku, zoologii a krystalografii na univerzitě. Suploval rovněž přírodopis na gymnáziu na Malé Straně. V roce 1849 byl jmenován jedním z prvních profesorů na technickém učilišti v Brně.

Z jeho větších prací jmenujme *Die Mineralien Mährens und österreichisch Schlesiens* (1845), *Elemente der Krystallographie* (1855), *Zoologie für Lehrende und Lernende* (1855), *Reiseerinnerungen* (1858–59), *Fauna des Altvaters* (1859) a *Verhältnisse des Tierreiches in Mähren und österreichisch Schlesien* (1860). **L:** *DBE; OBL; Pogge II, III; Sturm; Wurzbach*.

B: 1849–64, profesor mineralogie, geognosie, paleontologie a geologie, speciální botaniky a zoologie a všeobecného přírodopisu

Karl Konetschny (18. ledna 1883, Brno – 21. července 1967, Vídeň) studoval v letech 1894–1901 na zemské reálce v Brně. V letech 1901–07 navštěvoval na technice kurz pro zeměměřiče, v letech 1907–11 studoval kulturní inženýrství. V roce 1914 složil první státní zkoušku i na stavebním odboru. V letech 1903–04 vykonal jednorozční vojenskou službu. V letech 1907–13 byl asistentem, od roku 1914 konstruktérem katedry geodézie. V letech 1914–18 sloužil v armádě. Od roku 1928 na technice působil jako honorovaný docent. V roce 1934 získal doktorát za práci *Zur Entwicklung unserer Katastermappen*. Ve školním roce 1938 byl pověřen suplováním přednášek o nauce o katastru a o agrárních operacích. Od září 1939 suploval jednu z kateder geodézie. Od roku 1936 byl navrhován sborem na místo profesora nauky o katastru, ale vláda vždy jeho jmenování odmítla. Profesorem geodézie byl jmenován až v říjnu roku 1940 a na škole působil do konce války.

Konetschny je autorem knih *Kompendium der Topographie* (1931) a *Einrichtung der Instrumente für die optische Längenmessung und für das tachymetrische Messverfahren* (1933). Pro studenty brněnské techniky v roce 1944 vydal *Flurumlegung*. **L:** *Sturm; MZA B 34 645*.

B: 1907–39, asistent a konstruktér katedry geodézie a sférické astronomie; 1928–40, honorovaný docent pro topografii a skicování a konstrukci geodetických přístrojů; 1939–40, suplent katedry geodézie; 1940–45, mimořádný profesor geodézie III (katastrální technika)

Werner von Koppenfels (7. listopadu 1904, Drážďany – srpen 1945, Astrachaň) studoval na technikách v Drážďanech a ve Stuttgartu, v letech 1925–28 na univerzitě v Göttingenu, kde v roce 1928 získal doktorát za práci *Ueber die Existenz der Lösungen linearer partieller Differentialgleichungen vom elliptischen Typus*. Od téhož roku byl asistentem na technice v Hannoveru, kde se v roce 1934 habilitoval s prací *Anschauliche Erfassung der Schwarz'schen Dreiecksfunktionen*. Od roku 1937 působil jako docent na univerzitě ve Würzburgu a v roce 1940 převzal suplování katedry

matematiky na technice v Brně. V roce 1941 byl jmenován mimořádným a v roce 1943 řádným profesorem. Ke konci války byl povolán do armády a zemřel v sovětském zajetí.

Do tisku připravil učebnici G. Prangeho *Vorlesungen über Integral- und Differentialrechnung* (1943). Mnoho let po Koppenfelsově smrti vyšla jeho vlastní kniha *Praxis der konformen Abbildung* (1959). L: *Pogge VII*.

B: 1941–45, profesor matematiky

Johann Koppmair (8. července 1898, Steinekirch v Bavorsku – ?) studoval v letech 1909–17 na gymnáziu v Dillingenu a poté sloužil dva roky v armádě. V letech 1919–21 studoval na technice v Mnichově, kde v roce 1924 vykonal zeměměřičské státní zkoušky. Dva roky pracoval na zemském zeměměřičském ústavu v Mnichově. V letech 1926–28 byl asistentem geodézie na mnichovské technice. V roce 1928 získal doktorát a další dva roky pak působil na městském úřadě v Mnichově. Od roku 1930 byl profesorem geodézie na technice v Grazu. V roce 1940 byl jmenován profesorem na brněnské technice, kde působil do roku 1945. L: *MZA B 34 645*.

B: 1940–45, profesor I. katedry geodézie

Karl Korschann (23. července 1872, Brno – 7. března 1943, Brno) studoval v letech 1888–91 na sochařské škole vídeňské akademie a pak do roku 1893 na akademii výtvarných umění v Berlíně. V letech 1894–1906 působil v Paříži (v kruhu umělců kolem A. Muchy), poté v Berlíně a Frankfurtu nad Mohanem. Na německé technice v Brně působil v letech 1920–35 jako honorovaný docent, od září 1935 s titulem profesora.

Korschann byl sochař a medailér. Z jeho prací uveďme např. bustu A. Muchy (1902), náhrobek rodiny Ecksteinovy na ústředním hřbitově v Brně či pět zastavení křížové cesty v kostele sv. Jakuba v Brně. L: *OBL; Sturm; Nová encyklopedie českého výtvarného umění. Praha 1995; Hradil, M.: Brněnský medailér Karl Korschann. Hradec Králové 1991*.

B: 1920–35, honorovaný docent modelování; 1935–43, profesor modelování

Lothar Koschmieder (22. dubna 1890, Legnica – 6. března 1974, Tübingen) v roce 1908 maturoval na gymnáziu v Legnici a poté v letech 1908–13 studoval na univerzitě ve Vratislavi, kde v roce 1913 získal doktorát za práci *Anwendung der elliptischen Funktionen auf die Bestimmung konjugierter Punkte bei Problemen der Variationsrechnung*. Od roku 1913 byl na univerzitě asistentem matematiky. Celou první světovou válku sloužil v armádě jako meteorolog. V roce 1919 se ve Vratislavi habilitoval pro matematiku s prací *Die komplexe Multiplikation der lemniskatischen Funktionen*. V roce 1926 byl pověřen suplováním matematiky na univerzitě v Greifswaldu. V letech 1927–39 byl profesorem na technice v Brně. V letech 1940–46 vyučoval na technice v Grazu. Po válce působil na univerzitách v Sýrii, Argentině, Iráku a od roku 1958 v německém Tübingenu.

Koschmiederovy práce jsou věnovány především variačnímu počtu, teorii diferencíálních a integrálních rovnic. V roce 1933 vyšla jeho kniha *Variationsrechnung*. L: *Šišma; DBE; Pogge V–VII; MZA B 34 589*.

B: 1927–39, profesor matematiky

Karel Kořistka (7. února 1825, Březová na Moravě – 18. ledna 1906, Praha) maturoval v roce 1841 na brněnském gymnáziu a poté studoval na univerzitě a na technice ve Vídni. V letech 1843–47 byl posluchačem báňské a lesnické akademie v Banské Štiavnici, kde byl o rok později jmenován asistentem matematiky a fyziky u Ch. Dopplera. V roce 1849 se stal jedním z prvních profesorů brněnského technického učiliště. Od roku 1851 působil jako profesor praktické geometrie na pražské

technice. Po jejím rozdělení v roce 1869 byl až do roku 1893 profesorem na německé části.

Kořistka se významně zasloužil nejen o reformu pražské polytechniky v 60. letech 19. století, nýbrž celého rakouského technického školství. Na počátku 60. let navštívil vyspělé země západní Evropy a podal zprávu o jejich technickém školství *Der höhere polytechnische Unterricht in Deutschland, in der Schweiz, in Frankreich, Belgien und England*. Ovlivnil však i nižší technické školství. Byl významným odborníkem v oblasti geodézie a statistiky. Během 50. a 60. let uskutečnil rozsáhlá geodetická měření na mnoha částech monarchie a jejich výsledky publikoval jak v odborných časopisech, tak v samostatných pracích. Jmenujme alespoň *Hypsometrie Moravy a Slezska s velkou mapou výšek* (1863) nebo *Die hohe Tatra in den Centralkarpaten* (1864). Činný byl i v oblasti politického života, když byl krátce poslancem zemského i říšského sněmu a po 30 let členem pražského městského zastupitelstva. **L:** *Otto; NB 1880, str. 17–21; OBL; Pogge III–V.*

B: 1849–51, profesor praktické geometrie, situačního kreslení a lesnické encyklopedie

Erdmann Kothny (30. června 1882, Opava – 1. července 1958, Vídeň) maturoval v roce 1900 na reálce v Opavě, poté v letech 1900–02 studoval chemii na technice ve Vídni, v letech 1903–05 na technice v Grazu. Tam byl po krátké praxi v Paříži v letech 1906–09 asistentem anorganické chemické technologie a analytické chemie. V Grazu rovněž získal v roce 1909 doktorát za práci *Untersuchungen über den Verlauf des Prozesses der chlorierenden Röstung der Pyritabbrände*. V letech 1909–23 prošel bohatou inženýrskou praxí, když byl např. dva roky (1921–23) inženýrem u firmy *Kobe Steel Works Ltd.* v Kobe v Japonsku. 1. října 1923 byl jmenován profesorem mechanické technologie na německé technice v Praze. Od října roku 1930 byl profesorem tohoto oboru na technice v Brně, kde působil do konce války.

Zabýval se hutnictvím oceli a jejím dalším zpracováním. Již před příchodem do Brna vyšly v nakladatelství *Springer* knihy: *Stahl und Temperguss* (1926), *Gesunder Guss* (1927), *Brennstoffe* (1927), *Einwandfreier Formguss* (2. vyd. 1938). **L:** *Sturm; Birk.*

B: 1930–45, profesor mechanické technologie

Martin Kowatsch (1843, Leopoldkirchen v Korutanech – 1906) studoval krátce na reálce a poté na několika středních vojenských školách. Od roku 1860 řadu let sloužil v armádě a přitom studoval v letech 1869–75 na technice v Grazu. V roce 1873 své působení v armádě ukončil a od roku 1874 působil na technice v Grazu jako asistent silničního, vodního a železničního stavitelství. V roce 1876 byl pověřen suplováním I. katedry strojírenství. Po čtyřech letech v Grazu svoje působení ukončil a stal se honorovaným docentem na brněnské technice, kde se v roce 1880 habilitoval a v roce 1881 byl jmenován mimořádným profesorem. Z Brna odešel v roce 1886 zpět na techniku do Grazu, kde učil do roku 1894. Potom působil na ministerstvu pro železniční dopravu ve Vídni.

B: 1879–81, honorovaný docent pro encyklopedii inženýrských věd; 1880–81, soukromý docent pro grafickou statiku; 1881–86, mimořádný profesor encyklopedie pozemního stavitelství, inženýrských věd a stavebních materiálů

Maximilian Kraft (10. října 1844, Eisenerz ve Štýrsku – 22. ledna 1918, Vídeň) studoval na gymnáziu ve Vídni a poté v Kološváru v Sedmihradsku. V letech 1864–68 studoval na báňské akademii v Banské Štiavnici, poté dva a půl roku pracoval jako báňský praktikant v Tyrolsku. Od roku 1871 působil na ministerstvu financí ve Vídni. Během této doby pokračoval ve studiu na technice a na právnické fakultě ve Vídni. Od roku 1874 pracoval jako inženýr v Jáchymově a od roku 1878 učil strojírenství na státní průmyslové škole v Liberci. V roce 1882 byl jmenován profesorem na technice v Brně. Z Brna odešel v roce 1894 do Grazu, kde působil na technice do roku 1903.

Ve školním roce 1895/96 byl rektorem školy. V roce 1900 získal titul dvorního rady, v roce 1907 mu udělila brněnská technika čestný doktorát.

Kraft se nejprve věnoval čistě technickým problémům, později se zabýval více sociálními a filozofickými otázkami. Je autorem prací *Grundriss der mechanischen Technologie* (1884), *Fabrikshygiene* (1891), *Arbeiterhäuser und Colonien* (1891), *Das System der technischen Arbeit* (1902). **L:** *Sturm; Hell; OBL*.

B: 1882–94, profesor mechanické technologie

Josef Krames (7. října 1897, Vídeň – 30. srpna 1986, Salcburk) po maturitě na reálce studoval v letech 1915–20 na technice a na univerzitě ve Vídni. V roce 1920 získal na technice doktorát za práci *Die Regelfläche dritter Ordnung, deren Striktionslinie eine Ellipse ist*. Již od roku 1916 působil na této škole nejprve jako pomocný a poté řádný asistent deskriptivní geometrie u profesora E. Müllera. Na jaře roku 1924 se habilitoval pro deskriptivní a projektivní geometrii za práci *Die Regelflächen dritter Ordnung mit einem geraden kubischen Kreis als Striktionslinie*. V říjnu roku 1927 byl pověřen suplováním katedry deskriptivní geometrie. O dva roky později byl jmenován profesorem tohoto oboru na brněnské technice. Od října roku 1932 působil na technice v Grazu. V letech 1939–45 byl profesorem vídeňské techniky, kam se po působení v *Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen* v roce 1937 vrátil. V roce 1969 byl penzionován.

Krames je autorem zhruba 110 vědeckých prací. Napsal učebnici *Darstellende und kinematische Geometrie für Maschinenbauer* (1947) a po smrti E. Müllera připravil do tisku jeho učebnice deskriptivní geometrie. **L:** *Šišma; DBE; Pogge VI, VII*.

B: 1929–32, profesor deskriptivní geometrie

Robert Kraus (17. června 1898, Durlach v Bádensku – ?) studoval na humanitním gymnáziu, ale válka jeho studium přerušila a maturitu skládal až v létě roku 1918 v Bukurešti. V letech 1919–21 studoval strojírenství na technice v Karlsruhe, pak dva roky působil v praxi a ve školním roce 1923/24 byl asistentem mechanické technologie na technice v Karlsruhe, kde v roce 1925 promoval s prací *Verzählung für kleine Zähnezahlen bei starker Uebersetzung*. Od září 1927 do února 1928 byl asistentem katedry zvedacích strojů na technice v Aachenu a poté byl jmenován řádným profesorem zvedacích zařízení na státní univerzitě v čínském městě Woosung u Šanghaje. V Číně působil do března roku 1939, kdy se na krátký čas vrátil do Německa. Již v roce 1938 se habilitoval na technice v Drážďanech. V prosinci 1939 se do Číny vrátil a až do počátku roku 1941 učil na univerzitě v Šanghaji. Od roku 1941 působil jako řádný profesor na technice v Brně. V letech 1950–56 byl profesorem mechaniky na technice v indickém Kharagpuru. Od roku 1957 působil na technice v Brunschwicku.

Z velkého množství jeho technických prací jmenujme knihy *Grundlagen der Getriebelehre* (1949), *Getriebelehre* (1951), *Maschinenelemente* (1951), *Technische Mechanik* (2. sv., 1953–54) nebo *Geradführungen durch das Gelenkviereck* (1955). **L:** *MZA B 34 644, 645, 648; Pogge VII*.

B: 1941–45, profesor konstrukce strojů a nauky o převodech

Peter Kresnik (25. června 1850, Saldenhofen v Rakousku – 23. března 1928, Brno) po absolvování reálky v Grazu studoval od roku 1868 na tamní technice. Studium ukončil v roce 1872 a v letech 1872–74 byl asistentem katedry stavby mostů. Poté byl v období 1876–78 asistentem katedry železničního stavitelství. Mezitím pracoval jako asistent u generální inspekce rakouských státních drah. V letech 1877–79 studoval na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde se v roce 1879 habilitoval a od roku 1889 působil jako mimořádný profesor. V roce 1882 získal doktorát filozofie na univerzitě v Lipsku a od roku 1883 byl soukromým docentem na vídeňské technice. V letech

1892–1922 byl profesorem na technice v Brně a v letech 1926–1928 ještě suploval některé předměty. V roce 1912 získal titul dvorního rady a v roce 1919 mu brněnská technika udělila titul doktor technických věd.

Kresnik byl specialistou v oblasti hydrotechniky a v roce 1886 odvodil v práci *Allgemeine Berechnung der Wasser-, Profil- und Gefälleverhältnisse für Flüsse und Kanäle* vzorec pro odhad maximálního odtoku vody ze srážkové oblasti, který je užíván dodnes. Významným způsobem se zasloužil o zavedení kulturně technického studia na rakouských vysokých školách. Byl jedním ze spoluautorů *Taschenbuch für Ingenieure und Architekten* (1926). L: *Sturm; Pill; OBL; DBE; HDI (1928), str. 146–147.*

B: 1892–22, profesor vodních staveb a meliorací

Rudolf Kreuzinger (5. ledna 1886, Brno – 31. října 1959, Brno) maturoval v roce 1903 na brněnské reálce a poté v letech 1903–05 studoval na brněnské technice. Ve studiu pokračoval v letech 1905–08 na technice a na univerzitě ve Vídni. Od roku 1911 byl až do roku 1935 asistentem deskriptivní geometrie na brněnské technice. V době první světové války padl do ruského zajetí a do Brna se vrátil až na konci roku 1920. V roce 1928 získal doktorát za práci *Zur Konstruktion des Grundrisses der Lichtgleichen windschiefer Regelflächen bei Parallelbeleuchtung* a v roce 1931 se habilitoval s prací *Beiträge zur Untersuchung einparametrischer Mannigfaltigkeiten quadratischer Regelflächen*. Od roku 1935 byl mimořádným a od roku 1941 řádným profesorem. Po válce získal československé státní občanství a žil na penzi v Brně. L: *Sturm; MZA B 34 591.*

B: 1908–35, asistent deskriptivní geometrie; 1931–35, soukromý docent pro deskriptivní geometrii; 1935–45, profesor deskriptivní geometrie

Karl Kriso (25. března 1887, Peggau ve Štýrsku – ?) v roce 1906 maturoval na zemské reálce v Grazu. V letech 1906–11 studoval na technice v Grazu stavební inženýrství. Na základě disertace *Einflusslinien von Vierendeelträgern jeder Art* mu byl v roce 1914 udělen doktorát. V roce 1911/12 byl jednorozčím dobrovolníkem, v letech 1912–14 asistentem mechaniky na technice v Grazu. Od ledna 1915 do dubna 1918 sloužil v armádě. Pak byl až do července 1920 opět asistentem v Grazu. V letech 1920–24 pracoval jako inženýr pro holandskou vládu na Jávě. K 1. lednu 1928 byl jmenován mimořádným a od 1. ledna 1935 řádným profesorem na technice v Brně. V letech 1939–45 zastával funkci rektora. Po válce odešel do Štýrska (Leibnitz), kde pracoval v inženýrské kanceláři svého bratra.

Kriso je autorem knihy *Statik der Vierendeelträger* (1922), která v roce 1926 vyšla i ve francouzské verzi. Pro studenty brněnské techniky napsal *Einführung in die Statik ebener Kraftsysteme* (1944). L: *MZA B 34 645.*

B: 1928–45, profesor mechaniky

Karl Friedrich Kühn (17. února 1884, Trutnov – 8. května 1945, Praha) maturoval v roce 1903 na reálce v Trutnově a poté studoval architekturu v letech 1903–08 na technice ve Vídni, kde získal v roce 1909 doktorát za práci *Die Dreifaltigkeitskirche des Stiftes Kukus in Böhmen*. Krátce pak na škole působil jako asistent. V letech 1912–1935 pracoval jako technický sekretář a od roku 1917 jako zemský konzervátor v Praze. V roce 1919 se habilitoval na technice v Praze pro péči o památky, když obhájil práci *Über die Aussenbehandlung mittelalterlicher Baudenkmale*. Od roku 1924 působil na škole také jako honorovaný docent pro historii architektury. V roce 1930 mu byl udělen titul mimořádného profesora. Krátce působil i na akademii výtvarných umění v Praze. K 1. březnu 1935 byl jmenován řádným profesorem v Brně. V době druhé světové války byl vedoucím památkového úřadu v Brně.

Z prací uvedme *Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale im Bezirke Reichenberg* (1934), *Der Spilberg in Brünn* (1943), *Die Thomaskirche zu Brünn als Werk der Parler-Hütte* (1943). **L:** *Sturm; Pill; Birk; OBL; MZA B 34 644 a 648.*

B: 1935–40, profesor dějin architektury, historie umění, estetiky a památkové péče; 1940–45, profesor historie stavitelství a umění, péče o památky a inventarizace budov

Albin Kurtenacker (12. srpna 1886, Poštorná – 1. dubna 1962, Wiesbaden) studoval v letech 1904–06 na technice v Brně a v letech 1906–08 ve Vídni. V roce 1908 se stal asistentem na brněnské technice, v roce 1911 byl jmenován adjunktem a současně získal doktorát za práci *Beiträge zur Elementaranalyse*. V roce 1914 se habilitoval, od srpna roku 1923 byl mimořádným a od 1. ledna 1929 řádným profesorem. V roce 1939 byl z politických důvodů předčasně penzionován. Od roku 1946 žil ve Wiesbadenu, kde pracoval v chemické laboratoři.

V roce 1938 vydal *Analytische Chemie der Sauerstoffsäuren des Schwefels* (1938), spolupracoval při vydání *Analytische Chemie des Eisens* (1935). Řadu rozsáhlých příspěvků publikoval v *Handbuch der anorganischen Chemie*, např. *Verbindungen des dreiwertigen Eisens* (1930), *Verbindungen des Kobalts* (1935), *Verbindungen des Nickels* (1937). Od roku 1948 byl jedním z redaktorů časopisu *Zeitschrift für analytische Chemie*. **L:** *Pogge V–VII; MZA B 34 648.*

B: 1908–22, asistent a adjunkt všeobecné a analytické chemie; 1922–23, adjunkt anorganické, fyzikální a analytické chemie; 1914–23, soukromý docent pro analytickou chemii; 1923–36, profesor analytické chemie; 1936–39, profesor anorganické a analytické chemie

Rudolf Lang (27. května 1887, Brněnec – 21. prosince 1953, Stuttgart) studoval v letech 1898–1905 na zemské reálce v Brně, pak v letech 1905–06 chemii na brněnské technice a v letech 1907–12 na technice v Berlíně, kde v roce 1914 vykonal diplomovou zkoušku. Od roku 1914 (v letech 1914–18 sloužil v armádě) byl asistentem na brněnské technice, kde v roce 1922 získal doktorát za práci *Über eine neue jodometrische Methode zur Bestimmung des Kupfers* a v roce 1925 se habilitoval. V roce 1939 byl pověřen suplováním kateder analytické chemie a anorganické chemie. V letech 1942–45 byl mimořádným profesorem analytické chemie. Po válce krátce působil na univerzitě v Innsbrucku, v roce 1948 byl penzionován. **L:** *Sturm; Pogge VI, VII; MZA B 34 700.*

B: 1914–30, asistent anorganické, fyzikální a analytické chemie; 1930–36, asistent analytické chemie; 1936–39, asistent anorganické a analytické chemie; 1925–42, soukromý docent pro analytickou chemii; 1942–45, mimořádný profesor analytické chemie

Emil Leo (14. března 1894, Raab v Maďarsku – 15. září 1974, Aalen ve Württembersku) po absolvování I. německé reálky v Brně v roce 1912 studoval v letech 1912–21 na oddělení pozemního stavitelství a architektury brněnské techniky. Od roku 1921 byl asistentem až do svého jmenování profesorem. V roce 1926 získal doktorát za práci *Ein Vorschlag für die Regulierung der Stadtgemeinde Trautenau in Böhmen* a od roku 1928 byl pověřen konáním přednášek z encyklopedie pozemního stavitelství. Kromě těchto povinností byl od roku 1921 prvním architektem v kanceláři profesorů Fanty a Tranquilliniho. K 1. listopadu 1930 byl jmenován mimořádným a od 1. července 1935 byl řádným profesorem na brněnské technice. Po válce byl dlouho v zajetí a v roce 1950 se stal stavebním ředitelem v Aalenu. Od roku 1958 byl profesorem na technice ve Stuttgartu.

Je autorem učebnice *Baugestaltung* (1943). **L:** *MZA B 34 643; Sturm.*

B: 1921–24, asistent technického kreslení; 1924–30, asistent užitkových staveb; 1928–30, honorovaný docent encyklopedie pozemního stavitelství; 1930–40, profesor nauky

o architektonických tvarech, architektonického kreslení a vnitřních dekorací; 1940–45, profesor nauky o stavebních tvarech, interiéru a městského stavitelství

Alfons Leon (9. září 1881, Dubrovník – 30. května 1951, Vídeň) studoval v letech 1898–1903 na technice ve Vídni stavební inženýrství, poté působil jako asistent na fyzikálním institutu. V roce 1905 získal doktorát, v roce 1907 se habilitoval pro teorii pružnosti a o rok později pro technickou mechaniku. Přednášky konal jak na technice, tak později i na vysoké škole zemědělské, kde se habilitoval pro mechaniku, železobetonové stavitelství a stavbu mostů v roce 1913. Přednášel tam rovněž např. technickou mechaniku jako honorovaný docent. Pracoval přitom v technickém průmyslovém muzeu. V roce 1916 se habilitoval na technice v Grazu a ve stejném roce byl jmenován profesorem mechaniky na brněnské technice. Již v roce 1918 Brno opustil a přijal jmenování profesorem technické mechaniky a mechanické technologie na technice v Grazu. V roce 1934 byl předčasně penzionován v okamžiku, kdy byla technika v Grazu spojena s báňskou vysokou školou v Leobenu. Po druhé světové válce působil od roku 1945 až do své smrti jako profesor a ředitel institutu pro nauku o materiálu a mechanickou technologii na vídeňské technice. **L:** *Pogge V–VII; Sequenz; DBE; OBL.*

B: 1916–18, mimořádný profesor mechaniky

Eduard Linnemann (2. února 1841, Frankfurt nad Mohanem – 24. dubna 1886, Praha) studoval chemii na univerzitě v Heidelbergu, kde získal doktorát, a na technice v Karlsruhe. Byl pak asistentem u Kekulého na univerzitě v Gentu a od roku 1863 na univerzitě ve Lvově. Tam byl roku 1865 jmenován mimořádným a v roce 1869 řádným profesorem všeobecné a farmaceutické chemie. V letech 1872 až 1875 byl profesorem chemie na brněnské technice. Po odchodu z Brna působil na univerzitě v Praze. Od roku 1872 byl dopisujícím a od roku 1876 řádným členem vídeňské akademie. Zabýval se především nižšími alifatickými alkoholy a redukcí alifatických kyselin, aldehydů a alkoholů. Byl vynálezcem ve své době dobře známého a po něm pojmenovaného přístroje pro frakční destilaci. Z jeho významnějších prací jmenujme *Über die Umwandlung der Aminbasen in die dazugehörigen einatomigen Alkohole* (1867) a *Über eine wesentliche Verbesserung in der Methode der fractionierten Destillation* (1871), které obě vyšly v *Annalen der Chemie und Pharmazie*. **L:** *Pogge III, IV; DBE; OBL.*

B: 1872–75, profesor všeobecné chemie

Anton Lissner (21. srpna 1885, Velký Šenov – 6. února 1970, Freiberg) studoval v letech 1897–1903 na reálce v České Lípě a poté v letech 1904–08 studoval chemii na technice v Praze. Od prosince roku 1908 do roku 1910 byl asistentem profesora Donatha na brněnské technice. V červnu roku 1910 získal doktorát za práci *Die chemische Charakteristik der Hangendgesteine von Braun- und Steinkohlen*. V letech 1910–20 (s přerušením válkou) pracoval jako vedoucí chemické laboratoře u firmy *Storek* v Brně. V roce 1913 se na technice habilitoval a současně byl pověřen přednáškami jako honorovaný docent. V letech 1920–42 byl profesorem chemické technologie. Do konce války pak přednášel stejný obor na technice v Praze a přednášky konal i na univerzitě. Po válce byl profesorem anorganické a technické chemie na báňské akademii ve Freibergu. V roce 1955 byl penzionován.

Lissnerovy práce jsou především věnovány metalurgické chemii a úpravě uhlí. Z větších prací jmenujme dvousvazkovou učebnici *Die Chemie der Braunkohle* (1953–56) nebo knihu *Quantitative Analyse*, kterou napsal v roce 1936 s O. Brunckem. Společně s E. Donathem vydali v roce 1920 knihu *Kohle und Erdöl*. **L:** *DBE; Pogge VII.*

B: 1908–10, asistent chemické technologie; 1913–20, soukromý docent pro nauku o kovech a metalurgii železa; 1913–20, honorovaný docent pro nauku o kovech; 1920–42, profesor chemické technologie

Erwin Lohr (1. prosince 1880, Budapešť – 23. října 1951, Werfenweng) studoval v letech 1891–99 na gymnáziu v Budapešti, pak v letech 1899–1901 na univerzitě v Grazu a v letech 1902–04 ve Vídni, kde v roce 1904 získal doktorát. V následujícím školním roce pokračoval ve studiu na univerzitě v Cambridge u J. J. Thomsona. V roce 1905 se stal asistentem fyziky na brněnské technice. V roce 1908 se habilitoval a v roce 1912 mu byl udělen titul mimořádného profesora. Od roku 1913 přednášel fyziku pro posluchače pozemního stavitelství. K 1. lednu 1920 byl jmenován mimořádným a k 1. lednu 1924 řádným profesorem fyziky. Toto místo zastával do roku 1945. Po válce žil na svém statku ve Werfenwengu. Byl členem *Deutschen Akademie der Naturwissenschaften Leopoldina* v Halle.

Jeho odborné práce se zabývají problematikou elektromagnetického pole, gravitace, šířením rentgenového záření v krystalech ap. Z jeho prací uvedme knihy *Atomismus und Kontinuitätstheorie in der neuzeitlichen Physik* (1926), *Vektor- und Dyadenrechnung für Physiker und Techniker* (1939) a *Mechanik der Festkörper* (1952). **L:** *Pogge V–VII; Sturm*.

B: 1905–19, asistent fyziky; 1908–19, soukromý docent pro fyziku; 1913–20, honorovaný docent pro technickou fyziku určenou posluchačům pozemního stavitelství; 1920–45 profesor fyziky

Hans Lokscha (25. února 1895, Mariánské Hory (součást Ostravy) – 4. května 1975, Tirol u Merana) studoval v letech 1906–13 na reálce v Ostravě a poté zahájil studium na vysoké škole zemědělské ve Vídni, které ukončil v roce 1919. V roce 1920 získal titul doktora zemědělských věd za práci *Untersuchungen über die landwirtschaftliche Selbstversorgung Deutschoesterreichs*. V roce 1919 začal pracovat v zemědělské laboratoři profesora Schindlera na brněnské technice a od roku 1921 byl honorovaným docentem. V témže roce byl jmenován zemědělským inspektorem německé sekce Moravské zemské kulturní rady. V roce 1929 se na technice habilitoval a v letech 1943–45 byl mimořádným profesorem. V letech 1935–39 byl poslancem Národního shromáždění. Po válce působil ve Vídni na ministerstvu zemědělství. Je autorem práce *Beiträge zur Kenntnis der pflanzenbaulichen Verhältnisse in Mähren*. **L:** *Sturm; MZA B 34 468 a 643*.

B: 1921–45, honorovaný docent pro nauku o zemědělském provozu; 1929–43, soukromý docent pro zemědělskou rostlinnou výrobu; 1943–45, mimořádný profesor pro zemědělskou rostlinnou výrobu

Alfred Lorenz (20. ledna 1825, Brno – 2. března 1890, Brno) studoval v letech 1836–44 na gymnáziu v Jihlavě a na technice ve Vídni. Od roku 1845 pracoval jako stavební asistent na stavbě železnice z Prahy do Olomouce a poté na mnoha dalších stavbách. Ze zdravotních důvodů byl v roce 1872 penzionován. Působil ovšem dále v soukromé sféře. Od roku 1877 učil na státní průmyslové škole v Liberci a 11. ledna 1883 byl jmenován řádným profesorem na technice v Brně. Ve školním roce 1889/90 byl zvolen rektorem školy, ale během funkčního období zemřel.

Z jeho prací jmenujme *Praktische Tunnelbau* (1860), *Die Städtereinigungsfrage* (1882) nebo *Über die Städtereinigung* (1884). **L:** *Sturm; Hell*.

B: 1883–86, profesor vodního, silničního a železničního stavitelství; 1886–90, profesor silničního a železničního stavitelství

Hans Löschnner (22. června 1874, Leoben – 20. července 1956, Vídeň) studoval od roku 1892 na technice v Grazu, kde byl v letech 1897–1901 asistentem a byl pověřen

suplováním některých předmětů. V té době byl rovněž asistentem a inženýrem na tamním místodržitelství. V roce 1901 jako první člověk v monarchii získal titul doktora technických věd. V letech 1907–39 byl profesorem na technice v Brně, když ve školním roce 1920/21 odmítl jmenování na technice v Praze a v roce 1926 v Grazu. V roce 1939 odešel do penze, ale po válce ještě v letech 1946–49 přednášel na vídeňské univerzitě.

Löschnerova vědecká práce byla zaměřena na oblasti geodézie, nauky o katastru a sférické astronomie. Je autorem více než 200 prací, z nichž uvedme alespoň *Über Sonnenuhren* (1905), *Taschenbuch für praktische Geometrie* (1922), *Instrumente der praktischen Geometrie* (1926), *Taschen-Sternkarte* (1927). **L:** *Pogge V–VII; Löschner, F.: In Memoriam o. ö. Prof. Dr. techn. Hans Löschner ... . Sudeten-deutsche Akademie der Wissenschaften und Künste, 1991.*

B: 1907–39, profesor geodézie; 1920–39, honorovaný docent pro nižší geodézii

Alexander Makowsky (17. prosince 1833, Svitavy – 30. listopadu 1908, Brno) studoval na gymnáziích v Olomouci a v Brně, kde v roce 1854 maturoval. V letech 1854–58 studoval na brněnském technickém učilišti a poté se stal asistentem na brněnské reálce a na krátkou dobu suplentem na reálce v Olomouci. V roce 1860 byl jmenován suplentem přírodopisu a matematiky na reálce v Brně. Od školního roku 1864/65 byl pověřen suplováním přírodopisu na technickém učilišti a v květnu 1868 byl jmenován profesorem. Od roku 1873 byl profesorem mineralogie a geologie. V roce 1905 byl jmenován dvorním radou, o rok později čestným občanem Brna.

Makowsky se zabýval především botanikou, ale také geologií, paleontologií a antropologií. Z jeho prací uvedme *Die Flora des Brünner Kreises* (1863), *Der Boden von Brünn* (1875), *Geologischer Führer für die Umgebung von Brünn* (1875), *Die erloschenen Vulkane Mährens und österreichisch Schlesiens* (1883) a mnoho dalších. Patřil k zakladatelům brněnského přírodovědného spolku. **L:** *Pogge IV; Hell; Sturm; OBL; Pill; DBE.*

B: 1864–68, suplent a v letech 1868–73 profesor zoologie, botaniky, mineralogie a petrografie, geologie a zbožiznalství; 1873–1905, profesor mineralogie a geologie

Benjamin Max Margosches (30. dubna 1876, Jassy v dnešním Moldavsku – 26. září 1928, Vídeň) studoval v rodném městě na gymnáziu, ale maturoval v roce 1893 v Bukurešti. Poté studoval v letech 1894–98 na technikách v Bukurešti a ve Vídni, kde v roce 1902 získal doktorát za práci *Jodometrische Studien*. Od roku 1898 působil na brněnské technice jako asistent, v roce 1906 se habilitoval a od roku 1909 přednášel jako honorovaný docent. V roce 1913 byl jmenován mimořádným a v roce 1920 řádným profesorem.

Těžiště jeho vědecké práce tvořila technologie a analýza tuku z ovčí vlny či asfaltu, analýza a chemické problémy výroby viskózy a celulózy. Velký význam měly rovněž práce zabývající se tuky. **L:** *DBE; Pogge V, VI; OBL; HDI (1928), str. 253–257.*

B: 1899–1913, asistent a adjunkt chemické technologie; 1906–13, soukromý docent pro chemickou technologii maziv, minerálů a asfaltu; 1909–13, honorovaný docent pro chemickou technologii organických koloidů; 1913–28, profesor chemické technologie

Friedrich Marian (21. května 1817, Česká Kamenice – 23. prosince 1869, Brno) po absolvování gymnázia studoval tři roky na pražské univerzitě a pak navštěvoval přednášky z chemie na technice v Praze. Pracoval poté dlouhou dobu v cukrovaru a v roce 1853 byl jmenován profesorem reálky v Lokti. V letech 1867–69 byl profesorem na technice v Brně. **L:** *OESTA, kart. 1408 (složka Arzberger).*

B: 1867–69, profesor chemické technologie

Adolf Marin (5. února 1821, Praha – 1866, Vídeň) byl od března roku 1849 profesorem průmyslové školy ve Vídni. V letech 1851–63 byl profesorem na brněnském technickém učilišti. Byl členem státní komise pro parní kotle. Z Brna odešel v roce 1853 na techniku do Vídně, kde se stal profesorem stavby strojů. Brzy však onemocněl a přednášky nemohl konat. Je autorem velmi rozsáhlých učebnic *Elemente der Maschinenlehre* (1856, 2. vydání 1875), *Portefeuille für Ingenieure* (1857, 1863), *Anleitung zur Anlage und Wartung der stationären Dampfkessel* (1859). **L:** Wurzbach; Pogge III.

B: 1851–63, profesor mechaniky, nauky o strojích, strojírenství a strojního kreslení

Karl Mayr (2. října 1884, Bolzano – 2. července 1940, Graz) maturoval v roce 1905 na gymnáziu v Trentu a poté studoval v letech 1906–12 na univerzitách ve Vídni a Göttingenu. Ve Vídni získal v roce 1910 doktorát za práci *Über Relativedifferenten und Diskriminanten von Relativkörpern*. Ve školním roce 1912/13 byl asistentem matematiky na technice v Brně a od roku 1914 na technice ve Vídni. Po válce byl v roce 1920 pověřen suplováním katedry pro teorii pravděpodobnosti. V roce 1921 se habilitoval pro teorii pravděpodobnosti s prací *Wahrscheinlichkeitsfunktionen und deren Anwendungen*. Ve školním roce 1923/24 byl mimořádným profesorem na brněnské technice. V letech 1924–40 byl profesorem (od roku 1927 řádným) matematiky na technice v Grazu. **L:** Šišma; Pogge VII.

B: 1912–13, asistent matematiky; 1923–24, mimořádný profesor matematiky

Heinrich Hermann Meixner (19. února 1870, Moravský Karlov – 29. srpna 1938, Brno) studoval v letech 1891–94 na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde v roce 1914 získal doktorát zemědělských věd. V letech 1895–1914 pracoval na Moravském zemském stavebním úřadě v Brně. Od roku 1909 byl pověřen přednáškami o melioracích na brněnské technice. V roce 1914 byl jmenován mimořádným profesorem s charakterem řádného profesora a v roce 1919 profesorem řádným.

Je autorem řady prací věnovaných problematice meliorací, vodních staveb a vodnímu právu. V letech 1926–33 byl redaktorem *Wasserbau und Wasserrecht*. Z prací uvedme *Die Wasserstrassenfragen nach ihrem gegenwärtigen Stande und die Wasserwirtschaft* (1925), *Gesetze und Verordnungen betreffend die Wasserwirtschaft* (1926), *Wasserstrassenverbindung Donau-Oder-Elbe* (1933). **L:** Sturm; OBL.

B: 1909–14, honorovaný docent pro základy meliorací; 1914–38, profesor vodních staveb a meliorací II

Josef Melan (18. listopadu 1853, Vídeň – 6. února 1941, Praha) studoval do roku 1874 stavební inženýrství na vídeňské technice, kde v roce 1877 vykonal diplomovou zkoušku. Od roku 1875 byl pět let asistentem a od roku 1880 konstruktérem katedry železničního stavitelství a stavby mostů. Z těchto oborů se v roce 1880 habilitoval. V roce 1886 byl jmenován mimořádným a v roce 1890 řádným profesorem na technice v Brně. V roce 1902 byl povolán na místo profesora stavby mostů na techniku do Prahy, kde působil do roku 1930. V roce 1933 obdržel čestný doktorát vídeňské techniky. Jeho syn Ernst Melan (1890–1963) byl profesorem na pražské německé technice a v letech 1925–62 na technice ve Vídni. Syn Herbert Melan (1893–1960) byl od roku 1948 profesorem vídeňské techniky.

Josef Melan byl významným odborníkem v oboru stavby mostů. Patří k zakladatelům teorie železobetonu, jehož vlastnosti zkoumal. Na základě tohoto výzkumu vypracoval tzv. Melanovu technologii stavby, která našla široké uplatnění při stavbě mostů. Dle jeho metod byl postaveny některé známé mosty v New Yorku a zejména *Golden-Gate* v San Francisku. Výsledky své práce zahrnul např. do čtyřsvazkové učebnice *Der Brückenbau* (1922–27) a řady dalších publikací. **L:** Pogge VI, VII; Hell; Sequenz; DBE; OBL; Stark; HDI (1933), str. 290–291; Seidlerová, I.; Dohnálek, J.: *Dějiny*

betonového stavitelství v českých zemích do konce 19. století. Praha 1999, str. 181–185.

B: 1886–93, profesor stavebních konstrukcí, stavební technické encyklopedie a grafické statiky; 1893–1902, profesor stavby mostů a encyklopedie stavby mostů

Karl Mikosch (25. října 1852, Netolice – 30. dubna 1919, Brno) maturoval v roce 1871 na německém gymnáziu v Českých Budějovicích a poté studoval přírodní vědy na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1877 získal doktorát. V letech 1875–81 tam byl asistentem u profesora J. Wiesnera. V roce 1883 se habilitoval pro anatomii rostlin. V letech 1881–91 působil na vídeňských středních školách. 6. prosince 1891 byl jmenován mimořádným a v roce 1895 řádným profesorem v Brně. V roce 1917 mu byl udělen titul dvorního rady.

Hlavní oblastí Mikoschova odborného zájmu byla anatomie rostlin. Ve svých prvních pracích se zabýval především zkoumáním chlorofylových zrněk a v té souvislosti také fyziologickými otázkami přijímání světla. Později se věnoval řadě témat, z nichž některá měla i bezprostřední praktické uplatnění. **L:** *Sturm; OBL; MZA B 34 638*.

B: 1891–1919, botanika, zbožiznalství, technická mikroskopie a od roku 1893 i zoologie

Hannes Mohr (9. září 1882, Wiener Neustadt – 15. března 1967, Vídeň) absolvoval v roce 1902 gymnázium ve Wiener Neustadtu a po jednoroční vojenské službě zahájil v roce 1903 studium na báňské akademii v Leobenu. Po šesti semestrech odešel na univerzitu do Vídně, kde studoval čtyři roky a v roce 1910 získal doktorát. Ve školním roce 1910/11 byl na univerzitě demonstrátorem geologického ústavu. V roce 1911 byl krátce asistentem mineralogie a geologie na německé technice v Praze a od listopadu 1911 až do roku 1927 byl asistentem stejných oborů na technice v Grazu, kde se pro ně v březnu 1913 habilitoval. Během války padl do ruského zajetí, kde měl možnost vědecké práce i pobytu na univerzitě v Kazani. V roce 1918 se vrátil zpět do Grazu, kde mu byl v roce 1920 udělen titul mimořádného profesora. K 1. únoru 1927 byl jmenován řádným profesorem na brněnské technice, kde působil do roku 1945. Společně se svou rodinou se dostal do brněnského pochodu smrti. Žil pak ve Vídni, kde byl vedoucím oddělení geologického spolkového ústavu a učil na technice. Penzionován byl v roce 1953.

Mohr se v odborné práci věnoval otázkám technické geologie a nauce o ložiscích. Z jeho prací uvedme např. *Geologie der Wechselbahn* (1913) nebo *Der Nutzglimmer* (1930). **L:** *DBE; Pogge VII; MZA B 34 642 a 648*.

B: 1927–45, profesor mineralogie a geologie

Hermann Mühlinghaus (3. května 1887, Brno – 1945, Nedvědice) studoval v letech 1897–1905 na gymnáziu v Brně a poté studoval do roku 1913 chemii a všeobecné vědy na technice v Berlíně. V letech 1914–18 sloužil v armádě a poté pokračoval ve studiu v Berlíně, kde v říjnu roku 1922 promoval s prací *Zur Kenntnis der aus höheren Olefinhalogeniden erhältlichen Kondensationsprodukte*. V letech 1923–30 působil ve výzkumném ústavu firmy *Deutschen Erdöl A. G.* v Berlíně a v Düsseldorfu. Od června 1931 pracoval v továrně na zpracování ovčí vlny bratrů Schoellerů v Brně, od června 1934 v inženýrské kanceláři *Ernst Aberle* v Brně. Od 1. května 1936 byl profesorem na brněnské technice a působil tam až do konce války. **L:** *Sturm; MZA B 34 644*.

B: 1936–40, mimořádný profesor chemické technologie; 1940–45, řádný profesor organické chemie; 1941–45, honorovaný docent pro základy textilní chemie

Alfred Musil (10. srpna 1846, Temešvár – 1. října 1924, Brno) studoval do roku 1867 strojní obory na technice v Grazu. V letech 1867–69 byl konstruktérem ve strojním závodě v Troisdorfu (Porýní) a v letech 1869–72 působil jako asistent strojírenství

na technice ve Vídni. V letech 1872–73 byl krátce inspektorem Moravsko-slezské zkušební a pojišťovací společnosti pro parní kotle se sídlem v Brně. Poté byl osm let prvním konstruktérem a zástupcem ředitele u krátce předtím zřízené *Hüttenberger Eisenwerks-Gesellschaft* v Klagenfurtu. Od roku 1881 byl ředitelem odborné školy a výzkumného ústavu pro průmysl železářský a ocelářský ve Steyeru. Od roku 1890 byl řádným profesorem na technice v Brně. V roce 1917 byl penzionován, ale na škole suploval až do roku 1924. V roce 1908 mu byl udělen titul dvorního rady, v roce 1918 byl povýšen do šlechtického stavu. Byl otcem významného rakouského spisovatele Roberta Musila (1880–1942), který byl absolventem brněnské techniky.

Musil byl prvním německým autorem odborné práce o spalovacích motorech *Die Motoren für das Kleingewerbe ...* (1875) a v letech 1879 a 1886 obdržel rakouské výhradní právo na spalovací motory pro drobný průmysl. Kromě již zmíněné práce je autorem rovněž téměř osmisetstránkové učebnice *Grundlagen der Theorie und des Baus der Wärmekraftmaschinen* (1902). **L:** *Sturm; OBL; DBE; Pogge IV–VI; MZA B 34 638.*

B: 1890–99, profesor teoretické nauky o strojích, kinematiky a teoretického strojírenství; 1899–1917, profesor strojírního kreslení, nauky o strojích a strojírenství I (vodní motory), strojních součástek; 1917–24 suplent katedry strojírního kreslení a strojních součástek

Paul Neumann (25. května 1858, Vídeň – 12. září 1930, Brno) v roce 1878 absolvoval stavební odbor vídeňské techniky a po 8 letech praxe se na ni v roce 1886 vrátil jako konstruktér na katedru stavební mechaniky a stavby mostů. Po třech letech odešel zpět do praxe a pracoval u stavební firmy *R. Ph. Waagner* ve Vídni. V roce 1894 byl jmenován řádným profesorem na technice v Brně, kde působil do roku 1929. V roce 1916 mu byl udělen titul dvorního rady. V roce 1930 mu brněnská technika udělila čestný doktorát.

Neumann patřil mezi zakladatele teorie železobetonových konstrukcí. Z prací jmenujme *Ueber die Berechnung der Monier-Konstruktionen* (1890), *Ueber Stossverbindungen in Eisenkonstruktionen* (1892) a *Das Ziegelgewölbe* (1895), které všechny vyšly ve *Wochenschrift des österreichischen Ingenieurs- und Architekten-Vereines*. **L:** *Sturm; HDI, 19 (1930), str. 324–326.*

B: 1894–1900, profesor stavební mechaniky, grafické statiky a nauky o stavebních konstrukcích; 1900–06, profesor grafické statiky, teorie pružnosti a pevnosti a stavební mechaniky; 1906–12, profesor teorie pružnosti a pevnosti a stavební mechaniky; 1912–29, profesor stavební mechaniky

Gustav Niessl von Mayendorf (26. ledna 1839, Verona – 1. září 1919, Vídeň) studoval na reálce a poté na technice ve Vídni, kde byl od října roku 1857 asistentem geodézie. V pouhých dvaceti letech se v roce 1859 stal suplentem a v roce 1860 profesorem na brněnské technice, kde působil až do roku 1907. V roce 1902 mu byl udělen titul dvorního rady. Od roku 1904 byl dopisujícím členem vídeňské akademie věd. Byl dlouholetým sekretářem Moravské přírodovědné společnosti u jejíhož zrodu v roce 1861 stál. Jeho syn Erwin (1873–1943) byl profesorem neurologie na univerzitě v Lipsku.

Třebaže vyučoval geodézii a také sférickou astronomii, byl rovněž významným botanikem. Nejprve se zabýval obecnými problémy geodézie, ale i praktickými úkoly, jako např. určování vzdálenosti mezi Brnem a Vídni. Později svoji pozornost obrátil k problematice meteoritů, např. v práci *Beiträge zur kosmischen Theorie der Meteoriten* (1877). V botanice se zabýval flórou Moravy a Slezska, známy jsou jeho práce týkající se hub. Dva rody hub — *Niesslia Auerswald* a *Niesslella von Höhnel* — byly nazvány na jeho počest. V letech 1884–1902 vydával *Berichte der*

meteorologischen Commission in Brünn. L: Sturm; OBL; Pogge III–VI; Hell; DBE; Česká Mykologie (1964).

B: 1860–67, profesor praktické geometrie; 1867–70, profesor praktické geometrie a situačního kreslení, zakládání luk a meliorací; 1870–78, profesor praktické geometrie a situačního kreslení, sférické astronomie, vyšší geodézie a topografického kreslení; 1878–1907, profesor geodézie a sférické astronomie

Georg Friedrich Niethammer (3. března 1874, Ilsfeld u Heilbronnu – 29. srpna 1947, Korntal u Stuttgartu) studoval na technice ve Stuttgartu a na univerzitě v Curychu, kde v roce 1898 získal doktorát. Od roku 1896 byl dva roky asistentem elektrotechniky na technice ve Stuttgartu, v roce 1899 se habilitoval pro elektrotechniku na technice v Aachenu. V Aachenu pracoval jako elektroinženýr u firmy *Garbe, Lahmayer & Co.* Od roku 1902 byl řádným profesorem nově systemizované II. katedry elektrotechniky na technice v Brně. V letech 1917–45 byl profesorem tohoto oboru na německé technice v Praze. Jeho dcera Anneliese (1901–1983) byla v letech 1941–45 profesorkou na pražské technice a od roku 1947 na technice ve Stuttgartu.

Niethammer je autorem mimořádně velké řady prací věnovaných elektrickým strojům a zařízením. Z jeho monografií uvedme *Elektrisch betriebene Hebe- und Transportmaschinen* (1900), *Handbuch der Elektrotechnik* (2. sv., 1900–01), *Gleichstrommaschinen* (1904), *Einrichtung und Betrieb elektrotechnischer Fabriken* (1904), *Elektrische Schaltanlagen und Apparate* (1905) nebo *Elektromaschinenbau auf wissenschaftlicher Grundlage für den praktischen Gebrauch. L: DBE; Pogge VI, VII; Sturm.*

B: 1902–17, profesor katedry elektrotechniky II

Rudolf Olberth (13. října 1892, Brno – ?) maturoval v roce 1910 na reálce v Brně a od toho roku studoval do roku 1920 na brněnské technice. Po studiu pracoval v letech 1920–38 ve firmě bratrů Redlichových a v akciové společnosti *Konstruktiva* v Praze. Od března roku 1938 až do konce války byl řádným profesorem na brněnské technice. Po válce působil mimo jiné na univerzitě v Istanbulu. **L: MZA B 34 648.**

B: 1938–40, profesor katedry železničního stavitelství II; 1940–45, profesor katedry železničního a silničního stavitelství a stavby tunelů

Oskar Peithner von Lichtenfels (24. února 1852, Vídeň – 9. června 1923, Graz) maturoval v roce 1869 na gymnáziu ve Vídni, kde pak studoval na technice a na univerzitě. Vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu studium ukončil až v roce 1879, kdy získal na univerzitě doktorát za práci *Die Vorgeschichte der Theorie der elliptischen Integrale und Functionen.* V letech 1881–87 byl na technice asistentem matematiky, v roce 1884 se habilitoval. O rok později se habilitoval i na vídeňské univerzitě. Od října 1890 do května 1891 byl mimořádným profesorem matematiky na brněnské technice. Poté působil na technice v Grazu, kde byl v roce 1896 jmenován řádným profesorem. Po tři období byl rektorem školy. **L: Šišma.**

B: 1890–91, mimořádný profesor matematiky

Rudolf Peithner von Lichtenfels (9. června 1848, Gmunden – 29. srpna 1905, Graz) studoval v letech 1868–73 strojírenství na technice v Grazu, kde v roce 1884 vykonal diplomovou zkoušku. Od roku 1874 působil mnoho let na stavbách železnic v celé monarchii. Od roku 1881 do roku 1886 byl asistentem silničního a železničního stavitelství na technice v Grazu, kde mnohokrát tyto předměty suploval. Od roku 1888 byl vedoucím městského stavebního úřadu v Leobenu. 7. října 1890 byl jmenován mimořádným a v roce 1892 řádným profesorem na technice v Brně. Od roku 1899 byl profesorem železničního stavitelství na technice ve Vídni. V roce 1904 byl jmenován dvorním radou.

Z jeho prací jmenujme alespoň *Zur Frage der Befestigung breitbasiger Schienen auf eisernen Querschwellen* (1894). **L:** OBL; DBE; MZA B 34 638.

B: 1890–92 mimořádný, pak do roku 1899 řádný profesor silničního a železničního stavitelství a stavby tunelů; do roku 1893 učil i encyklopedii pozemního stavitelství

Gustav Adolf Peschka (30. srpna 1830, Jáchymov – 29. srpna 1903, Vídeň) studoval v letech 1846–50 na pražské polytechnice, kde byl v letech 1852–57 adjunktem mechaniky a fyziky. V roce 1857 byl jmenován profesorem mechaniky, nauky o strojích, strojního kreslení a deskriptivní geometrie na technické akademii ve Lvově. Od roku 1864 byl profesorem mechaniky a po roce 1867 deskriptivní geometrie na technice v Brně. V roce 1891 přijal jmenování profesorem tohoto oboru na technice ve Vídni, kde působil do roku 1901. V tom roce mu byl udělen titul dvorního rady.

Peschka je autorem celé řady prací z deskriptivní a projektivní geometrie. Vydal následující učebnice: *Freie Perspektive in ihrer Begründung und Anwendung* (v roce 1868 se svým asistentem E. Koutným), *Kotierte Ebene und deren Anwendung* (1877), *Darstellende und projective Geometrie* (1883–85), *Zentrale Projektion* (1889). **L:** Šišma; DBE; OBL; Hell; Pogge III, IV.

B: 1864–67, profesor mechaniky, nauky o strojích a strojního kreslení; 1867–91, profesor deskriptivní geometrie a konstrukčního kreslení, v letech 1867–72 i encyklopedie strojírenství

Hans Peschke (26. června 1892, Těšín – ?) v roce 1911 maturoval na gymnáziu v Těšíně a poté v letech 1911–14 studoval na brněnské technice stavební obory. Studium zakončil až po válce v roce 1920 druhou státní zkouškou. V letech 1918–24 byl na technice asistentem. V letech 1924–30 byl druhým inženýrem městského stavebního úřadu v Českém Těšíně, od roku 1931 pak vedoucím tohoto úřadu. K 1. březnu 1938 byl jmenován mimořádným profesorem na technice v Brně. Na brněnské technice působil ale jen velmi krátce, protože byl v roce 1940 z politických důvodů penzionován. **L:** MZA B 34 644, 648, 700.

B: 1918–24, asistent katedry encyklopedie pozemního stavitelství a užitkových staveb; 1938–40, mimořádný profesor pozemního stavitelství

Karl Prentner (10. května 1823, Broos v Sedmíhradsku – 13. dubna 1904, Vídeň) po absolvování gymnázia a filozofického učiliště v Hermannstadtu (dnešní Sibiu v Rumunsku) studoval v letech 1845–50 na vídeňské polytechnice. V období 1850–54 tam byl asistentem matematiky. Ve školním roce 1854/55 suploval a v letech 1855–85 byl profesorem matematiky na brněnské technice. Poté byl penzionován a žil ve Vídni. **L:** Šišma.

B: 1854–85, profesor matematiky

Oskar Primavesi (15. března 1874, Rajcza v Haliči – 26. července 1952, Klosterneuburg) absolvoval reálku ve slezském Bielsku a poté studoval na technice v Grazu, kde v roce 1897 složil druhou státní zkoušku na strojním odboru. V roce 1898 pracoval krátce u severní dráhy a pak byl do roku 1900 asistentem nauky o strojích a strojírenství na technice v Grazu. Od října roku 1900 pracoval u firmy *Siemens & Halske* ve Vídni. V roce 1917 byl jmenován řádným profesorem elektrotechniky na brněnské technice, ale již v roce 1919 odešel na techniku do Vídně, kde byl jmenován profesorem téhož oboru. Ve školním roce 1932/33 byl rektorem, v roce 1939 byl penzionován a žil v Klosterneuburgu.

Z jeho prací jmenujme projekt elektrifikace severní dráhy, návrh pohonu lodních zvedacích zařízení pro dunajsko-oderský kanál a výpočet jednofázového motoru pro vídeňskou elektrárnu, který měl do té doby (1907) největší výkon. **L:** Pogge VII; Sequenz; MZA B 34 641.

B: 1917–19, profesor elektrotechniky

August Prokop (15. srpna 1838, Jihlava – 18. srpna 1915, Gries u Bolzána) studoval architekturu na technice a na akademii výtvarných umění ve Vídni. Od roku 1867 byl architektem v Brně a současně konzervátorem brněnského průmyslového muzea. V období let 1868–70 byl soukromým docentem na brněnské technice. V letech 1869–72 pracoval jako zástupce ředitele jedné vídeňské stavební společnosti. V letech 1878–92 byl profesorem na technice v Brně a současně v letech 1882–92 působil jako ředitel Moravského průmyslového muzea v Brně. V letech 1892–1905 byl profesorem pozemního stavitelství, dějin umění a historie stavitelství na technice ve Vídni, kde byl ve školním roce 1896/97 rektorem.

Prokop se podílel na restaurování významných brněnských a moravských památek (chrám sv. Petra a Pavla, radnice v Brně, klášterní kostel na Starém Brně a různé moravské hrady a zámky). Z jeho prací jmenujme alespoň čtyřsvazkovou publikaci *Die Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlicher Beziehung* (1904). **L:** *Sturm; OBL; DBE.*

B: 1868–70, soukromý docent pro architekturu a dějiny architektury; 1878–92, profesor pozemního stavitelství a dějin architektury, v letech 1883–92 rovněž stavebních zákonů

Bernhard Quadrat (12. května 1821, Praha – 26. října 1895, Ústí nad Orlicí) studoval klasickou filologii, přírodní vědy a chemii na pražské univerzitě, kde byl od roku 1846 do svého jmenování v Brně asistentem chemie. Studoval rovněž na polytechnice, kde krátce vyučoval analytickou chemii. V letech 1849–71 byl profesorem na polytechnice v Brně. V letech 1871–75 pak byl profesorem na vyšším zemědělském učilišti v Doubravicích a později ještě učil na střední škole v Ústí nad Orlicí.

Je mimo jiné autorem dvousvazkové učebnice chemie pro vyšší reálky *Lehrbuch der Chemie für Oberrealschulen ...* (1853–54), která vyšla i v češtině, podobně jako *Lehrbuch der technischen Chemie* (1862). **L:** *DBE; Otto; Pogge II, III; Sturm; OBL; Wurzbach.*

B: 1849–67, profesor všeobecné a speciální chemie; 1867–71, profesor čisté a technické chemie

Alfred Regner Ritter von Bleyleben (16. února 1827, Korneuburg v Dolním Rakousku – 29. srpna 1909, Brno) pocházel z velmi starého šlechtického rodu. Studoval na Tereziánské rytířské akademii ve Vídni a poté se věnoval studiu práv. V roce 1847 vstoupil do státní služby. V roce 1851 byl jmenován profesorem na technickém učilišti v Brně a na technice působil do roku 1898. Byl prvním voleným ředitelem brněnské techniky. V roce 1869 stál u zrodu podpůrného spolku techniků, v jehož čele mnoho let působil. Byl čestným občanem Jundrova, členem mnoha spolků a komisí. Jeho syn Oktavian (1866–1945) byl v roce 1911 jmenován místodržícím na Moravě a od roku 1915 byl posledním místodržícím v Dolním Rakousku. **L:** *Pill; Hell; OBL.*

B: 1851–70, profesor národního hospodářství, teorie obchodu, rakouského živnostenského, továrního, privilegijního, obchodního a směnečného práva, celního a státního monopolu; 1870–1898, profesor živnostenského, obchodního a směnečného práva a národního hospodářství

Oswald Richter (1. června 1878, Praha – 8. dubna 1955, Hannover) studoval v letech 1888–96 na gymnáziu na Malé Straně v Praze. Poté studoval přírodní vědy na pražské univerzitě, kde v roce 1903 získal doktorát. V témže roce vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky, fyziky a přírodopisu pro střední školy s německým vyučovacím jazykem. Zkušební rok absolvoval na gymnáziu na Královských Vinohradech v Praze. Již jako student byl asistentem fyziologie na pražské univerzitě, kde se v roce 1906 habilitoval pro anatomii a fyziologii rostlin. V roce 1908 se habilitoval i na technice pro botaniku a technickou mykologii. V Praze působil do roku 1910, kdy

odešel do Vídně, kde působil jako adjunkt a soukromý docent na univerzitě. V roce 1912 byl jmenován mimořádným profesorem. Přitom byl rovněž soukromým docentem na vysoké škole zemědělské ve Vídni. V letech 1920–45 byl profesorem na brněnské technice. Po válce vyučoval jako hostující profesor na technice v Hannoveru.

Zabýval se především fyziologií a anatomií rostlin a rovněž zbožiznalstvím. Je autorem kolem 150 prací. V roce 1943 vydal knihu *Johann Gregor Mendel — wie er wirklich war*. **L:** *Pill*.

B: 1920–45, profesor botaniky, zbožiznalství, technické mikroskopie a mykologie; 1941–45, honorovaný docent nauky o vláknech

Emanuel von Ringhoffer (25. prosince 1823, Praha – 1. prosince 1903, Vídeň) studoval nejprve strojní a chemické obory na technice v Praze a poté v letech 1841–45 stavební obory na technice a akademii výtvarných umění ve Vídni. V letech 1845–50 byl asistentem stavitelství na technice ve Vídni. Roku 1850 byl jmenován suplujícím a v roce 1851 řádným profesorem stavitelství na brněnském technickém učilišti. V letech 1864–82 byl profesorem pozemního stavitelství na německé technice v Praze. Roku 1871 byl zvolen rektorem školy. V roce 1879 byl jmenován vládním radou a v roce 1900 povýšen do šlechtického stavu. Je autorem učebnice *Lehre vom Hochbau* (1862). **L:** *OBL; Stark*.

B: 1850–64, profesor stavitelství, architektonického a hydrotechnického kreslení

Wenzel Rippl (18. dubna 1847, Královské Poříčí u Sokolova – 27. prosince 1924) maturoval v roce 1865 na reálce v Lokti a poté v letech 1865–69 studoval na polytechnice ve Vídni. Mnoho let působil v praxi a v říjnu 1876 se stal asistentem vodních staveb a encyklopedie inženýrských věd na technice v Grazu. Na tomto místě působil šest let a v roce 1881 se habilitoval. V roce 1883 se habilitoval na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde přednášel do roku 1886. V říjnu 1886 byl jmenován profesorem na brněnské technice. Z Brna odešel v roce 1891 na německou techniku do Prahy, kde byl jmenován profesorem inženýrských věd. Několikrát byl zvolen rektorem školy. V roce 1918 byl penzionován. **L:** *Hell; Stark; Birk*.

B: 1886–1891, profesor vodních staveb a meliorací

Otto Rupp (29. dubna 1854, Nová Říše – 7. prosince 1908, Brno) maturoval v roce 1871 na reálce v Brně a poté studoval v letech 1871–75 na brněnské technice. Již během studia se stal v roce 1874 asistentem deskriptivní geometrie a toto místo zastával až do svého jmenování profesorem tohoto oboru v roce 1892. Mezitím v roce 1879 vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie a v roce 1881 se habilitoval na technice s prací *Zur Theorie der windschiefen Regelflächen*. V letech 1889–92 byl suplentem matematiky a deskriptivní geometrie na průmyslové škole v Brně. Místo profesora na technice zastával až do své smrti.

Rupp se kromě problematiky geometrie zabýval rovněž elektrotechnikou, pro kterou se pokusil neúspěšně habilitovat v roce 1886. **L:** *Šišma; Hell; Pogge IV, V*.

B: 1874–81, asistent deskriptivní geometrie; 1881–92, soukromý docent pro novější geometrii; 1892–1908, profesor deskriptivní geometrie

Anton Rzehak (26. května 1855 v Novém Dvoře u Nikolčic – 31. března 1923, Brno) maturoval v roce 1872 na brněnské reálce a pak studoval na brněnské technice chemii, geologii, paleontologii a archeologii. V roce 1876 se zúčastnil s prof. Makowským cesty do Itálie, na Sicílii a na Liparské ostrovy a později absolvoval ještě řadu podobných cest. Na technice byl v letech 1880–84 asistentem. V roce 1882 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z chemie a přírodopisu a v letech 1883–1905 působil na zemské reálce v Brně. V roce 1893 se na technice habilitoval, v roce 1902 mu byl udělen titul

mimořádného profesora a byl pověřen konáním paralelních přednášek z mineralogie. V roce 1905 byl jmenován řádným profesorem.

Je autorem asi 280 prací z oblasti geologie, mineralogie, paleontologie a prehistorie. Z jeho prací uveďme alespoň studie *Erste geologische Beschreibung des Bosnatales* (1878), pro kterou materiál získal během své jednorocní vojenské služby, *Die geologische Verhältnisse der Umgebung von Brünn* (1884, společně s A. Makowskym), *Ergebnisse der mikroskopischen Untersuchung des Trinkwassers der Stadt Brünn* (1886), *Brünner Trinkwasserfrage* (1899) nebo *Die Tertiärformation in der Umgebung von Nikolsburg in Mähren* (1902–03). **L:** *Pogge IV, VI; Hell; OBL; DBE; Pill*. **B:** 1880–84, asistent mineralogie a geologie; 1893–05, soukromý docent pro paleontologii a aplikovanou geologii; 1905–23 profesor mineralogie a geologie

Benno Schachner (20. ledna 1902, Freising v Bavorsku – 2. srpna 1987, Aachen) v roce 1920 maturoval na gymnáziu v Mnichově, kde v roce 1925 ukončil studium na technice. Pracoval pak dva roky na ředitelství pošt v Mnichově a pak od roku 1927 jako samostatný architekt a spolupracovník svého otce R. Schachnera, profesora mnichovské techniky. V roce 1932 se habilitoval na technice v Aachenu, kde v roce 1935 získal i doktorát. V roce 1938 se oženil s Doris Korn – Schachner. V témže roce mu byl udělen na technice v Aachenu titul mimořádného profesora. V září roku 1939 byl povolán do Brna. K 1. dubnu 1940 byl jmenován řádným profesorem v Brně. Po válce se vrátil zpět na techniku do Aachenu, kde byl nejprve hostujícím profesorem a v letech 1948–70 řádným profesorem. Byl autorem celé řady projektů staveb zdravotnických budov. **L:** *MZA B 34 646*.

B: 1940–42, profesor nauky o stavebních konstrukcích; 1942–45, profesor stavby budov

Doris Schachner–Korn (30. května 1904, Bockwa u Zwickau – 1. dubna 1988, Heidelberg) studovala v letech 1923–28 na univerzitách v Heidelbergu, Freiburgu a Innsbrucku. V Heidelbergu získala v roce 1928 doktorát přírodních věd za práci *Tektonische und gefügeanalytische Untersuchungen im Grundgebirge des Böllsteiner Odenwalds* a byla ve školním roce 1928/29 asistentkou mineralogie. V letech 1929–39 byla asistentkou tohoto oboru na technice v Aachenu, kde se v roce 1933 pro mineralogii habilitovala. V roce 1938 se provdala za Benno Schachnera. Od roku 1940 byla docentkou a od roku 1942 mimořádnou profesorkou na brněnské technice. Po válce působila nejprve ve stejné pozici a od roku 1949 jako řádná profesorka mineralogie na technice v Aachenu. **L:** *DBE; Pogge VII; MZA B 34 468*.

B: 1940–42, soukromá docentka pro mineralogii, petrografii a nauku o ložiscích; 1940–42, honorovaná docentka mineralogie; 1942–45, mimořádná profesorka mineralogie, petrografie a nauky o ložiscích

Anton Schöffner (25. prosince 1900, Landshut – ?) maturoval v roce 1919 na humanitním gymnáziu v Landshutu. V letech 1919–24 studoval chemii na univerzitě v Mnichově, kde v roce 1927 získal doktorát. V letech 1928–36 byl soukromým asistentem na biochemickém ústavu německé techniky v Praze, kde se v roce 1937 habilitoval. Od roku 1940 byl asistentem na pražské německé univerzitě, od 1. srpna 1941 převzal vedení katedry biochemie na technice v Brně. K 1. lednu 1942 byl jmenován mimořádným profesorem. Zemřel v ruském zajetí. **L:** *MZA B 34 646*.

B: 1941–45, suplent a mimořádný profesor katedry biochemie a zemědělské technologie

Jakob Scherber (25. prosince 1830, Dambořice – ?) studoval dva roky na gymnáziu v Těšíně a potom na normální škole v Brně, kde se připravoval na dráhu učitele. Po zřízení technického učiliště v Brně na něm studoval v obchodním oddělení. V roce

1864 byl jmenován profesorem obchodního účetnictví na námořní akademii v Terstu. 23. září 1868 byl jmenován profesorem obchodních oborů na brněnské polytechnice. V roce 1873 odešel do předčasné penze a žil ve Vídni. Je autorem učebnice *Compendium der Buchhaltung* (1873). L: *OESTA*, kart. 1409.

B: 1868–73, profesor kupeckých počtů, obchodního slohu, obchodní korespondence a účetnictví

Franz Schindler (1. dubna 1854, Bilavsko na Moravě – 18. října 1937, Nový Jičín) studoval od roku 1874 zemědělství na univerzitě v Halle a od roku 1878 na vysoké škole zemědělské ve Vídni. V roce 1881 se tam habilitoval s prací *Untersuchungen über den Quellprozess der Samen von Pisum sativum* a v letech 1883–86 byl asistentem. Od roku 1886 učil na zemědělské střední škole v Novém Jičíně. V roce 1888 byl povolán na místo řádného profesora pro pěstování rostlin a fyziologii rostlin na polytechniku do Rigy. Od roku 1903 byl do svého penzionování v roce 1924 řádným profesorem na brněnské technice. V letech 1904–16 současně vykonával funkci inspektora pro zemědělské střední školy na Moravě. Vídeňská vysoká škola zemědělská mu udělila v roce 1919 čestný doktorát, podobně jako německá technika v Praze v roce 1924 a německá technika v Brně v roce 1926.

Schindler se zabýval geograficko-klimatologickými problémy, zejména spojitostí mezi klimatem a vlastnostmi různých druhů obilí a cukrové řepy. Z jeho prací jmenujme *Die Lehre vom Pflanzenbau auf physiologischer Grundlage. Allgemeiner Theil* (1896) a učebnici *Handbuch des Getreidebaus auf wissenschaftlicher und praktischer Grundlage* (1909), která vyšla v několika vydáních. L: *OBL*; *HDI* (1937), str. 279–280.

B: 1903–24, profesor zemědělství

Florian Schindler (28. října 1809, Nové Lublice ve Slezsku – 1885, Vídeň) studoval na polytechnice ve Vídni, kde byl v letech 1837–41 asistentem matematiky. V roce 1841 byl jmenován profesorem matematiky a praktické geometrie na technice v Grazu. Od roku 1844 byl ředitelem technické akademie ve Lvově. Na jaře roku 1849 byl pověřen přípravou zřízení technického učiliště v Brně a v prosinci téhož roku byl jmenován jeho prvním ředitelem. Tuto funkci zastával do roku 1867, kdy byl penzionován. Po celou dobu suploval přednášky z mechanické technologie. Je autorem publikace *Populäre Vorträge aus allen Fächern der Naturwissenschaften* (1874). L: *Šišma*.

B: 1849–67, ředitel technického učiliště a suplent katedry mechanické technologie

Ernst Schleiermacher (16. srpna 1892, Karlsruhe – 27. května 1980, Karlsruhe) maturoval v roce 1911 na gymnáziu v Karlsruhe. Po absolvování jednoleté vojenské služby studoval v letech 1912–14 na stavebním oddělení techniky v Darmstadtu, poté sloužil v armádě a ve studiu pokračoval v letech 1918–21 na technice v Karlsruhe. V roce 1927 tam získal doktorát a v roce 1935 se habilitoval. V letech 1920–21, 1923–28 a 1930–38 byl asistentem na technice v Karlsruhe, poté na technice v Darmstadtu. Od roku 1940 až do konce války působil na technice v Brně. Byl ovšem povolán do armády a po válce byl dva roky válečným zajatcem. V letech 1947–53 působil jako asistent na technice v Karlsruhe. V dalším období byl profesorem na technice v Istanbulu. V roce 1959 byl na technice v Karlsruhe penzionován. Z prací jmenujme *Wasserabfluss durch Stollen*. L: *MZA B 34 646*.

B: 1940–45, profesor hydrologie, zdymadel a vodních elektráren

Johann Georg Schoen (7. září 1838, Benátky – 11. července 1914, Vídeň) studoval v letech 1856–61 na polytechnice ve Vídni, později pak ještě do roku 1863 architekturu na akademii výtvarných umění. V roce 1861 se stal asistentem a od roku 1863 suplentem silničního a železničního stavitelství na polytechnice ve Vídni. Od roku 1868 byl

inženýrem u soukromé železniční společnosti. V roce 1871 byl jmenován profesorem na polytechnice v Brně. V roce 1878 získal titul vládního rady a v roce 1882 odešel na techniku do Vídně, kde byl do roku 1909 profesorem vodního a silničního stavitelství. V roce 1886 byl zvolen rektorem. V letech 1883–1911 přednášel vodní stavitelství také na vysoké škole zemědělské.

Schoen stál u zrodu Moravského průmyslového muzea a byl autorem projektu, podle kterého byla postavena jeho budova. Kromě řady odborných prací je rovněž autorem spisu *Die technischen Hochschulen und deren Organisation in Österreich* (1882), který nám poskytuje informaci o stavu rakouského technického školství ve druhé polovině 19. století. **L:** DBE; OBL; Pogge III, IV; Pill.

B: 1871–82, profesor vodního, silničního a železničního stavitelství

Armin Schoklitsch (23. dubna 1888, Wolfau – 19. března 1969, San Juan v Argentíně) studoval v letech 1898–1905 na reálce v Grazu a v letech 1905–10 stavební inženýrství na tamní technice. Po absolvování jednoleté vojenské služby byl krátce na této škole osobním asistentem a konstruktérem katedry vodních staveb. V květnu roku 1913 získal doktorát za práci *Über Schleppkraft und Geschliebetrieb* a v roce 1914 krátce suploval výuku vodního stavitelství. V letech 1914–18 sloužil v armádě. Po válce se vrátil zpět na místo konstruktéra na technice, kde se v roce 1921 habilitoval pro hydrologii. Po jistou dobu suploval přednášky z hydrodynamiky. V březnu roku 1926 byl jmenován řádným profesorem na brněnské technice, kde působil do roku 1939. V roce 1940 se stal profesorem na technice v Grazu, kde byl v roce 1944/45 rektorem. Po válce působil od roku 1949 v Argentíně na tucumánské univerzitě a od roku 1953 na univerzitě v San Juanu.

Schoklitsch je autorem několika rozsáhlých učebnic. V roce 1926 vydal knihu *Geschliebewegung in Flüssen und an Stauwerken*. V roce 1930 vyšla poprvé jeho kniha *Der Wasserbau*, která má téměř 1200 stran a byla později přeložena do angličtiny a španělštiny. V roce 1932 vydal poprvé učebnici *Der Grundbau*. Z roku 1937 je kniha *Kostenberechnung im Wasserbau und Grundbau*. V roce 1935 mu technika ve Vratislavi udělila čestný doktorát. **L:** DBE; Pogge VI, VII; Pill; MZA B 34 642 a 648.

B: 1926–39, profesor katedry vodních staveb I

Lothar Schrutka von Rechtenstamm (25. června 1881, Černovice – 22. února 1945, Vídeň) maturoval v roce 1899 na humanitním gymnáziu ve Vídni a poté studoval do roku 1903 na vídeňské univerzitě, kde byl v tom roce promován doktorem filozofie za práci *Quadratische Formen im kubischen Kreisteilungskörper*. Po jednoleté vojenské službě a působení ve vídeňské univerzitní knihovně se stal v roce 1905 asistentem matematiky na vídeňské technice. Toto místo zastával až do odchodu do Brna. V roce 1907 se habilitoval na univerzitě s prací *Auflösung linearer Quaternionengleichungen* a o rok později bylo jeho venia docendi přeneseno i na techniku. V roce 1912 byl jmenován mimořádným a v roce 1917 řádným profesorem matematiky na brněnské technice. V roce 1925 odešel na techniku do Vídně, kde jako profesor matematiky působil až do své tragické smrti při bombardování města.

Schrutka věnoval svoji pozornost aplikované matematice, numerickým výpočtům a teorii čísel. Je autorem učebnic *Theorie und Praxis des logarithmischen Rechenschiebers* (1911), *Elemente der höheren Mathematik* (1912), *Zahlenrechnen* (1923), *Leitfaden der Interpolation* (1941). **L:** Šišma; OBL; DBE; Pogge V–VII.

B: 1912–25, profesor matematiky

Hermann Ritter von Schullern-Schrattenhofen (24. července 1861, Innsbruck – 14. dubna 1931, Innsbruck) studoval v letech 1879–83 právo na univerzitě v Innsbrucku, kde v roce 1884 získal doktorát. Pracoval pak jako právník v Klagenfurtu, Bolzánu a Innsbrucku, kde se v roce 1889 habilitoval pro národní hospodářství na

univerzitě s prací *Untersuchungen über Begriff und Wesen der Grundrente*. Docenturu v roce 1892 přenesl na vídeňskou univerzitu, kde ji v roce 1895 rozšířil ještě o politickou ekonomii. Mimo to v letech 1889–99 učil na obchodních akademiích v Innsbrucku a ve Vídni, pracoval jako knihovník c. k. statistické ústřední komise a v období 1898–99 učil jako mimořádný profesor na orientální akademii ve Vídni. V letech 1899–1901 byl profesorem na brněnské technice. V letech 1901–15 byl profesorem nauky o národním hospodářství a statistiky na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde byl v letech 1903–05 rektorem. V roce 1904 mu byl udělen titul dvorního rady. Od roku 1915 učil na univerzitě v Innsbrucku, kde byl v roce 1922 zvolen rektorem.

Jeho první práce se zabývaly čistě teoretickými otázkami, postupně pak věnoval pozornost problematice historie zemědělství či zemědělské politiky. Řada prací je věnována rovněž genealogickým otázkám. Z jeho větších prací jmenujme *Die theoretische Nationalökonomie Italiens in neuester Zeit* (1891), *Das Kolonat in Görz und Gradisca ...* (1908), *Bemerkungen zur österreichischen Vermögensteuer* (1918) nebo učebnici *Grundzüge der Volkswirtschaftslehre* (1911). **L:** OBL.

B: 1899–1901, profesor právních věd a věd o státu

Alois Smetana (1863, Moravské Budějovice – ?) v letech 1881–86 studoval na technice v Brně strojírenství. Od roku 1886 působil v *První brněnské strojárně*, kde byl v roce 1901 jmenován zástupcem technického ředitele a v roce 1906 technickým ředitelem. 13. dubna 1918 byl jmenován profesorem na brněnské technice. V červnu však požádal ze zdravotních důvodů o dovolenou a na konci srpna téhož roku místo opustil a vrátil se zpět do praxe. **L:** MZA B 34 641; HDI (1926), str. 154.

B: 1918, profesor strojního kreslení a strojních součástí

Othmar Spann (1. října 1878, Altmannsdorf u Vídně – 8. července 1950, Neustift/Lafnitz) studoval ekonomii na univerzitách ve Vídni, Curychu a Tübingenu, kde promoval z politických věd v roce 1903. V letech 1903–07 pracoval v ústředí pro privátní péči ve Frankfurtu nad Mohanem. V roce 1907 se habilitoval na technice v Brně, kde byl v roce 1909 jmenován mimořádným a v roce 1911 řádným profesorem. Během války sloužil v armádě a již v prvním roce byl vážně zraněn. V roce 1919 odešel do Vídně jako profesor národního hospodářství a sociologie na univerzitě. V roce 1938 byl po obsazení Rakouska krátce uvězněn a žil už potom v ústraní. Od roku 1933 byl členem vídeňské akademie věd.

Spann v letech 1931–38 redigoval časopisy *Ständisches Leben* a *Zeitschrift für Volkswirtschaft*. V duchu platonického i středověkého realismu vybudoval koncepci universalismu. Z jeho děl uvedme alespoň některá z těch, která vyšla později ve více vydáních *Die Haupttheorien der Volkswirtschaftslehre* (1910), *Gesellschaftslehre* (1921), *Der wahre Staat* (1921) a *Kategorienlehre* (1924). **L:** DBE.

B: 1907–09, soukromý docent pro národní hospodářství a statistiku; 1909–19, profesor národního hospodářství a statistiky

Oskar Srnka (17. listopadu 1884, Jemnice – ?) studoval v letech 1896–1903 na zemské reálce ve Znojmě, poté v letech 1903–08 strojírenství a elektrotechniku na brněnské technice. Tam působil v letech 1908–21 jako asistent a adjunkt první katedry elektrotechniky. V roce 1912 získal doktorát za práci *Experimentelle Untersuchung von Einphasenwechselstromkommutatormotoren mit Seriencharakteristik auf Gegenstrom- und Nutzbremmung*. V říjnu roku 1915 se habilitoval a o rok později převzal některé přednášky jako honorovaný docent. Po první světové válce vyučoval od roku 1919 elektrotechniku pro stavební inženýry. V dubnu roku 1921 byl jmenován mimořádným a v lednu 1927 řádným profesorem třetí katedry elektrotechniky se

zaměřením na sdělovací techniku. Toto místo zastával až do roku 1945. Po válce žil v Bayreuthu. **L:** *MZA B 34 648*.

B: 1908–21, asistent a adjunkt elektrotechniky; 1915–21, soukromý docent pro elektrickou sdělovací techniku; 1916–21, honorovaný docent pro bezdrátovou telegrafii; 1919–21, honorovaný docent pro základy elektrotechniky; 1921–45, profesor elektrotechniky; 1940–41, honorovaný docent pro sdělovací techniku v dopravě, základy elektrotechniky

August Steinermaier (25. červen 1855, Murau ve Štýrsku – 14. říjen 1908, Brno) absolvoval v roce 1875 techniku v Grazu, kde byl ve školním roce 1880/81 asistentem silničního a železničního stavitelství. Pracoval pak jako inženýr ve vojenském námořnictvu a na mnoha železničních stavbách v celém Rakousku. Bezprostředně před příchodem do Brna byl vrchním inženýrem a ředitelem soukromé společnosti provozující železniční dráhu z Ústí nad Labem do Teplic. Od dubna roku 1899 byl až do své náhlé smrti (zemřel na malárii, kterou onemocněl na cestě v severní Africe) profesorem na brněnské technice. **L:** *MZA B 34 639*.

B: 1899–1908, profesor silničního a železničního stavitelství a stavby tunelů

Ludwig Stephinger (14. července 1868, Regensburg – 16. července 1941, Ebersberg) absolvoval humanitní gymnázium a věnoval se poté studiu teologie a filozofie. Pracoval jako novinář, později jako generální sekretář rýnského rolnického spolku. Začal pak studovat národohospodářské vědy v Mnichově a Freiburgu, kde v roce 1907 promoval. V roce 1909 se habilitoval na univerzitě v Tübingenu. V roce 1912 byl na této škole jmenován mimořádným profesorem národního hospodářství, statistiky a finančních věd. Od září roku 1921 až do února 1937 byl profesorem na brněnské technice. V penzi pak žil v Berlíně.

Stephinger se věnoval teorii i praxi národního hospodářství a statistiky. Z jeho prací uvedme *Die Geldlehre Adam Müllers, Wert und Geld, Grundsätze der Sozialisierung* nebo *Die Landwirtschaft in ihren Nebengewerben*. **L:** *Tagesbote 28. 2. 1937; MZA B 34 625*.

B: 1921–37, profesor národního hospodářství

Alfred Strnischtie (6. dubna 1884, Praha – 2. října 1966, Horn v Dolním Rakousku) studoval v letech 1896–1900 na nižších reálkách v Praze a v Brně a poté se věnoval studiu kresby a malby, které ukončil na akademii výtvarných umění v Mnichově v roce 1910. Od roku 1920 působil jako honorovaný docent a mimořádný profesor na technice v Brně. V březnu roku 1935 byl jmenován profesorem řádným. Na škole působil do roku 1945, kdy se v květnu dostal do tzv. pochodu smrti. Žil a pracoval pak ve Vídni. **L:** *MZA B 34 648*.

B: 1920–45, profesor figurálního a krajinářského kreslení a akvarelu

Valentin Teirich (1810, Praha – 1. června 1886, Vídeň) absolvoval v roce 1825 gymnázium v Praze a pak do roku 1831 studoval na filozofické a teologické fakultě pražské univerzity. Pracoval poté jako soukromý vychovatel. V roce 1841 získal na univerzitě ve Vídni doktorát a oprávnění k výuce na veřejných školách. Na konci 40. let byl suplentem na piaristickém gymnáziu ve Vídni. V roce 1849 se stal prvním soukromým docentem matematiky v historii vídeňské univerzity. V letech 1850–54 byl profesorem matematiky na brněnském technickém učilišti. Od roku 1854 působil jako ředitel na vídeňských reálkách. Byl Rytířem řádu Františka Josefa a školním radou.

Teirich je autorem několika středoškolských učebnic matematiky a statí věnovaných otázkám vyučování na středních školách. **L:** *Šišma*.

B: 1850–54, profesor elementární a vyšší matematiky

Heinrich Tietze (31. srpna 1880, Schleinz v Dolním Rakousku – 17. února 1964, Mnichov) maturoval v roce 1898 na gymnáziu ve Vídni a poté studoval na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1904 získal doktorát za práci *Eine ganze transzendente Funktion, welche keiner algebraischen Differentialgleichung genügt*. Získal stipendium, které mu umožnilo v dalším roce studovat na univerzitách v Berlíně a v Göttingenu. V roce 1908 se habilitoval na vídeňské univerzitě s prací *Über die topologischen Invarianten mehrdimensionaler Mannigfaltigkeiten*. V roce 1910 byl jmenován mimořádným a v roce 1913 řádným profesorem matematiky na brněnské technice. Během války sloužil na frontě. V roce 1919 odešel na univerzitu do Erlangenu a od roku 1925 působil na univerzitě v Mnichově. V roce 1950 byl penzionován, ale i v dalších letech na univerzitě přednášel. Od roku 1929 byl členem bavorské akademie věd, v roce 1959 byl jmenován dopisujícím členem akademie věd ve Vídni.

Tietze byl jedním z prvních německých matematiků, kteří se věnovali topologii a dosáhl v ní mimořádných výsledků. Jeho populárně psaná kniha *Gelöste und ungelöste mathematische Probleme aus alter und neuer Zeit* (1949), která byla přeložena do holandštiny a angličtiny, si získala čtenáře po celém světě. **L:** *Šišma; DBE; Pogge V–VII*.

B: 1910–19, profesor matematiky

Otto Raimund Tiller (24. října 1875, Vídeň – 16. června 1937, Brno) absolvoval reálku a v roce 1899 techniku ve Vídni. Poté začal svoji kariéru železničního inženýra v Tyrolsku. Postupně prošel celou řadou pozic během svého působení na stavbách různých železničních tratí. Od roku 1914 byl zaměstnancem dolnorakouských zemských drah a současně byl od února 1914 do ledna roku 1928 konstruktérem katedry železničního stavitelství na technice ve Vídni. Během první světové války suploval tři semestry katedru železničního stavitelství I. Od roku 1928 byl až do své smrti profesorem stejného oboru na brněnské technice. **L:** *MZA B 34 646; HDI (1937), str. 155–156*.

B: 1928–37, profesor silničního a železničního stavitelství

Oto Tkaný (10. dubna 1839, Brno – 1886, Brno) studoval na gymnáziu a poté na obchodním oddělení brněnského technického učiliště. V říjnu roku 1852 byl jmenován suplentem a 30. ledna 1854 profesorem obchodních oborů tohoto učiliště. V roce 1867 byl penzionován, protože jeho vzdělání neodpovídalo potřebám měnící se školy. **L:** *OESTA, kart. 1409*.

B: 1852–67, suplent a profesor obchodního účetnictví, kupeckých počtů, zbožiznalství, obchodního a všeobecného slohu

Anton Tomaschek (21. května 1826, Jihlava – 1891) studoval právo na olomoucké univerzitě, kterou ukončil v roce 1849 a poté byl velmi krátce právním praktikantem v Brně. V letech 1850–52 učil jako suplent na gymnáziu v Bratislavě. V roce 1852 odešel na vídeňskou univerzitu, kde studoval fyziku, ale také přírodní vědy. V roce 1853 vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z přírodopisu pro vyšší a matematiky pro nižší gymnázium. Stal se suplentem na gymnáziu v Gorici a v roce 1854 byl jmenován definitivním profesorem na gymnáziu v Cilli ve Štýrsku. V roce 1856 byl jmenován profesorem přírodopisu na gymnáziu ve Lvově. V roce 1863 byl po Kreilově smrti krátce pověřen provizorním vedením vídeňského ústředního ústavu pro meteorologii a zemský magnetismus. V roce 1870 přešel ze Lvova na gymnázium do Brna. V roce 1873 se stal honorovaným docentem na technice. 2. srpna 1880 byl jmenován mimořádným a v roce 1889 řádným profesorem.

Z jeho prací uvedme *Bemerkungen über die geologischen Verhältnisse der Umgebung von Görz* nebo *Über Culturen der Pollenschlauchzelle*. **L:** *Hell; MZA B 34 638*.

B: 1873–80, honorovaný docent pro botaniku a technické zbožíznalství; 1880–1891, profesor zoologie, botaniky a technického zbožíznalství

Emil Tranquillini (27. března 1884, Vídeň – ?) studoval v letech 1895–1902 na reálce ve Vídni a poté v letech 1902–07 na vídeňské technice. Již jako student byl ve školním roce 1906/07 jmenován pomocným asistentem a po ukončení studia se stal v roce 1908 řádným asistentem katedry historie stavitelství. Na tomto místě působil do svého jmenování v Brně. 19. prosince 1912 byl na základě disertace *Das Wiener Miethaus in der Renaissancezeit* promován doktorem technických věd. Kromě působení na vídeňské technice pracoval rovněž jako architekt. Od listopadu 1913 byl mimořádným a od března 1920 řádným profesorem na brněnské technice, kde působil do roku 1945. **L:** *MZA B 34 640 a 648*.

B: 1913–45, profesor technického kreslení, středověkého stavitelství a v letech 1917–33 i ornamentálního kreslení.

Gustav Ulrich (6. listopadu 1863, Klagenfurt – 13. května 1943, Brno) maturoval v Klagenfurtu na reálce. Pět let pak studoval chemii na technice ve Vídni. Po studiu působil ve vídeňském průmyslovém muzeu, následně v praxi. Byl chemikem a vedoucím oddělení u firmy *Ph. Haas & Söhne* v Ebergassingu a v továrně na výrobu barev v Biebrichu am Rhein. Poté pracoval od roku 1889 opět v muzeu a v roce 1890 se stal vedoucím oddělení ve firmě *Kalle & Co.* v Biebrichu. V roce 1899 byl jmenován učitelem chemie na textilním učilišti v Brně a v roce 1901 se stal soukromým docentem na brněnské technice. Když byla v roce 1908 na škole zřízena druhá katedra chemické technologie, tak byl na ni v roce 1909 jmenován. Místo profesora zastával do svého penzionování v roce 1934. Byl dopisujícím členem *Deutsche Gesellschaft der Wissenschaften und Künste*.

Je spoluautorem knih *Lehrbuch der chemischen Technologie der Gespinnstfasern* (1924), *Technologie der Wolle* (1938). **L:** *HDI 22* (1933), str. 344.

B: 1901–09, soukromý docent pro chemickou technologii térových barev; 1907–09 honorovaný docent pro chemickou technologii barev a vláken; 1909–34, profesor II. katedry chemické technologie

Franz Unferdinger (3. dubna 1833, Vídeň – 30. dubna 1890, Brno) studoval v letech 1846–50 na vídeňské polytechnice, v letech 1849–51 rovněž na univerzitě. V letech 1851–57 pracoval v pojišťovací společnosti v Terstu, v letech 1857–60 vyučoval matematiku a astronomii ve vojenském námořnictvu. V letech 1861–73 působil jako soukromý učitel, středoškolský učitel či neplacený asistent na technice ve Vídni. Na technice se v roce 1867 habilitoval a v roce 1871 mu byl udělen titul mimořádného profesora. Od roku 1873 byl až do své smrti profesorem na brněnské technice.

Unferdinger je autorem více jak 60 matematických prací, které se zabývají drobnými problémy z mnoha oblastí čisté i aplikované matematiky. **L:** *Šišma; Pogge III; Hell; Wurzbach*.

B: 1873–1890, profesor matematiky

Emil Waelsch (9. dubna 1863, Praha – 5. června 1927, Brno) po maturitě na reálce studoval od roku 1880 na technice a na univerzitě v Praze. V letech 1884–86 na univerzitách v Lipsku a Erlangenu, kde v roce 1888 získal doktorát za práci *Über das Normalensystem und die Centralfläche algebraischer Flächen insbesondere der Flächen 2. Ordnung*. V roce 1890 se habilitoval na pražské technice. Od roku 1895 byl mimořádným a od roku 1897 řádným profesorem matematiky na brněnské technice. V roce 1910 převzal vyučování geometrických předmětů a na brněnské technice působil až do své smrti.

Waelschova odborná práce je zaměřena na otázky geometrie a algebry. Velkou pozornost věnoval problémům binární analýzy, kterou se snažil aplikovat na řešení geometrických, algebraických i fyzikálních problémů. **L:** *Šišma; Pogge IV–VI*.

B: 1895–1910, profesor matematiky; 1910–27, profesor geometrie

August Walzel (1857, Brandýs nad Labem – 1918, Brno ?) v roce 1880 vykonal druhou státní zkoušku na stavebním odboru vídeňské techniky. Krátce nato začal pracovat u severozápadní dráhy, kde se stal postupně vrchním inženýrem a vedoucím konstrukční kanceláře pro stavbu mostů. Před příchodem do Brna tak měl více než dvacetiletou praxi. V Brně na technice nejprve suploval a v roce 1903 byl jmenován profesorem. Na škole působil až do své smrti. Je autorem práce *Reise-Erinnerungen aus den Vereinigten Staaten Nordamerikas* (1906). **L:** *MZA B 34 640*.

B: 1902–18, profesor stavby mostů

Josef Weinhold (1. května 1906, Mohelnice – 27. června 1994, Hannover) studoval v letech 1924–28 na technice v Brně a v letech 1929–38 zde byl asistentem profesora Girtlera. V roce 1933 získal doktorát za práci *Über die Kipplasten eines geraden Stabes, der gegen Querschnittsdrehung elastisch gestützt ist* a v roce 1938 se habilitoval. V letech 1939–40 byl referentem na říšském ministerstvu pro letectvo. Poté v Brně nejprve suploval a v letech 1942–45 byl mimořádným profesorem. Po válce působil v letech 1947–55 jako docent na inženýrské škole v Esslingenu ve Württembergu. V roce 1955 byl jmenován řádným profesorem nauky o stavebních materiálech a zkoušek materiálů na technice v Hannoveru. V roce 1974 byl penzionován.

Je autorem publikace *Zur Geschichte der Deutschen Technischen Hochschule in Brunn: Rückblicke und Vergleiche* (1991). **L:** *Pogge VII*.

B: 1929–38, asistent katedry teorie pružnosti a pevnosti; 1938–42, soukromý docent pro pružnost a pevnost; 1942–45, mimořádný profesor katedry teorie pružnosti a pevnosti (mechanika III)

Theodor Weiss (1833, Braunschweig – 1886, Brno) po maturitě na gymnáziu v Braunschweigu studoval v Berlíně a Lipsku. Od roku 1855 byl asistentem na polytechnice v Drážďanech, kde byl v roce 1865 jmenován řádným profesorem. V roce 1873 přijal jmenování na brněnské technice, kde působil od roku 1874 až do své smrti. Je autorem knih *Allgemeine Theorie der Feuerungsanlagen* (1862) a *Regeln und Formeln zur Construction und Berechnung der Grössenverhältnisse von Dampfgeneratoren abgeleitet an Experimenten* (1862). **L:** *Pogge III; OESTA, kart. 1409; Wurzbach*.

B: 1874–86, profesor strojírenství

Emil Wellner (12. července 1883, Plzeň – 3. dubna 1933, Brno) po maturitě na reálce studoval v letech 1900–05 na vídeňské technice, kde byl v letech 1905–07 asistentem u prof. K. Kobese. V letech 1908 až 1910 pracoval jako konstruktér u firmy *Petravič & Co.* ve Vídni. Od roku 1910 byl profesorem strojírenství na státní průmyslové škole v Brně. V roce 1915 získal na technice ve Vídni doktorát. Během války dva roky pracoval v rámci vojenské služby v Lublani. Po válce se stal honorovaným docentem na brněnské technice. V roce 1927 byl jmenován profesorem a na technice působil až do své smrti. **L:** *MZA B 34 642; HDI (1933), str. 142*.

B: 1921–27, honorovaný docent pro encyklopedii strojírenství; 1927–33, profesor strojírenského kreslení a strojních součástí

Georg Wellner (19. března 1846, Praha – 7. září 1909, Aue bei Velden) absolvoval v roce 1863 gymnázium na Starém Městě v Praze a poté studoval v letech 1863–67 strojírenské obory na pražské technice. Mnoho let pracoval ve strojních závodech v Praze

a ve Slaném. V roce 1876 byl jmenován mimořádným a v červnu 1880 řádným profesorem na technice v Brně. Při nepokojích v Brně v roce 1905 byl zraněn, přišel o oko a následně byl na konci března 1906 penzionován.

Wellner se zabýval především otázkami aerodynamiky a možnosti letecké dopravy. Z jeho četných prací uvedme alespoň *Über die Möglichkeit der Luftschiffahrt* (1880) a posmrtně vydanou knihu *Die Flugmaschinen* (1909). **L:** *Hell; Pill; DBE*.

B: 1876–86, profesor teoretické nauky o strojích a teoretického strojírenství; 1886–99, profesor strojírenství; 1899–1906, profesor nauky o strojích a strojírenství II (tepelné motory)

Rudolf Weyrich (19. ledna 1894, Witten an der Ruhr – 14. května 1971, Bonn) studoval v letech 1912–21 na univerzitě ve Vratislavi, kde v roce 1922 získal doktorát za práci *Beiträge zur Theorie der Kurven konstanter geodätischer Krümmung auf krummen Flächen*. Od roku 1921 byl asistentem teoretické fyziky na univerzitě v Marburgu, kde se v roce 1923 habilitoval s prací *Über Nullösungen in der Variationsrechnung*. V prosinci roku 1924 byl pověřen suplováním matematiky na brněnské technice a o rok později byl jmenován mimořádným profesorem s charakterem řádného profesora. Řádným profesorem byl jmenován v roce 1930. Po smrti profesora Waelsche a odchodu profesora Kramese suploval deskriptivní geometrii. Na technice v Brně učil do roku 1945. Po válce působil jako docent v letech 1948–50 na technice v Braunschweigu a pak v období let 1950–58 byl profesorem na univerzitě v Istanbulu, kde mu byl v roce 1963 udělen čestný doktorát.

Značná část Weyrichových prací se zabývá fyzikálními problémy z oblasti elektromagnetismu. I jeho matematické práce jsou věnovány problémům, které vychází bezprostředně z řešení fyzikálních otázek. Je tomu rovněž v případě monografie *Die Zylinderfunktionen und ihre Anwendungen* (1937). **L:** *Šišma; Pogge VI, VII*.

B: 1925–45, profesor matematiky

Anton Winckler (3. srpna 1821, Riegel u Freiburgu im Breisgau – 30. srpna 1892, Maria Schutz) studoval do roku 1844 na polytechnice v Karlsruhe a poté krátce na univerzitě v Berlíně. Doktorát filozofie získal na univerzitě v Kielu. V letech 1847–51 byl asistentem matematiky a geodézie na technice v Karlsruhe. V březnu roku 1853 byl jmenován profesorem na brněnském technickém učilišti. V letech 1859–66 byl profesorem vyšší matematiky na technice v Grazu a poté byl až do roku 1891 profesorem téhož předmětu na technice ve Vídni. V 60. letech 19. století se významným způsobem podílel na reorganizaci technik v Grazu a v Brně.

Winckler je autorem asi 60 prací, které jsou věnovány diferenciálnímu a integrálnímu počtu a zejména teorii lineárních diferenciálních rovnic. V roce 1868 vyšla jeho učebnice *Differential- und Integralrechnung*. Společně s S. Spitzerem vydal *Ueber die Integration linearer Differentialgleichungen zweiter Ordnung mittelst einfacher Quadraturen* (1876), *Aeltere und neuere Methoden, lineare Differentialgleichungen durch einfache bestimmte Integrale aufzulösen* (1879) a *Die Integration linearer Differentialgleichungen* (1881). **L:** *Pogge II–IV; Šišma*.

B: 1853–59, profesor praktické geometrie a situačního kreslení

Camillo Worliczek (18. července 1892, Moravský Krumlov – 1951) studoval v letech 1903–10 na zemské reálce v Brně, kde v roce 1910 maturoval. Poté ještě v roce 1912 vykonal maturitu na gymnáziu ve Vídni. V letech 1910–19 studoval na vysoké škole zemědělské ve Vídni a současně v letech 1912–19 studoval právo na univerzitách ve Vídni a v Innsbrucku. V roce 1919 získal ve Vídni titul zemědělského inženýra a v témže roce byl v Innsbrucku jmenován doktorem práv. Za práci *Das Problem des Staatswaldes* byl v roce 1920 promován doktorem státních věd. Od roku 1922 byl pověřen vedením *Deutsche Bodenverkehrsgenossenschaft* v Praze. V roce 1929

se habilitoval na německé univerzitě v Praze, kde působil rovněž jako honorovaný docent. K 1. říjnu 1937 byl jmenován mimořádným profesorem na brněnské technice. Od ledna do července roku 1939 suploval národní hospodářství na technice a na univerzitě v Praze. Na počátku roku 1940 byl pověřen komisařskou správou vysoké školy zemědělské v Brně. Na brněnské technice působil do roku 1945.

Je např. autorem prací *Grundlagen, Grundgedanken und Kritik der tschechoslowakischen Bodenreform* (1925), *Das Recht des Landwirten in der Tschechoslowakischen Republik* (1927). **L:** *MZA B 34 648*.

B: 1937–45, profesor národního hospodářství a statistiky

Karl Zickler (18. září 1860, Karlovy Vary – 20. srpna 1933, Brno) maturoval v roce 1877 na reálce v Chomutově a poté studoval čtyři roky na technice v Praze. Navštěvoval rovněž přednášky na univerzitě a v roce 1881 vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a fyziky. Dva roky působil na středních školách v Praze a v Bielsku. V roce 1884 se stal asistentem nově zřízené katedry elektrotechniky na technice ve Vídni. V roce 1890 se habilitoval pro elektromagnetismus a výpočet dynam a současně byl jmenován konstruktérem katedry. V roce 1891 byl jmenován mimořádným a v roce 1895 řádným profesorem na technice v Brně. V roce 1902 stál u zřízení prvního elektrotechnického oddělení na rakouských vysokých školách. V roce 1930 byl penzionován. Ve školním roce 1916/17 mu byl udělen titul dvorního rady. Z jeho knih uvedme alespoň dvousvazkovou učebnici *Lehrbuch der allgemeinen Elektrotechnik für Studierende der Elektrotechnik an technischen Hochschulen und für Elektroingenieure* (1906, 1910). **L:** *MZA B 34 638; Pogge VII; HDI (1930), str. 267–269; (1933), 316*.

B: 1891–1930, profesor elektrotechniky

Anton Zoebel (6. ledna 1852, Brno – 25. červen 1902, Vídeň) absolvoval I. německé gymnázium v Brně a poté studoval od roku 1872 na vysoké škole zemědělské ve Vídni. Pak pokračoval ve studiu přírodovědných předmětů na univerzitě a na technice. V roce 1876 získal oprávnění vyučovat zemědělské předměty na středních školách a ve stejném roce získal i doktorát filozofie. V témže roce byl jmenován učitelem na zemědělské střední škole v Novém Jičíně. 21. prosince 1886 byl jmenován profesorem zemědělství na technice v Brně. Na tomto místě pracoval až do své smrti, která přišla náhle při služební cestě.

Jeho vědecká práce se zabývala především anatomií a fyziologií kulturních rostlin. Patřil k zakladatelům pokladen *Reiffeisen* v Rakousku a byl organizátorem svazu německých rolníků na Moravě. **L:** *Hell; OESTA, kart. 1409; Pill; MZA B 34 637*.

B: 1886–1902, profesor zemědělství

Karl Zulkowsky (7. dubna 1833, Vítkovice – 23. prosince 1908, Praha) studoval na polytechnice ve Vídni chemické obory. Na škole pak pět let působil jako asistent chemické technologie. V letech 1860–65 pracoval jako správce hutí a ředitel. Od roku 1869 suploval chemickou technologii na brněnské technice, kde byl v roce 1870 jmenován řádným profesorem. V roce 1887 odešel na pražskou německou techniku, kde působil až do svého penzionování v roce 1904. V roce 1898 byl jmenován dvorním radou.

Zulkowsky patřil mezi první odborníky v Rakousku, kteří se začali zabývat výrobou portlandského cementu. Jeho odborné práce se zabývaly mnoha oblastmi chemické technologie. Jmenujme alespoň *Zur Erhärtungstheorie des natürlichen und künstlichen hydraulischen Kalkes* (1898). **L:** *Pogge III–V; Hell; Technische Blätter, 39 (1907), str. 201–203; Stark*.

B: 1870–87, profesor chemické technologie

3.2 Soukromí a honorovaní docenti

Anton Altrichter (4. února 1882, Smilov – 30. května 1954, Meitzendorf/Thüringen) maturoval v roce 1902 na gymnáziu v Jihlavě a poté studoval historii, geografii a germanistiku na univerzitách v Praze a ve Vídni, kde v roce 1906 získal doktorát za práci *Besiedlungsgeschichte der Iglauer Sprachinsel*. Působil pak jako gymnaziální učitel v Černovicích, Brně, Ostravě a od roku 1909 v Jihlavě. V roce 1926 byl jmenován ředitelem gymnázia v Mikulově a v roce 1933 v Brně. Od roku 1937 pracoval na zemském školním úřadě. Dva roky byl ředitelem brněnské univerzitní knihovny. Jeho odborné práce se věnovaly především historii Jihlavska. Např. *Aus dem Schatzberg. Sagen und Märchen aus der Iglauer Sprachinsel, Dörferbuch der Iglauer Sprachinsel*. **L:** *Pill; Sturm*.

B: 1937–39, honorovaný docent pro rakouskou historii a pomocné vědy historické; 1941–45, honorovaný docent pro historii východního prostoru

Friedrich Ritter von Arbter (15. června 1837, Tarnov v Haliči – ?) studoval na gymnáziu v Brně a poté na Tereziánské akademii ve Vídni a do roku 1859 právo na vídeňské univerzitě. Působil v mnoha funkcích ve státní správě. V roce 1878 byl jmenován zemským soudním radou v Brně. Zabýval se dějinami kultury, heraldikou, numismatikou, stenografií a lingvistikou. **L:** *Hell, sv. 2*.

B: 1875–80, učitel stenografie

Josef Auspitz Viz profesori

Karl Bartosch Narodil se 12. října 1900 v Bílovci.

B: 1925–39, asistent strojního kreslení a strojních součástek, 1940–42, strojního kreslení, 1942–44, pístových strojů; 1940, 1943–45, honorovaný docent pro stavbu přístrojů

Stephan Bauer (20. května 1865, Vídeň – 15. listopadu 1934, Basilej) studoval právo na univerzitách ve Vídni, Francii, Velké Británii a USA. Ve Vídni získal v roce 1889 doktorát. V letech 1892–99 byl sekretářem a statistikem u obchodní a živnostenské komory v Brně. V roce 1899 přijal profesuru v Chicagu, ale v témže roce byl jmenován profesorem národního hospodářství na univerzitě v Basileji. Jeho odborné práce se zabývaly především pracovními podmínkami. Byl redaktorem časopisů *Bulletin des internationalen Arbeitsamtes, Die Zukunft der Arbeit*. **L:** *DBE; Sturm; OBL*.

B: 1894–99, soukromý docent pro politickou ekonomii a statistiku

Friedrich Benze (23. září 1873, Vídeň – 18. února 1940, Brno) po maturitě na gymnáziu v Bratislavě studoval do roku 1898 na univerzitě ve Vídni, kde v tom roce získal doktorát za práci *Die arithmetische Theorie der algebraischen Größen und die Gruppentheorie als Wurzeln der algebraischen Auflösung der Gleichungen*. Od roku 1900 byl asistentem a po roce 1909 adjunktem na brněnské technice. Jeho místo adjunkta bylo zrušeno v roce 1925. Od roku 1906 byl honorovaným docentem předmětů, které tvořily důležitou součást pojistné technických kurzů na brněnské technice. **L:** *Šišma*.

B: 1900–25, asistent a adjunkt matematiky; 1906–39, honorovaný docent pro teorii pravděpodobnosti a matematickou statistiku

Eugene Billaudeau Ředitel jazykové školy Berlitz v Brně. Po první světové válce vyučoval francouzský jazyk na české technice v Brně.

B: 1913–14, učitel francouzského jazyka

Johann von Bobretzky Narodil se 15. května 1902 v Brně; od března 1942 sloužil v armádě.

B: 1934–38, pomocná vědecká síla pro nauku o katastru; 1938–44, asistent geodézie II; 1940, honorovaný docent pro fotogrammetrii, reprodukční techniku, trigonometrii a geodetická měření a početní cvičení; 1941–45, honorovaný docent pro reprodukční techniku

Karl Böhm Ředitel vyšší obchodní školy v Brně, zemřel na konci září 1910

B: 1902–10, honorovaný docent účetnictví

Robert Bortsch Viz profesoři

Otto Braun Báňský inspektor *Rosické důlní společnosti*.

B: 1929–39, honorovaný docent pro vyměrování podzemních prostorů

Bertold Bretholz (9. července 1862, Příbor – 27. listopadu 1936, Brno) po absolvování gymnázia v Bielsku studoval od roku 1881 historické a právní vědy na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1885 získal doktorát a o dva roky později vykonal státní archivářské zkoušky. V roce 1892 byl ustanoven moravským zemským historiografem, v roce 1895 převzal městský archiv a v roce 1897 přešel do Moravského zemského archivu, jehož ředitelem byl v letech 1899–1926. V roce 1926 byl penzionován. Od roku 1909 byl honorovaným docentem na brněnské technice, od školního roku 1910/11 s titulem mimořádného profesora. Bretholzovy historické práce jsou věnovány Moravě a Brnu. Jmenujme alespoň *Geschichte der Stadt Brünn* (1911), *Geschichte Böhmens und Mährens bis zum Aussterben der Przemysliden* (1912), *Geschichte Böhmens und Mährens* (1921–24). **L:** *Sturm; Pill; OBL; DBE*.

B: 1909–37, honorovaný docent pro rakouskou historii a pomocné vědy historické

Eugen Buchta (8. října 1887, Brno – ?) studoval právo na univerzitě ve Vídni a rovněž pojistnou techniku na vídeňské technice.

B: 1940, honorovaný docent pro pojistné právo

Johann Anton Cargnelli Emeritní profesor stavovské akademie; zemřel v roce 1856.

B: 1850–56, učitel italského jazyka a literatury

Rudolf Czepek Viz profesoři

Franz Czermak První soukromý docent v historii brněnské techniky.

B: 1857–62, asistent všeobecné chemie; 1862–69, soukromý docent pro analytickou chemii

Erich Deabis (15. října 1885, Brno – ?) maturoval v roce 1905 na gymnáziu v Brně a poté studoval právo na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1912 získal doktorát. Od roku 1914 pracoval v Úrazové dělnické pojišťovně pro Moravu a Slezsko, kde byl od roku 1936 zástupcem ředitele a na počátku války již ředitelem.

B: 1938–39, honorovaný docent pro privátní pojištění; 1939–40, honorovaný docent pro sociální pojištění

Josef Dell Viz profesoři

Hugo Ditz (14. října 1876, Poštorná – 3. září 1942, Lodž) studoval v letech 1894–98 chemii na technice ve Vídni, kde v roce 1902 získal doktorát. V letech 1898–1904 byl asistentem a poté adjunktem na brněnské technice. V roce 1904 se habilitoval pro

chemickou technologií s prací *Bildung und Zusammensetzung des Chlorkalks*. V roce 1908 byl pověřen suplováním profesury chemické technologie na pražské technice, v roce 1910 byl jmenován mimořádným profesorem a v letech 1917–38 byl řádným profesorem chemické technologie a anorganické chemie. V roce 1941 byl deportován do Lodže, kde o rok později zemřel.

Dítkovy vědecké práce jsou věnovány nejrůznějším oblastem chemické technologie, anorganické chemie a chemicko-technické analýzy. **L:** *Sturm; Birk; Pogge V–VII*.

B: 1898–1908, asistent a adjunkt chemické technologie; 1904–10 soukromý docent pro chemickou technologii

Josef Konstantin Dubail Emeritní profesor stavovské akademie; zemřel v roce 1866.

B: 1850–66, učitel francouzského jazyka a literatury

Richard Ehrenfeld (27. srpna 1877, Nový Jičín – 14. července 1909) studoval v letech 1895–99 na brněnské technice, kde byl v roce 1901 promován jako vůbec první na škole doktorem technických věd za práci *Einwirkung von naszierendem Chlor auf Proteinstoffe* a poté působil jako asistent a soukromý docent. Pracoval krátce jako zemský soudní chemik v Brně. Z jeho četných prací je možno jmenovat historickou studii *Grundriss einer Entwicklungsgeschichte der chemischen Atomistik, zugleich Einführung in das Studium der Geschichte der Chemie* (1906). **L:** *Sturm; OBL; Pogge V*.

B: 1899–09, asistent a adjunkt všeobecné a analytické chemie; 1904–09, soukromý docent pro analytickou chemii; 1908–09, honorovaný docent pro analytickou chemii I. a II. kurz

Hermann Epler (7. dubna 1830, Sobotiště na Slovensku – ?) studoval v letech 1847–51 na vídeňské polytechnice. Od roku 1852 pracoval u Severní dráhy císaře Ferdinanda. V roce 1875 se habilitoval na brněnské technice. V té době byl vrchním inženýrem a přednostou brněnské železniční stanice. **L:** *Hell*.

B: 1875–93, soukromý docent pro techniku železničního provozu

Karl Faigl (4. července 1880, Brno – 27. prosince 1944, Brno) maturoval v roce 1898, poté studoval rok ve Vídni na technice a v letech 1899–1902 na filozofické fakultě, kde v roce 1926 získal doktorát. V letech 1905–28 byl profesorem na gymnáziu ve Znojmě (přítom v letech 1914–21 sloužil v armádě a byl v ruském zajetí) a od roku 1928 učil na gymnáziu v Brně. Na brněnské technice působil od roku 1929 jako honorovaný docent předmětů, které hrály důležitou roli při přípravě budoucích středoškolských profesorů. Je autorem knihy *Ganzheit und Zahl* (1926). **L:** *Sturm; MZA B 34 700*.

B: 1929–44, honorovaný docent pro filozofické základy přírodních věd, pedagogiku a základy filozofie; 1941–42, soukromý docent pro filozofické základy přírodních věd

Ernst Fanta (26. května 1878, Vídeň – 7. listopadu 1939, Sao Paulo) navštěvoval v letech 1888–96 gymnázium ve Vídni a poté studoval do roku 1900 matematické předměty na vídeňské univerzitě. V roce 1900 získal doktorát za práci *Beweis, dass jede lineare Funktion, deren Koeffizienten dem kubischen Kreisteilungskörper entnommene, ganze teilerfremde Zahlen sind, unendlich viele Primzahlen dieses Körpers darstellt*. Ve školním roce 1901/02 studoval na univerzitě v Göttingenu. Od roku 1902 pracoval v jednom z vídeňských pojišťovacích ústavů, kde se postupně vypracoval na hlavního matematika. Od roku 1906 byl honorovaným docentem na brněnské technice, kde se v roce 1910 habilitoval s prací *Eine Rekursionsformel für durchschnittliche Prämiensreserven*. V roce 1918 mu byl udělen titul mimořádného profesora. Po válce činnost v Brně ukončil a habilitoval se na vídeňské technice, kde přednášel jako

soukromý i honorovaný docent pojistnou matematiku. Ve Vídni byl přitom postupně ředitelem několika pojišťoven. V březnu roku 1939 emigroval do Brazílie, kde brzy poté zemřel.

Fanta je autorem několika prací, které se věnují otázkám životního pojištění. V roce 1932 vydal knihu *Die Betriebsgrundlagen der Lebensversicherung*, dlouhou dobu byl redaktorem časopisu *Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft*.
L: *Šišma*.

B: 1906–19, honorovaný docent pro pojistnou matematiku; 1910–20 soukromý docent pro matematiku a její aplikace v pojišťovnictví

Siegfried Feitler (28. července 1859, Kaplice – 12. dubna 1920, Vídeň) studoval chemii v letech 1879–89 na univerzitách ve Vídni, Heidelbergu a Tübingenu, kde získal v roce 1889 doktorát za práci *Molecularvolumina einiger Substituierter Producte aromatischer Kohlenwasserstoffe*. Od roku 1890 byl asistentem a v období 1893–98 docentem na brněnské technice. V letech 1895–98 učil na vyšší obchodní škole v Brně. Od roku 1898 byl profesorem zbožíznalství na vídeňské exportní akademii a od roku 1919 působil jako profesor na vysoké škole obchodní ve Vídni. Současně byl docentem fyzikální chemie na vídeňské technice. V roce 1919 mu byl udělen titul dvorního rady.

L: *Sturm; OBL; DBE; Pogge IV*.

B: 1890–95, asistent chemické technologie; 1893–98, soukromý docent pro fyzikální a teoretickou chemii

Karl Fiedler (19. května 1904, Brno – 14. února 1986, Cham) studoval v Brně v letech 1914–18 na reálném gymnáziu a v letech 1918–22 na obchodní akademii, kde v roce 1922 maturoval. V letech 1927–29 absolvoval na technice v Praze kurz pro přípravu učitelů obchodních škol. V roce 1929 vykonal státní zkoušku ze stenografie. V roce 1930 získal oprávnění vyučovat na obchodních akademiích. Ve školním roce 1929/30 byl suplentem, v letech 1931–34 provizorním učitelem a od roku 1935 profesorem brněnské obchodní akademie. Později byl ředitelem obchodní akademie v Jihlavě. Po roce 1946 učil na reálce v Chamu. **L:** *MZA B 34 700*.

B: 1941–42, učitel stenografie

Alois Fietz Viz profesori

Moriz Filepek (Moritz Filipek) (13. července 1855, Svitavy – ?) absolvoval gymnázium a poté studoval na technice a na univerzitě ve Vídni, kde získal oprávnění vyučovat matematiku a fyziku na středních školách. Od října 1882 byl asistentem na brněnské technice, ve školním roce 1887/88 vykonal zkušební rok na gymnáziu v Brně. Od roku 1889 byl zaměstnancem poštovního a telegrafního ředitelství v Brně. V roce 1902 dosáhl postavení vrchního stavebního komisaře a v roce 1905 byl jmenován stavebním radou. **L:** *Hell, nové vydání, sv. 2*.

B: 1882–88, asistent fyziky; 1910–20, honorovaný docent pro telegrafii a telefonii

Ernst Fischer Viz profesori

Robert Folgner

B: 1917–39, pomocná vědecká síla a asistent chemické technologie; 1938–39, honorovaný docent pro základy textilní technologie

Jaroslav Frana (Jaro Frain) (16. března 1896, Brno – ?) do roku 1914 studoval na průmyslové škole v Brně. Po první světové válce navštěvoval brněnskou techniku, kde v roce 1929 vykonal druhou státní zkoušku a již od roku 1928 byl asistentem. V roce 1937 získal doktorát za práci *Studien zum Brünner Theaterwettbewerb*. **L:** *MZA B 34 644*.

B: 1928–30 asistent technického kreslení, 1931–40 užitkových staveb, 1940–43 projektování staveb III; 1941–42, honorovaný docent pro nauku o budovách

Karl Frenzel Viz profesoři

Felix Freude Knihovnik německé techniky v Brně od školního roku 1903/04. Zemřel v Brně 13. února 1935.

B: 1910–35, soukromý docent pro historii německé literatury

Robert Freude (1873, Brno – 31. března 1937) po absolvování brněnské techniky pracoval jako zeměměřič. Od roku 1902 působil na Moravském zemském stavebním úřadě, později jako vrchní zeměměřičský rada. Podílel se zejména na regulaci moravských řek. **L:** *HDI (1937)*, str. 128–129.

B: 1929–37, honorovaný docent pro zeměměřičské předpisy

Franz Frimmel Viz profesoři

Otto Fuchs (6. června 1881, Praha – ?) studoval strojírenství na technice v Praze, kde v roce 1912 získal doktorát. Po studiu pracoval jako inženýr v *Ringhofferových závodech* v Praze. Od roku 1911 byl asistentem a od roku 1912 adjunktem na brněnské technice. V roce 1913 se habilitoval. **L:** *MZA B 34 688*.

B: 1911–37, asistent a adjunkt mechanické technologie; 1913–39, soukromý docent pro mechanickou technologii konstrukčních materiálů

Walter Fuchs (8. června 1891, Vídeň – 30. srpna 1957, Aachen) v roce 1909 maturoval na humanitním gymnáziu ve Vídni a poté studoval v letech 1909–14 chemii na vídeňské univerzitě. Studium zakončil v roce 1914, kdy získal doktorát za práci *Ueber Bromierung aromatischer Amine*. V letech 1914–19 sloužil v armádě a poté byl asistentem prof. Höniga v Brně. Roku 1920 se habilitoval pro organickou chemii. V roce 1923 mu byla udělena dovolená a studoval na univerzitě v Berlíně. Po roce 1926 pracoval v institutu na výzkum uhlí v Mülheim-Ruhr. V roce 1931 byl jmenován řádným profesorem a ředitelem chemického institutu na technice v Aachenu. Po roce 1933 musel školu opustit, v letech 1933–35 působil na univerzitě v New Brunswick a v letech 1935–42 na State College v Pensylvánii. Od roku 1949 byl až do své smrti opět řádným profesorem na technice v Aachenu.

Z celé řady vědeckých prací uvedme knihy: *Der gegenwärtige Stand des Gärungsproblems* (1922), *Die Chemie des Lignins* (1926), *Die Chemie der Kohle* (1931) nebo *When the oil wells run dry* (1946). **L:** *MZA B 34 644; Pogge VI, VII*.

B: 1919–26, asistent organické, agrikulturní a potravinářské chemie; 1920–30, soukromý docent pro organickou chemii

Julius Fürstenau Viz profesoři

Hugo Fux Edler von Volkwart (27. října 1873, Nový Jičín – 13. června 1951, Dettingen ve Württembersku) absolvoval gymnázium a poté studoval právo na vídeňské univerzitě, kde v roce 1896 dosáhl doktorátu práv. Pracoval pak na finanční prokuratuře v Brně. V roce 1920 byl jmenován vrchním finančním radou, v roce 1924 ministerským radou. V roce 1903 se na brněnské technice habilitoval a jako soukromý a honorovaný docent tam působil až do druhé světové války. V době první světové války sloužil více než čtyři roky v armádě. **L:** *Sturm; MZA B 34 642*.

B: 1903–39, soukromý docent pro soudní řízení v městských právních záležitostech; 1903–39 honorovaný docent pro základy rakouské ústavy a nauky o státní správě, pro zákony o pozemkových knihách a pro železniční právní předpisy

Rudolf Gold Revírní báňský úředník.

B: 1929–37, honorovaný docent pro báňské zákony

Hans Göttlicher

B: 1930–39, asistent pro betonové konstrukce; 1940–44, asistent železobetonových konstrukcí; 1942–43, soukromý docent (v seznamu přednášek není uvedeno pro jaký obor)

Georg Grasser (23. září 1883, Graz – ?) studoval v letech 1903–09 na technice a na univerzitě v Grazu, kde v roce 1909 získal doktorát. Od roku 1919 byl soukromým docentem na brněnské technice, v roce 1921 se habilitoval na technice ve Vídni pro chemii koželužnictví. V roce 1926 byl jmenován hostujícím profesorem na univerzitě v japonském Sapporu. Roku 1932 byl penzionován a žil v Mnichově. **L:** *Sequenz; Pogge VI.*

B: 1919–22, soukromý docent pro chemii koželužnictví a koželužny

Adolf Gröger (6. června 1868, Vídeň – 3. srpna 1918, Brno) studoval chemii na technice v Brně. Poté pracoval v řadě cukrovarů, naposledy jako hlavní chemik ve Skenově cukrovaru v Přerově. Od roku 1907 řídil vlastní obchodní chemickou laboratoř v Brně a současně se stal od září toho roku soukromým docentem na brněnské technice, od roku 1915 s titulem mimořádného profesora. Od roku 1913 byl pověřen přednáškami i jako honorovaný docent.

Je autorem řady analytických, technologických a provozních prací z oblasti získávání řepného cukru. Společně s prof. Donathem napsali *Kurzgefasstes Lehrbuch der Spiritusfabrikation* (1908). **L:** *Sturm; OBL.*

B: 1907–18, soukromý docent pro cukrovarnictví; 1913–18, honorovaný docent pro encyklopedii technické chemie

Robert Hamburger (18. srpna 1875, Olomouc – ?) maturoval v roce 1893 na gymnáziu v Olomouci a poté studoval v letech 1893–95 na technice ve Vídni. Po roční vojenské službě pokračoval od roku 1896 do roku 1902 (mezitím dva roky pracoval v továrně svého otce) ve studiu na technice v Brně, kde získal v roce 1907 doktorát za práci *Die Regelung von Gasmaschinen durch warme Luft*. V letech 1902–03 pracoval v *Královopolské strojárně* v Brně. Od dubna 1903 do září 1908 byl konstruktérem, od října roku 1905 do konce roku 1906 suplentem II. katedry nauky o strojích a strojírenství. Od roku 1905 byl honorovaným docentem. Pracoval pak jako vrchní inženýr v *První brněnské strojárně*. **L:** *MZA B 34 573.*

B: 1903–08, konstruktér II. katedry nauky o strojích a strojírenství; 1905–08, 1909–12, honorovaný docent pro některé přednášky z mechaniky a strojírenství

Hans Hammer (9. června 1864, Vídeň – 20. ledna 1905, Brno) studoval medicínu na univerzitě v Praze, kde získal v roce 1887 doktorát a od roku 1889 byl asistentem ústavu pro hygienu. Od roku 1894 byl primářem a prosektorem brněnské zemské nemocnice. V roce 1895 se habilitoval a v roce 1900 získal titul mimořádného profesora na brněnské technice. **L:** *Sturm; OBL; MZA B 34 573.*

B: 1895–1905, soukromý a od roku 1898 i honorovaný docent pro hygienu a bakteriologii

Robert Hanker Viz profesoři

Alfred Haussner Viz profesoři

Alfred Hawranek Viz profesoři

Ottokar Heinisch Viz profesoři

Franz Heintl (5. ledna 1880, Pěčín – 14. února 1950, Vídeň) v roce 1899 maturoval na reálce v Plzni. V roce 1907 absolvoval techniku v Praze a v roce 1913 na ní

získal doktorát za práci *Untersuchung an Dampfstrahlapparaten*. V letech 1907–09 byl konstruktérem v *Ringhofferově továrně* na Smichově, poté byl půl roku asistentem na technice v Berlíně. Od 1. října 1909 byl konstruktérem a honorovaným docentem na technice v Brně. Po udělení doktorátu přešel na pozici adjunkta. Během války sloužil v armádě. V roce 1918 mu byl udělen titul mimořádného profesora, ale v roce 1920 odešel do Vídně, kde si v roce 1922 otevřel vlastní konstrukční kancelář, která dosáhla mimořádných úspěchů a získala mnoho patentů (např. Heintlův přehříváč s dvoustupňovým ohříváním vody). Je autorem např. práce *Untersuchungen an Dampfstrahlapparaten* (1937). **L:** *Sturm*; *OBL*; *DBE*; *MZA B 34 642*.

B: 1909–20, konstruktér a od roku 1913 adjunkt II. katedry strojírenství; současně honorovaný docent pro encyklopedii strojírenství

Viktor Heissler (26. listopadu 1901, Lomnice u Rýmařova – ?) byl později profesorem deskriptivní geometrie na technice v Hannoveru. Je autorem učebnice *Kartographie* (1962).

B: 1936–40, asistent geodézie a sférické astronomie; 1940, honorovaný docent pro kreslení plánů, topografické kreslení, kreslení geodetických přístrojů a historii zeměměřičství; 1940–43, asistent I. katedry geodézie

Walter Hermann Profesor státní průmyslové školy; narozen 22. září 1906 v Ústí nad Labem.

B: 1936–40, asistent fyzikální chemie a elektrochemie; 1943–45, honorovaný docent pro technickou chemii

Hugo Herz Zemský soudní rada. Je dodnes znám svým zájmem o problematiku domácí práce v textilním průmyslu. Viz *Die Heimarbeit und der Notstand der Heimarbeiter in der mährischen Textilindustrie* (1904).

B: 1903–19, soukromý docent pro národohospodářskou politiku a statistiku, od školního roku 1908/09 s titulem mimořádného profesora; 1908–16, honorovaný docent pro obchodní, směnečné a námořní právo

Max Herzog (22. dubna 1894, Šternberk – 6. března 1956, Graz) studoval v letech 1905–12 na reálce ve Šternberku a od školního roku 1912/13 na brněnské technice. Po válce mohl ze zdravotních důvodů ve studiu pokračovat až od roku 1920. V roce 1922 vykonal první státní zkoušku ze stavebního inženýrství, v roce 1923 ukončil studium zeměměřičství. V letech 1924–27 pokračoval ve studiu stavebních oborů, stal se asistentem profesora Kresníka, za kterého v letech 1926–28 suploval. Od října roku 1935 na škole působil jako konstruktér. V červnu roku 1937 byl promován za práci *Beitrag zum hydraulischen Grundbruch*. Od roku 1938/39 byl pověřen konáním přednášek z různých oborů vodního stavitelství, ale profesorem jmenován nebyl. Během války se v Brně habilitoval a po válce byl soukromým docentem vodních staveb na technice v Grazu. Společně s profesorem Schoklitschem napsal několik knih věnovaných zakládání staveb a vodnímu stavitelství. **L:** *Sturm*; *MZA B 34 646*.

B: 1925–40, asistent a konstruktér I. katedry pro vodní stavby; 1940, honorovaný docent pro městské inženýrské stavitelství a silniční stavitelství; 1940–45, honorovaný docent zemědělských vodních staveb a meliorací; 1942–45, soukromý docent pro vodní stavby; 1942–43, asistent II. katedry vodních staveb

Hans Hohn

B: 1922–26, honorovaný docent pro nauku o státním účetnictví

Josef Holluta Viz profesoři

Max Hönl Viz profesoři

Ferdinand Hrach Viz profesori

Alexander Hrych Viz profesori

Karl Hucce B: 1942–45, honorovaný docent pro dějiny pravěku

Hugo Iltis (11. dubna 1882, Brno – 22. června 1952, Fredericksburg v USA) studoval na univerzitách v Praze a v Curychu, v roce 1905 získal v Praze doktorát. Byl asistentem v Curychu a od roku 1905 učil na gymnáziu v Brně. V roce 1911 se habilitoval na brněnské technice. Byl zakladatelem Masarykovy lidové univerzity v Brně, od roku 1921 jejím ředitelem. Jeho hlavní odborné práce se zabývaly genetikou. Jmenujme např. *Gregor Mendel, Leben, Werk und Wirkung* (1924), *Flora photographica* (1932) nebo *Der Mythos von Rasse und Blut* (1935). Byl viceprezidentem komise pro přírodovědný průzkum Moravy. **L:** *Sturm*.

B: 1911–39, soukromý docent pro aplikovanou botaniku

Johann Jarolim (14. prosince 1855, Skoczów – ?) absolvoval gymnázium v Brně a poté studoval filozofii a právo ve Vídni, kde získal doktorát. Od roku 1889 byl právním zástupcem v Brně, v letech 1906–18 byl poslancem moravského zemského sněmu. Po mnoho let působil jako člen brněnské městské rady, po roce 1918 byl zástupcem primátora. V roce 1923 stál u zrodu sjezdů německých právníků, od roku 1929 byl prezidentem jejich stálého zastoupení. Z prací uveďme *Sanierung der Finanzen der österreichischen Gemeinden, Bau- und Wohnungsreform* nebo *Technik und Recht*. **L:** *Hell, nové vydání, sv. 1; MZA B 34 688*.

B: 1916–38, honorovaný docent pro obchodní, směnečné a námořní právo; 1918–39, soukromý docent pro ústavní a správní právo

Josef Jehlička Viz profesori

Anton Jellinek (1862, Svrčov u Hranic na Moravě – ?) po absolvování reálky v Olomouci studoval v letech 1879–1882 na vysoké škole zemědělské ve Vídni. V roce 1882 byl pomocným asistentem katedry pro pěstování lesa na vysoké škole zemědělské ve Vídni. V letech 1882–85 byl lesním adjunktem v Haliči, v letech 1885–87 lesním inženýrem na náměšťském panství. V roce 1887 vykonal zkoušky opravňující ke službě ve státní lesní správě a byl přijat do státní služby. Pracoval ve Villachu, Linzi, Těšíně, Lanškrouně a Královských Vinohradech. V roce 1892 přešel jako geometr na zemědělský úřad do Kroměříže. V roce 1894 byl ustanoven lesním inspektorem pro Moravu a Slezsko. Od roku 1921 byl vrchním lesním radou. V roce 1925 byl penzionován. Od roku 1897 přednášel jako honorovaný docent celou řadu předmětů na brněnské technice. **L:** *MZA B 34 646*.

B: 1897–39, honorovaný docent pro nauku o katastru, encyklopedii lesnictví, agrární operace, lesní hospodářství, geodetické výpočty, zákony o pozemkové reformě

Viktor Jenaczek (23. října 1883, Rajhradice – 6. listopadu, 1964 Holzkirchen) studoval od roku 1903 němčinu a slavistiku na univerzitě ve Vídni. V roce 1907 se stal učitelem na gymnáziu v Brně. Od roku 1935 byl posledním německým zemským školním inspektorem na Moravě. Po roce 1945 žil v Holzkirchenu v Bavorsku. **L:** *Sturm*.

B: po roce 1922 lektor českého jazyka

Heinrich Kafka (11. února 1886, Milotice – 16. prosince 1959, Mnichov) studoval od roku 1903 strojní a elektrotechnické obory na brněnské technice, kde se stal v roce 1907 asistentem u prof. Niethammera. V letech 1908–18 byl elektroinženýrem u vojenského námořnictva. V roce 1919 získal doktorát za práci *Ueber die Kaskenschaltung zweier mehrphasiger Induktionsmaschinen* a stal se konstruktérem na

brněnské technice, kde se v roce 1920 habilitoval. Od roku 1921 pracoval u firmy *Siemens* v Berlíně. Tam se v roce 1924 habilitoval na technice. V roce 1925 se habilitoval na technice v Praze, kde byl v roce 1935 jmenován mimořádným profesorem elektrotechniky a v roce 1943 řádným profesorem vysokofrekvenční techniky. V letech 1946–51 pracoval ve výzkumném průmyslovém ústavu v Záhřebu, od roku 1952 vyučoval vysokofrekvenční techniku na technice v Karlsruhe.

Z jeho prací uveďme *Die ebene Vektorrechnung* (1926), *Einführung in die Verstärkertechnik* (1951) nebo *Geometrische Behandlung von Aufgaben aus der Wechselstromtechnik* (chorv. 1952). **L:** *Sturm; Birk; DBE; Pogge VI, VII.*

B: 1907–08, asistent II. katedry elektrotechniky; 1919–21, konstruktér II. katedry elektrotechniky; 1920–21, soukromý docent pro elektrotechniku

Leopold Kann (9. června 1875, Vídeň – ?) studoval na univerzitě ve Vídni, kde získal v roce 1898 doktorát. Od roku 1896 byl asistentem fyziky v průmyslovém muzeu ve Vídni. Od roku 1898 byl asistentem fyziky na Cornellově univerzitě ve Spojených státech, ve školním roce 1901/02 pak asistentem matematiky a fyziky na báňské akademii v Leobenu. Od roku 1902 byl asistentem fyziky na technice v Brně. Po odchodu z Brna byl profesorem na státní průmyslové škole v Plzni. **L:** *Pogge IV, VI.*

B: 1902–04, asistent fyziky; 1903–09, soukromý docent pro technickou fyziku

Viktor Kaplan Viz profesoři

Karl Karas (24. listopadu 1890, Graz – 1963, Darmstadt) studoval v letech 1903–11 na gymnáziu v Grazu a poté v letech 1911–15 na tamní technice. Během války pracoval ve výpočetní kanceláři *Škodových závodů* v Plzni. Od března roku 1919 do února 1920 byl asistentem matematiky, poté až do roku 1934 asistentem mechaniky. V roce 1921 získal na technice v Grazu doktorát za práci *Versuch einer Beschreibung achsensymmetrischer Verzerrungszustände in dickwandigen Hohl- und Vollzylindern*. V roce 1925 se na brněnské technice habilitoval. Od ledna 1935 suploval a v roce 1936 byl jmenován profesorem mechaniky na německé technice v Praze. Po druhé světové válce byl od roku 1949 profesorem aplikované mechaniky na technice v Darmstadtu, vyučoval rovněž aplikovanou matematiku na univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem.

L: *Šišma; Pogge VII.*

B: 1919–20, asistent matematiky; 1920–34, asistent mechaniky; 1926–34, soukromý docent pro technickou mechaniku; 1934, honorovaný docent pro encyklopedii mechaniky a všeobecného strojírenství

Ludwig Kerschner (27. ledna 1859, Beregszász v Sedmíhradsku – 22. května 1911, Innsbruck) studoval zoologii a medicínu na univerzitách ve Vídni, Grazu a Praze. V roce 1880 byl v Grazu promován doktorem filozofie a v roce 1884 medicíny. Od roku 1883 byl asistentem histologického ústavu v Praze. Od roku 1889 byl prosektorem v Moravské zemské nemocnici v Brně. Zde se habilitoval v roce 1891 na technice. V roce 1893 byl jmenován mimořádným a v roce 1903 řádným profesorem histologie a embryologie na univerzitě v Innsbrucku. **L:** *DBE; OBL; Sturm.*

B: 1891–93, soukromý docent pro zoologii, srovnávací anatomii a historický vývoj zvířecí říše; ve stejné době i honorovaný docent pro zoologii

Heinrich Kienast Inspektor rakouských státních drah.

B: 1910–20, honorovaný docent pro nauku o železničním provozu

Leopold Kliment Viz profesoři

Gustav Knöpfer (30. listopadu 1864, Praha – 23. září 1937, Brno) studoval na německé technice v Brně, kde v roce 1908 získal doktorát technických věd za práci

Kondensationen mit Phenylazeton, a na univerzitě v Bernu, kde byl promován doktorem filozofie v roce 1895 za práci *Beitrag zur Kenntnis der Chinasaure*. V letech 1906–30 byl profesorem chemie a matematiky na brněnské zemské reálce. V roce 1924 získal doktorát přírodních věd na pražské univerzitě za práci *Beiträge zur Kenntnis der Chinasaure*. **L:** *Sturm; Pogge V, VI*.

B: 1910–37, soukromý docent pro organickou chemii

František Koláček (9. října 1851, Slavkov u Brna – 8. prosince 1913, Praha) studoval na gymnáziu v Brně, pak na filozofických fakultách v Praze a ve Vídni, kde v roce 1872 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti pro matematiku a fyziku v obou vyučovacích jazycích. V témže roce se stal suplentem na I. německém gymnáziu v Brně a následující rok profesorem na českém gymnáziu. V roce 1877 získal na pražské univerzitě doktorát filozofie a v roce 1882 se v Brně na technice habilitoval pro matematickou fyziku. V roce 1891 byl jmenován profesorem fyziky na české univerzitě v Praze. V letech 1900–02 byl profesorem na české technice v Brně, pak se do Prahy vrátil na univerzitu zpět. Koláček byl řádným členem Královské české společnosti nauk i České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Byl dvorním radou.

Koláček pracoval ve všech oblastech fyziky, hlavně však v hydrodynamice, akustice, termodynamice, optice a elektromagnetické teorii světla. **L:** *Otto; Sturm; Pogge III–VI; Hell*.

B: 1882–84, soukromý docent pro matematickou fyziku

Karl Konetschny Viz profesori

Hans Korger (24. dubna 1888, Břeclav – 1946) maturoval v roce 1907 na gymnáziu v Břeclavi a v letech 1908–14 studoval na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1911 získal oprávnění vyučovat tělocvik na středních školách. V roce 1912 dosáhl doktorátu. V roce 1914 získal oprávnění vyučovat německý a český jazyk, v roce 1929 ještě obchodní korespondenci. Od roku 1919 byl profesorem na obchodní akademii v Brně a od roku 1922 lektorem pro sport a hry na brněnské technice. Krátce byl i lektorem českého jazyka. Od roku 1939 byl krajským funkcionářem NSDAP. V roce 1946 zemřel v ruském zajetí. **L:** *MZA B 34 688*.

B: 1922–45, lektor pro sport a hry; 1938–40, lektor českého jazyka

Sigmund Kornfeld (21. dubna 1859, Golčův Jeníkov – 16. dubna 1927, Vídeň) studoval medicínu na univerzitách v Praze (1878–79) a ve Vídni (1879–84), kde v roce 1885 získal doktorát. Poté byl až do roku 1893 asistentem na univerzitách v Grazu a ve Vídni. V letech 1893–99 byl primářem v Moravské zemské nemocnici v Brně. V roce 1896 se habilitoval na brněnské technice. Od roku 1899 byl psychiatrem ve Vídni, kde získal v roce 1915 doktorát filozofie na univerzitě a v roce 1918 se habilitoval pro psychologii a etiku. Zabýval se mimo jiné historií svého oboru a do *Handbuch der Geschichte der Medizin* přispěl pojednáním o historii psychiatrie (1905). **L:** *Sturm; OBL; DBE*.

B: 1896–1903, soukromý docent pro základy anatomie a fyziologie

Karl Korschann Viz profesori

Alexander Kossowicz (13. června 1874, Suceava na Bukovině – 2. prosince 1917, Purkersdorf) studoval nejprve na vojenské akademii ve Wiener Neustadtu, pak na univerzitě a na technice ve Vídni, kde získal v roce 1903 doktorát a v roce 1907 se habilitoval pro mykologii potravin. Od roku 1913 byl honorovaným docentem mykologie na zvěrolékařské vysoké škole ve Vídni, v letech 1915–17 rovněž na technice v Brně.

Jeho odborná práce je věnována mykologii. Jmenujme knihu *Einführung in die Mykologie der Gebrauchs- und Abwässer* (1913). V roce 1912 založil časopis *Zeitschrift für Gärungsphysiologie, allgemeine, landwirtschaftliche und technische Mykologie*.
L: OBL.

B: 1915–17, honorovaný docent pro technickou mykologii

Emil Koutný (20. února 1840, Brno – 20. září 1880, Graz) absolvoval brněnskou reálku a poté studoval na brněnském technickém učilišti. Tam byl v roce 1862 jmenován asistentem a v roce 1867 se habilitoval. V roce 1864 se neúspěšně ucházel o místo profesora mechaniky na technice ve Lvově a v letech 1867–68 v Brně. V roce 1870 byl jmenován profesorem deskriptivní geometrie na technice v Grazu. Koutného odborná práce je věnována geometrickým problémům. Společně s profesorem Peschkou napsal knihu *Freie Perspektive in ihrer Begründung und Anwendung* (1868). **L:** *Šišma; Pogge III.*

B: 1862–67, asistent deskriptivní geometrie; 1867–69, soukromý docent pro stínování a perspektivu

Martin Kowatsch Viz profesoři

Johann Kramer Účetní rada na místodržitelství.

B: 1889–1906, honorovaný docent pro nauku o státním účetnictví

Franz Josef Kretschmayer Ředitel brněnské městské vyšší dívčí školy, doktor filozofie.

B: 1868–77, soukromý docent pro rakouské a všeobecné světové dějiny

Rudolf Kreutzinger Viz profesoři

Oskar Kubelka (24. listopadu 1889, Brno – ?) v roce 1908 maturoval na gymnáziu v Brně a v letech 1908–11 navštěvoval kurz pojištné techniky na brněnské technice. Od roku 1908 byl zaměstnán v Dělnické úrazové pojišťovně v Brně, kde byl v roce 1926 jmenován vedoucím matematicko-statistického oddělení.

B: 1930–40, honorovaný docent pro pojištnou matematiku

Hans Kubina

B: 1919–31, asistent anorganické, fyzikální a analytické chemie; 1930–31, soukromý docent pro anorganickou chemii

Josef Kühn Vrchní inženýr.

B: 1867–72, soukromý docent pro vodní a silniční stavitelství

Karl Kürschner (17. července 1891, Olomouc – ?) maturoval v roce 1909 na reálce v Olomouci a v letech 1909–14 studoval na německé technice v Brně. Během války padl do ruského zajetí, ze kterého se vrátil v roce 1920. V roce 1921 své studium v Brně ukončil a stal se asistentem prof. Höniga. V roce 1922 získal doktorát za práci *Beiträge zur Kenntnis der Ligninkörper im Fichtenholze* a v roce 1926 se habilitoval s prací *Zur Chemie der Ligninkörper*. Od roku 1930 byl pověřen suplováním přednášek o chemii potravin a v roce 1933 agrikulturní chemie. V roce 1930 byl navržen na mimořádného profesora. Od roku 1941 pracoval v centrální laboratoři slezské továrny na výrobu papíru a celulozy ve Vratislavi. Po válce byl v letech 1947–48 zaměstnán ve výzkumném ústavu textilním v Brně, v letech 1948–53 v institutu pro výzkum dřeva v Bratislavě a od roku 1953 ve slovenské akademii věd v Bratislavě. V roce 1952 vydal knihu *Chemie dřeva*, jejíž zkrácená verze vyšla v němčině o deset let později. Byl autorem velkého počtu vědeckých prací. **L:** *Pogge VI, VII; MZA B 34 646.*

B: 1922–39, asistent organické, agrikulturní a potravinářské chemie; 1926–39, soukromý docent pro organickou a potravinářskou chemii

Albin Kurtenacker Viz profesori

Rudolf Lang Viz profesori

Rudolf Leger (7. září 1894, Brno – 4. (5.?) listopadu 1945, Planá u Mariánských Lázní) z finančních důvodů nejprve absolvoval pouze učitelský ústav, kde získal oprávnění k výuce na měšťanských školách. Teprve po první světové válce vystudoval architekturu na technice v Brně, kde byl poté dlouhá léta pomocnou vědeckou silou a honorovaným docentem. Od roku 1927 studoval olejomalbu na pražské akademii výtvarných umění. Pracoval jako restaurátor, v letech 1939–45 byl ředitelem Moravského umělecko-průmyslového muzea. **L:** *Sturm; Pill; Nový slovník československých výtvarných umělců. Praha 2000.*

B: 1919–39, pomocná vědecká síla katedry figurálního kreslení; 1940, pomocná vědecká síla katedry kreslení a malby; 1932–45, honorovaný docent pro barevnou harmonii a nauku o kompozici

Alfred Lechner (10. června 1884, Ústí nad Labem – 17. června 1944, Vídeň) studoval na technice a na univerzitě ve Vídni. V roce 1910 získal na technice doktorát technických věd. Byl asistentem a od roku 1914 soukromým docentem mechaniky na brněnské technice. Od roku 1918 byl docentem na vídeňské technice, kde se stal v roce 1921 mimořádným a v roce 1931 řádným profesorem mechaniky. Přednášel rovněž na univerzitě. Je autorem knih *Enzyklopädie der Mechanik* (1922), *Geschichte der TH in Wien 1815–1940* (1942). Společně s V. Kaplanem vydali v roce 1931 *Theorie und Bau von Turbinen und Schnellläufern*. **L:** *Sturm; Pogge V, VI.*

B: 1911–18, asistent mechaniky; 1914–19, soukromý docent pro mechaniku

Ottokar Leneček (20. prosince 1867, Oravica v Banátu – 12. srpna 1942, Šumperk) studoval na univerzitách v Praze a ve Vídni, kde v roce 1892 získal doktorát za práci *Über Predazzit und Pencatit*. Učil v Litoměřicích, Vídni a Ostravě, od roku 1896 na brněnské obchodní akademii, kde byl v letech 1911–21 ředitelem. **L:** *Sturm; OBL.*

B: 1907–22, lektor českého jazyka

Emil Leo Viz profesori

Heinrich Leopold (27. dubna 1898, Nymburk – ?) v roce 1917 maturoval na zemském reálném gymnáziu ve Stockerau u Vídně. Po absolvování vojenské služby studoval v letech 1919–25 chemii na brněnské technice. V roce 1926 získal doktorát za práci *Studien zur Kenntnis der Huminsäuren*. Od března roku 1927 byl plně kvalifikovaným asistentem chemické technologie. V listopadu roku 1938 se habilitoval s prací *Desaminierende Enzyme der Hefe*. V roce 1939 byl pověřen suplováním přednášek z potravinářské chemie. Po válce se podílel na výrobě kyseliny citronové v Kaznějově u Plzně, později na Slovensku a také v Rumunsku. V roce 1968 byl vyznamenán řádem Za vynikající práci. **L:** *MZA B 34 646.*

B: 1927–40, asistent chemické technologie; 1938–45, soukromý docent pro chemickou technologii organických látek; 1941–45, honorovaný docent pro technologii kvasného průmyslu

Felix Lettowsky (14. října 1897, Brno – 3. listopadu 1955, Gebersee) studoval v letech 1908–15 na gymnáziu v Brně, pak se v letech 1920–25 věnoval studiu elektrotechniky na brněnské technice. Od roku 1923 působil jako asistent fyziky. V roce 1934 získal doktorát a v prosinci roku 1940 se habilitoval. **L:** *Sturm; MZA B 34 688.*

B: 1923–44, asistent fyziky; 1940–45, soukromý docent pro matematickou fyziku

Eduard Lippmann (23. září 1838, Praha – 3. července 1919, Vídeň) studoval na univerzitách v Lipsku a Heidelbergu, kde v roce 1864 získal doktorát. Navštěvoval přednášky i na vídeňské technice. V roce 1869 se ve Vídni na univerzitě habilitoval. Ve školním roce 1871/72 suploval na technice v Brně. V letech 1875–1919 byl profesorem chemie na univerzitě ve Vídni a současně soukromým docentem na technice. Jeho hlavní vědecké práce se týkaly aromatické chemie. **L:** *OBL; Pogge IV, V.*

B: 1871–72, suplent profesury chemie

Franz Lischka (19. května 1897, Grygov – ?) v roce 1915 maturoval na gymnáziu v Olomouci, pak studoval na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde studium ukončil v roce 1922. Prošel pak řadu lesních statků a od roku 1934 byl lesmistrem a vedoucím statku na račickém panství u Vyškova na Moravě. **L:** *MZA B 34 688.*

B: 1937–39, honorovaný docent pro základy lesního hospodářství

Anton Lissner Viz profesoři

Erwin Lohr Viz profesoři

Hans Lokscha Viz profesoři

Hans Löschner Viz profesoři

Wilhelm Mager (1. března 1871, Bratislava – 11. června 1935, Brno) absolvoval gymnázium ve Vídni a pak studoval na lékařské fakultě vídeňské univerzity, kde v roce 1894 získal doktorát. V letech 1894–1900 byl asistentem na několika univerzitních klinikách a od 1. listopadu 1900 primářem interní kliniky Moravské zemské nemocnice v Brně. V srpnu roku 1907 se habilitoval na brněnské technice. V letech 1912–19 byl předsedou německé sekce Moravské lékařské komory. V roce 1925 stál u zrodu penzijního svazu německých lékařů v Československu. Byl autorem kolem 50 vědeckých prací, které se především zabývaly otázkami hygieny a péče o zdraví. **L:** *Sturm; OBL; Pill.*

B: 1907–35, soukromý docent pro průmyslovou a školní hygienu; 1921–35 honorovaný docent pro průmyslovou hygienu

Max Margosches Viz profesoři

Antonín Matzenauer (11. září 1823, Horní Moštěnice – 4. prosince 1893, Brno) studoval na gymnáziích v Kroměříži a v Olomouci. Poté studoval v letech 1842–46 právo na univerzitách v Olomouci, Vídni a Lvově. V letech 1847–48 byl právním praktikantem na magistrátu v Brně, ale poté se rozhodl věnovat výuce jazyků. V roce 1849 se stal učitelem českého jazyka a literatury na stavovské akademii v Brně a po vzniku technického učiliště konal výuku na této škole. Od roku 1852 byl učitelem na reálce v Brně, kde vyučoval český a německý jazyk a také dějepis. V roce 1877 byl penzionován. Z jeho filologických prací uvedme *Cizí slova ve slovanských řečech* (1870) nebo *Příspěvky ke slovanskému jazykozpytu*, které v letech 1880–93 vycházely v *Listech filologických*. **L:** *Otto.*

B: 1850–76, učitel českého jazyka a literatury

Robert Mayer Sekretář obchodní a živnostenské komory.

B: 1903–30, soukromý docent pro národní hospodářství

Rudolf Mehoffer Vedoucí inženýr v *První brněnské strojárně*.

B: 1923–39, honorovaný docent pro strojní zařízení cukrovarů

Heinrich Meixner Viz profesoři

Josef Mendl (2. února 1870, Liebau v pruském Slezsku – ?) maturoval na gymnáziu v Praze, pak studoval na pražské univerzitě medicínu a byl v roce 1903 promován. Do roku 1905 působil jako asistent na klinice v Praze. Byl poté primářem Nemocnice u Milosrdných bratří v Brně a vrchním okresním lékařem. **L:** *MZA B 34 688*.

B: 1929–39, honorovaný docent pro první nemoc při úrazech

Hermann Mikula (14. června 1886, Nové Město na Moravě – 23. září 1945, Brno) v letech 1897–1905 studoval na gymnáziu v Olomouci. V letech 1907–11 studoval na filozofické fakultě ve Vídni, kde v roce 1911 získal doktorát. V roce 1913 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti pro zeměpis a dějepis jako hlavní a němčinu jako vedlejší předmět. V roce 1929 si v Praze rozšířil aprobaci o hospodářský zeměpis. Od roku 1912 působil na obchodní akademii v Olomouci, v roce 1923 byl jmenován profesorem na obchodní akademii v Brně. Zemřel v zajateckém táboře v Brně. **L:** *MZA B 34 646*.

B: 1937–39, honorovaný docent pro hospodářský zeměpis

Richard von Mises (19. dubna 1883, Lvov – 14. července 1953, Boston) po maturitě na gymnáziu ve Vídni studoval v letech 1901–06 na vídeňské technice, kde v roce 1908 získal doktorát za práci *Die Ermittlung der Schwungmassen im Schubkurbelgetriebe*. Od ledna roku 1906 byl asistentem mechaniky na brněnské technice, kde se v roce 1908 habilitoval s prací *Theorie der Wasserräder*. Ve školním roce 1908/09 byl konstruktérem u profesora Klimenta. V letech 1909–18 byl profesorem aplikované matematiky na univerzitě ve Štrasburku. Po krátkém působení na technice v Drážďanech byl v letech 1919–33 profesorem aplikované matematiky na univerzitě v Berlíně. Pak musel místo opustit a až do roku 1939 učil na univerzitě v Istanbulu. Od roku 1939 působil ve Spojených státech na Harvardu.

Richard Mises patřil k nejvýznamnějším osobnostem světové matematiky 20. století. Jeho práce patří do těchto oblastí: diferenciální a integrální rovnice, mechanika, hydrodynamika a aerodynamika, konstrukční geometrie, teorie pravděpodobnosti, matematická statistika a filozofie. Byl zakladatelem a dlouhou dobu redaktorem časopisu *Zeitschrift für angewandte Mathematik und Mechanik*. **L:** *Šišma; DBE; Pogge V–VII*.

B: 1906–08, asistent mechaniky; 1908–09, konstruktér II. katedry nauky o strojích a strojírenství; 1908–09, soukromý docent pro mechaniku a teoretickou nauku o strojích

Theodor Morawski (24. dubna 1852, Vídeň – 30. srpna 1912, Bielsko) studoval v letech 1869–72 na technice ve Vídni, od roku 1872 byl asistentem na technice v Grazu a od roku 1875 učil na státní průmyslové škole v Černovicích. V roce 1879 přešel do Brna na německou státní průmyslovou školu. V roce 1881 se habilitoval na brněnské technice. V roce 1882 odešel jako oborový přednosta zpět na průmyslovou školu do Bielska, kde byl v roce 1891 jmenován ředitelem. Jeho odborné práce byly věnovány technické chemii, především pak studiu tuků a pryskyřic. **L:** *Sturm; OBL; Pogge III, IV*.

B: 1881–82, soukromý docent pro chemickou technologii vápna, sádry, cementu a tuků

Hermann Mühlhngaus Viz profesoři

Ernst Murmann (24. září 1864, Vídeň – ?) studoval v letech 1886–92 na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1892 získal doktorát. Stal se pak asistentem I. chemické laboratoře ve Vídni, kde působil do roku 1894. Poté do roku 1902 pracoval v praxi, v roce 1899 se stal vedoucím jednoho z podniků rakousko-uherské magnaliové společnosti. V letech 1902–23 byl profesorem německé průmyslové školy v Plzni. Pak byl ještě dva roky zaměstnán jako chemik u firmy *Hamburger-Kuffner A. G.* V penzi žil ve Valticích

a v letech 1924–39 působil na brněnské technice jako soukromý docent, když došlo k přenesení jeho venia legendi z pražské techniky. **L:** *Pogge VI.*

B: 1924–39, soukromý docent pro analytickou chemii

Fritz Neukomm V roce 1923 získal na brněnské technice doktorát za práci *Safranin-Azo-Phenole und Naphtole*.

B: 1924–31, asistent chemické technologie; 1944–45, honorovaný docent pro metalurgii a chemii silikátů

August Nowak (13. února 1875, Olomouc – 8. srpna 1937, Lázně Darkov) studoval od roku 1892 na brněnské technice, kde byl v letech 1898–1900 asistentem. Poté působil v praxi ve Vídni, v letech 1904–08 byl stavebním komisařem na železničním stavebním ředitelství, v letech 1908–10 vrchním inženýrem na ministerstvu železnic. V roce 1909 získal na technice v Brně doktorát za práci *Der Eisenbetonbau bei den neuen von der k. k. Eisenbahndirektion ausgeführten Bahnlinien Österreichs*. V roce 1910 byl jmenován mimořádným a v roce 1912 řádným profesorem stavební mechaniky a železných pozemních staveb na technice v Praze. V letech 1914–18 sloužil v armádě. V letech 1924–37 byl profesorem betonového stavitelství. Ve školním roce 1922/23 byl rektorem školy.

Je autorem mnoha odborných prací z oblasti betonového a železničního stavitelství, např. knihy *Der Eisenbetonbau* (1907). Spolupracoval na vydání *Handbuch für Eisenbetonbau* nebo *Enzyklopädie des Eisenbahnwesens*. **L:** *Sturm; Birk; HDI (1937), str. 203–204.*

B: 1898–1900, asistent silničního a železničního stavitelství; 1909–10, honorovaný docent pro betonové a železobetonové stavitelství

Ferdinand Josef Obenrauch (20. ledna 1853, Slavkov u Brna – 18. července 1906, Brno) maturoval v roce 1871 na reálce v Brně a poté v letech 1871–76 studoval na brněnské technice. Od roku 1875 suploval matematiku a deskriptivní geometrii na brněnské reálce a v letech 1876–81 byl asistentem na technice. V období let 1881–92 byl učitelem na reálce v Novém Jičíně, od roku 1892 na zemské reálce v Brně. V roce 1897 se na brněnské technice habilitoval s prací *Geschichte der darstellenden und projectiven Geometrie mit besonderer Berücksichtigung ihrer Begründung in Frankreich und Deutschland und ihrer wissenschaftlichen Pflege in Österreich*, která vyšla v tom roce tiskem v Brně. Přednášky z historie geometrie konal do roku 1905, kdy ukončil ze zdravotních důvodů činnost i na reálce. **L:** *Šišma; Pogge IV, VI; MZA B 34 608.*

B: 1876–81, asistent matematiky; 1897–1905, soukromý docent pro dějiny geometrie

Josef Obrist Narodil se 5. srpna 1886 v Gorici; od září roku 1941 sloužil v armádě. Po válce žil v Německu.

B: 1913–40, asistent fyziky; 1940–45, soukromý docent pro fyziku mezních fází

Aurel Ritter von Onciul Okresní hejtman, později ředitel Životní pojišťovny markrabství moravského.

B: 1896–1906, soukromý docent pro pojistné právo; 1898–1903, honorovaný docent pro správní nauku

Otto Ondra (12. května 1879, Komárov – ?) byl absolventem stavebního inženýrství na brněnské technice. Od roku 1906 byl asistentem a od roku 1913 konstruktérem pozemního stavitelství. Po roce 1920 byl honorovaným docentem několika stavebních předmětů. V letech 1935–39 suploval uprázdněnou profesuru pozemního stavitelství.

B: 1906–39, asistent a konstruktér pozemního stavitelství; honorovaný docent pro stavební kreslení (1920–39), stereotomii (1923–39), praktickou fotografii (1928–45) a pro stavbu měst a městskou dopravu (1940–45)

Josef Oppenheimer (1883, Rousínov – 12. ledna 1933, Brno) studoval na univerzitě ve Vídni, kde získal doktorát filozofie. Od roku 1908 byl asistentem na brněnské technice, kde se v roce 1910 habilitoval. Jeho práce z oblasti paleontologie a stratigrafie se zabývaly většinou jurským útvarem v brněnském regionu. Byl externím spolupracovníkem státního geologického ústavu v Praze. Po profesoru Rzehakovi suploval profesuru mineralogie a geologie. **L:** *Sturm; Ottův slovník naučný nové doby; HDI (1933), str. 57–58.*

B: 1908–33, asistent mineralogie a geologie; 1910–33, soukromý docent pro paleontologii

Alois Orliczek (21. června 1870, Blansko – 1. března 1922, Brno) studoval po absolvování gymnázia v Kroměříži ve všeobecném oddělení brněnské techniky. V letech 1890–92 byl zaměstnán jako úředník zemského výboru a poté přešel jako revident na moravské mistodržitelství, kde svoji dráhu zakončil jako vrchní účetní rada. V roce 1920 byl penzionován. Od roku 1906 působil jako docent na brněnské technice. V letech 1904–13 byl kurátorem Moravského zemského muzea.

Orliczek byl znám v literatuře pod pseudonymem Alois Rüdiger. Byl spolupracovníkem měsíčníku *Deutsch-Mährische Heimat*. Jeho básně řadíme k přírodní a náladové lyrice, je však autorem i řady novel a velkého počtu článků místopisného a kulturně-historického obsahu, např. *Aus den letzten Jahren* (1901). **L:** *OBL; DBE; Pill; Sturm.*

B: 1906–22, honorovaný docent pro nauku o státním účetnictví

Adolf Ostermayer (4. července 1867, Vídeň – 25. února 1935, Vídeň) absolvoval v roce 1889 vysokou školu zemědělskou ve Vídni. Dva roky pak pracoval v cukrovaru ve Vyškově a pak do roku 1898 u tabákové správy především v Bosně a Hercegovině. Od roku 1898 působil na Moravě jako lektor Moravské zemské kulturní rady. Byl rovněž sekretářem Německé zemědělské společnosti pro markrabství moravské. V roce 1905 byl jmenován zemědělským inspektorem. V roce 1910 získal doktorát zemědělských věd na vysoké škole zemědělské ve Vídni a o rok později se habilitoval na brněnské technice. V roce 1913 byl jmenován mimořádným a v roce 1918 řádným profesorem na vysoké škole zemědělské ve Vídni, kde působil do roku 1932. V roce 1922 mu byl udělen titul dvorního rady. Podobně jako předtím na Moravě zastával Ostermayer i v Rakousku celou řadu významných funkcí v oblasti zemědělství. **L:** *DBE; OBL.*

B: 1911–19, soukromý docent pro nauku o zemědělských podnicích; 1914–19, honorovaný docent pro nauku o zemědělských podnicích

Karl Pingitzer (5. dubna 1897, Vídeň – ?) na konci roku 1923 získal doktorát na vídeňské univerzitě za práci *Ueber Matritzen und Determinanten höherer Klasse*. Po odchodu z Brna byl do roku 1929 mimořádným asistentem fyziky a v letech 1929–36 asistentem matematiky na vídeňské technice. **L:** *Šišma.*

B: 1921–28, asistent matematiky; 1927–28, honorovaný docent pro nomografii

Josef Pokorný Úředník moravské stavovské pokladny; zemřel v roce 1853.

B: 1851–53, učitel krasopisu

Alois Prastorfer (16. srpna 1846, Vídeň – ?) studoval od roku 1863 na technice a na univerzitě ve Vídni, od roku 1865 na akademii výtvarných umění. Od roku 1875 byl učitelem na průmyslové škole v Brně. V roce 1877 se neúspěšně ucházel o místo profesora pozemního stavitelství na brněnské technice. Podílel se na projektu

rozšíření centrálního brněnského hřbitova. Ve školním roce 1908/09 mu byl udělen titul stavebního rady. Je autorem práce *Über einige baugewerbliche Lehranstalten in Norddeutschland*. **L:** *Hell; MZA B 34 637*.

B: 1878–1908, honorovaný docent kreslení

Gustav Prochazka (29. dubna 1893, Brno – ?) maturoval v roce 1911 na gymnáziu v Brně, v letech 1911–14 a 1919–20 studoval medicínu na univerzitě v Grazu, v letech 1918–19 ve Vídni, kde byl v roce 1920 promován. Od roku 1920 působil v Moravské zemské nemocnici v Brně. **L:** *MZA B 34 688*.

B: 1934–39, honorovaný docent pro plastickou anatomii

August Prokop Viz profesoři

Karl Pusch Ředitel Rosické důlní společnosti.

B: 1929–39, honorovaný docent pro základy důlních staveb

Max Radlegger Narodil se 23. června 1894 v Gmündenu.

B: 1921–22, asistent katedry strojních součástek, 1922–23, sdělovací techniky, 1928–42, mechanické textilní technologie; 1940, honorovaný docent pro nauku o vazbě tkanin

Raimund Reidl (28. června 1893, Brno – ?) v roce 1919 ukončil studium architektury na technice v Brně, kde byl od téhož roku asistentem. V roce 1931 získal doktorát za práci *Bauplanung einer Krankenhausanlage im offenen Bausystem*. Jeho praktická činnost byla spojena mimo jiné s brněnskou Masarykovou univerzitou, pro kterou pracoval dva roky jako smluvní architekt. Od školního roku 1935/36 suploval přednášky z ekonomie stavebnictví, pro které byl po roce 1940 ustanoven jako honorovaný docent. Během války byl povolán do armády. **L:** *MZA B 34 644*.

B: 1919–40, asistent katedry nauky o architektonických tvarech, architektonického kreslení, dějin architektury; 1940–44, asistent IV. katedry projektování staveb; 1940–45, honorovaný docent pro stavební náklady

Oswald Richter Viz profesoři

Alexander Rittmann (únor 1827, Moravská Třebová – 21. ledna 1882) v roce 1845 absolvoval gymnázium a pak studoval dva roky na filozofickém učilišti v Litomyšli. Od roku 1847 studoval na univerzitě v Olomouci, v roce 1848 přešel na techniku do Vídně, kde studoval matematiku a fyziku. V letech 1849–55 studoval na vídeňské univerzitě medicínu. V letech 1880–82 byl soukromým docentem na brněnské technice. **L:** *OESTA, kart. 1409*.

B: 1880–82, soukromý docent pro kulturní choroby člověka

Karl Edler von Rueber (13. července 1847, Hradec Králové – ?) po absolvování studia práv pracoval několik let na vídeňském magistrátu a pak vstoupil do služeb policie. Působil na komisařství hraniční policie v Passově a poté se stal komisařem na policejním ředitelství v Brně. Zde krátce zastupoval v roce 1884 policejního prezidenta a byl pak povýšen do hodnosti vrchního komisaře. V té době již působil jako soukromý docent na brněnské technice. Později dosáhl hodnosti policejního rady. **L:** *Hell, sv. 2*.

B: 1883–98, soukromý docent pro nauku o správních zákonech

Josef Edler von Rungen Úředník moravského místodržitelství; zemřel roku 1856.

B: 1854–56, učitel krasopisu

Otto Rupp Viz profesoři

Wenzel Ruprich (31. května 1834, Ruda nad Moravou – 3. srpna 1902, Velké Losiny) studoval v letech 1850–56 na brněnském technickém učilišti. Působil pak jako asistent a suplent na brněnské reálce. V roce 1860 byl jmenován učitelem gremiální obchodní školy v Brně, kde se stal v roce 1875 ředitelem. Přitom stál současně v čele vlastního soukromého obchodního učiliště. V roce 1884 vyšla ve druhém vydání jeho učebnice *Lehrbuch für Contoristen*. **L:** *Hell*.

B: 1873–1902, honorovaný docent pro účetnictví

Anton Rzehak Viz profesoři

Viktor Rziha Narodil se 14. února 1880 v Hrušovanech u Brna.

B: 1938–39, honorovaný docent pro zeměměřičské předpisy

Johann Julius Sauer Profesor na vyšší obchodní škole v Brně.

B: 1903–22, učitel anglického jazyka

Viktor Ségur-Cabanac Učitel městského dívčího lycea v Brně.

B: 1904–13, učitel francouzského jazyka

Alois Sentz (5. ledna 1832, Brno – ?) studoval filozofii a právo v Brně a v Olomouci, kde byl promován doktorem práv. Ve školním roce 1848/49 byl suplentem právních věd v Olomouci. V letech 1850–51 suploval různé obchodní předměty na technickém učilišti v Brně. Později působil jako profesor na právnické akademii v Hermannstadtu.

L: *Pill*.

B: 1850–51, suplent profesury živnostenského, obchodního a směnečného práva a národního hospodářství

Doris Schachner Viz profesoři

Johann Schiel Inspektor zkušební a pojišťovací společnosti pro parní kotle.

B: 1902–06, honorovaný docent strojírenství pro stavební inženýry; 1911–34, honorovaný docent pro vytápění a ventilaci

Franz Schindler

B: 1940–45, honorovaný docent pro obchodní, směnečné a námořní právo

Ernst Schleiermacher Viz profesoři

Eugen Schlöger (1877, Brno – květen 1945) byl učitelem obecné školy. Zemřel při pochodu smrti.

B: 1903–40, učitel stenografie

Ludwig Schmeichler Lékař v Brně.

B: 1902–38, soukromý docent pro hygienu a fyziologii oka se zvláštním zřetelem k technickým povoláním, od školního roku 1911/12 s titulem mimořádného profesora

Wilhelm Schmid (21. prosince 1888, Prostějov – 31. května 1963, Freiberg) maturoval v roce 1906 na reálce v Prostějově. V letech 1905–10 studoval matematiku a deskriptivní geometrii na technikách v Brně a ve Vídni. Přednášky navštěvoval i na vídeňské univerzitě. Od roku 1910 byl asistentem na brněnské technice. Během první světové války bojoval na frontě a padl do ruského zajetí, ze kterého se do Brna vrátil až v květnu 1921. V roce 1924 získal doktorát za práci *Zur Systematik der Dreistabgetriebe*. V roce 1938 byl jmenován soukromým docentem, když obhájil spis *Über eine Zyklographie Z_4 , die aus einem Hirstschen quadratischen Komplexe abgeleitet ist*, který předložil již v roce 1934. Na počátku roku 1940 na technice v Brně suploval matematiku a v září toho roku byl jmenován profesorem matematiky

na technice v Drážďanech. V roce 1945 musel místo opustit a až v roce 1950 mu bylo umožněno na technice opět vyučovat. Na konci roku 1950 byl jmenován profesorem matematiky na báňské akademii ve Freibergu. Svoji činnost na akademii ukončil v roce 1958 a žil pak v Drážďanech.

Schmid je spoluautorem učebnic *Graphisches Rechnen und Nomographie* (1957) a *Sphärische Trigonometrie* (1959). **L:** *Šišma; Pogge VII.*

B: 1910–36, asistent deskriptivní geometrie; 1936–40, asistent matematiky; 1938–40, soukromý docent pro matematiku

Karl Schmidt Profesor německé městské reálky v Brně.

B: 1871–88, učitel anglického jazyka, od roku 1873 jako honorovaný docent

Hugo Schmiedl

B: během první světové války suploval přednášky z technické mykologie

Ferdinand Schnitzler (22. srpna 1857, Valšov – 11. července 1933, Brno) studoval na reálce v Bruntálu a v letech 1877–81 na brněnské technice, kde byl poté dva roky asistentem. V roce 1882 vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a fyziky a od roku 1883 byl učitelem na státní průmyslové škole v Brně. Od roku 1889 působil v Úrazové dělnické pojišťovně pro Moravu a Slezsko v Brně. V roce 1891 byl jmenován zástupcem ředitele, v letech 1910–16 byl ředitelem. Od roku 1890 byl členem Moravské průmyslové jednoty, v období 1904–06 jejím prezidentem. Od roku 1899 byl členem brněnského městského zastupitelstva a v letech 1916–18 byl posledním německým starostou města. V roce 1906 se habilitoval na brněnské technice, v roce 1913 získal titul mimořádného profesora. V letech 1919–30 byl honorovaným docentem pojištění matematiky a zastupoval školu při mnoha jednáních týkajících se reformy pojištění-technického vzdělávání v Československu. **L:** *Šišma; OBL.*

B: 1881–83, asistent matematiky; 1906–32, soukromý docent pro sociální pojištění; 1919–30, honorovaný docent pro pojišťovnu matematiku

Friedrich Schoblik (14. července 1901, Stálky – červen 1944) studoval v letech 1912–20 na gymnáziu ve Znojmě. V letech 1920–27 studoval matematiku a fyziku na univerzitě ve Vídni, ve školním roce 1927/28 na přírodovědecké fakultě v Praze. Tam v roce 1933 získal doktorát za práci *Darstellung einer Differentialform durch eine Potenzsumme von Differentialen*. V letech 1926–44 byl asistentem matematiky na brněnské technice. V roce 1939 se habilitoval s prací *Bemerkungen zu einem Lemma von G. N. Watson*. Ve stejném roce byl pověřen konáním některých matematických přednášek jako honorovaný docent. Během války sloužil od roku 1942 v armádě na východní frontě a od června roku 1944 byl nezvěstný. Již před druhou světovou válkou připravil do tisku knihu *Die Fakultät (Gammafunktion) und verwandte Funktionen*, která ale vyšla až v roce 1951. **L:** *Pogge VII; OBL; DBE; Šišma.*

B: 1926–44, asistent matematiky; 1939–44, soukromý docent pro matematiku; 1939–44, honorovaný docent pro teorii pravděpodobnosti a matematickou statistiku; 1940–44, honorovaný docent pro vyšší matematiku a diferenciální geometrii

Gustav Schoblik (17. července 1906, Stálky – ?) studoval na zemské reálce ve Znojmě, kde v roce 1924 maturoval. Ve stejném roce začal studovat chemii na technice v Brně a v roce 1931 složil druhou státní zkoušku. Od roku 1926 působil na škole jako demonstrátor a později asistent. V období druhé světové války byl pověřen konáním chemických přednášek pro strojní inženýry. 27. února 1942 vykonal rigorózní zkoušku u profesorů Lissnera a Anschütze. Po válce žil v Grazu. **L:** *MZA B 34 688.*

B: 1926–34, demonstrátor a pomocná vědecká síla na katedře botaniky; 1934–40, 1942–44, asistent chemické technologie; 1940–42, asistent všeobecné technické chemie; 1941–45, honorovaný docent chemie pro strojní inženýry

Günther Scholz

B: 1943–44, učitel němčiny pro cizince

Ernst Siegel (25. ledna 1886, Svitavy – ?) po maturitě na reálce ve Svitavách studoval do roku 1908 strojní obory na technice v Brně. V roce 1910 vykonal druhou státní zkoušku z elektrotechniky. V roce 1911 získal doktorát za práci *Zur Theorie des Spannungsfaktors* a v roce 1912 se habilitoval. Současně se stal honorovaným docentem. Od roku 1915 byl v armádě. V roce 1920 byl jmenován mimořádným a v roce 1926 řádným profesorem elektrotechniky na pražské technice. V roce 1938 emigroval do USA, kde krátce poté zemřel.

Jeho nejdůležitější odborné práce jsou věnovány elektromotorům a transformátorům.

L: *Birk*; *MZA B 34 641*; *Pogge V–VII*.

B: 1910–18, asistent a konstruktér II. katedry elektrotechniky; 1912–18, soukromý docent pro elektrotechniku; 1912–18, honorovaný docent pro základy elektrotechniky

Karl Siegel (19. srpna 1872, Vídeň – 14. února 1943, Graz) po absolvování gymnázia studoval v letech 1890–94 matematiku a fyziku na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1894 získal doktorát za práci *Vom ebenen Nullsystem zweiten Grades*. V roce 1895 vykonal zkoušku učitelství a v letech 1895–97 byl suplentem na zemské reálce v Brně. V letech 1895–96 byl asistentem na brněnské technice. Ve školním roce 1897/98 učil na reálce v Grazu a poté v letech 1898–1902 působil na I. německém gymnáziu v Brně. V roce 1900 se na brněnské technice habilitoval pro filozofii s prací *Versuch einer empiristischen Darstellung der räumlichen Grundgebilde und geometrischen Grundbegriffe mit besonderer Rücksicht auf Kant und Helmholtz*. V roce 1904 se habilitoval na vídeňské technice, kde přednášel do roku 1913, kdy byl jmenován mimořádným profesorem filozofie na univerzitě v Černovicích. V roce 1919 byl jmenován profesorem řádným. Od roku 1927 byl řádným profesorem filozofie na univerzitě v Grazu. **L:** *Neue Deutsche Biographie*; *DBE*; *Šišma*.

B: 1895–96, asistent matematiky; 1900–04, soukromý docent pro filozofii

Viktor Smolka (1. července 1903, Přívoz – 5. září 1981, Augsburg) v roce 1921 maturoval na reálce v Ostravě. Roku 1929 ukončil studium strojírenství na brněnské technice, kde získal v roce 1942 doktorát. Od března 1942 sloužil v armádě. Po válce žil v Ulmu.

B: 1929–40, asistent strojírenství; 1940–44, asistent pro zvedací a těžební techniku; 1940–42, honorovaný docent pro zvedací a těžební techniku, nauku o hnacích soukolích a chladicí techniku

Othmar Spann Viz profesoři

Theodor Spietschka (24. listopadu 1863, Hodkovice u Liberce – ?) po studiu medicíny na pražské univerzitě byl asistentem tamní dermatologické kliniky. Na pražské univerzitě se rovněž habilitoval. V roce 1899 byl jmenován primářem Moravské zemské nemocnice v Brně. V letech 1901–15 byl soukromým docentem na brněnské technice, od školního roku 1911/12 s titulem mimořádného profesora. **L:** *Hell, nové vydání sv. 2*.

B: 1901–15, soukromý docent pro první pomoc při nehodách a pro průmyslové nemoci a jejich předcházení

Oskar Srnka Viz profesoři

Max Stary Architekt.

B: 1906–11, adjunkt a konstruktér pozemního stavitelství; 1907–11, honorovaný docent pro městské stavitelství

Karl Steiner Vrchní městský geometr; v roce 1920 byl penzionován a svoji činnost na technice ukončil, neboť odešel z Brna.

B: 1901–20, honorovaný docent pro základy nižší geodézie

Robert Steiner (1892, Ernstbrunn – ?) maturoval na gymnáziu ve Stockerau a poté absolvoval v roce 1918 strojní odbor brněnské techniky. Krátce byl na škole asistentem a pak přešel do firmy *Storek*, kde pracoval jako hlavní inženýr.

B: 1918–19, asistent III. katedry strojírenství; 1921–23, honorovaný docent pro stavbu automobilů a letadel

Franz Karl Steinermayr (18. srpna 1891, Stainz ve Štýrsku – ?) byl synem profesora A. Steinermayra. V roce 1910 maturoval na gymnáziu v Brně a poté studoval na filozofické fakultě v Grazu, kde v roce 1920 získal doktorát. Studijní pobyty absolvoval na univerzitách v Londýně a Oxfordu. V roce 1922 získal oprávnění učit němčinu a angličtinu na středních školách. **L:** *MZA B 34 700*.

B: 1930–1945, učitel anglického jazyka

Karl Sternberg (20. listopadu 1872, Vídeň – 15. srpna 1935) zakončil v roce 1896 studium medicíny na univerzitě ve Vídni. V letech 1894–98 byl aspirantem ve všeobecné nemocnici ve Vídni, v letech 1898–1900 asistentem státního terapeutického institutu ve Vídni a v letech 1900–05 adjunktem prosektury Rudolfovy nemocnice ve Vídni. V roce 1902 se na univerzitě ve Vídni habilitoval z patologické anatomie. Od roku 1905 byl do roku 1920 prosektorem brněnské zemské nemocnice. V letech 1906–20 působil na brněnské technice jako honorovaný a soukromý docent, od školního roku 1910/11 jako mimořádný profesor. V roce 1908 mu byl titul mimořádného profesora udělen i na univerzitě ve Vídni, kde byl v roce 1914 jmenován mimořádným a v roce 1922 řádným profesorem patologie. Od roku 1920 působil na vídeňské poliklinice a až do své smrti vedl patologicko-anatomický institut. Zabýval se zejména hematologií, infekčními chorobami a výzkumem rakoviny. Je autorem např. *Pathologie der Primärerkrankungen des lymphatischen und hämatologischen Apparates* (1905) **L:** *DBE; Hell, nové vyd. sv. 2*.

B: 1906–20, honorovaný a soukromý docent pro technickou mykologii

Karl Stěpanek

B: 1932–34, honorovaný docent pro plastickou anatomii

Franz Strunz (15. listopadu 1875, Cheb – 28. března 1953, Vídeň) studoval v letech 1897–99 na technice v Drážďanech a v letech 1899–1901 na univerzitě v Berlíně. Tam v roce 1901 získal doktorát filozofie za práci z historie přírodních věd. V letech 1901–04 pracoval v knihovně císaře Viléma v Berlíně. V letech 1904–10 byl soukromým docentem na technice v Brně, pak do roku 1914 na technice ve Vídni. V roce 1914 byl jmenován mimořádným profesorem pro historii přírodních věd na této škole. V roce 1938 byl penzionován. Na technice přednášel velmi krátce i po válce. Ve svých pracích se zabýval zejména historií chemických věd, především pak dílem Paracelsovým. Jmenujme alespoň *Die Chemie im klassischen Altertum* (1905), *Geschichte der Naturwissenschaften im Mittelalter* (1910), *Paracelsus* (1924). **L:** *Pogge V–VII*.

B: 1904–10, soukromý docent pro historii přírodních věd

Karl Sturm (28. ledna 1884, Pilníkov – ?) studoval na univerzitách v Praze a ve Vídni, kde získal oprávnění vyučovat němčinu a francouzštinu na školách s německým vyučovacím jazykem. Od roku 1911 působil na německé reálce v Brně a od roku 1924 byl současně lektorem na brněnské technice.

B: 1924–45, učitel francouzského jazyka; 1944–45, učitel německého jazyka pro cizince

Hermann Suida (3. února 1887, Vídeň – 20. září 1973, Salcburk) po maturitě na gymnáziu studoval v letech 1905–10 na technice ve Vídni, kde v roce 1911 získal doktorát. V letech 1910–18 byl asistentem chemie na univerzitě, kde získal v roce 1913 doktorát za práci *Zur Kenntnis des Terephthalaldehyds und der Terephthalaldehydsäure*. V roce 1914 se habilitoval pro organickou chemii na brněnské technice, v roce 1918 pro technickou chemii ve Vídni. Během války sloužil čtyři roky v armádě. Poté pracoval jako chemik v továrně na výrobu barev v Úrdingenu. V letech 1922–45 byl řádným profesorem chemické technologie organických látek na vídeňské technice. Přitom byl konzultantem řady soukromých firem. Byl zakladatelem *Österreichisches Petroleum-Institut*, v jehož čele stál v letech 1933–38. Společně s H. Salvaterrou napsal knihu *Rostschutz und Rostschutzanstrich* (1931). **L:** DBE; Sequenz; Pogge V–VII.

B: 1914–19, soukromý docent pro analytickou chemii

Arthur Szarvassi (18. listopadu 1873, Vídeň – 1. září 1919, Vídeň) studoval po maturitě na gymnáziu od roku 1893 fyziku na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1898 získal doktorát za práci *Über die Drehung der Polarisationssebene des gebeugten Lichtes*. Do roku 1901 na univerzitě působil jako osobní asistent fyziky. V letech 1901–19 působil na brněnské technice jako asistent a adjunkt profesora Jaumanna. V roce 1905 se habilitoval s prací *Über elektromotorische Kräfte und die reversiblen Wärmetönungen des elektrischen Stromkreises*, od roku 1908 byl honorovaným docentem a v roce 1910 získal titul mimořádného profesora. V letech 1903–05 konal paralelní přednášky z fyziky, v období 1912–16 suploval profesuru mechaniky. Krátce vyučoval i matematiku pro chemiky.

Szarvassi je spoluautorem překladu knihy J. W. Mellora, která vyšla v němčině pod názvem *Höhere Mathematik für Studierende der Chemie und Physik und verwandter Wissensgebiete*. Jako honorovaný docent meteorologie vydával po řadu let *Bericht der meteorologischen Kommission des naturforschenden Vereins in Brünn*. **L:** Pogge V; Šišma; Phys. Zeitschrift, 21 (1920), 57–61.

B: 1901–19, asistent a adjunkt (1903) katedry fyziky; 1905–19, soukromý docent pro fyziku; 1908–19, honorovaný docent pro meteorologii a klimatologii

Anton Tomaschek Viz profesoři

Josef Tuma (31. ledna 1866, Vídeň – 28. října 1938, Praha) po absolvování gymnázia studoval v letech 1885–90 na vídeňské univerzitě a poté v letech 1890–94 na tamní technice. V roce 1891 získal na univerzitě doktorát a byl zde do roku 1894 asistentem fyzikálního ústavu a poté do roku 1901 fyzikálního kabinetu. V roce 1895 se habilitoval na univerzitě a v roce 1898 na technice. V roce 1900 bylo jeho venia docendi pro fyziku přeneseno na brněnskou techniku, kde byl v letech 1900–02 adjunktem. Na počátku školního roku 1902/03 byl jmenován mimořádným profesorem fyziky na německé technice v Praze. V roce 1908 byl jmenován profesorem řádným a místo učitele zastával až do svého penzionování v roce 1936.

Tuma byl jedním z prvních odborníků na bezdrátovou telegrafii v Rakousku. Je autorem učebnice *Physikalische Grundlagen der Wellen-Telegraphie und -Telephonie* (1926). **L:** DBE; Stark; Birk; Pogge IV–VII.

B: 1900–02, adjunkt fyziky; 1901–02, soukromý docent pro fyziku

Rudolf Tuppy Narozen 26. února 1887.

B: 1941–45, honorovaný docent pro státní účetnictví

Gustav Ulrich Viz profesoři

Ignaz Wallentin (1. února 1852, Vídeň – ?) studoval na technice a na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1873 získal doktorát. Po krátkém působení na akademickém gymnáziu ve Vídni byl v roce 1874 jmenován učitelem na gymnáziu v Brně. Roku 1875 se na brněnské technice habilitoval. V roce 1879 odešel jako profesor na gymnázium do Vídně. V letech 1889–94 byl ředitelem gymnázia v Opavě a v období 1894–1902 byl ředitelem Gymnázia Františka Josefa ve Vídni. Od roku 1902 byl zemským školním inspektorem pro Dolní Rakousko.

Wallentin byl autorem učebnice *Lehrbuch der Physik für Mittelschulen*, která vyšla poprvé v roce 1879 a potom v mnoha dalších vydáních (do roku 1900 bylo 12 vydání pro gymnázia a 10 pro reálky). Dále napsal učebnici *Grundzüge der Naturlehre für Mittelschulen* (4. vydání pro gymnázia v roce 1900). Z jeho dalších knih uvedme *Generatoren hochgespannter Elektrizität* (1884), *Einleitung in die moderne Elektrizitätslehre* (1892) a *Lehrbuch der Elektrizität und des Magnetismus* (1897). Kromě dalších drobnějších odborných prací je autorem mnoha didaktických příspěvků v *Zeitschrift der österreichischen Gymnasien*. **L:** *Pogge III, IV*.

B: 1875–79, soukromý docent pro matematickou fyziku

Paul Wallnöfer Profesor na německém gymnáziu v Brně, doktor filozofie, řádný člen *Verein für Geschichte und Alterthum Schlesiens* ve Vratislavi.

B: 1869–72, soukromý docent pro všeobecné dějiny a dějiny německé literatury

Paul Walther (16. května 1894, Prostějov – ?) maturoval v roce 1911 na reálce a v letech 1911–19 studoval na technice v Brně strojní obory. V roce 1930 získal doktorát za práci *Parallelbetrieb mehrerer Aggregate bei Niederdruckanlagen* a v roce 1941 se habilitoval. V letech 1919–41 byl asistentem, v letech 1920–32 soukromým asistentem prof. Kaplana. V době druhé světové války konal na technice řadu přednášek jako honorovaný docent. **L:** *MZA B 34 688*.

B: 1919–41, asistent I. katedry nauky o strojích a strojírenství; 1940–45, honorovaný docent pro všeobecné strojírenství včetně elektrotechniky; 1941–44, soukromý docent a v letech 1940–42 honorovaný docent pro nauku o technickém proudění a vodní motory; 1941–42, honorovaný docent pro nauku o motorech; 1942–45 honorovaný docent pro strojírenství pro chemiky

Alfred Watzke (29. května 1875, Chabařovice – ?) studoval v letech 1886–90 na reálném gymnáziu v Teplícih a v letech 1890–93 na obchodní akademii v Ústí nad Labem. V období 1893–95 studoval obchodní vědy v Praze. V roce 1895 získal oprávnění vyučovat obchodní vědy na obchodních akademiích, na kterých působil do roku 1926. V letech 1911–18 byl školním inspektorem. **L:** *MZA B 34 700*.

B: 1910–45, honorovaný docent pro účetnictví a nauku o obchodu, od roku 1927 také pro nauku o soukromém obchodu

Alfred Weber Ritter von Ebenhof Stavební rada, po roce 1894 působil na ministerstvu ve Vídni a je znám svou studií z roku 1894 *Project der k. k. österreichischen Regierung für die Regulierung der March in der Reichsgrenzstrecke gegen Ungarn*.

B: 1891–92, suplent profesury vodních staveb a meliorací; 1892–94, soukromý docent pro hrazení bystřin a regulace horských toků

Josef Weinhold Viz profesori

Karl Weinreb (1859, Holešov – 1933) absolvoval vídeňskou techniku, kde byl asistentem chemické technologie organických látek. Poté pracoval v řadě firem v Rakousku, Německu, Švýcarsku a na Moravě v Brně, kde byl chemikem u firmy *A. & J. Löw Beer's Söhne*. V roce 1891 se na brněnské technice habilitoval, v roce 1908 získal titul mimořádného profesora. V roce 1909 byl jmenován přednostou oddělení

chemicko-technických předmětů na brněnském textilním učilišti. **L:** *HDI (1934)*, str. 28.

B: 1891–34, soukromý docent pro barvířství a potisk tkanin, od školního roku 1908/09 s titulem mimořádného profesora

Emil Wellner Viz profesori

Willibald Winkler Mimořádný profesor na vysoké škole zemědělské ve Vídni.

B: 1905–06, honorovaný docent pro technickou mykologii

Josef Wolfschütz (10. března 1860, Batelov – 1933) absolvoval v roce 1884 brněnskou techniku a od toho roku pracoval na zemském stavebním úřadě, kde se stal v roce 1897 vrchním zemským inženýrem a v roce 1909 byl jmenován vrchním zemským stavebním radou. Podílel se na regulaci mnoha moravských toků. V roce 1908 byl na brněnské technice jmenován doktorem technických věd za práci *Marchflussregulierung in Mähren*. Na brněnské technice působil od roku 1905 jako soukromý a od roku 1908 i jako honorovaný docent. V roce 1912 mu byl udělen titul mimořádného profesora.

L: *Hell, nové vyd. sv. 2.; HDI (1933)*, str. 320.

B: 1905–33, soukromý docent pro stavbu toků, vodních cest a vnitrozemskou plavbu; 1908–33, honorovaný docent pro základy meliorace a konstrukční cvičení z vodních cest

Karl Zaar (25. července 1880, Kroměříž – 2. února 1949, Graz) studoval v letech 1898–1903 na brněnské technice stavební obory. V letech 1903–07 pracoval na moravském místodržitelství, poté se stal učitelem na německé průmyslové škole, kde působil v letech 1907–28. V roce 1913 promoval na brněnské technice s prací *Spiegelphotographien und ihre Auswertung zu Messungszwecken*. V roce 1928 přijal jmenování profesorem geodézie na technice v Grazu, když místo odmítl H. Löschner. V Grazu působil do své smrti. Jeho odborné práce jsou věnovány především fotogrammetrii a fotografování. Jmenujme alespoň práci *Zweimedienphotogrammetrie* (1948). **L:** *Pogge VII*.

B: 1921–28, soukromý docent pro geodézii se zvláštním zřetelem na fotogrammetrii a reprodukční techniku; 1920–28, honorovaný docent pro technické aplikace fotografie

Karl Zelbr (30. listopadu 1854, Oszlan – 13. května 1900, Brno) studoval v letech 1873–78 na univerzitě ve Vídni, kde získal v roce 1884 doktorát. Od roku 1876 byl pomocným a od roku 1879 prvním asistentem na univerzitní hvězdárně ve Vídni. V roce 1890 se stal knihovníkem na brněnské technice, kde se v roce 1896 habilitoval pro teoretickou astronomii. Do tisku připravil katalogy knihovny techniky. **L:** *Pogge III, IV*.

B: 1896–1900, soukromý docent pro teoretickou astronomii

Zerbi

B: 1870–86, učitel francouzského jazyka a literatury; 1870–86, učitel italského jazyka a literatury

Ferdinand Zitte Profesor vyšší hospodářské školy.

B: 1943–45, učitel stenografie

3.3 Asistenti a pomocné vědecké síly

Arnold Abeles (1893–94), všeobecná chemie

A. Absolon (WH) (1940), sdělovací technika

Ernst Adler (1904–05), elektrotechnika II¹

Leonhard Adler (1905–06), elektrotechnika II

Otto Alscher (1901–1903), mineralogie a geologie

Artur Altmann (1905–08), všeobecná a analytická chemie

Adolf Ambros (1939), vodní stavitelství I
Narodil se 27. ledna 1914 v Brně.

Alexander Andreef (AA) (1942–44), mechanická textilní technologie
Narodil se 15. března 1912 v Alfataru v Bulharsku, maturoval na průmyslové škole v Rustschucku v roce 1933. Od roku 1938 do roku 1941 studoval na německé technice v Brně, kde v roce 1943 získal doktorát. Po válce se vrátil do Bulharska.

P. Artmann (WH) (1931–36, 37–38), figurální kreslení

Oskar Atteneder (1907–09), mechanická technologie

Johann Augustin (1897–1900), fyzika

Franz Aulehla (1903–04), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Fritz Aurich (1920–34), deskriptivní geometrie
(4. dubna 1892, Liberec – ?) studoval na technice a na univerzitě ve Vídni. V letech 1913–15 byl na vídeňské technice asistentem deskriptivní geometrie. V roce 1919 vykonal zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie a krátce učil na středních školách ve Vídni a Wiener Neustadtu. Od roku 1920 byl asistentem v Brně a teprve v roce 1934 se mu podařilo získat místo na jedné z brněnských reálků.
L: *Šišma; MZA B 34 551.*

Hans Aurich (WH) (1941–42), národní hospodářství a statistika

Friedrich Austin (WH) (1940), projektování staveb IV; (1941–43), dějiny stavitelství a umění
Narodil se v roce 1906; od července 1942 sloužil v armádě.

Hermann Axmann (1910), matematika a deskriptivní geometrie

Karl Badal (1855–58), všeobecná chemie

Gerhilt Balle (AA) (1943–44), dějiny stavitelství a umění

Raimund Barnet (1890–91), deskriptivní geometrie

Gustav Bartdorff (1873–79), stavba mostů a stavební mechanika

¹ Římská číslice za oborem znamená vždy číslování příslušné katedry.

Vincenz Bartel (1867–70), matematika a fyzika
(29. ledna 1847, Kostelec nad Černými lesy – 11. ledna 1877, Znojmo) v roce 1864 absolvoval brněnskou reálku a poté studoval na technikách v Brně a ve Vídni. Tři roky byl společným asistentem kateder matematiky a fyziky. V roce 1870 byl jmenován profesorem na reálce ve Znojmě, kde působil do své smrti. **L:** *Šišma*.

Walter Bartelmus (WH) (1914–15), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Karl Bartosch Viz docenti

A. Bathelt (WH) (1938–39), elektrotechnika I

Josef Bauer (WH) (1917–18), deskriptivní geometrie

Heinz Baumann (WH) (1937–38), nauka o tvarech architektonických

Karl Bayer (1871–73), všeobecná chemie
(4. března 1847, Bielsko – 4. října 1904, Rietzdorf) studoval architekturu a později přírodní vědy na univerzitě v Heidelbergu, kde získal doktorát v roce 1871. V letech 1873–80 provozoval v Brně vlastní chemicko-technickou laboratoř. Působil pak jako ředitel chemické továrny v Petrohradě, odkud se v roce 1894 vrátil zpět do Brna. Zabýval se otázkou výroby hliníku a v této oblasti dosáhl velmi významných výsledků. Založil továrnu v Rietzdorf bei Cilli a další v Rusku a USA. **L:** *Pill; OBL; DBE*.

B. Becker (WH) (1930–33), mineralogie a geologie

Franz Beer (1851–53), všeobecná chemie
Byl později profesorem na brněnské státní reálce a v letech 1861–65 působil i na vyšší tkalcovské škole v Brně. Zemřel v roce 1866 v Praze, kde učil na české vyšší reálce. **L:** *Weberei*.

Karl Beer (1915–20), (K) (1921–39), nauka o strojích a strojírenství II

Siegfried Beer (1871–73), vodní, silniční a železniční stavitelství

Herbert Beier (AA) (1943–44), chemická technologie

Friedrich Benze Viz docenti

Siegfried Beran (1908–09), mechanika
Zemřel 31. července 1909.

Alfred Berger (1908), matematika
(16. února 1882, Brno – 10. března 1942, Vídeň) po absolvování 1. německého gymnázia v Brně studoval v letech 1901–06 na univerzitách v Mnichově a ve Vídni, kde v roce 1906 získal doktorát za práci *Über die zur dritten Stufe gehörigen hypergeometrischen Integrale am elliptischen Gebilde*. Od roku 1909 byl zaměstnán u životní pojišťovny Phönix ve Vídni, kde od roku 1911 převzal vedení matematického oddělení, v roce 1919 byl jmenován zastupujícím ředitelem a v roce 1927 statutárním ředitelem této pojišťovny. V roce 1928 se habilitoval pro pojistnou matematiku na vídeňské technice, kde v roce 1933 získal titul mimořádného profesora a přednášky konal rovněž na univerzitě. V letech 1923 a 1925 vyšla jeho dvousvazková učebnice *Die Prinzipien der Lebensversicherungstechnik*, která později posloužila jako habilitační spis. **L:** *Einhorn; Šišma*.

Franz Berger (1881–84), všeobecná chemie

Herbert Berger (AA) (1940), (1942–44), deskriptivní geometrie
Narodil se 22. června 1916 v Moravské Chrastové. Od října 1940 sloužil v armádě.

Oswald Bernhardt Viz profesoři

A. Bier (WH) (1927–29), národní hospodářství a statistika

R. Birthler (1936–39), anorganická a analytická chemie

J. Blaschke (1930–37), chemická technologie III

Heinrich Blum (WH) (1919–20), (1921–23), technické kreslení

Johann von Bobretzky Viz docenti

Alois Bock (1906–07), stavba mostů

Rupert Böck (1868–71), strojírenství
(19. září 1845, Vídeň – 30. ledna 1899, Vídeň) studoval v letech 1862–67 na technice ve Vídni. Od ledna 1868 do konce školního roku 1870/71 byl asistentem v Brně. Ve školním roce 1870/71 konal přednášky o železničním provozu. Pracoval pak krátce v Curychu a od roku 1872 byl docentem mechaniky a strojírenství na báňské akademii v Leobenu. V roce 1887 byl jmenován profesorem na technice v Grazu a od roku 1889 na technice ve Vídni. Ve školním roce 1892/93 byl rektorem školy. **L:** *OBL; Sturm; Sequenz.*

Karl August Boetticher (1911–13), vodní stavby a meliorace

Walther Boguth (1940), fyzikální chemie a elektrochemie
(11. května 1917, Lipník na Moravě – ?) v roce 1935 maturoval na reformním reálném gymnáziu v Bohumině. V roce 1939 ukončil studium chemie na brněnské technice, kde v roce 1941 získal doktorát.

Maria Böhm (1940), (AA) (1941–42), (1942–44), organická technická chemie
V roce 1931 získala doktorát za práci *Über rasche Jodzahlbestimmungsmethoden für handelsübliche Mineralschmieröle.*

Rudolf Bojanowsky (1896–98), všeobecná a agrikulturní chemie

Robert Bortsch Viz profesoři

A. Bothe (1928–31), stavební mechanika

Sigmund Brandeis (1887–89), vodní stavby a meliorace

Hermann Brauner (1887–89), deskriptivní geometrie
Absolvent školy z roku 1889, bezprostředně poté odešel do *První brněnské strojírny.* V roce 1899 byl inženýrem ve Vídni.

Hubert Bräunlich (1918–19), fyzika

Hans Brenek (1913–16), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Adolf Brenn (1906–09), vodní stavby a meliorace

Gustav Brestan (WH) (1941–42), dějiny stavitelství a umění

Karl Brettschneider (WH) (1915–18), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Hans Brezina (1909–10), všeobecná a analytická chemie

Arthur Brückner (1893–94), vodní stavitelství

G. Brückner (1937–39), zemědělství

E. Buresch (WH) (1941–42), mineralogie a geologie

Anton Burian (1928–29), stavba mostů a železné pozemní stavby

Otto Burian (1925–27), chemická technologie III
(15. června 1900, Znojmo – 20. ledna 1970, Ludwigshafen) studoval v letech 1918–22 chemii na brněnské technice, kde pak působil jako asistent a v roce 1926 získal doktorát. V letech 1927–39 působil v Ústí nad Labem, v letech 1939–40 u firmy *BASF* v Ludwigshafenu. V letech 1940–45 byl vedoucím závodu pro hydrogenaci v Pölitzu. V letech 1945–65 pracoval opět u firmy *BASF*. Do roku 1970 byl aktivním funkcionářem sudetoněmeckého krajského sdružení. **L:** *Sturm*.

Rudolf Burian (1928–35), anorganická, fyzikální a analytická chemie
V roce 1930 získal doktorát za práci *Studien über die Temperaturabhängigkeit der Potentiale einiger Metalle gegen Lösungen ihrer Salze*.

Adolf Burkert (1919–20), elektrotechnika I

Karl Buschina (1928–31), betonové stavby

Paul Bütterlin (1906–07), nauka o strojích a strojírenství II

Karl Carda (1896–1900), matematika
(6. dubna 1870, Vídeň – 12. listopadu 1943, Praha) studoval od roku 1890 na vídeňské univerzitě, kde v roce 1894 získal doktorát za práci *Zur Theorie der algebraischen Funktionen auf einer zweiblättrigen Riemannschen Fläche* a o rok později vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a fyziky. Rok pak studoval na univerzitách v Lipsku a Oslu. V roce 1901 se habilitoval na vídeňské univerzitě a od roku 1902 byl asistentem na tamní technice, kde byl v roce 1905 jmenován mimořádným profesorem matematiky. V letech 1907–39 byl profesorem matematiky na pražské německé technice. **L:** *Šišma; Pogge IV–VII*.

K. Cattaneo (WH) (1932–33, 34–37), technické kreslení; (1937–38), užitkové stavby

Leopold Cepek (K) (1914–21), vodní stavby a meliorace

Victor Cerha (1887–89), pozemní stavitelství

Willibald Cerny (1905–06), elektrotechnika I
(29. června 1881, Strážnice – 11. dubna 1956, Vídeň) se stal v roce 1907 učitelem elektrotechniky na inženýrské strojní, elektrotechnické a slévárenské škole v X. vídeňském obvodu. V letech 1922–43 byl přednostou elektrotechnického oddělení a v letech 1941–43 ředitelem této školy. V letech 1943–45 byl ředitelem pozdější spolkové průmyslové školy ve Vídni. **L:** *Sturm*.

Helmut Cichy (1928–30, 32–35), historie stavitelství

W. Claus (WH) (1930–31), národní hospodářství a statistika

Marius Crillanovich (1903–04), elektrotechnika I

Paul Csutak (AA) (1943–44), pístové stroje

Alfons Czegka (1919–20), nauka o strojích a strojírenství II

Rudolf Czepek Viz profesoři

Franz Czermak (1857–62), všeobecná chemie

Guido Czermak (1891–93), silniční a železniční stavitelství

Adolf Czernotzky (1926–28), anorganická, fyzikální a analytická chemie
Narodil se 5. května 1902 v Brně a zemřel 27. března 1984 v Brokstedtu.

A. Czerny (1936–39), historie stavitelství

Ludwig Czerweny (1896–99), elektrotechnika
Z brněnské techniky odešel do firmy *Siemens & Halske*.

L. Czihal (1923–26), pozemní stavitelství

Hans Čech (1921–22, 1923–44), fyzika
Narodil se 7. srpna 1893 v Horních Moštěnicích.

Josef Čermak (1889–90), vodní stavby; (1891–92), stavba mostů a stavební mechanika

Bruno David (1910–11), nauka o strojích a strojírenství I; (K) (1914–18), strojírenství III
(1887, Brno – ?) studoval po maturitě na gymnáziu strojní inženýrství na brněnské technice. V letech 1910–11 byl asistentem na technice, v roce 1911 odešel pracovat k firmě *Storek* v Brně, od roku 1912 byl zaměstnán u firmy *Petravič & Co.* ve Vídni. Konstruktér na brněnské technice byl formálně v letech 1914–18, ale od roku 1915 pracoval pro armádu. Po válce odešel pracovat k letecké firmě *Gutmann* do Vídně.

Max David (1884–87), stavba mostů a stavební mechanika

Karl Demel (1908), stavba mostů

Kurt Demus (AA) (1937–39), teorie pružnosti a pevnosti
Narodil se 8. června 1915 v Rýmařově, z Brna odešel v roce 1939 do Berlína.

Oswald Deutsch (1903–06), deskriptivní geometrie
Narodil se 10. listopadu 1880 v Brně.

Sigmund Deutsch (1890–91), stavba mostů a stavební mechanika

Eduard Dittrich (WH) (1938), nauka o tvarech architektonických
Narodil se 17. dubna 1910 v Březové na Moravě.

Hugo Ditz Viz docenti

Erich Dobischek (1923–27), chemická technologie II

Karl Domes (1899–1900), pozemní stavitelství
(31. května 1877, Brno – ?) po absolvování zemské reálky studoval na brněnské technice, kde byl jeden rok asistentem. Od počátku roku 1901 pracoval na Moravském zemském stavebním úřadě. Tam měl na starosti zejména regulaci moravských vodních toků. V roce 1917 byl jmenován zemským stavebním radou, v roce 1922 vrchním zemským stavebním radou. **L:** *HDI* (1937), str. 127–128.

V. Domes (WH) (1936–39), národní hospodářství a statistika

Eduard Donath Viz profesoři

Max Dörfler (1902–03), všeobecná a analytická chemie

Karl Drechsler (WH) (1915–18), geodézie a sférická astronomie; (1921–27), vodní stavby I; (1927–29), vodní stavby II

Franz Drescher (1936–44), deskriptivní geometrie
Narodil se 2. června 1911 v Rýmařově; od roku 1941 sloužil v armádě.

Irene Dumka (AA) (1943–44), fyzika

Wilhelm Dwořak (1881–85), pozemní stavitelství
(15. května 1857, Brno – 19. ledna 1938, Salcburk) studoval v letech 1868–75 na reálce v Brně, v letech 1875–80 pak studoval architekturu na brněnské technice. Od roku 1885 učil na státní průmyslové škole v Brně, v letech 1904–09 byl přednostou jejího stavebního oddělení. V letech 1909–20 byl ředitelem státní průmyslové školy v Salcburku. V roce 1911 byl jmenován vládním radou. **L:** *Sturm; Pill*.

Franz Eberle (1905–06), nauka o strojích a strojírenství I
Zemřel ve školním roce 1905/06.

Franz Eder (AA) (1941–43), analytická chemie
Narodil se 6. února 1919 v Bratislavě, kde maturoval na reálce v roce 1937. Na brněnské technice studoval do roku 1940, v roce 1943 získal doktorát.

H. Eder (1927–28), historie stavitelství

Robert Eder (1882–83), vodní, silniční a železniční stavitelství
Narodil se 6. června 1858. V roce 1883 vstoupil do civilní státní služby a v roce 1909 byl jmenován stavebním radou na moravském místodržitelství. **L:** *Hell, nové vydání sv. 2*.

Oskar Ehrenberg (1901–1903), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Richard Ehrenfeld Viz docenti

Walther Ehrenhofer (1896–97), chemická technologie
(15. března 1872, Vrchlabí – 23. května 1928, Vídeň) studoval od roku 1890 na technikách v Praze a v Brně. Od roku 1897 byl báňským úředníkem v Rosnicích u Karlových Var. Od roku 1902 byl úředníkem na ministerstvu obchodu ve Vídni, později ministerským radou na ministerstvu pro sociální věci. Od roku 1914 byl docentem chrámové hudby a specialistou pro stavbu varhan. Je autorem např. *Grundzüge der Orgelbaurevision* (1904) nebo *Taschenbuch des Orgelrevisors* (1909). Vydával časopis *Zeitschrift für Orgel- und Harmoniumbau*. **L:** *OBL; Sturm; DBE*.

Julius Ehrlich (1892–94), pozemní stavitelství

Friedrich Eichleiter (1891–92), chemická technologie

Leopold Eisner (1912–13), deskriptivní geometrie
(25. ledna 1885, Czernichów v Haliči – ?) maturoval na reálce v Bielsku. Od roku 1905 studoval matematiku a deskriptivní geometrii na německých vysokých školách v Praze. V roce 1911 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a v roce 1912 z deskriptivní geometrie. Poté vykonával zkušební rok na německém gymnáziu v Brně a současně byl asistentem na technice. Z Brna se vrátil zpět do Prahy, kde se ucházel o místo asistenta matematiky na německé technice. **L:** *Šišma*.

Julius Engel (1918–19), mechanická technologie

Helmut Epheser (AA) (1941–44), matematika
(2. srpna 1917, Hannover – 11. listopadu 2002, Hannover) ve věku jednoho roku oslepl, ale přesto získal kvalitní vzdělání. V roce 1937 maturoval na vyšší reálce v Hannoveru, kde v roce 1940 ukončil studium matematiky a fyziky na technice. Od roku 1941 působil na brněnské technice, kde v roce 1943 získal doktorát přírodních věd za práci *Über einige Verallgemeinerungen des Schwarz-Christoffel'schen Integralansatzes*. V roce 1951 předložil na technice v Hannoveru habilitační spis *Existenz- und Eindeutigkeitsfragen bei nichtlinearen Randwertaufgaben* a v následujících letech působil jako docent. V letech 1959–71 byl mimořádným a v letech 1971–85 řádným profesorem aplikované analýzy. V roce 1985 byl penzionován a žil v Hannoveru. **L:** *Šišma; MZA B 34 563, 688; Pogge VII.*

Stanislaus Epstein (1902–03), agrikurní a potravinářská chemie

Friedrich Ernst (1918–19), matematika
Z techniky odešel jako suplent na reálku do Hustopečí.

Rudolf Ertel (1921–25), vodní stavby II

Hans Ertl (1939–42), pístové stroje
(21. července 1915, Brno – ?) maturoval na gymnáziu v Brně v roce 1933, poté studoval dva roky na technice ve Vratislavi. Studium strojních oborů ukončil v roce 1937 na brněnské technice, kde v roce 1940 získal doktorát. V roce 1938 byl asistentem strojírenství na technice v Berlíně, pak se vrátil zpět do Brna. Po válce pracoval u firm *OKM, Klöckner-Humboldt-Deutz, Fichtel & Sachs*. V roce 1975 byl penzionován. Pracoval zejména na konstrukci a vývoji plynových motorů. **L:** *Pill.*

J. Ertl (WH) (1931–35), (1935–36), geodézie a sférická astronomie

Emil Fabritius (1911–13), mechanická textilní technologie

Karl Falkowsky (1896–97), mineralogie a geologie

Fritz Fanta (WH) (1930–31), (1931–32, 33–38), technické kreslení
(2. září 1906, Liberec – ?) studoval v letech 1924–1931 architekturu na brněnské technice, kde v roce 1936 získal doktorát. V roce 1938 odešel na stavební úřad do Lince, kde pracoval až do roku 1977. Působil jako člen státní zkušební komise na vídeňské technice, v letech 1960–66 byl viceprezidentem rakouského svazu architektů. **L:** *Zerlik, A.: Sudetendeutsche in Oberösterreich. Linz 1981.*

Paul Faulhammer (1891–92), mineralogie

Emil Feigl (1903–04), elektrotechnika II

Sigmund Feitler Viz docenti

Hermann Feitzinger (1906–07), agrikurní a potravinářská chemie

Franz Fiala (1884–85), všeobecná chemie
(14. dubna 1861, Brno – 28. ledna 1898, Sarajevo) studoval chemii na brněnské technice. Od roku 1886 pracoval v chemické laboratoři tabákové správy v Sarajevu. Tam byl od roku 1892 zaměstnancem zemského muzea a od roku 1896 kustodem prehistorického oddělení. Publikoval řadu prací z prehistorie Bosny a Hercegoviny. **L:** *OBL.*

- Theobald Fiala** (1942–44), mechanická technologie
Narodil se v roce 1909; od dubna 1942 sloužil v armádě.
- Johann Fiedler** (1894–95), mineralogie
Zemřel v roce 1962 ve věku 74 let v Olchingu.
- Karl Fiedler** (1918–24), stavební mechanika
- Oskar Fiedler** (1919–20), nauka o strojích a strojírenství II
- Roman Fiegel R. von Lindenkron** (1885–86), pozemní stavitelství
- Alois Fietz** Viz profesori
- Johann Filemon** (WH) (1941–42), geodézie I
- Moriz Filepek** Viz docenti
- Friedrich Firkuschny** (1918–31), zemědělství
- Ernst Fischer** Viz profesori
- Robert Fischer** (WH) (1941–42), geodézie I
- Karl Fleischer** (1904–07), (K) (1907–09), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů
V roce 1909 suploval uvolněnou profesuru.
- Robert Folgner** Viz docenti
- Kurt Foltínek** (WH) (1917), deskriptivní geometrie
- H. Forberich** (1931–38), stavba mostů a železné pozemní stavby
Po válce pracoval v inženýrské kanceláři *Pfannmüller* v Hannoveru, která se později stala pracovištěm tamní techniky.
- Jaroslav Frana** Viz docenti
- Lothar Frank** (1921–29), teorie pružnosti a pevnosti
- Fritz Freising** (WH) (1932–36), mineralogie a geologie
(29. května 1909, Gmunden – 12. ledna 1986, Göppingen) studoval do roku 1935 architekturu na brněnské technice. V letech 1939–42 pracoval při říšském úřadu pro stavbu dálnic a podílel se na přípravě stavby dálnice z Vídně do Bratislavy. Poté sloužil v armádě. V roce 1949 získal doktorát na technice ve Stuttgartu. Pracoval pak i nadále na stavbách dálnic v Německu. **L:** *Pill*.
- Hans Freising** (1934–38), mineralogie a geologie
(18. ledna 1905, Gmunden – 8. prosince 1977, Stuttgart) studoval na reálce a na průmyslové škole v Brně. V roce 1932 ukončil studium elektrotechniky na brněnské technice. Od roku 1938 pracoval v zemském muzeu v Opavě. Od roku 1940 sloužil v armádě. V letech 1947–70 byl geologem v zemském geologickém úřadě ve Stuttgartu. V roce 1949 získal na technice ve Stuttgartu doktorát. Je autorem asi 150 prací z prehistorie a geologie. **L:** *Pill*.
- Karl Frenzel** Viz profesori
- F. Frey** (1923–29), strojírenství III

O. Frieben (WH) (1931–32, 33–34), (1932–33), technické kreslení

Arnold Friede (WH) (1940), (1941–42), všeobecná technická chemie

Narodil se 17. května 1917 v Rýmařově, kde v roce 1935 maturoval na reálce. V roce 1939 ukončil studium chemie na brněnské technice, v roce 1941 získal doktorát

Walter Friedl (1936–39), chemická technologie I; (1940), anorganická technická chemie

Narodil se 28. října 1906 v Mohelnici.

Ludwig Friedmann (1925–26), chemická technologie I

Josef Frimmel (1912–13), pozemní stavitelství

(31. prosince 1888, Brno – ?) absolvoval I. německou reálku v Brně a v roce 1912 vykonal II. státní zkoušku ze stavebního inženýrství na německé technice. Od roku 1920 byl hlavním inženýrem a prokuristou jedné ostravské stavební společnosti. **L: MZA B 34 644.**

Oskar Fritscher (AA) (1939–42), (1942–44), mechanika

Narodil se 27. října 1912 v Německé Hůzové; od roku 1941 sloužil v armádě.

Ernst Fuchs (1909–10), vodní stavby a meliorace

Karl Fuchs (1927–28), chemická technologie I

Otto Fuchs Viz docenti

Walter Fuchs Viz docenti

Ingeborg Fürstenau (AA) (1943–44), analytická chemie

F. Furtak (1924–25), elektrotechnika I

Franz Gaberle (WH) (1940), anorganická a analytická chemie

Ernst Galle Viz profesori

E. Ganzwohl (1923–28), strojní kreslení a strojní součástky

Karl Goebel (1893–94), silniční a železniční stavitelství

Karl Goerisch (1911–12), elektrotechnika II

Adolf Goldberg (AA) (1940), deskriptivní geometrie

G. Gollmann (1938–39), mechanická technologie

A. Görlich (1929–33), geodézie a sférická astronomie

Hans Göttlicher Viz docenti

Elli Gregory (WH) (1941–42), (AA) (1943–44), fyzikální chemie

Heinrich Gretschel (1910–13), stavební mechanika a teorie pružnosti; (1913–18) stavební mechanika

J. Gretzmacher (WH) (1938–39), dějiny architektury a umění

Johann Grigar (K) (1912–39), (1940), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Narodil se 30. června 1884 v Lipníku.

Arnold Gröger (1916–18), agrikulturní a potravinářská chemie

Max Gröger (1880–82), chemická technologie
(16. dubna 1857, Haugsdorf – 5. prosince 1939, Vídeň) vystudoval reálku a techniku ve Vídni (1875–79). Poté byl dva roky asistentem na brněnské technice. Pak působil jako profesor chemie a fyziky na německé státní průmyslové škole v Brně. V letech 1893–1919 byl profesorem na chemické průmyslové škole ve Vídni. Jeho odborné práce byly zaměřeny na anorganickou a analytickou chemii. **L:** *OBL; DBE; MZA B 34 639; Hell; Pogge IV–VII.*

G. Gromus (WH) (1940), mechanická textilní technologie

Alfred Gross (1919–20), deskriptivní geometrie
(21. září 1897, Opava – ?) v roce 1919 absolvoval kurz pro geodety na brněnské technice. V roce 1922 vykonal zkoušku učitelství a působil potom na gymnáziu. Roku 1935 získal na brněnské technice doktorát. **L:** *Šišma.*

Gerhard Gross (AA) (1940–44), organická chemie
(5. října 1919, Opava – ?) maturoval na opavské reálce v roce 1937. Studium na brněnské technice ukončil v roce 1941, doktorát získal v roce 1943.

Johann Grossmann (AA) (1939–42), mechanická technologie
Narodil se 1. května 1910 v Brně.

Otto Grossmann (1921–44), elektrotechnika II
(19. října 1897, Kagerava u Sokolova – 10. března 1957, Bamberg). **L:** *Sturm; Dorner, G. Das Gymnasium in Mährisch Trübau. 1956.*

A. Gruber (WH) (1928–30), železniční stavitelství I

Victor Grünberg (1893–96), fyzika
(3. června 1866, Vídeň – ?) studoval v letech 1886–91 na univerzitě ve Vídni. Od roku 1899 byl profesorem matematiky a fyziky na zemské reálce ve Znojmě. Je autorem knihy *Zur Theorie der mikroskopischen Bilderzeugung* (1903). **L:** *Pogge IV.*

Rudolf Grund (K) (1901–1903), nauka o strojích a strojírenství II

Wenzel Grünert (1872–73), fyzika

Alfred Grünhut (1895–96), elektrotechnika

Julius Grünwald (1897–98), všeobecná chemie

Siegfried Grüttner (AA) (1940), (1942–44), organická chemie
Narodil se v roce 1915; od roku 1941 sloužil v armádě.

Friedrich Gschnitzer (1890–92), fyzika

Wilhelm Guttenberg (1887), silniční a železniční stavitelství

Ludwig Güttler (1937–?) deskriptivní geometrie
Narodil se 25. listopadu 1911 v Heřmanicích.

Bernhard Haas (1890–91), silniční a železniční stavitelství

Erich Haas (WH) (1940), anorganická technická chemie
(9. listopadu 1916, Opava – ?) maturoval v roce 1936 na reálce v Brně, v roce 1940 ukončil studium na brněnské technice, kde v roce 1943 získal doktorát.

Johann Haas WH (1939), chemická technologie II
Narodil se 1. března 1915 ve Starém Městě. Z Brna odešel do *Poldi Kladno*.

Julius Haas (1892–94), deskriptivní geometrie
Později pracoval jako inženýr u státních drah.

Alfred Habel Viz profesori

Hans Hadamik (1919–27), anorganická, fyzikální a analytická chemie
Narodil se 14. března 1892 ve Šternberku.

Hugo Häckel (1892–93), mineralogie

Max Haissig (1895–98) chemická technologie

Heinz Hajek (1940, 1942–44), organická chemie
(21. ledna 1917, Berlín – ?) navštěvoval střední školu v Berlíně, ale maturoval v roce 1936 na reálce v Brně. Pak do roku 1940 studoval na brněnské technice chemii. V roce 1940 získal doktorát.

Ignaz Hajek (1901), mechanická technologie
Pracoval pak na poštovním a telegrafním ředitelství v Brně.

Robert Hamburger Viz docenti

Leopold Handl (1912–13), železné pozemní stavby, teorie pružnosti a pevnosti
(22. srpna 1888, Adamov – ?) studoval v letech 1899–1907 na gymnáziu v Brně, pak do roku 1912 na technice.

Josef Hanl (1906–07), elektrotechnika I

Karl Hanofsky (1882–85), chemická technologie
(18. července 1860, Brno – 4. července 1931, Liberec) studoval chemii na technikách v Brně a ve Vídni. V letech 1886–1926 byl učitelem na průmyslové škole v Liberci. V letech 1922–24 tuto školu řídil. **L:** *Sturm; Pill*.

Alfons Hanusch (1912–14), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Friedrich Hartmann (1900–1902), stavba mostů
(29. března 1876, Opava – 16. ledna 1945, Vídeň) absolvoval reálku v Opavě a poté v letech 1894–1900 studoval na brněnské technice strojírenství. V roce 1910 získal doktorát za práci *Genauere Berechnung von Parallelträgern mit doppeltem System von Zugdiagonalen und Ständern*. V té době pracoval jako vrchní inženýr v železárnách v severomoravském Sobotíně. Od roku 1915 učil na vojenské akademii v Mödlingu a v roce 1916 byl jmenován profesorem stavby mostů na technice ve Vídni, kde byl v roce 1928/29 rektorem. Byl členem vídeňské akademie věd. Je autorem knih *Aesthetik im Brückenbau* (1928), *Knückung, Kippung, Beulung* (1937) a *Stahlbrücken* (1951). **L:** *Sturm; OBL; DBE; Pogge VI, VII*.

Alois Haschek (1883–89), matematika
Po absolvování reálky v Brně studoval v letech 1876–83 na brněnské technice. Vykonal pak zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie a od roku 1887 působil na brněnské zemské reálce. V letech 1892–1904 vyučoval na reálce v Novém Jičíně.

Georg Hattensaur (1890–93), všeobecná chemie

Erich Haulena (1929–37), stavba mostů a železné pozemní stavby

Adolf Hauptner (K) (1911–13), vodní stavby a meliorace

Oskar Hausmann (1893–94), elektrotechnika

Robert Hawelka (1928–33), matematika

(27. května 1903, Vídeň – 3. června 1946) studoval na elektrotechnickém oddělení brněnské techniky, kde v březnu 1924 vykonal první státní zkoušku. Druhou státní zkoušku však vykonal až v roce 1932. Mezitím v roce 1931 vydal knihu *Vierstellige Tafeln der Kreis- und Hyperbelfunktionen, sowie ihrer Umkehrfunktionen in Komplexen*. Za tuto práci byl v roce 1933 promován doktorem. **L:** *Šišma; MZA B 34 574*.

W. Hawlat (1927–29), vodní stavby I

Josef Hawlik (1910–11), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Adolf Hedrich (1931–41), matematika

(24. dubna 1904, Brno – ?) absolvoval státní průmyslovou školu v Brně a poté studoval na technice. V roce 1941 byl jmenován profesorem na průmyslové škole v Brně. **L:** *MZA B 34 575*.

Gustav Heger (WH) (1919–20), deskriptivní geometrie; (1925–30), mechanická technologie

E. Heidl (WH) (1940), kreslení a malba

Richard Heilbrun (Adj.) (1902–03), elektrotechnika

(21. února 1874, Berlín – ?) studoval v letech 1891–92 na univerzitě v Bonnu, poté do roku 1895 na univerzitách v Berlíně a Heidelbergu a na technice v Berlíně. V roce 1895 byl v Heidelbergu promován doktorem filozofie. V letech 1897–99 byl asistentem na báňské akademii v Berlíně. V roce 1909 založil a do roku 1936 řídil vlastní továrnu na výrobu elektrických přístrojů v Berlíně. V roce 1903 vydal knihu *Elementare Vorlesungen über Telegraphie und Telephonie*. **L:** *Pogge IV, VI*.

Wilfried Heiner (AA) (1940–41), geodézie I

Kurt Heinisch (WH) (1941–42), fyzika

Franz Heidl Viz docenti

Karl Heinrich (1918–19), chemická technologie II

Viktor Heissler Viz docenti

Robert Heiter (1911–12), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Victor Heller (1894–96), silniční a železniční stavitelství

Johann Heppner (1898–?) všeobecná chemie

Friedrich Herbst (1913–18), mechanická textilní technologie

Friedrich Hermann (1900–03), deskriptivní geometrie

Walter Hermann (1936–39), fyzikální chemie; (1940), fyzikální chemie a elektrochemie; (1943–45) technická chemie
Narodil se 22. října 1906 v Ústí nad Labem.

Paul Herschmann (1895–96), všeobecná chemie

Maximilian Herzog Viz docenti

Hermann Hiltcher (WH) (1916–17), chemická technologie I; (1919–20), chemická technologie I

Wilhelm Hinner (1922–24), chemická technologie I
Zemřel v roce 1924.

Karl Hinterlechner (1899–1900), mineralogie a geologie
(31. května 1874, Lublaň – 25. října 1932, Lublaň) studoval na univerzitě ve Vídni, kde v roce 1899 získal doktorát. Byl pak krátce asistentem na technice v Brně a pak až do roku 1918 působil na říšském geologickém ústavu ve Vídni. V roce 1919 byl jmenován profesorem geologie na univerzitě v Lublani. Jeho odborné práce se zabývaly mineralogií a geologií. Byl autorem učebnice mineralogie pro nižší střední školy. **L:** *Sturm; OBL*.

Franz Hlučka (1920–44), fyzika
Narodil se 18. prosince 1893 v Brně a zemřel 22. července 1945 v zajateckém táboře Brně.

Josef Hoffmann (1941), deskriptivní geometrie

Franz Hofmann (1913–24), nauka o tvarech architektonických

Rudolf Hofmann (1935–36), matematika; (1940), (AA) (1941–42), mechanická technologie
(4. listopadu 1908, Staré Buky u Trutnova – ?) maturoval v Trutnově na reformním reálném gymnáziu a pak absolvoval německou techniku v Praze. **L:** *MZA B 34 578*.

Heinrich Holitzky (1906–07), mechanická technologie
V letech 1906–08 byl současně asistentem na textilním učilišti v Brně, kde byl pak v letech 1908–10 skutečným učitelem mechanické technologie. **L:** *Weberei*.

Albert Hollausch (1890–91), pozemní stavitelství; (1891–92), vodní stavby

Josef Holluta Viz profesori

Ludwig Holzer (1920–25), matematika
(10. června 1891, Vörs – 24. dubna 1968, Vídeň) maturoval v roce 1910 v Pule a v letech 1910–15 studoval na univerzitě v Grazu, kde roku 1917 získal doktorát. Na technice v Brně působil pouze jako provizorní asistent, protože se mu nikdy nepodařilo získat československé státní občanství. V roce 1925 odešel na techniku do Grazu, kde se v roce 1929 na univerzitě habilitoval pro matematiku. Od roku 1935 byl asistentem na vídeňské technice, přednášky konal rovněž na univerzitě. V letech 1941–45 byl profesorem na technice v Grazu, v období 1952–65 přednášel na univerzitě v Rostocku. Holzerova odborná práce se zabývala především teorií čísel. Je autorem třísvazkové monografie *Zahlentheorie* (1958–65) a knihy *Klassenkörpertheorie* (1966). **L:** *Šišma; Einhorn; Pogge VI, VII*.

Eduard Homma (1910–11), všeobecná a analytická chemie

Friedrich Homola (AA) (1941–44), mechanika II
Narodil se v roce 1916.

Max Hönl Viz profesori

- Otto Hönigsberger** (K) (1898–99), strojírenství
- Heinrich Hoppert** (1938–39), stavba mostů a železné pozemní stavby
- Rudolf Horny** (1923–24), chemická technologie III
- Ernst Hoschek** (1876–78), chemická technologie
- Alexander Hrych** Viz profesori
- Florian Hübel** (1867–70), pozemní stavitelství
- Robert Huber** (1929–44), vodní stavby II
(21. prosince 1890, Brno – ?) v roce 1909 maturoval v Brně na zemské reálce, pak pokračoval ve studiu na brněnské technice, které ukončil až po válce v roce 1922. Pracoval pak u jedné brněnské stavební společnosti a na technice získal v roce 1941 doktorát.
- Kurt Hübler** (WH) (1928–29), elektrotechnika I
- Karl Hübscher** (1894–96), deskriptivní geometrie; ve školním roce 1899/1900 krátce suploval místo asistenta fyziky.
- Bernhard Hulek** (1881), pozemní stavitelství
- Johann Hütter** (1918–19), elektrotechnika II
- Oskar Christ** (K) (1911–12), pozemní stavitelství
- August Christen** (1870–77), praktická geometrie
- Rudolf Ille** (1904–05), fyzika
- Alois Indra** (1911–18), chemická technologie I
- O. Indra** (1940), nauka o stavebních konstrukcích
- Walther Indruch** (1938–1944), zemědělství
Narodil se 10. ledna 1911 v Opavě; od května 1941 sloužil v armádě.
- Franz Irrich** (1860–61), deskriptivní geometrie
(6. září 1838, Brno – ?) v roce 1856 ukončil své studium na brněnské reálce a v dalších čtyřech letech studoval na technickém učilišti. V roce 1899 byl inspektorem uherských státních drah a žil ve Vídni. Víme, že v roce 1902 byl již po smrti. **L: Šišma.**
- Hans Jakesch** (1916–18), deskriptivní geometrie
- Franz Jakob** (1853–54), všeobecná chemie
- Friedrich Jakusch** (1931–32), nauka o strojích a strojírenství II
- Friedrich Janda** (1939–40), geodézie I
Narodil se 13. května 1917 v Brně.
- Eduard Janetschke** (1899–1900), stavba mostů
- Julius Jarka** (Adj.) (1898–1902), všeobecná a analytická chemie
Odešel z Brna do Liberce, kde byl jmenován učitelem na průmyslové škole.
- August Jaumann** (1913–19), elektrotechnika I

Johannes Jaumann Viz profesori

O. Jekel (1929–39), vodní stavby I

Karl Jeřabek (1899–1901), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů
Z techniky odešel na ministerstvo železnic do Vídně.

Eduard Jesch (1871–73), pozemní stavitelství

Leopold Jesser (1887–88), chemická technologie; (1898–99), všeobecná a analytická chemie

Později pracoval jako komisař patentového ústavu.

Friedrich Jokisch (AA) (1937–39), stavební mechanika; (1940–44) stavební statika
(18. dubna 1911, Přívoz – ?) v roce 1929 maturoval na reálce v Moravské Ostravě a v letech 1929–38 studoval na brněnské německé technice, kde v roce 1940 získal doktorát.

Gerda Jonak (WH) (1940–42), (AA) (1942–44), fyzikální chemie
(4. července 1919, Moravská Třebová – ?) maturovala v roce 1938 na reálném gymnáziu v Moravské Třebové a poté krátce studovala na technice v Grazu. Studium chemie ukončila v roce 1941 v Brně, kde v roce 1943 získala doktorát.

Erwin Jonas (1918–20), elektrotechnika II

Wilhelm Joscht (WH) (1932–34), matematika; WH (1932, 1934) stavební mechanika

(17. července 1904, Liberec – ?) po absolvování nižší reálky v Laa an der Thaya studoval na obchodní akademii v Brně. Pracoval pak jako úředník v bance. V červnu roku 1925 maturoval na I. německé reálce v Brně a na podzim začal studovat na technice v Brně. Studium ukončil v roce 1932 a během něho byl tři semestry demonstrátorem kateder matematiky. Stal se pak pomocným asistentem téhož oboru, krátce působil na katedře stavební mechaniky. **L:** *MZA B 34 582; Šišma.*

Franz Juda (1922–23), chemická technologie III; (1923–25), chemická technologie II

Karl Jukl (1894–95), všeobecná chemie

Heinrich Jung (1926), matematika

(8. října 1902, Frankfurt nad Mohanem – 1945) studoval v letech 1921–26 na univerzitách ve Frankfurtu nad Mohanem a v Marburgu, kde v roce 1929 získal doktorát. V roce 1933 se habilitoval na univerzitě v Göttingenu. Od roku 1937 byl soukromým docentem a od roku 1941 profesorem geofyziky na báňské akademii v Clausthalu. Byl pak povolán na frontu a od roku 1945 byl pohřešován. V dubnu roku 1951 byl prohlášen za mrtvého. **L:** *Šišma; Pogge VII; MZA B 34 582.*

Wilhelm Jurenka (1931–32), organická, agrikulturní a potravinářská chemie

Získal doktorát v roce 1930 za práci *Über eine acidimetrische Fluor-Bestimmungsmethode.*

Heinrich Kafka Viz docenti

O. Kahl (1937–39), chemická technologie III

Narodil se 8. ledna 1911.

Othmar Kallina (1914–15), vodní stavby a meliorace
(10. září 1889, Hustopeče – 12. května 1945, Karlovy Vary) studoval na brněnské technice, kde byl krátce asistentem. V roce 1914 byl stavebním komisařem a vedoucím městského stavebního úřadu v Klagenfurtu. Od roku 1916 byl ředitelem vodárny v Karlových Varech. V letech 1920–33 byl poslancem parlamentu za Německou národní stranu, kterou v roce 1919 spoluzaložil. Po válce spáchal sebevraždu. **L:** *Sturm*.

Leopold Kann Viz docenti

Viktor Kaplan Viz profesoři

Ernst Kappel (1906–08), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Karl Karas Viz docenti

Eugen Karpinsky (WH) (1917–18), (1919–20), chemická technologie I

Hugo Kasper Viz profesoři

H. Kassyk (WH) (1941–42), mineralogie a geologie

Paul Kaszpar (1893–94), chemická technologie

Johann Kauf (1916–18), elektrotechnika II

Emil Keller (1889–90), deskriptivní geometrie

Johann Kellner (1877–80), geodézie a sférické astronomie
(17. srpna 1853, Moravany – 27. července 1924, Teplice–Šenov) po maturitě na reálce studoval od roku 1872 na brněnské technice, kde se stal pak asistentem. Od roku 1891 působil jako vrchní stavební rada v Bosně a Hercegovině. V letech 1905–20 byl městským stavebním ředitelem v Brně. V letech 1910–13 se podílel na výstavbě brněnského vodovodu. Byl jmenován čestným občanem města Brna, prezidentem Moravské průmyslové jednoty. Ve školním roce 1902/03 získal na brněnské technice doktorát. **L:** *Sturm; HDI (1924), str. 179*.

Rudolf Kestranek (1911–12), stavba mostů

E. Kiesling (WH) (1936–38), mechanická technologie

Josef Killian (1877–82), vodní, silniční a železniční stavitelství

Felix Kittner (1908–09), vodní stavby a meliorace

Rudolf Klatt (1928–37), chemická technologie I

Získal v roce 1930 doktorát za práci *Beiträge zur Kenntnis der Schwefelfarbstoffe*.

Herbert Klein (WH) (1940), elektrotechnika I; (AA) (1941–42), (1942–44), všeobecná elektrotechnika

Josef Kling (1914–19), matematika

Během první světové války působil v armádě, v roce 1918 získal na vídeňské univerzitě doktorát za práci *Untersuchungen über die Charliersche Verteilungsfunktion der Form B und ihre Anwendung auf Absterbeordnungen*.

Franz Kloss (1908), geodézie a sférická astronomie

Rudolf Kloss (1910–12), všeobecná a analytická chemie

Eduard Kneifel (WH) (1932–34), elektrotechnika II; (1937–40), elektrotechnika I; (1941–44), všeobecná elektrotechnika
Narodil se 12. října 1905 v Brně; od listopadu 1941 sloužil v armádě.

H. Knienieder (1931–37), zemědělství

Rudolf Knittel (AA) (1941–42), matematika

Ferdinand Kohn (1894–95), všeobecná a agrikulturní chemie

Franz Kokesch (1920–23), geodézie a sférická astronomie

Hugo Köller (1909–10), geodézie a sférická astronomie

Erich Kolk (WH) (1940), mechanika II

Robert Konečný (1892–94), strojírenství

Karl Konetschny Viz profesoři

Othmar Kopriwa (WH) (1940), národní hospodářství a statistika

Friedrich Kopřiwa (1888–89), všeobecná chemie

Karl Korn (1878–79), pozemní stavitelství

G. Koromzay (1931–32), strojírenství III

K. Koschany (1941–42), botanika

Albert Kostner (1940), železniční stavitelství I

Karl Kottek (1897–1900), vodní stavby a meliorace

Emil Koutný Viz docenti

Bruno Krakowetz (1928–30), chemická technologie I

Richard Kralík (1913–18), anorganická, fyzikální a analytická chemie

H. Krätschmer (WH) (1930–32), (1932–39), historie stavitelství; (1940–42), projektování staveb II
(27. prosince 1906, Brno – ?) maturoval na zemské reálce v Brně v roce 1924 a studium pozemního stavitelství a architektury na brněnské technice ukončil v roce 1931. V roce 1939 získal doktorát.

Johann Krautt (1909–10), deskriptivní geometrie
(28. února 1886, Brno – ?) pracoval v celé řadě elektrotechnických firem v Rakousku. Je ho možno považovat za jednoho z prvních rakouských odborníků na stavby vysokonapěťového venkovního vedení. L: *Sturm*.

Konrad Krczmarz (1870–72), deskriptivní geometrie a encyklopedie strojírenství
Později pracoval u Severní dráhy císaře Ferdinanda a žil ve Vídni.

Oskar Krepčik (1913–16), železné pozemní stavby, teorie pružnosti a pevnosti
Padl v roce 1916 na frontě.

Rudolf Kreutzinger Viz profesoři

August Kriegsmann (1919–20), elektrotechnika II; (K) (1921–22), elektrotechnika II

Josef Krischke (1938–39), užitkové stavby

Wilhelm Kristen (1922–24), chemická technologie I

Ottokar Kroupa (1907–08), elektrotechnika I

Bruno Krumpholz (WH) (1925–27), (1927–39), sdělovací technika
Narodil se 20. listopadu 1896 ve Vítkově ve Slezsku.

Karl Kubasek (1914–17), nauka o strojích a strojírenství I

Adolf Kubelka (1937–39), organická, agrikulturní a potravinářská chemie
(10. května 1915, Plzeň – ?) maturoval na reálce ve Šternberku v roce 1933. Studium chemie na brněnské technice ukončil v roce 1938, doktorát získal v roce 1940.

F. Kubelka (1938–39), chemická technologie I

Hans Kubina (1919–31), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Josef Kuhn (1918–19), mechanická technologie

Oskar Kuhn (1903–05), všeobecná a analytická chemie

Franz Kuhn von Kuhnenfeld (1895–97), vodní stavby

Eduard Kukutschka (1919–20), elektrotechnika I

Géza Kulcsár (1940–42), chemická technologie III
(22. července 1918, Blaj v Rumunsku – ?) maturoval na lyceu v Kluži v roce 1936. Studium na brněnské technice ukončil v roce 1940, v roce 1943 získal doktorát. Od roku 1942 byl asistentem všeobecné a anorganické chemie na technice v Praze. Po válce byl profesorem na univerzitě v Kluži.

A. Kunich (WH) (1941–42), strojní kreslení

Richard Kunisch (1940), (AA) (1941–42), anorganická technická chemie
(3. dubna 1912, Brno – ?) v roce 1933 maturoval na textilní průmyslové škole v Brně. Maturitu na reálce pak vykonal v roce 1935 a v roce 1939 ukončil studium chemie na brněnské technice. V roce 1941 získal doktorát.

Max Kurrein (1901–05), mechanická technologie
(29. dubna 1878, Linz – 8. srpna 1967, Haifa) studoval v letech 1896–1901 na technice v Praze, kde v roce 1904 získal doktorát. V letech 1905–11 pracoval v Birminghamu a v Düsseldorfu. V roce 1911 se habilitoval na technice v Berlíně a byl hlavním inženýrem v tamní strojní laboratoři. V letech 1921–33 byl mimořádným profesorem strojnictví. V roce 1934 emigroval do Palestiny. V letech 1934–57 byl řádným profesorem na technice v Haifě. Z jeho knih uvedme *Plasticity of Metals* (1964). **L: DBE.**

Karl Kürschner Viz docenti

Albin Kurtenacker Viz profesori

Alfred Kwokal (1910), deskriptivní geometrie; (1910–11), matematika

Franz Lafar, 1888–90, asistent chemické technologie

(15. září 1865, Vídeň – 24. prosince 1938, Baden) studoval na technice ve Vídni, kde v roce 1890 vykonal diplomovou zkoušku a na univerzitě v Lipsku, kde získal v roce 1891 doktorát. Od roku 1890 byl asistentem na vysoké škole zemědělské v Hohenheimu, v roce 1893 se habilitoval na technice ve Stuttgartu. V roce 1897 byl jmenován mimořádným a v roce 1906 řádným profesorem pro fyziologii kvašení a bakteriologii na technice ve Vídni. V roce 1917 byl penzionován. Je autorem dvou-svazkové knihy *Technische Mykologie* (1897–1902), která byla přeložena do angličtiny a ruštiny. **L: OBL.**

A. Lang (WH) (1931–33), národní hospodářství a statistika

Alfred Lang (WH) (1914–17), chemická technologie I

Rudolf Lang Viz profesori

Viktor Lang (1913–15), stavba mostů; (1910–20), teorie pružnosti a pevnosti

Ferdinand Langenbacher (1863–65), všeobecná a speciální chemie

(25. srpna 1839, Brandýs nad Labem – 21. března 1908, Brno) studoval na technikách ve Vídni a v Brně, kde se pak stal asistentem profesora Quadrata. Od roku 1865 byl učitelem matematických předmětů na lesnické škole v Úsově a po jejím přemístění v Sovinci. V roce 1906 byl penzionován. Byl spoluautorem učebnice *Lehrbuch der forstlichen Chemie* (1868), v roce 1875 vydal učebnici *Forstmathematik*. **L: Sturm; Hell; OBL.**

Friedrich Langer (K) (1919–23), strojírenství III

Karl Langer (1867–70), deskriptivní geometrie a strojní encyklopedie

Absolvoval v roce 1863 brněnskou reálku a v roce 1867 technické učiliště. Na konci června roku 1870 zemřel.

Alois Lanner (1891–93), elektrotechnika

(24. ledna 1862, Bolzano – 13. listopadu 1941, Innsbruck) studoval v letech 1883–88 na univerzitách v Innsbrucku a ve Vídni, kde v roce 1890 získal doktorát za práci *Theorie der Doppel- und mehrf. Integrale*. Dva roky byl pak asistentem v Brně a od roku 1893 konstruktérem katedry elektrotechniky a fyziky na technice v Grazu. V roce 1895 byl jmenován učitelem matematiky a fyziky na gymnáziu v Salcburku, od roku 1896 učil na reálném gymnáziu v Innsbrucku. Od roku 1910 působil jako zemský školní inspektor pro Tyrolsko-Vorarlbersko. V roce 1919 byl penzionován a žil v Innsbrucku. Je např. autorem učebnice *Naturlehre für die oberen Klassen der österreichischen Mittelschulen* (1902) nebo knihy *Neuere Darstellungen der Grundprobleme der reinen Mathematik* (1907). **L: OBL; Pogge VI.**

Johann Laumann (1874–78), pozemní stavitelství

Franz Launée (1920–21), deskriptivní geometrie

(8. července 1892, Brno – ?) po absolvování zemské reálky v Brně studoval stavební obory na německé technice. V letech 1922–28 pracoval na zemském stavebním úřadě, v letech 1928–38 na zemském úřadě v Brně a od roku 1938 na říšském stavebním úřadě ve Znojmě. **L: Šišma; MZA B 34 700.**

Rudolf Launée (K) (1907–10), stavba mostů

R. Lefenda (WH) (1933–34), mineralogie a geologie

Rudolf Leger Viz docenti

H. Legner (WH) (1931–34), vodní stavby II

Alfred Lechner Viz docenti

Max Leiker (1929–31, 32–36), nauka o strojích a strojírenství II

Wilhelm Leiter (1894–95), strojírenství

F. Lejhanec (1923–29), geodézie a sférická astronomie

K. Lenk (WH) (1941–42), kreslení a malba

Emil Leo Viz profesori

Rudolf Leo (1918–24), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Heinrich Leopold Viz docenti

F. Lerchner (WH) (1941–42), betonové stavby

Felix Lettowsky Viz docenti

Gustav Lettowsky (1891–92), deskriptivní geometrie

Později moravský zemský inženýr v Brně, člen státní zkušební komise pro vodní stavby.

Rudolf Liehm (1888–90), geodézie a sférická astronomie

Edmund Lichota (1922–44), elektrotechnika II

Narodil se 18. června 1893 v Konty v Polsku; od února 1942 sloužil v armádě.

V. Link (1924–28), užitkové stavby

Anton Lissner Viz profesori

Erwin Lohr Viz profesori

Tibor Loibersbeck (WH) (1941–42), fyzika

Erwin Lorenz (1914–16), deskriptivní geometrie

Fritz Löschner WH (1936–38), vodní stavby a meliorace

(27. května 1912, Brno – 3. června 2000, Ainring) studoval v letech 1931–37 na brněnské technice, kde v roce 1938 získal doktorát. Byl synem profesora Hanse Löschnera. V letech 1938–63 pracoval jako vedoucí celé řady geodetických prací při stavbách vodních elektráren. V letech 1963–77 byl profesorem geodézie na technice v Aachenu. **L:** *Pogge VII.*

Hans Löschner (?), anorganická, fyzikální a analytická chemie

(31. října 1910, Brno – 24. listopadu 1982, Baden u Vídně) byl synem profesora H. Löschnera. V roce 1929 maturoval na reálném gymnáziu a poté studoval na brněnské technice chemii. V roce 1935 získal doktorát za práci *Über Nitrosothio-sulfate*. V letech 1938–39 pracoval na patentovém úřadě v Praze a pak do roku 1942 na ministerstvu hospodářství. V období 1942–47 působil v elektrotechnické výzkumné laboratoři v Ústí nad Labem. Po roce 1947 žil v Rakousku, kde pracoval ve spolkové komoře průmyslového hospodářství ve Vídni. V roce 1961 vydal *Handbuch der chemischen Industrie Österreichs*.

Alois Ludwig (WH) (1914–18), chemická technologie I; (1921–24), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Gottfried Lusmann (1885–87), vodní, silniční a železniční stavitelství

K. Maennikson (WH) (1941–42), zakládání staveb

Otto Machaček (1914–21), elektrotechnika II

Benjamin Max Margosches Viz profesori

Wilhelm Marschall (1940–42), mineralogie a geologie

Alfred Martini (1924–26), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Erwin Marzelli (1909–10), stavba mostů

Alois Materna (1900), fyzika; (1900–1902), pozemní stavitelství

H. Mattel (WH) (1933–36), národní hospodářství a statistika

Karl Matzialek (1913–20), stavba mostů; (K) (1921–23), stavba mostů a železných pozemních staveb

Walter Maurer (1919–20), elektrotechnika I

A. Mayer (WH) (1941–42), organická chemie

Eduard Mayer (1940), všeobecná technická chemie

Ingomar Mayer (1923–29), nauka o strojích a strojírenství II

Otto Mayer (WH) (1941–42), mechanická technologie

Rudolf Mayer (1910–18), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Karl Mayr Viz profesori

Anton Mayssl (1850–52), deskriptivní geometrie (29. září 1826, Černovice – 8. července 1899, Brno) studoval na gymnáziu a filozofickém učilišti v Černovicích. Poté odešel do Vídně, kde studoval na polytechnice a na akademii výtvarných umění. Do jmenování G. Beskiby suploval výuku deskriptivní geometrie a přípravného kreslení. V roce 1852 byl jmenován učitelem kreslení na nově organizované brněnské vyšší reálce. Přitom pokračoval dále ve studiu malby. Od počátku 60. let 19. století se začal věnovat fotografování. Velmi brzy se Maysslův ateliér stal jedním z nejuznávanějších v Brně. Místo profesora na reálce opustil v roce 1885 a věnoval se pouze umělecké tvorbě. **L: Šišma; Sedlářová, J.: Začátky brněnské fotografie. Vlastivědný sborník moravský. 26 (1974), str. 178–193; Hell; NB, 1885, str. 1.**

A. Meixner (WH) (1937–38), botanika

Hugo Meixner (1901–1903), geodézie a sférická astronomie

Karl Melchar (1873–74), pozemní stavitelství

Kurt Meloun (1940, 1942–44), (AA) (1941–42), proudové stroje
Narodil se v roce 1911; od prosince 1941 sloužil v armádě.

F. Merkl (1923–25), stavba mostů a železných pozemních staveb

Heinrich Metzl (WH) (1916, 1918–19), anorganická, fyzikální a analytická chemie
V roce 1919 vykonal II. státní zkoušku a v roce 1921 získal doktorát. Působil jako chemik v celé řadě podniků v Československu, ale zejména v Německu. V roce 1934 se ucházel jako devětatřicetiletý o místo profesora II. katedry chemické technologie.
L: *MZA B 34 644.*

Adolf Migotti (1872–73), asistent katedry stavby mostů a stavební mechaniky
(11. října 1850, Vídeň – 15. srpna 1886, Val di Genova) studoval v letech 1867–72 na polytechnice ve Vídni. V letech 1873–75 pracoval jako inženýr, v letech 1875–81 byl asistentem a v období 1880–1883 soukromým docentem matematiky na technice ve Vídni. Od roku 1883 působil jako mimořádný profesor matematiky na univerzitě v Černovicích. **L:** *Pogge IV; OBL; Šišma.*

G. Mígula (1924–26), teorie pružnosti a pevnosti

Adolf Michel (1874–78), strojírenství

W. Michelitsch (1932–38), chemická technologie I

Georg Mikolik (1940), (AA) (1941–42), pístové stroje

Johann Mikusch (1904–09), všeobecná a analytická chemie

Johann Mikyska (1911–13), fyzika

Reinhard Mildner (1870–72), matematika a fyzika; (1872–76), matematika
(14. října 1844, Brno – 9. května 1915, Graz) v roce 1864 absolvoval brněnskou reálku a poté studoval čtyři roky na technice v Brně a dva roky ve Vídni. Po vykonání zkoušek učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie působil od roku 1880 na reálce v Rýmařově a od roku 1891 na reálce ve Znojmě. V roce 1904 byl penzionován. **L:** *Šišma; Pogge IV; Hell.*

Richard Edler von Mises Viz docenti

Hans Moder (1935–40), deskriptivní geometrie

Walter Modrian (WH) (1940), mineralogie a geologie

Hermann Molisch (1939–40), chemická technologie II
(28. května 1913, Brno – ?) maturoval na textilní průmyslové škole v Brně v roce 1932 a na reálce v roce 1933. Studium chemie na brněnské technice ukončil v roce 1938 a v roce 1939 získal doktorát.

Heinrich Morgenbrod (AA) (1942–43), nauka o stavebních konstrukcích
Narodil se v roce 1916; od prosince 1942 sloužil v armádě.

Viktor Moučka (1936–39), nauka o strojích a strojírenství II
Narodil se 13. ledna 1910 v Brně.

Oscar Mratschek (1886–87), pozemní stavitelství

Franz Mrazek (1878–82), strojírenství

Julius Mrazek (1913–14), chemická technologie I

A. Mudrak (WH) (1935–36), botanika

Gottfried Mudrak (1899–1901), geodézie a sférická astronomie

Adolf Müller (1895–97), stavba mostů a stavební mechanika

Heinrich Müller (1901–1902), fyzika

August Mutschin (1928–30), anorganická, fyzikální a analytická chemie; (1931–36), analytická chemie

Karl Nagel (1898), pozemní stavitelství

E. Nakel (WH) (1934–35), vodní stavby II

Johann Nastoupil (1882–84), strojírenství

Johann Nawratil (1891–92), strojírenství

(25. prosince 1868, Blanné – 29. října 1932, Vídeň) studoval na technice v Brně. V roce 1892 vstoupil do vojenského námořnictva a pracoval jako lodní strojní inženýr na strojním ředitelství v Pule. Od roku 1899 byl učitelem a později vedoucím tamních námořních strojních kurzů. Od roku 1918 působil ve spolkovém strojním a elektrotechnickém ústavu ve Vídni. Je autorem učebnice *Lehrbuch für die Maschinenschule der k. u. k. Kriegsmarine* (1915). **L:** OBL; DBE; Sturm.

Hans Nedoma (1940–42, 43–44), projektování staveb III

Narodil se 14. září 1906 v Brně; od srpna 1941 sloužil v armádě.

Robert Neher (WH) (1941), (AA) (1941–43), organická chemie

(16. července 1920, Seebach u Villachu – ?) maturoval na reálce ve Villachu v roce 1938. Studium na brněnské technice ukončil v roce 1941, doktorát získal v roce 1943.

Josef Nekolny (1879–81), pozemní stavitelství

V roce 1893 se ucházel o místo profesora pozemního stavitelství. V té době měl 37 let a víme, že pocházel z Brna, kde absolvoval reálku a techniku. Z Brna odešel do Kronstadtu, kde pracoval na městském stavebním úřadě. **L:** MZA B 34 639.

Alexander Nemes (1925–26), organická, agrikulturní a potravinářská chemie; (1926–30), chemická technologie III

Emil Neugebauer (1881–87), deskriptivní geometrie

(1858, Lanškroun – ?) byl absolventem brněnské německé techniky. V roce 1887 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie. Z Brna odešel na reálku do Lince, kde byl jmenován suplentem. Roku 1891 byl jmenován profesorem na reálce v Novém Jičíně, od roku 1900 působil na reálce ve Vídni. V roce 1917 se do Nového Jičína vrátil zpět, když byl jmenován ředitelem reálky. Na tomto místě působil i ve 20. letech. **L:** Šišma.

Fritz Neukomm Viz docenti

Robert Neusser (1924–26), chemická technologie III

Walter Nickerl (1940–44), železobetonové stavitelství

Narodil se v roce 1908; od března 1942 sloužil v armádě.

L. Nickmann (1923–26), betonové stavby

Alexander Nipl (1889, 1890–91), vodní stavby a meliorace

Alfred Nitsch (1926–28), teorie pružnosti a pevnosti

Eugen Noga (1909–10), všeobecná a analytická chemie

G. A. Novak (1931–38), stavební mechanika

August Nowak Viz docenti

Gustav Nowak (1909–11), vodní stavby a meliorace

Josef Nowak (1895–96), pozemní stavitelství; (1896–97) silniční a železniční stavitelství

Lüben Noweff (AA) (1943–44), projektování staveb III

F. J. Nowotny (WH) (1941–42), všeobecná elektrotechnika

Leopold Nowotny (WH) (1918), deskriptivní geometrie

Ferdinand Obenrauch Viz docenti

Josef Obrist Viz docenti

Karl Obruchka (1893–94), mineralogie

Anna Ohnheiser (WH) (1941–42), (AA) (1943–44), organická chemie (4. března 1918, Uhřetice u Kyjova – 2004, Aalen) maturovala na dívčím reformním reálném gymnáziu v Brně v roce 1938. Studium chemie na brněnské technice ukončila v roce 1941 a v roce 1944 získala doktorát. Po válce pracovala v chemickém průmyslu v Německu.

Johann Olejníček (1892–93), stavba mostů a stavební mechanika

Otto Ondra Viz docenti

F. Opletal (1928–30), užitkové stavby

Josef Oppenheimer Viz docenti

Karl Oppitz (1914–18), pozemní stavitelství

Walter Orlicek (1924–28), technické kreslení (3. května 1900, Brno – ?) v roce 1918 maturoval na I. německém gymnáziu v Brně. V roce 1925 ukončil studium na brněnské technice, kde byl od října 1924 asistentem prof. Tranquilliniho. Pak pracoval jako architekt. V letech 1937–42 působil jako člen komise pro II. státní zkoušky z architektury. Od roku 1941 sloužil v armádě. **L: MZA B 34 646.**

August Österreicher (1900–1904), všeobecná a analytická chemie

Karl Ott (1893–94), matematika

V roce 1892 získal na univerzitě ve Vídni doktorát za práci *Ueber die Konstruktion monogener analytischer Funktionen mit vorgegebenen Unstetigkeitsstellen auf der Riemannschen Fläche*. V roce 1894 byl jmenován suplentem na jedné z vídeňských reálkách, později působil na reálkách v Leobenu a ve Vídni. **L: Šišma.**

Johann Ottawa (1893–94), geodézie a sférická astronomie

F. Otto (1932–36), organická, agrikulturní a potravinářská chemie

E. Panczakiewitz (1922–34), elektrotechnika I

Franz Parg (WH) (1941–42), projektování staveb IV

- Ottokar Pauk** (1893–95), stavba mostů a stavební mechanika
- Alois Pauler** (1919–20), anorganická, fyzikální a analytická chemie
- Karl Pavelka** (1894–95), vodní stavby a meliorace
- K. Pavlik** (1933–36), chemická technologie II
- Oskar Pawelka** (1906–09), elektrotechnika II
- Franz Pawlik** (WH) (1938–39), technické kreslení; (1940–42), projektování staveb II
- Johann Pelinka** (1902–08), deskriptivní geometrie
Narodil se 2. listopadu 1878 ve Šternberku a po odchodu z techniky se stal zaměstnancem státních drah v Jeseníku. **L:** *Šišma*.
- Karl Penl** (1873–75), všeobecná chemie
- Ernst Peschka** (WH) (1923–27), národní hospodářství a statistika
(20. června 1900, Moravská Třebová – 17. ledna 1970, Waldkraiburg v Bavorsku) studoval elektrotechniku na brněnské technice, kde byl v letech 1923–36 asistentem. V letech 1935–38 byl poslancem za SdP v československém parlamentu a v letech 1938–45 poslancem říšského sněmu. **L:** *Sturm*.
- Hans Peschke** Viz profesori
- Wilhelm Peters** (1904–05), elektrotechnika I
- Hans Petzny** (1928–31), stavba mostů a železné pozemní stavby
- Kurt Pfeiffer** (1939) stavba mostů
Narodil se 24. června 1914 v Brně.
- Emil Piazza** (1875–77), vodní, silniční a železniční stavitelství
- Leopold Karl Pick** (1900), nauka o strojích a strojírenství I
(6. listopadu 1875 – 15. listopadu 1938) studoval na brněnské německé technice do roku 1900. Krátce na škole působil jako asistent a přitom pracoval v *První brněnské strojírně*. Od roku 1901 působil jako docent na průmyslové akademii ve Friedbergu, kde přednášel strojírenství. Po první světové válce odešel do Aachenu, kde pracoval u firmy *Neumann und Esser*. V roce 1919 získal na technice v Aachenu doktorát za práci *Über die Wahl des Zylindervolumenverhältnisses bei Einzylinderstufenkompressoren*. Od roku 1931 na technice působil a v roce 1933 se habilitoval. Krátce nato musel školu z politických důvodů opustit. **L:** *Údaje získané prostřednictvím Internetu*.
- Kurt Pietschmann** (WH) (1939–40), strojní kreslení
Narodil se 14. září 1916 v Blansku.
- Hermann Pilny** (WH) (1941–42), mechanika II
- Karl Pingitzer** Viz docenti
- Theodor Pintner** (1885–87), mineralogie a geologie
(5. září 1857, Brno – 9. září 1942, Vídeň) studoval v letech 1875–79 na vídeňské univerzitě především zoologii. V letech 1885–87 byl asistentem na brněnské technice, poté byl demonstrátorem na univerzitě v Grazu, kde v roce 1888 získal doktorát. V téže roce přešel jako asistent zoologie na univerzitu do Vídně. V roce 1897 se

habilitoval, v roce 1905 byl jmenován mimořádným a v roce 1913 řádným profesorem na vídeňské univerzitě. Přednášel rovněž na vysoké škole zvěrolékařské. V roce 1927 byl penzionován. Byl členem vídeňské akademie věd. Jeho odborná práce byla zaměřena na výzkum tasemnic. **L:** *OBL; DBE*.

Karl Pirschl (1886–88), všeobecná chemie

Raimund Pistauer (1896–1900), deskriptivní geometrie

Hanns Pix (1939), fyzikální chemie; (1940), anorganická a analytická chemie (13. srpna 1916, Ostrava-Vítkovice – ?) maturoval na reálce v Ostravě v roce 1934. Studium chemie na brněnské technice ukončil v roce 1938, v roce 1940 získal doktorát.

E. Plefka (WH) (1927–28), figurální kreslení

Josef Plhal (WH) (1917–18), deskriptivní geometrie

Franz Pohl (WH) (1938–39), mechanická textilní technologie

Wilhelm Pohl (1913–14), nauka o strojích a strojírenství II

Viktor Poedna (1940), (AA) (1941–42), (1942–44), sdělovací technika
Narodil se v roce 1911; od května roku 1941 sloužil v armádě.

Karl Pollak (1888–91), strojírenství

Karl Pollak (1897–98), chemická technologie

Samuel Pollak (1895–96), chemická technologie

Walter Polland (WH) (1941–42), (1942–44), geodézie I
Narodil se v roce 1914.

Rudolf Pomp (WH) (1914–17), zemědělství

Karl Porzinsky (1895–96), mineralogie

Rudolf Pospich (WH) (1940), projektování staveb I

Josef Prix (1903–07), geodézie a sférická astronomie

Robert Prögler (1939–40), (AA) (1941–42), organická technická chemie (1. března 1911, Brno – ?) v roce 1930 maturoval na reálce. V roce 1939 ukončil studium chemie na brněnské technice, v roce 1941 získal doktorát.

Rudolf Prochazka (1923–27), historie stavitelství

Wilhelm Prosenc (1939)

Neznáme obor, kterého byl asistentem. Narodil se 25. července 1914.

Hans Prukl (1926–28), betonové stavby

Robert Příbram (1904–06), nauka o strojích a strojírenství II

Inge Purde (WH) (1942) biochemie a zemědělská technologie (16. listopadu 1919, Brno – 1945) v roce 1938 maturovala na dívčím reformním reálném gymnáziu v Brně. V roce 1941 ukončila studium chemie na brněnské technice, kde v roce 1943 získala doktorát.

Franz Raab (1904–06), stavba mostů
Později byl vrchním stavebním radou v Linci.

Max Radlegger Viz docenti

Johann Radon (1911–12), matematika
(16. prosince 1887, Děčín – 25. května 1956, Vídeň) studoval v letech 1897–1905 na gymnáziu v Litoměřicích a poté zahájil studium matematiky a fyziky na univerzitě ve Vídni, kde roku 1910 získal doktorát za práci *Über das Minimum des Integrals $\int_{s_0}^{s_1} f(x, y, \theta, \kappa) ds$* . Před příchodem do Brna krátce studoval na univerzitě v Göttingenu. V roce 1912 odešel na techniku do Vídně, kde se stal asistentem E. Czubera. V roce 1914 se habilitoval na univerzitě a o rok později na technice. V letech 1919–45 byl profesorem matematiky na univerzitách v Hamburku, Greifswaldu, Erlangenu a ve Vratislavi. Od roku 1946 působil na vídeňské univerzitě. **L:** *Einhorn; Pogge V–VII; DBE; OBL; Šišma.*

Max Raffmann (1884–88), geodézie a sférická astronomie

Hans Raschka (K) (1909–10), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Richard Rátz (1903–05), agrikulturní a potravinářská chemie

Hugo Recht (1905–06), agrikulturní a potravinářská chemie

H. Reichmann (WH) (1940), dějiny stavitelství a umění

Raimund Reidl Viz docenti

F. Reitter (1924–28), stavební mechanika

Gustav Renner (1878–80), chemická technologie

Robert Režny (1897–98), silniční a železniční stavitelství

Alois Riedler (1871–73), strojírenství; v roce 1873 byl pověřen suplováním profesury strojírenství

(15. května 1850, Graz – 28. října 1936, Vídeň) studoval strojírenství na technice v Grazu, poté byl asistentem na technice v Brně a v letech 1873–75 konstruktérem na technice ve Vídni. V roce 1880 byl jmenován mimořádným profesorem na technice v Mnichově, v roce 1883 řádným na technice v Aachenu. Od roku 1888 působil na technice v Berlíně, kde byl v roce 1899/1900 rektorem. V této době patřil k nejvýraznějším osobnostem pruského technického školství. Díky jeho snaze získala berlínská technika jako první právo udělovat doktorát technických věd. Publikoval celou řadu studií, které se zabývaly úkoly a postavením technických vysokých škol. Jmenujme *Die technischen Hochschulen und ihre wissenschaftlichen Bestrebungen* a *Ueber die geschichtliche und zukünftige Bedeutung der Technik*. **L:** *DBE; OBL.*

Hermann Rigele (1920–22), matematika

(19. srpna 1893, Felixdorf – ?) studoval na univerzitě ve Vídni, během války bojoval na frontě a padl do zajetí. V době působení na brněnské technice absolvoval studijní pobyt na univerzitě v Hamburku a získal doktorát na univerzitě ve Vídni za práci *Ueber die Begleiterin einer Geraden bezüglich einer gegebenen ebenen Kurve dritter Ordnung*. V roce 1922 odešel do firmy *Siemens & Halske* ve Vídni. **L:** *Šišma.*

Georg Richter (1922–23), stavba mostů a železné pozemní stavby

K. Richter (1930–38), (K) (1938–39), mechanická technologie

Theodor Richter (1939–40), mechanika II

Narodil se 18. října 1917 ve Vídni. Byl synem profesora Richtera, po válce žil v Německu.

Edmund Ritschel (1889–90), pozemní stavitelství

Rudolf Rittmann (1926–27), stavba mostů a železné pozemní stavby

Johann Robitschek (1880–81), všeobecná chemie

A. Rohm (1937–38), stavba mostů a železné pozemní stavby

Karl Rochel (1906–08), nauka o strojích a strojírenství I

Ernst Rossmann (1916–18), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů (7. května 1887, Brno – 13. září 1965, Leoben) studoval na technikách v Brně a v Karlsruhe. Po první světové válce založil v roce 1927 vlastní stavební firmu.

Wilhelm Rotter (1940–43), projektování staveb I

Narodil se 1. května 1912 v Brně.

Hans Ruda (1919–23), historie stavitelství

Otto Rupp Viz profesoři

Walter Ružicka (1927–31), organická, agrikulturní a potravinářská chemie

Wladislaus Rybka (1894–95, 1896–98), pozemní stavitelství

Anton Rzehak Viz profesoři

Johann Rzehak (1922–25), mechanická technologie

(21. června 1890, Drahotuše – 19. ledna 1981) byl po studiu na brněnské německé technice asistentem a poté působil na 2. německé průmyslové škole v Brně. Později byl ředitelem odborné školy pro zpracování kovů v Mikulášovicích v severních Čechách. Vrátil se pak zpět do Brna a stal se ředitelem první brněnské strojní odborné školy. Po válce žil v Aalenu. **L:** *Pill*.

Karl Sachs (1909–11), elektrotechnika II

(30. května 1886, Vídeň – 16. dubna 1980, Baden) studoval v letech 1905–09 na technikách ve Vídni a v Brně, kde v roce 1911 dosáhl doktorátu za práci *Komponierte Wechselstromkollektormotoren*. V letech 1909–11 byl na technice asistentem. Od roku 1931 učil jako honorovaný docent na technice v Curychu, kde byl v letech 1947–56 mimořádným profesorem pro stavbu elektrických železničních strojů. Od roku 1957 do roku 1961 přednášel na technice ve Vídni, která mu v roce 1954 udělila čestný doktorát. Hlavní oblastí jeho zájmu byly trakční motory elektrických lokomotiv. **L:** *DBE; Pogge VII*.

Siegfried Sachsel (1895–96), všeobecná chemie

(3. listopadu 1873, Ostrava – 2. března 1928, Vídeň) studoval chemii na brněnské technice. Od roku 1901 vlastnil ve Vídni slévárnu, rozšířil její výrobní program o zařízení sklepů a od roku 1906 se stal dodavatelem pojízdných kuchyní pro armádu. V témže roce založil filiálku v Bratislavě. V roce 1911 koupil vídeňskou firmu *Lehmann & Leyrer* a přeměnil ji v roce 1924 v akciovou společnost. Zastával celou řadu funkcí, z nichž uvedme alespoň řádné členství v obchodní, živnostenské a průmyslové komoře. **L:** *OBL*.

Kurt von Sanden (1909–10), mechanika
(7. srpna 1885, Neustrelitz v Meklenbursku – 1976, Karlsruhe) studoval v letech 1904–09 na technice v Karlsruhe. Po odchodu z Brna pracoval do roku 1923 v *Kruppových závodech* v Kielu. V letech 1923–36 byl profesorem mechaniky a aplikované matematiky na technice v Karlsruhe. Pak odešel opět do *Kruppových závodů* a pracoval tam do roku 1946. V letech 1947–55 znovu učil na technice v Karlsruhe. V roce 1922 byl jmenován profesorem strojního kreslení na brněnské technice, ale na místo nenastoupil a přijal místo v Karlsruhe. **L:** *Pogge; Šišma.*

Josef Sasowsky (1899–1900), elektrotechnika

Max Sauer (1904), elektrotechnika II

Richard Sauermann (1941–44), strojní kreslení
Narodil se v roce 1908; od června 1941 sloužil v armádě.

Hugo Sedlaček (1933–34), stavba mostů; (WH) (1934–35), mechanika
(17. února 1907, Radkov ve Slezsku – ?) v roce 1932 vykonal druhou státní zkoušku ze stavebního inženýrství na brněnské technice. Byl pak asistentem a poté pracoval dva roky u ředitelství státních drah v Bratislavě. V roce 1942 byl kandidátem na místo profesora stavby mostů na technice v Bratislavě. **L:** *MZA B 34 700*

Walter Sehorsch (AA) (1943–44), analytická chemie

Eduard Seidler (1884–88), strojírenství

A. Sandler (WH) (1935–37), vodní stavby II

Erich Schank (WH) (1941–42), dějiny stavitelství a umění

Ernst Schank (WH) (1940–42), geodézie III

Karl Scharrer (1919–21), organická, agrikulturní a potravinářská chemie
(18. července 1892, Linz – 14. října 1959, Giessen) studoval v letech 1910–14 na německé technice v Brně a na vídeňské univerzitě. Na brněnské technice získal v roce 1920 doktorát za práci *Über Oxydation der Phenole*. Od roku 1923 byl asistentem na vysoké škole zemědělské ve Freisingu. V roce 1931 se habilitoval na univerzitě v Giessenu s prací *Das Jodproblem in der Agrikulturchemie*. V roce 1936 suploval profesuru agrikulturní chemie na univerzitě v Jeně, roku 1937 byl jmenován řádným profesorem agrikulturní chemie na univerzitě v Giessenu. V roce 1957 mu čestné doktoráty udělila vysoká škola zemědělská ve Vídni a univerzita v Giessenu. Je autorem knihy *Biochemie der Spurenelemente* (1941). **L:** *DBE; Pogge VI, VII.*

Erwin Scheinost (1924–27), chemická technologie I
Po odchodu z techniky pracoval a byl také vedoucím v brněnské firmě *Aurora*, která se zabývala zpracováním vzácných kovů. V roce 1945 byl zabit rozvášněným davem. **L:** *Weinhold.*

R. Scheinost (1929–37), teorie pružnosti a pevnosti
Po válce byl profesorem vodních turbín na technice v Drážďanech. **L:** *Weinhold.*

Hans Schenk (1939–40), anorganická a analytická chemie
Narodil se 1. ledna 1918 v Obřanech u Brna.

Josef Schier (1929–31), (K) (1931–36), stavba mostů a železné pozemní stavby

Friedrich Schiller (WH) (1918–20), deskriptivní geometrie

- Raimund Schiller** (WH) (1930–31), železniční stavitelství I
- Friedrich Schimko** (1929–32), historie stavitelství
- Johann Schindler** (1880–81), geodézie a sférická astronomie
- Maximilian Schindler** (1856–58), deskriptivní geometrie
Byl synem ředitele učiliště Floriana Schindlera. Později pracoval jako úředník státních drah v Brně, v roce 1868 zemřel.
- August Schleser** (1900–1904), vodní stavby a meliorace
- Hubert Schleser** (1907–08), stavba mostů
- Franz Schlesinger** (1882–84), stavba mostů a stavební mechanika
- Johann Schmeiler** (AA) (1941–42), anorganická technická chemie
Narodil se 3. ledna 1916 v Německé Vyskytné u Jihlavy. V roce 1942 získal na brněnské technice doktorát.
- Wilhelm Schmid** Viz docenti
- Gustav Schmidt** (1918–28), mechanická textilní technologie
- Heinrich Schmidt** (1890–91), praktická geometrie
- I. Schmidt** (WH) (1938–39), mineralogie a geologie
- Kurt Schmidt** (1936–39), organická, agrikulturní a potravinářská chemie
Narodil se 8. dubna 1912 v Moravské Chrastové.
- Ignaz Schmied** (1888–90), stavba mostů a stavební mechanika
- Emanuel Schneider** (1876–78), všeobecná chemie
- Gustav Schneider** (1925–39), chemická technologie II
Narodil se 1. listopadu 1900 v Opavě.
- Helmut Schneider** (WH) (1941–42), železniční stavitelství II
(28. srpna 1918, Brno) po maturitě na brněnském reálném gymnáziu studoval krátce stavební obory na brněnské technice. V letech 1941–45 byl v armádě. Studium dokončil na technice ve Stuttgartu. Je autorem asi 40 prací z oblasti stavebnictví, ale zabýval se také historií brněnských Němců. Spolu s E. Pillweinem napsali *Lexikon bedeutender Brünnner Deutscher*. **L: Pill.**
- Otto Schneider** (?), nauka o strojích a strojírenství I
(14. října 1883, Brno – 16. října 1945, Mladkov u Boskovic) studoval na technice strojírenství a elektrotechniku. Kolem roku 1925 založil studentský úvěrový ústav na technice. **L: Pill.**
- Reimund Schneider** (1892–93), praktická geometrie
- Ferdinand Schnitzler** Viz docenti
- Friedrich Schoblik** Viz docenti
- Gustav Schoblik** Viz docenti
- Fritz Schönaich** (1930–31), analytická chemie; (1931–35), anorganická, fyzikální a analytická chemie
V roce 1931 získal doktorát za práci *Zur Kenntnis einiger Eisen-Brom-Verbindungen*.

- Franz Schönauer** (1942–44), projektování staveb II
Narodil se v roce 1908; od ledna roku 1942 sloužil v armádě.
- Johann Schreyer** (1903–05), stavební mechanika, grafická statika a teorie pevnosti
- Alfred Schröder** (1897–98), mineralogie
- Stanislaus Schubert** (1878–80), všeobecná chemie
- Alfred Schüick** (1920–22), organická, agrikulturní a potravinářská chemie
- Josef Schuldes** (WH) (1931–37), (1940–44) sdělovací technika
Narodil se v roce 1906; od července roku 1941 sloužil v armádě.
- Rudolf Schulz** (WH) (1941–42), pístové stroje
- R. Schwabensky** (1932–34), mechanika
- Franz Schwan** (1915–18), vodní stavby a meliorace
- Alois Schwanzer** (1902–04), stavba mostů
- Alois Schwarz** (1874–75), chemická technologie
(19. července 1854, Dolní Kounice – 14. ledna 1928) studoval chemii na brněnské technice. V letech 1875–77 byl suplentem na reálce v Bielsku, v letech 1877–79 v Brně na zemské reálce. Poté byl jmenován profesorem na zemské reálce v Ostravě a od roku 1902 byl ředitelem dívčí reálky v Ostravě. Je autorem řady odborných i popularizačních prací nejen z oblasti chemické technologie. Uveďme *Die Eis- und Kühlmaschinen* (1885), *Führer durch Mährisch-Ostrau und Umgebung* (1890) a *Die Anwendung von Kühlmaschinen zur Kühlung von Schlachthäusern* (1895). **L: Hell; Pogge IV, V.**
- Gerold Schwarz** (AA) (1941–42), (1942–44), železniční stavitelství II
Narodil se v roce 1910; od října roku 1941 sloužil v armádě.
- H. Schwarz** (1938–39), chemická technologie II
- Robert Schwarz** (1915–22), stavba mostů; (1922–23), (K) 1923–28, stavba mostů a železné pozemní stavby
- W. Schwarz** (1930–34), chemická technologie III
- Eduard Schwarzer** (1897–98), stavba mostů a stavební mechanika
- Gustav Schweitzer** (1906–08), mineralogie a geologie
- Ernst Siegel** Viz docenti
- Karl Siegel** Viz docenti
- Walter Siegl** (AA) (1940), železobetonové stavitelství
- Ernst Silvester** (1912–13), pozemní stavitelství
- Felix Sitte** (1918–25), vodní stavby I; (1925–27), vodní stavby II
- Edmund Sitzenfrey** (AA) (1942–44), mechanika II
Narodil se v roce 1911.
- Friedrich Slabinak** (1908–09), všeobecná a analytická chemie

O. Sladczyk (WH) (1933–35), mechanická technologie

Heinrich Slama (1910–12), stavba mostů

Karl Slanina (1910–31), geodézie a sférická astronomie; (1933–40), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů; (1940–44), železniční stavitelství II
Narodil se 28. ledna 1882 v Gutensteinu v Dolním Rakousku.

Jaroslav Slavík (1918–39), nauka o strojích a strojírenství I
Narodil se 28. listopadu 1895 ve Vídni.

Franz Slawik (K) (1901–1903), nauka o strojích a strojírenství I

Wilhelm Slawik (1887–88), stavba mostů a stavební mechanika

Erich Smetana (1929–37), elektrotechnika I
(3. ledna 1906, Brno – ?) získal v roce 1931 doktorát za práci *Beiträge zur Theorie der dreiphasigen Asynchronmaschinen*.

Viktor Smolka Viz docenti

Franz Smutny (WH) (1939), dějiny architektury
Narodil se 15. srpna 1912 v Brně.

Karl Sokoll (1928–36), užitkové stavby
(20. listopadu 1903, Bílovec – 15. listopadu 1936, Brno).

Victor Soschka (1895–96), praktická geometrie

Ottokar Soulavý (1883–85), vodní, silniční a železniční stavitelství
V roce 1899 se ucházel o místo profesora silničního a železničního stavitelství. Pocházel z Brašova v Rumunsku, měl v té době 37 let a byl inspektorem u jižních drah v Budapešti. V roce 1902 získal na brněnské technice doktorát. **L: MZA B 34 639.**

Felicitas Soxhlet WH (1938–39), nauka o tvarech architektonických
Narodila se 25. listopadu 1912 v Selu.

Walther Spietschka (1912–23), chemická technologie II

Gustav Spitz (1885–86), všeobecná chemie

Leo Spitz (1908–09), mechanika

Jacques Spitzer (1913–16), agrikurní a potravinářská chemie

Oskar Srnka Viz profesori

Vitus Stanzel (1911–14), strojírenství III

Max Stary (Adj.) (1906–10), (K) (1910–11), pozemní stavitelství

Rudolf Stecker (1908–09), geodézie

Herbert Steffe (1939–40), (AA) (1941–42), (1942–44), zvedací a těžební technika
Narodil se 18. března 1911 v Aši; od července 1941 sloužil v armádě.

Julius Stein (1927–28), historie stavitelství

Robert Steiner Viz docenti

Ernst Stejskal (1912), matematika; (1920–22), nauka o strojích a strojírenství II

Karl Stepan (1906–09), deskriptivní geometrie
(10. února 1881, Bruntál – ?) v roce 1899 maturoval na reálce v Olomouci. V letech 1899–1904 studoval na brněnské technice. Po odchodu z Brna pracoval na ředitelství státních drah ve Villachu. **L:** *Šišma*.

J. Strankmüller (AA) (1936–39), mechanika

Robert Strasser (1892–93), chemická technologie

Herbert Straub (WH) (1938–40), vodní stavby II

Robert Strebinger (1909–11), chemická technologie II
(31. března 1886, Vídeň – 11. listopadu 1962, Vídeň) studoval v letech 1905–09 na technice a na univerzitě ve Vídni. Na technice získal v roce 1911 doktorát a byl od roku 1911 asistentem. V roce 1919 se stal soukromým docentem analytické chemie a v roce 1927 honorovaným docentem mikrochemie. Od roku 1936 byl mimořádným profesorem a v letech 1946–57 řádným profesorem analytické chemie.

Byl zakladatelem a dlouholetým redaktorem časopisu *Mikrochemie*. Je autorem knih *Fortschritte der Mikrochemie in ihren versch. Anwendungsgebieten* (1928) a např. *Praktikum der qualitativen chemischen Analyse einschliesslich Mikro- und Tüpfelreaktionen* (1936, kniha byla přeložena do několika jazyků a vyšla v mnoha vydáních). **L:** *Sequenz; Pogge VI, VII*.

Emil Strecker (1910–13), botanika

Byl později profesorem na reálce v Brně. Po druhé světové válce žil v Německu.

Erwin Strělsky (1936–44), mechanika

(1. listopadu 1909, Starovice – ?) maturoval v roce 1928 na gymnáziu v Mikulově a v letech 1928–34 studoval na brněnské technice. V roce 1940 získal doktorát. Od května 1942 sloužil v armádě.

Josef Stumpf (1885–86), chemická technologie

Odo Sturz (1940–41), fyzikální chemie a elektrochemie
(25. ledna 1917, Skoczów – ?) v roce 1935 maturoval na reálce v Opavě, pak studoval na univerzitě a na technice v Praze. V roce 1940 ukončil studium chemie v Brně, kde roku 1941 získal doktorát.

Richard Svoboda (1938–39) chemická technologie I

(9. dubna 1912, Brno – ?) maturoval na textilní průmyslové škole v Brně v roce 1932 a na reálce v roce 1934. Studium chemie na brněnské technice ukončil v roce 1937, v roce 1939 získal doktorát.

Josef Swechota (1890), mineralogie

Alois Szandal (1873–75), vodní, silniční a železniční stavitelství

Arthur Szarvassi Viz docenti

W. Szczyrba (1937–40), geodézie a sférická astronomie; WH (1940) botanika

W. Szelecky (WH) (1941–42), analytická chemie

Attila Széll (WH) (1938–39), dějiny architektury a umění

Karl Šmerek (1915–18), pozemní stavitelství
Narodil se 10. ledna 1893 v Brně.

Leopold Štěpán (WH) (1920–21), deskriptivní geometrie

Johann Tacina (WH) (1940), vodní stavby II; (1941–44), vodní stavby II
Narodil se v roce 1913; od listopadu 1941 sloužil v armádě.

Tannenberger (WH) (1936–37), botanika

W. Tannich (WH) (1937–38), mechanická textilní technologie

O. Tauber (WH) (1940), dějiny stavitelství a umění; (WH) (1941–42), projektování staveb I

Florian Techet (1920–23), fyzika

Isidor Teichner (1896–97), všeobecná, analytická a agrikulturní chemie

Franz Tempich (1928–39), strojírenství III
Narodil se 31. srpna 1902 v Kopřivnici.

Franz Tempus (1922–25), organická, agrikulturní a potravinářská chemie

Adolf Thannabauer (1852–54), deskriptivní geometrie
(15. března 1831, Pohořelice – 13. července 1899, Innsbruck) studoval nejprve na vídeňské polytechnice a v letech 1849–52 na brněnském technickém učilišti, kde se ještě jako student stal asistentem. V roce 1854 odešel do Olomouce, kde začal učit na tamní reálce. V roce 1858 vykonal ve Vídni zkoušky učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie. Postupně se stal skutečným učitelem, profesorem a od roku 1873 ředitelem olomoucké reálky. V roce 1884 byl jmenován čestným občanem Olomouce, dlouhou dobu působil jako okresní školní inspektor. V roce 1889 byl penzionován. **L:** *Šišma; Hell.*

Heinrich Thannhäuser (1918–19), geodézie

Erich Theimer (WH) (1929–34), (1936–40), elektrotechnika I; (1941–44), všeobecná elektrotechnika

(10. července 1905, Brno – ?) v roce 1924 maturoval na průmyslové škole v Brně. V roce 1932 ukončil studium elektrotechniky na brněnské technice, kde v roce 1941 získal doktorát. Od května 1941 sloužil v armádě.

Otto Theimer (1918–32), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů
(9. listopadu 1893, Stará Ves u Budišova – ?) v roce 1911 maturoval na druhé německé reálce v Brně. Od roku 1911 studoval na brněnské technice stavební obory, ale studium mohl ukončit až v květnu 1921. V roce 1922 byl promován za práci *Nomographische Lösung des Futtermauerproblems*. V letech 1922–24 suploval encyklopedii železničního stavitelství. V letech 1924–28 vykonal studijní cestu do USA. Od 1. ledna 1929 do konce září 1932 byl opět asistentem na technice a poté se věnoval inženýrské praxi. **L:** *MZA B 34 645.*

Benno Tichy (1918–19), deskriptivní geometrie

Margarethe Tischl (WH) (1941–42), anorganická technická chemie; (AA) (1942–43), chemická technologie
Zemřela v roce 1945.

Ingeborg Tögel (WH) (1941–42), všeobecná technická chemie; (AA) (1942–44), biochemie a zemědělská technologie

(14. ledna 1920, Fryštát – ?) maturovala na dívčím reformním reálném gymnáziu v Brně v roce 1938 a studium chemie na brněnské technice ukončila v roce 1941. V roce 1944 získala doktorát.

Rudolf Tochatschek (1902–06), pozemní stavitelství

Franz Tochtermann (1881–84), geodézie a sférická astronomie

Jaroslav Tomoff (AA) (1942–44), mechanika

W. Tonner (WH) (1928–31, 36–39), figurální kreslení

Robert Trampler (1905–07), stavební mechanika, grafická statika a teorie pevnosti; (1907–09), stavební mechanika a teorie pružnosti

Marcel Truelle (AA) (1943–44), biochemie a zemědělská technologie (15. prosince 1917, Budapešť – ?) maturoval na gymnáziu v Brně v roce 1937. Studium na brněnské technice ukončil v roce 1940, roku 1943 získal doktorát. Po válce působil v jižních Čechách.

Johann Tschauer (AA) (1935–38), stavba mostů a železné pozemní stavby (9. března 1908, Moravská Třebová – ?) maturoval na reálném gymnáziu v Moravské Třebové v roce 1927. Studium stavebních oborů na brněnské technice ukončil v roce 1935, doktorát získal roku 1942. Od roku 1938 působil v polském Štětíně.

W. Tschörner (1926–28), chemická technologie I

Josef Tuma Viz docenti

Erich Uher (1939), chemická technologie III
Narodil se 10. listopadu 1909 v Brně.

Franz Ulmer (1908–10) nauka o strojích a strojírenství II; (1910–25), nauka o strojích a strojírenství I; (1925–39), strojní kreslení a strojní součástky

Vincenz Umfer (1888), chemická technologie

Franz Urban (1916–23), pozemní stavitelství

Viktor Urban (1916–18), anorganická, fyzikální a analytická chemie

R. Valečka (WH) (1937–39), sdělovací technika

Egon Vavrečka (1907–08), vodní stavby a meliorace

Karl Vévoda (1888–89), silniční a železniční stavitelství (26. května 1864, Rychtářov – ?) studoval na brněnské technice a od roku 1890 působil na zemském stavebním úřadě. V roce 1897 byl jmenován vedoucím oddělení a v říjnu roku 1900 vrchním zemským inženýrem. Od roku 1908 byl zemským stavebním radou.
L: Hell, nové vydání, sv. 2.

R. Vizina (WH) (1937–38), elektrotechnika I

Erwin Vogel (1918–20), chemická technologie I

Franz Vogel (AA) (1940), (1941–42), železobetonové stavitelství

Karl Waagner (K) (1905–06), vodní stavby a meliorace

Josef Wáclav (1873–74), fyzika

Bruno Wagner (WH) (1941–42), anorganická technická chemie; (AA) (1942–43), botanika

Hugo Wagner (1912–17), chemická technologie II
Padl v roce 1917 na frontě.

Karl Wacha (K) (1899–1900), nauka o strojích a strojírenství II
Z místa asistenta odešel do *První brněnské strojírny*.

Paul Walther Viz docenti

Franz Watzka (WH) (1932–35), nauka o katastru

Karl Wazacz (1919–20), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Walter Wawrosch (1919–20), deskriptivní geometrie; (1923–24), stavba mostů a železné pozemní stavby

E. Weber (1938–39), stavba mostů a železné pozemní stavby

Josef Wecerka (1940–41), matematika

Leopold Weigert (1873–74), chemická technologie

Karl Weil (1887–88), silniční a železniční stavitelství

Max Weinberg (1878–82), fyzika

Hugo Weinberger (1908–10), nauka o strojích a strojírenství I

Alois Weinelt (1895–99), strojírenství
Z Brna odešel pracovat do *Vítkovických železáren*.

Josef Weinhold Viz profesori

Aurel Weiser (1889–90), všeobecná chemie

Josef Weiser (1897), chemická technologie

P. Weissenbach (WH) (1928–29), mineralogie a geologie

Friedrich Wengefeld (1924–26), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Camillo Wessely (1888–90), fyzika

Hans Werner (1926–28), anorganická, fyzikální a analytická chemie

Karl Wiener (1904–06), mineralogie a geologie

Hubert Wiglitzky (1872–74), deskriptivní geometrie
Pocházel z Protivanova, v roce 1868 absolvoval brněnskou reálku a pak studoval na technice. Později byl sekretářem obchodní komory v Černovicích.

Wilhelm Wincor (WH) (1938–39), botanika; (1940), organická technická chemie

Emil Winkelhofer (1866–71), všeobecná chemie

Alfred Winkler (1912–13), elektrotechnika II
(1. listopadu 1889, Vídeň – ?) studoval strojní inženýrství na brněnské technice, kde v roce 1912 vykonal druhou státní zkoušku a v roce 1913 získal doktorát. Od roku 1913 pracoval ve Vídni ve firmě *AEG*. V roce 1925 se habilitoval na vídeňské technice pro tramvajovou dopravu. Na vídeňské technice učil i během druhé světové války, kdy byl v roce 1944 jmenován mimořádným profesorem. Místa byl zbaven v roce 1945.

August Winkler (1907–17), agrikurní a potravinářská chemie
Zemřel 2. června 1917 v Brně na následky zranění na frontě.

Richard Witz (1912–13), nauka o strojích a strojírenství II

L. Wizenez (WH) (1930–31), vodní stavby II

Leo Wolf (1930–32), chemická technologie I
V roce 1931 získal doktorát za práci *Versuche zur Haltbarmachung von Ammonbi-karbonat*.

O. Wolf (WH) (1936–37), mineralogie a geologie

Leopold von Wüllerstorff (WH) (1941–42), mechanika II

Friedrich Wünsch (1925–28), stavba mostů a železných pozemní stavby

Rudolf Zahn (1921–23), chemická technologie II

Victorin Zahrada (1874–78), fyzika
(12. března 1854, Hodonín – 11. dubna 1895) studoval na gymnáziích v Kroměříži a Olomouci a poté odešel studovat matematiku a fyziku na univerzitu do Vídně. Studium ukončil během svého působení na brněnské technice v roce 1877. Od roku 1878 byl učitelem na gymnáziu a po roce 1880 na reálce v Brně. **L:** *Festschrift ... der Landes-Oberrealschule ... in Brünn, 1907*.

Franz Zelinka (1894–95), praktická geometrie

Franz Zepeck (1931–38), železniční stavitelství

S. Zerdahelyi (1927–33), chemická technologie II

Franz Zerhau (1889–93), matematika
(10. července 1864, Horní Město u Rýmařova – ?) v roce 1884 maturoval v Brně na reálce a pak studoval na tamní technice. V roce 1891 vykonal zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a fyziky a v letech 1881–1912 působil na reálkách v Brně, Hustopečích a Jihlavě. V roce 1912 byl jmenován ředitelem reálky v Olomouci, kde působil i po 1. světové válce. **L:** *Šišma*.

Adolf Ziegelheim (1859), deskriptivní geometrie
Narodil se 30. října 1833 v polském Skoczówě, byl absolventem brněnského učiliště.

Hugo Zimmermann (1884–85, 87–92), mineralogie a geologie

Alois Zirps (1893), silniční a železniční stavitelství

Johann Zirps (1892–93), vodní stavby

Franz Zlamal (1899–1904), nauka o strojích a strojírenství II

Viktor von Zotta (Adj.) (1872–76), všeobecná chemie
Někdejší asistent Iovské univerzity přednášel na technice agrikurní chemii. Poté odešel na univerzitu do Prahy.

Anton Zschetzsche (1880–82), stavba mostů
(15. srpna 1856, Židlochovice – 31. července 1922) studoval na reálce v Brně a od roku 1875 stavebnictví na technice. V pátém ročníku studia již byl pomocným asistentem, v letech 1880–82 pak řádným. Z techniky odešel do praxe. V roce 1894 se neúspěšně ucházel o místo profesora stavební mechaniky v Brně. V té době byl inženýrem v jednom z norimberských strojních závodů. V letech 1901–22 byl profesorem stavební statiky na technice ve Vídni. Podařilo se mu vydat pouze první svazek plánované čtyřdílné učebnice stavební mechaniky. **L:** *Sequenz; MZA B 34 639.*

Alfred Zuckriegl (1908–10), silniční a železniční stavitelství a stavba tunelů

Viktor Zupancic (WH) 1939, mechanika II
Narodil se 9. prosince 1917 ve Vídni.

Friedrich Zwesper (1921–24), elektrotechnika I

Teachers at the German Technical University in Brno, 1849–1945

(Abstract)

This book is devoted to the Brno German Technical University (*Deutsche Technische Hochschule in Brünn*), which was the first technical school not only in Brno, but also in Moravia. It provides biographical data concerning the teachers at this university, and briefly describes the history of the school and the development of the branches of study.

Technical education arose and developed slowly compared to classical schools, i.e. universities and grammar schools. The first technical schools were mining schools (e.g. Jáchymov — 1716, Banská Štiavnica — 1725) and military technical schools for civil engineers. The first technical university was the famous *École Polytechnique* in Paris, established in 1794. The school put emphasis on teaching theoretical subjects (mathematics, descriptive geometry, physics). The organization chart and educational program of *École Polytechnique* served as a model for polytechnic schools in 19th-century Europe.

In 1806, following the project of F.J. Gerstner (professor of mathematics at the Prague University), based on the model of *École Polytechnique*, the Institute of Engineering Education (established in 1717) was transformed into the Prague Polytechnic. At that time the Prague Polytechnic was the only school of higher technical education in the Austrian monarchy. In 1863 the Prague Polytechnic was transformed into the Technical University and was divided into two universities — German Technical University and Czech Technical University in 1869. (The German Technical University in Prague was abolished in October 1945.)

In 1805 Emperor Franz I asked the imperial commission on education to prepare the establishment of a technical university in Vienna. In December 1814 Johann Joseph Prechtel (former professor of mathematics at a naval school in Trieste) was named director of the newly established Technical Institute. Teaching began in November 1815. The Institute was divided into a technical school and a commercial school. In 1865 the first reform was completed and in 1872 the Technical Institute was transformed into Technical University.

The Technical College in Graz was established in 1811 in connection with a museum (Joanneum) and it was transformed into Technical

University in 1864. In 1844 the secondary technical school in Lemberg was transformed into Technical Academy and in 1877 the Academy was transformed into Technical University.

Short history of the German Technical University in Brno

The Brno Technical College was the fifth polytechnic in Austrian monarchy. The hundred-year history of this school remained largely unexplored for a long time. The already existing works were mostly in German and their main concern was the foundation of the school. From the later period, these works mentioned mainly organization matters of the school. The text of the first chapters of our book is based mainly on the existing German works.

The first chapter describes the attempts to establish a technical educational institution in Brno in the years 1832–48, the establishment and development of the Technical College between 1848–67, and the development of the Technical University until 1899. In 1899 the Czech Technical University in Brno was established and our school was called the German Technical University. We describe the history of the school until 1945 when it was abolished.

In 1725 the Olomouc Academy (in connection with the Olomouc University) was established. The education in this school included (beside classes of law, riding, fencing and dancing) teaching arithmetic, geometry, geography, civil and military engineering. In 1810 the Academy was extended with the Department of Agriculture. In 1832 the proposal of the Moravian Estates recommended to reorganize the Academy and move it to Brno. In 1834 the second proposal considered the establishment of a technical school connected with the Francis Museum (established in 1817). This proposal was approved by Emperor Ferdinand I. in 1843, but because of the lack of money on the part of Estates, it wasn't realized.

On the 20th November, 1847 Emperor Ferdinand I. approved the establishment of the Technical College in Brno. The school was established as a state institution (unlike polytechnics in Prague and Graz) despite the fact that it was granted a donation by the Moravian Estates. The official title of the school in German was *K.k. Technische Lehranstalt*. The school was described as a bilingual German-Czech institute but the teaching in Czech never started.

In March 1849, Florian Schindler, director of the Lvov Technical Academy, was entrusted with a preparation of the educational program. In October 1849, competitions for professorships were advertised with the knowledge of Czech being a necessity. Twelve departments were established: mathematics; descriptive geometry and theoretical mechanics; physics; natural history; mechanical theory, technology and machines drawing; civil engineering; chemistry; practical geometry and forestry; agriculture; mercantile theory and national economy; book-keeping; commercial geography, commercial statistics and history of commerce. There were three external teachers for French, Italian, and calligraphy and also two assistants: for descriptive geometry and chemistry.

In December 1849, the first five professors were appointed. On the 14th January 1850, the Technical College was festively opened. The College had two sections, the technical and the commercial ones, and the one-year preliminary course. Florian Schindler was appointed the director of the College. The residency of the College was an old building in Trnita street. In 1860 a new building of Technical College was finished (now on Komensky's square).

On the 8th July 1867, the Emperor approved a new organization chart including curricula, disciplinary rules and library rules. The name of the school was changed to Technical Institute. The students were explicitly required to have a good knowledge of German, implying that Czech is not supposed to be a teaching language. The director of the Technical Institute was elected from the professors' staff. The institute had two sections: for machinery (5-year course) and for chemical technology (4-year course). The civil engineering course wasn't established until 1870. 14 professors constituted the professors' staff.

On the 4th May 1873, the Brno Technical Institute was declared to be a university and its name was changed to Technical University (*K. k. Technische Hochschule*). The name German Technical University appeared only in 1899. The university had four faculties: civil engineering, mechanical engineering, chemical technology, and general faculty.

In 1879 there were the first state examinations at technical universities. In the 1880's the number of students dropped. The school had 22 professors and 17 assistants. In 1899 the school celebrated 50 years of its existence. The Czech Technical University was established (now *Brno University of Technology*) in the year 1899.

In 1901 the technical universities were given the right to award the doctor's degree. In 1910 the second building of the school was opened

(projected by architect Ferdinand Hrach, professor of the school). In the years 1914–1918, during the First World War, 9 professors, 7 assistant professors and 35 assistants were enlisted. After 1919, many of them came back to Brno from Russian captivity. The buildings of the school were used as a military hospital.

On the 28th October, 1918 the establishment of the Czechoslovak Republic evoked the consideration of the abolition of the German Technical University. Large numbers of young people, who came back from the war and started their study, hindered this decision. In March 1919, the professors took a vow of loyalty to the Czechoslovak Republic. In the 1930's the economic crisis evoked the consideration of the union of Prague German Technical University and Brno German Technical University, but it wasn't come to.

From 1st September, 1939, the school was controlled by the German Ministry of Education. After the closure of the Brno Czech universities, the German Technical University took the equipment and buildings of these schools. The Faculty of Science was established, which (e.g.) prepared secondary school teachers. A majority of the students were girls and foreign students. A lot of professors, assistant profesors and assistants were drafted to the army.

On the 18th October, 1945, the German Technical University of Brno was dissolved by a decree of the President of the Czechoslovak Republic.

Development of the branches of study

The second chapter of our book describes the personal development of the branches of study at the school. The Brno German Technical University could be proud to have had a lot of teachers who were real personalities and scientists. Many young men started their pedagogical and scientific career in Brno and became professors at important universities in Austria and Germany later. Until 1918 professors and assistants came to Brno mainly from Austrian universities, in the years 1918–45 the contacts with Austrian schools seem to be less frequent and a lot of professors came to Brno from Germany. Naturally, a lot of teachers at the Brno German Technical University were former students of this school. Many of them were born in Brno or in South Moravia.

The second chapter is divided into four parts which correspond to the branches of study. First of all we describe the development of departments of non-technical subjects such as mathematics, physics,

geodesy, biology, agriculture, and economy. At the end we mention e.g. teachers of history, law or languages. Among teachers of mathematics at the Brno German Technical University we find world known mathematicians Heinrich Tietze, Ernst Fischer or Johann Radon. In 1882 František Kolářček, later professor of Prague University, habilitated for theoretical physics in Brno Technical University. The first professor of geodesy Karel Kořistka and his successor Anton Winckler were very important persons of Austrian technical education in 19th century. They participated in reforms of technical universities in Prague, Graz, and Brno. In 1907, Hans Löschner, the first doctor of technical science in Austria, was appointed professor of geodesy in Brno. He worked there until 1939.

Famous Moravian geologists Alexander Makowsky and Anton Rzehak were professors of mineralogy and geology during the years 1873–1905 and 1905–23 respectively. From 1849 to 1876 Jan Helcelet, outstanding Moravian patriot, taught agriculture and forestry.

The second part of the second chapter is devoted to structural engineering. There was only one department of building at the Technical College in 1849. The foundation of the engineering school (1871) brought progressively the development of structural branches — road-, railway-, water-, and civil-engineering. A lot of excellent engineers worked at the German Technical University in Brno. We can mention Ferdinand Hrach, professor of civil engineering and builder of the new building of the school in 1910. Josef Melan, world known bridge-constructor, taught in Brno for 16 years. Alfred Hawranek, who worked in Brno in the years 1907–45, became famous in the same branch.

During the years 1878–92, August Prokop, later professor of the Vienna Technical University, was professor in Brno. He participated in the conservation of many historical buildings in Moravia. Armin Schoklitsch, author of an important textbook *Wasserbau*, taught in Brno from 1926 to 1939.

The third part describes the gradual development of the mechanical and later also electrical departments. Adolf Marin, author of large textbooks and later professor at the Vienna Polytechnic, was the first professor of mechanical engineering at the Brno Technical College. From 1876 to 1906 Georg Wellner, world known specialist in the theory of flight, worked at Brno school. Alfred Musil, father of the famous writer Rudolf Musil, was professor mechanical engineering in the years 1890–1924. He was the author of a large textbook devoted to combustion

engines.

The best known personality of the Brno German Technical University is Viktor Kaplan. He came to Brno as assistant of professor Musil in 1903. In 1909 he habilitated for mechanical engineering with the treatise devoted to the Francis turbine. In 1913 he was appointed extraordinary and in 1918 full professor. He worked in Brno until 1932. After years of intensive research at the turbine laboratory in the cellar of Technical University he patented first turbine which took his name in 1912.

In 1890 the first department of electrical engineering was established. Its first professor, Karl Zickler, worked in Brno until 1930. The mechanical and electrical engineering were separated in the school year 1902/03 and the Brno German Technical University was the first Austrian technical university with the separate courses in electrical engineering.

Unusually significant were pedagogical, scientific and practical achievements in the field of chemistry. As a result of this, chemical engineering graduates were highly qualified. We can mention Fritz Stastny (1908–1985) who worked in Germany after 1945 and invented *Styropor* in 1949.

Among professors of chemistry and chemical technology we must mention Josef Habermann, discoverer of lecithin, who taught in Brno in the years 1875–1912, and Max Hönig, who worked in Brno from 1875 to 1924. Another well known professor of chemical technology was Eduard Donath whose works were mainly devoted to the properties of coal.

Biographies

The last chapter of the book is devoted to the teachers who worked at the German Technical University in Brno during the whole period of its existence. We present lists of professors, assistant-professors, private docents, lecturers, and assistants. Their names until 1924 can be found in the German works [1] and [2] and in the study programs of Brno Technical University include the lists for the years 1924–45. Information about the persons involved we collected from many biographical encyclopaedias, dictionaries, and books devoted to the history of technical education in Austria. Unfortunately information about all docents and assistants was not possible to obtain.

The first part brings the basic data about the lives, studies, pedagogical and scientific work of the members of the professors' staff. The

list contains 148 names of extraordinary and full professors and the list is believed to be exhaustive. Every item contains information about references and accurate details about their posts at the Brno German Technical University.

The lists of other teachers at Technical University are dealt with in a similar way, though the information given is not complete. The list of docents and lecturers contains 189 persons. 47 docents were appointed professor at Brno Technical University and many of them at other universities in Austria or Germany. 29 persons from 738 assistants were appointed professor in Brno and 46 assistants were appointed docent.

